הארץ

...י, שנה נ"ו, יום ו', ב' חשון תשל"ה, 18 אוק' 1974 V. 56, 16,901 / OCTOBER 18 1974

LIBRARY – THE UNIVERSITY OF IOWA

לימונית
גבישי תה עם לימון וסוכר
נמס במים קרים
להכנה בן־רגע של תה קר
שתה קר W
שתה ויסוצקי

עם ביקור פהמי במוסקבה

...ימני התפייסות בין מצרים לבריה"מ לאחר שנה באווירה של קרע מדיני

...סקבה, 17 (ע"ר וע"צ). — ...חוץ המצרי איסמעיל פהמי ...סאן היום שלושה ימי ביי־ ...עם מנהיגים סובייטיים, ד־ ...כי ביקורו אלה הביאו ל־ ...ניכר ביחסים בין כתי ה־ ...ת.

...דים מצרים אמרו כי פהמי ...מחר (היום) בבוקר לקהיר, ...סיבוב שיחות אחרון של אר־ ...צות עם עמיתו הסובייטי גרו־

...יום שנה של מתיחות

...זו של פהמי נערך בתום שנה ...הסתמן קרע בין שתי המדי־ ...אולם הביקור הוכתר במהירות ...זה ביום ג', כאשר המנהיג ...ימי ברז'נייב אמר כי יבקר ...ר בקהיר, לפגישה פיסגה עם ...א סאדאת.

משקיפים רואים בכך כוונה של התפייסות מצד הקרמלין, שבמשך חודשים מספר לא בצ־ בה לחוץ מצרי לקיום פיס־ גה, ואף דחה למועד מאוחר יותר את ביקורו של פהמי ב־ מוסקבה.

...ום שהשמיע אתמול קרא שר ...המצרי לבריה"מ ולמצרים ל־ ...עירנות גדולה יותר נגד מה ...כינה "חכמים ותמרונים" — ...אלפי כוחות קיצוניים היו את־ ...בחלקם הגדול להיבקות בין ...ומוסקבה. הוא אמר למאר־ ...גובייטים כי אין בעיה בין

הסובייטים יספקו למצרים משלוחים מאסיביים של נשק תמורת שיתוף פעולה * כווית תשלח לסאדאת מטוסי מיראז' * אלגומהוריה: נוכל לרכוש כור גרעיני מברית־המועצות

שתי המדינות שאינה ניתנה לפת־ רון.

גמאסי דיבר על נשק

לא פורסמו כאן פרטים על השי־ חות שניהל היום פהמי עם גרומיקו, אך סבורים כי הן נסבו שוב על ה־ מצב במזרח התיכון ועל הצעדים שיינקטו בעתיד לקראת יישוב ה־ סכסוך הערבי־ישראלי.

בינתיים כאן גם סיים הגנרל גמאסי את שיחותיו על אפשרות של הספקת נשק סובייטית חדשה, אך לא נמסרו פרטים על התקדמות השיחות.

"מתגבש מירוץ חימוש"

לונדון, 17 (יופ"יא). — מומחים מערביים לענייני הגנה אמרו ה־ יום, כי מתגבש מירוץ חימוש מסו־ כן חדש במזרח התיכון, כשבריה"מ כפי הנראה מוכנה למשלוחי נשק מאסיביים למצרים, תמורת התר־ חקות מצרים מן העמדה הפרו־אמ־ ריקאית וקיום שיתוף פעולה הדוק יותר עם מוסקבה.

מצפים שהקרמלין ישווק קלף זה בשיחות עם שר החוץ האמריקאי, הנרי קיסינג'ר, שיגיע בשבוע הבא למוסקבה, וזאת כדי לנסות ולהח־ליש את התפקיד הדיפלומטי המר־ כזי שממלאה ארה"ב במזרח התי־ כון מאז מלחמת אוקטובר, תפקיד אשר היה לצנינים בעיני מוסקבה.

השמועה שברז'נייב מוכן לנסוע ל־ מצרים במקום לבקש מסאדאת ל־ בקר אצלו, נתפרשה בחוגים דיפ־ לומטיים כסימן ברור לכך שהקרמ־ לין משתוקק לנסות ולשים קץ ל־ משבר ביחסים ההדדיים.

המומחים המערביים אמרו, כי הסכנה ליציבות במזרח ה־ תיכון החריפה על ידי התח־ ייבות הסובייטיות לספק למצ־ רים כור גרעיני במקום הצעה דומה שהועלתה בקיץ על ידי הנשיא ניכסון.

להלן אמרו המומחים, כי זרם גדול חדש של נשק סובייטי מתוכנן ל־ מצרים — נוסף לנשק בשווי של שני מיליארד דולר שסופק בחו־ דשים האחרונים לסוריה — יגרום לערעור חמור של מאזן הנשק ה־ רופף במזרח התיכון שאין לחזות מראש את תוצאותיו.

אלגומהוריה על הכור

קהיר, 17 (ע"ר). — העתון ה־ מצרי "אלגומהוריה" העלה השב ה־ אפשרות כי מצרים תרכוש כור גר־ עיני מבריה"מ.

בידיעה מכתבו הנלווה אל שר־ החוץ המצרי פהמי במוסקבה, תיאר העתון הרשמי למחצה את שיחותיו כצעד הבהלה הראשון לקראת חי־ דוש האימון בין מצרים לבריה"מ.

הוא הוסיף כי אימון זה עשוי לסייע בפתרון בעיות תלויות ועומ־ דות כגון השגת כור גרעיני ותחי־ נת כוח גרעינית, וכן תשלובת ברזל ופלדה חדשה.

(הסוף בעמוד 2, טור 5.)

הברה הנפט הבריטית השליכה שלשום את קצה הצינור לשדות הנפט בים הצפוני, שלב חשוב במאמציה להתחיל בשאיבת הנפט בשנה הבאה. פועלי החברה הלחימו את שני חלקי הצינור שאורכו כ־180 ק"מ. הנחת הצינור עלתה 95 מיליון ליש"ט. (צילום רדיו של אי. פי.)

היום, בישיבת מועצת המנהלים בפאריס

ינסו להדיח את גיטר מצוות הניהול של החברה לישראל

מאת מרדכי צבי, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בישיבת מועצת מנהלי החברה לישראל, המתכנסת היום בפאריס, בראשות הברון רוטשילד, יעשה נסיון להדיח את מר בנו גיטר מצוות הניהול של החברה.

כידוע כוונה מר גיטר, יחד עם ה"ה מ. לימון וג. יקותיאלי, לנהל את החברה אחרי הדחתו של מר מ. צור, ומאז מילא תפקיד מרכזי בניהולה.

אתמול התקיימו התייעצויות קדח־ ניות במגמה להשיג תמיכה מירבית בהצעת ההדחה. בין המבקשים לה־ דיח את גיטר ראשי הקבוצה הגרמ־ נית שבין בעלי המניות, המחזיקים כ־25% מהון החברה. חוגים יודעי דבר אמרו כי בעלי מניות אלה חו־ ששים שחשיפת פרטים הקשורים ב־ גיוס ההון שהשקיעו בחברה לישראל עלולה לגרום להם קשיים חמורים עם הרשויות בגרמניה. נודע כי לחלק מבעלי מניות אלה גם פקדונות אי־ שיים במיליוני דולארים בבנק קר־ דיט בג'נבה.

אל קבוצה זו עשויים לחבור גם גורמים המזוהים עם המיכשל ביש־ ראל. ההתבטאויותיו של מר גיטר ב־ ימים האחרונים גרמו מבוכה ניכרת לאישים שונים, בראש וראשונה למר פנחס ספיר, שלמעורבותו בפרשה זו התייחס מר גיטר בראיון שפורסם אתמול ב"הארץ".

גורמים אלה מאשימים את גיטר שמנע הקמת קונסורציום של נושים להצלת בנק קרדיט בג'נבה. בשיחה שהיתה לי שלשום עם גיטר דחה האשמה זו כחסרת שחר. "לחברה ל־ ישראל אין אף פרוטה אחת בבנק בז'נבה. כספי החברה לישראל הוע־ ברו לחברות בואדוז. מדברים על הצלת הבנק, ולא על החברות בואַ־ דוז. אז מה נוגע הצלת הבנק לחב־ רה לישראל ?" — אמר מר גיטר, וטען כי מנסים לבלבל את הציבור.

כדי להמחיש טענתו שהדיבורים על הצלת הבנק אינם אלא אחיזת עיניים, הביא מר גיטר את הנתו־ נים הבאים: ההון והרזרבות של בנק קרדיט הסתכמו ב־90 מיליון פרנקים שווייצריים בקירוב, כלומר כ־32 מי־ ליון דולאר. עד כה ידוע שרוזנבאום העביר לחברות שלו בואדוז 56 מי־ ליון דולאר מכספי הבנק, אך יתכן בהחלט כי הסכום גבוה יותר, ומס־ תכם בפי שנים מסך ההון והרזרבות. עוד ידוע, לפי נתונים שנאספו עד כה, כי התובות של החברות בואדוז מסתכמים ב־130 מיליון דולאר. ה־ רכוש היחיד שעליו ידוע ברגע זה — זו הקרקע באיטליה, שלמעשה היא חסרת־ערך. לכן — טוען מר גיטר — כל האומר כי מספיק שממ־ שלת ישראל תשקיע 20 מיליון דולאר להצלת הבנק, משקר במצח נחושה.

משבר של הרגע האחרון עכב צירוף מפד"ל לממשלה

...מחלוקת נובעת מדרישת מפ"ם שמפד"ל תסתייג מהתנחלות ללא אישור

מאת רן כסלו, סופר "הארץ"

...בר של הרגע האחרון נת־ ...אתמול בסיבוב מגעים נוסף ...ם ראש הממשלה, מר יצ־ ...רבין, עם השותפים בקואליצ־ ...ועם משלחת המפד"ל, בענין ...ף המפד"ל לממשלה.

...משבר כוונה בסביב לדרישת מפ"ם ...ד"ל תסתייג מהתנחלות פר־ ...ה שלא באישור הממשלה, כפי ...לם בברכה מפ"ם בבניין צי־ ...של המפד"ל. בשיחה ארוכה ...ה אנשי משלחת המפד"ל עם ...בין הרגשה, לפי דברי נציגי ...ל "הקשה כמאימות", אך אר־ ...גים היו סבורים כי הקה מה־ ...משבר. מכל מקום, הסיבוב ...אתמול לא הביא לסיכומים כלי־ ...השיחות יימשכו.

(...ו באמצע ראשי בעמ' 9)

...ה כי רק אתמול, בפגישה עם ...מפ"ם העמיד ראש הממשלה ...ויעתה של מפ"ם בהביצתה. ...שלושה נציגי מפ"ם שהש־ ...בפגישה, המזכ"ל מר מאיר ...המזכיר המדיני נפתלי פדר ר' ...יקסור שם־טוב, היו מוכנים ...על העבודה הקשות, המת־ ...מהחלטה מרכז מפ"ם (שמר־ ...בסך של המפד"ל יסתייג מ־ ...התנחלות בלתי מאושרת), אך ...ו מוכנים לוותר על עקרון ...גות. הם הבהירו, שיהיו מר־ ...מתפק בהסתייגות כל חברי ...ציה, כולל המפד"ל, שתי־ ...מכתבים לראש הממשלה.

מר רבין השיב כי הוא אינו מא־ מין שהמפד"ל תסכים להסתייגות כזאת. הוא הציע לפתור את הבעיה דרך הכרזת ראש הממשלה בשם כל השותפים, נגד התנחלות בלתי מאו־ שרת, אך ראשי מפ"ם השיבו כי דבר זה לא יספק אותם. מר רבין אמר כי בפגישה עם המפד"ל הוא יברר עד לאן היא תהיה מוכנה ל־ לכת והעלה רעיון של הצהרה חיו־ בית של כל שותפי הקואליציה ש־ תחייב התנחלות באישור הממשלה בלבד.

בפגישה עם המפד"ל העלה מר רבין את הנקודה הזאת באומרו כי מפלגות הקואליציה אינן יכולות ל־ קבל מצב שבו כוחיבים אוחים מ־ ראשי המפד"ל התנחלות בלתי מאו־ שרת, והציע הצהרה חיובית של כל המפלגות בזכות התנחלות באישור הממשלה.

בחוגי המפד"ל נמסר כי יתכן שהצעה זו תתקבל על דעתה.

נקודת מחלוקת אחרת בשיחות עם המפד"ל נתגלתה כאשר העלה ראש הממשלה את עניין הצבעת המפד"ל בכנסת על יהודה ושומרון. בפגישות הקודמות שלו, עם ל"ע ור"צ העלו שתי המפלגות את הנקודה הזו. בפגישה עם ל"ע נתקבל סיכום, בו נאמר כי ראש הממשלה הודיע ש־ הבהיר למפד"ל כי הצטרפותה לקו־ אליציה פירושה קבלת משמעת קו־ אליציונית.

התחלבות — מחייבות בכנסת

מר רבין היה תקיף בגישה עם המפד"ל ועמד על כך שצריך ל־ היות ברור שהמפד"ל תוכל להצ־ ביע בממשלה כרצונה, אך בכנסת תחייבו אותה החלטות הממשלה. ל־ שאלה בקשר לאפשרות הצבעה על הצעת הליכוד, על אי מסירת יהודה ושומרון לשלטון זר, השיב מר רבין כי המפד"ל יצטרך להצביע אז נגד ההצעה. תגובתו של יהודה בן־מאיר היתה: "זה לא בא בחשבון !" ר־ אילו נציגים אחרים של המפד"ל לא נתנו תשובה ברורה.

הישיבה הסתיימה באווירה קשה ביותר. לאחר שמר רבין הודיע: "אני לא מאמין, עדיין איך מתגברים על התנגדות של מפ"ם. יתכן כי מפ"ם תצטרך לכנס את מרכזה מחדש, ואז איש לא יודע מה תהיה ההחלטה".

עוד נקודת מחלוקת נתגלתה ב־ שיחה כאשר דרשו נציגי המפד"ל ארבעה תיקי שרים ואילו מר רבין סירב להתחייב לכך. הוא אמר אף שהמפד"ל היתה באופוזיציה ונים־ תה להפיל את הממשלה, ועל זה לא מגיע לה פרס. מכל מקום הודיע ראש הממשלה, שהוא לא יתן תשובה בעניין מספר השרים לפני שתהיה החלטה מחייבת של המרכז.

בתום הישיבה פרצו חילוקי דעות בתוך משלחת המפד"ל.

מזכ"ל המפד"ל, מר צבי ברנשטיין, טען שעל סמך הנתונים הקיימים אין כל אפשרות לכנס מרכז המפד"ל ואילו הח"כ יצחק רפאל ויוסף בורג דרשו שהמרכז בכל זאת יתכנס ביום ה' הקרוב.

נוסף לדרישות מיניות, שהועלו אתמול בסיבוב השיחות על־ידי שלו־ שת שותפי הקואליציה: מפ"ם, ל"ע ור"צ, הצליחה משלחת ר"צ תביעה נוספת. לפי דעתה יש צורך לדחות את צירוף המפד"ל עד שיתבררו הד־ ברים כמאייבים, הקשורים עם החברה לישראל וחברות טיבור רוזנבאום. נציגי ר"צ טענו, כי אחרת יכולה להיוצר פרשה והכריטים ישראלית.

יש לציין, כי בעבר היו קשרים הדוקים בין ח"כ יצחק רפאל ומר טיבור רוזנבאום. ח"כ רפאל פעל ר־ בות כדי להבטיח לרוזנבאום דרכון דיפלומטי ישראלי, ובתקופה שבה כיהן כסגן שר הבריאות, (תקופת פרשת תל־גיבורים) נתן הוראה ל־ תת עדיפות של מונופול לחברת אספקה של טיבור רוזנבאום, לציוד רפואי המובא לבתי־חולים, דבר ש־ גרם לגינוי חריף מצד מבקר המדי־ נה.

נמשכים החיפושים אחר חוליית המחבלים בצפון

מאת אלי אל־עד, סופר "הארץ"

גם אתמול, זה היום הששי ברצי־ פות נמשכו החיפושים והסריקות ב־ צפון הארץ ובגליל המערבי אחרי אנ־ שי חוליית המחבלים שעקבות חדי־ רתה ארצה מלבנון נתגלו בשבת בבקר. במקביל נמשכת הכוננות ה־ מיוחדת בישובי הגליל המערבי וצפון הארץ.

אתמול בלילה פרצו מספר דליקות באזורי החיפושים. הדליקות נגרמו על־ידי הנורים שבהם משתמשים כו־ חות הבטחון כדי להאיר גזרות שו־ נות. האש כובתה על ידי כב־ אי האיזור שבתיעור ואוכבוה צי־ כוחות הבטחון.

קרן המטבע ממליצה על פיחות הלירה הישראלית

מאת ארתור כהן, סופר "הארץ" בשווייץ

בזל, 17 (מיוחד ל"הארץ"). קרן המטבע הבינלאומית המליצה בתוקף שישראל תערוך פיחות בל"י — נמ־ סר מחוגים פיננסיים מהימנים כאן. הסיבה שניתנה להמלצה היא ה־ דלדול ברזרבות מטבע החוץ של ישראל, וקיום שערים שונים למטבע חוץ לצרכי יצוא.

התרחבות מוניטרית

סופר "הארץ" לענייני כלכלה מו־ סר: ניתוח האינדיקציות של בנק ישראל לחודש ספטמבר מורה על מגמת התרחבות המוניטרית במשך חודש זה. הגידול באמצעי התשלום היה חצי מיליארד ל"י. הגורמים ה־ עיקריים לגידול היו גידול בבסיס הכסף שנגרם בעיקר ע"י משיכות החשב הכללי מבנק ישראל בסך 400 מיליון ל"י, והגידול באשראי המכוון לציבור בסך 130 מיליון ל"י. הבנ־ קים צמצמו את האשראי החפשי ל־ ציבור בכ־120 מיליון ל"י תוך הקט־ נת גרעונות הנזילות.

אנשי דת בארה"ב קוראים להיתר הגירת 4500 יהודי סוריה

מאת דן מרגלית, שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון, 17 (מיוחד ל"הארץ"). אנשי כהונה פרוטסטנטים, קתולים ויהודים, קראו היום במסיבת עתו־ נאים לארה"ב שתנצל את קשריה הדיפלומטיים החדשים עם דמשק כדי להביא להענקת תעודות יציאה ל־4,500 יהודי סוריה. שלושת האישים, ה־ כומר דייויד האבגר, האב אדוארד פלאנאגן והרב ארתור הרצברג, נפ־ גשו אחר פרסום קריאתם עם מר האל סונדרס ממחלקת המדינה, והוא הבטיח לסייע להם.

חבר הקונגרס האמריקאי:

הודו מפתחת טיל גרעיני

ואשינגטון, 17 (יופ"יא). חבר ה־ קונגרס האמריקני סטאן פאריס טען היום, כי יש הוכחות לכך שהודו, בניגוד להתחייבותיה, מעבדת תוכנית לפיתוח מערך טילים, המסוגל ל־ שאת נשק גרעיני.

חבר בית הנבחרים אמר, כי מס־ מכים שנתגלו על ידי עוזריו מצבי־ עים על כך ש"הודו מתכוננת להוציא 216 מיליון דולר עד 1980 לפיתוח טיל, דלק מוצק לטיל, ובמערכות הני־ חוש מתוחכמות", לאחר שהצליחה לייצר נשק גרעיני.

להלן נמסר, כי הוא והסינטור מאר־ לו קוק הגישו הצעת חוק להפסקת ה־ סיוע להודו, עד אשר תחתום על ה־ אמנה למניעת התפשטות נשק גר־ עיני.

דובה, 17 (ע"צ). — ארגון בין ממשלתי חדש, ארגון התיירות ה־ עולמי, יוקם ב־1 בנובמבר בז'נבה.

...מספר הסוכנים הקומוניסטים גדול ממספר הסוכנים האמריקאים בארצות הברית

...גטון, 17 (יופ"יא). מנהל ה־ ...הפדראלית האמריקאית (אפ. ...י), קלרנס קלי, אמר היום, ...פר של סוכני הביון מהגוש ...י בארה"ב עלה במידה כזאת ...דול ממספרם של סוכני הבו־ ...פדראלית שנועדו להתחקות ...ילותם.

...אמר כי הרצוי הוא שיהיה ...סוכן אחד של האפ.בי.איי. ...סוכן של הגוש הקומוניסטי, ...הליה פי ארבעה במספרם של ...ביון הסובייטיים בארה"ב ב־ ...ים האחרונות פירושה שהדבר ...אפשרי לפי שעה.

...אמר במסיבת העתונאים כי ...סוכנים הקומוניסטיים לעומת מספר הסוכנים האמריקאים היכולים לעקוב עליהם, מדאיג ביותר.

להלן אמר קלי, כי הוא שוקל הג־ שת בקשה לתקציב כדי לשכור 250 סוכנים נוספים, אולם הוא מעכב בקשה זו כדי לוודא תחילה שהכוח הנוכחי מנוצל ביעילות מירבית.

מנהל הבולשה אמר, כי אמצעי ה־ פיקוח העיקרי הוא פיקוח אלקטרוני, בו רואים סוכני הבולשה להשתמש עתה בחקירות הנוגעות לבטחון ה־ מדינה בלי לקבל תחילה צווים של בית משפט, כפי שנעשה לחקירה פליליות אורחיות.

"אילולא היתה לנו אפשרות זו של ציתות אלקטרוני, לא יכולנו למ־ לא את תפקידינו".

...ריטניה שלחה עוד 600 חיילים לדיכוי המהומות בצפון אירלנד

...אסט, 17 (יופ"יא, ע"ר ד־ ...— בריטניה החישה היום ...ה 600 חיילים לצפון ..., אחרי 48 שעות של כתור־ ...כים, בבתי כלא והפגנות ...נגד המדיניות הבריטית של ...קיצונים קתולים ופרוטס־ ...בלי העמדתם לדין.

...זת צבאיים אמרו כי בואם ...יילים החדשים, ביניהם 100 ...הגלה ל־15,600 את מספרם של החיילים הבריטים במחוז.

טס יהודה לונדון

המזכיר לענייני צפון אירלנד, מר־ לין ריס, הפסיק התייעצויות אינטנ־ סיביות עם יועצים לענייני בטחון וטס ללונדון כדי לדווח לראש הממ־ שלה הארולד וילסון על המצב.

המשטרה מסרה כי 7 אנשים נפצעו מירייה בבלפאסט. כן נמסר על מע־ שי אלימות אחרים בלונדונדרי וב־ ערים אחרות. התחבורה נעצרה ה־ יום בלונדונדרי, לאחר שכנופיה חסמו את הכבישים הראשיים בסבי־ בות התפשטות ובמיכלי דלק. קבוצה אחת של 80 צעירים הקיפה מתרשים בגשר המקשר בין שני חלקי העיר. "שחרור מהכלא כלא".

אנשי בטחון אמרו, כי נראה שמ־ עשי האלימות מתואמים על ידי הצ־ בא הרפובליקאי האירי, כדי להביא לסיום המדיניות של מעצר אנשים החשודים בקיצוניות.

המרד שהחל בכלא אח־ מאז את מנהל הכלא ושלוש סוהר־ רות, לאחר שהחזיקו בהם כבני ער־ ובה משך 13 שעות.

הפגנה נגד הצלת עסקי רוזנבאום

(ע). משמרת־מחאה נגד המג־ מות לסייע בהצלת עסקיו של טי־ בור רוזנבאום — הוצבו אתמול לפני הצהריים מול לשכת שר ה־ אוצר בקריה בתל־אביב.

ההפגנה נערכה על־ידי פעילי תנו־ עת שינוי, אשר הגיעו למקום מבעוד בוקר ונשאו כרזות מאירות עיניים: "קרגמן לא ידע, ספיר — לא ידע, לימון — לא קרא. על מי מחפה רבי־ נוביץ ?", "תוקם ועדת חקירה ב־ פרשת רוזנבאום, המחדל הכלכלי הי־ חודי", "כמה משפחות ניתן לשקם בעשרים מיליון דולר ?".

מנכ"ל סולל בונה רכטר יחד עם רוזנבאום ברשימת מנהלי חברת רמתם

מאת אמנון ברזילי, סופר "הארץ"

מנכ"ל סולל בונה מר צבי רכטר מופיע ברשימת המנהלים של חברת רמתם יחד עם ד"ר טיבור רוזנבאום (פנחס בשמו העברי). מתברר מ־ הדין וחשבון השנתי של חברת רמתם המופיע בתיק החברה אצל רשם ה־ חברות. רשימת המנהלים המופיעה ב־ מסמך המצורף מפורסמת ל־21 ל־ ספטמבר 1973, כאשר הדו"ח נמסר לרשם החברות. בבעלותה של רמתם נמצאות החנויות פטורות ממכס ב־ שדה התעופה בלוד ובבתי המלון ה־ גדולים בארץ.

ברשימת המנהלים המופיעה לעיל נמצא גם עו"ד שמואל ארנר, היועץ המשפטי של סולל בונה וחבר מו־ עצת המנהלים שלה. מר ארנר שהה זה כשנתיים בארה"ב כנציג סולל בונה שם. ברשימת המנהלים ברמתם מופיע גם מר עמוס מנור, לשעבר ראש שירותי הבטחון וכיום נציגו של טיבור רוזנבאום בארץ. על פעי־ לותיה של חברת רמתם וקשרים נוספים בין מנהליה ראה כתבה ב־ עמ' 13.

רשימת המנהלים

שם המשפחה	שם פרטי	מ. זהוי	הכתובת	משלח־יד
רכטר	צבי	83916	רחוב בני דן 100, ת"א	חקלאי
גבעוני	אליהו	565169	רחוב סנהדרין 15, ת"א	מנהל חברות
שמואל	דוד	253790	רחוב עבות 9, רמת־חן	מנהל חברות
מנור	עמוס	432529	כיכר מלכי ישראל 6, ת"א	מנהל חברות
ארנר	שמואל	49272	רחוב אלנבי 111, ת"א	עו"ד
רוזנבאום	ד"ר פנחס	—	ז'נבה	מנהל

אגמון: "פרסום דבר השקעות הקבוצה הדרום אפריקאית על־ידי גיטר — חוסר אחריות הגובל בפשע"

"חברי הדירקטוריון נשבעו לשמור עובדה זו בסוד" * "שר האוצר היה צריך להיזהר במסירת מידע שהגיע אליו על קשיי רוזנבאום"

סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מנכ"ל האוצר מר אברהם אגמון מאשים את בנו גיטר בפרסום דבר השקעות הקבוצה הדרום־אפריקאית בחברה לישראל, הגדיר מעשה זה כחוסר אחריות הגובל בפשע.

בשיחה עם סופר "הארץ" אמר מר אגמון כי ההסכם שלפיו השקיעה הקבוצה הדרום־אפריקאית במניות החברה לישראל היה סודי. הסיבה היא, שעל פי תקנות המטבע של דרום אפריקה, אף מדינה בעולם אי־ נה יכולה להפיק שם מניות. ההסכם שמר אגמון עשה עם הדרום־אפרי־ קאים היה בבחינת יוצא מן הכלל, והתנאי היה שיישאר סודי. מר אג־ מון דיווח על כך לחברי מועצת המנהלים של החברה לישראל, בה חבר גם בנו גיטר, וכולם נשבעו שלא יספרו זאת לעולם.

בהמשך השיחה אמר מר אגמון כי לא ידוע לו באם הברון א. דה רוטשילד כועס על שר האוצר מר י. רבינוביץ ועל מר פ. ספיר. (בי־ דיעה שפורסמה ב"הארץ" בתחילת ה־ שבוע נמסר כי הברון כועס על כך ש־ שר האוצר ידע כבר ב־12.9 שטיבור רוזנבאום נתון בקשיים כספיים, והס־ תיר עובדה זו מהברון. גם בנו גי־ טר האשים אתמול את מר ספיר כי שנה חמורות, שהסתיר את העובדות שידע). מר אגמון אמר כי דווקא הברון רוטשילד, כבנקאי, צריך להבין כי שר האוצר היה חייב להיות זהיר ביותר במתן פומבי לידיעות שהגיעו אליו על קשיי הבנק של ד"ר רוזנבאום. בנוסף לכך, אמר מר אגמון, כי העובדות לאשורן מתבררות רק עתה, ומר רבינוביץ ומר ספיר לא יכלו להעריך ב־12.9 את חומרת המצב.

מר אגמון סיפר עוד כי מר צור, בתוקף תפקידו או כמנכ"ל החברה, נסע עוד לפני ראש השנה יחד עם מר לוינסון ומגבי לובה סיגנר לגר־ מניה כדי לנסות ולהציל את הבנק של ד"ר רוזנבאום. מצב עסקי רו־ זנבאום היה אז עדיין סוד כמוס. לדעתו ברור, כי מר רבינוביץ לא יכול היה לדעת, שהפעולה איננה מתואמת עם הברון, יו"ר הדירק־ טוריון של החברה לישראל.

מר אגמון, היוצא היום לפאריס לישיבת הדירקטוריון המתכנסת שם, יתמוך בהשתתפות החברה לישראל בפעולה משותפת של הנושים לה־ צלת הבנק והחברות של רוזנבאום. להערכתו רבים הסיכויים כי התאגיד־ להסבנק יורים 55 מיליון דולר ל־ בנק של רוזנבאום, באם אמנם ית־ ברר שיש סיכויים חיוביים להצלתו. הורמת הכסף תלויה בשיתוף פעולה של הנושים האחרים של טיבור רו־ זנבאום בקונסורציום שיוקם. מר אג־ מון סבור כי בראש וראשונה חייבים לשתף פעולה הנושים הגדולים, ש־ הפקדותיהם מסתכמות ב־40 מיליון דולר, מתוך זה הפקדות של החב־ רות הישראליות ב־23.5 מיליון דו־ לר.

צורת הסדר אפשרית לדעת מר אגמון היא כי הנושים יקבלו כרבע מהכסף, ואת יתרת החוב ידחו לת־ קופה של שנתיים לפחות. אז יש לאגד גם את הנושים הבינוניים, ול־ הציע להם הסדר דומה.

הסדר הגיוני ושקול, בו ינסו לה־ ציל חלק מהכספים, עדיף לדעת מר אגמון על הקונספציה של אח־ דים מהנושים, שדורשים הכל, כפני שהכל פירושו — לא כלום. מר אג־ מון ראה את תפקידו במועצת המנ־ הלים המתכנסת היום בפריז לנסות להציל לפחות חלק ב־23.5 מיליון הדולר שהופקדו בעסקי ד"ר רוזנ־ באום על ידי חברות ישראליות.

פאריס, 17 (ע"צ). — שר החוץ הצרפתי ז'אן סובניארג יערוך בי־ קור רשמי בלבנון מה־19 עד 21 באוקטובר ובירדן מ־21 עד 22 ב־ אוקטובר.

מזג האוויר

תחזית מזג האוויר להיום: שרבי. טמפרטורות המינימום המקסימום: ירושלים 22 עד 29, חיפה 21 עד 34, תל אביב 18 עד 33, אילת 22 עד 39, מפרץ שלמה 25 עד 37.

בגליון זה 32 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 32 עמ'

אם אתה גבר המחפש הנאה מלאה.

טבק וירג'יניה טבעי וטהור, תערובת עשירה ומובחרת

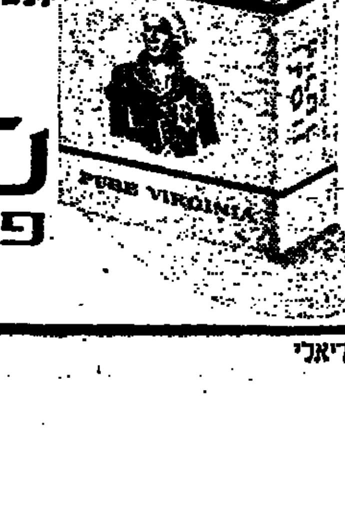

נלסון
פילטר

א. אריאלי

هكذا من الأصل

مكتب الأمل

טיבור רוזנבאום בשיחה עם שליח הארץ:

„יש סיכויים רציניים להצלת כספי הלקוחות בבנק קרדיט"

חזר לבנק לאחר 10 ימים של היעלמות ויזם התקשרויות עם עתונאים

מאת יואל מרקוס
שליח „הארץ" בז'נבה

ז'נבה, 17 (מיוחד ל„הארץ"). „יש סיכויים רציניים מאד להצ־לת כספי הלקוחות בבנק קרדיט אינטרנציונאל, אך אינני יכול לו־מר כמה זמן יקח הדבר", אמר היום ד"ר טיבור רוזנבאום בתשו־בה לשאלת סופר „הארץ".

לאחר 10 ימי מחתרת שבהם לא ניתן היה לראותו בציבור, עשה היום רוזנבאום לא רק את הופעתו הרא־שונה בבנק מאז נסגרו שעריו, אלא גם יזם התקשרות לכל העתונאים ש־התדפקו על דלתותיו.

דיבר באופטימיות

ד"ר רוזנבאום דיבר באופטימיות על ההתפתחות בעתיד בחזרו שוב ושוב שאין ללקוחותיו כה לדאוג.

לשאלה אם הוא מתכוון לפעולה שתקדים את ההחלטה הצפויה של בית המשפט ותעשה אותה למיותרת, אמר ד"ר רוזנבאום בצורה סתומה „כי יש צורך בפעולות חיוביות מסו־יימות גם כדי שהשופט ייענה ל־בקשת הבנק לדחיית פעולות לתקופה של שנה". מדברים אלה ניתן היה ללמוד כי הושג כנראה עם הסיסה לאנדס בנק הגרמני והמפקח המ־ראלי השוויצרי על הבנקים, הבנה בדבר מתן הזדמנות לבנק לצאת מ־קשייו במסגרת הבקשה „לדחיית פעו־לות" בפיקוח קומיסאר שיתמנה על־ידי בית המשפט.

סירב לומר מי יציל

ד"ר רוזנבאום סירב לומר באיזו צורה ומי מלקוחותיו יצילו כספיהם. „עליך להבין שאיני יכול לגלות דבר בעיצומו של המו"מ". בהמשך דבריו דיבר רוזנבאום במרירות על הלינץ' הנערך נגדו בישראל ועל סג־נון המזכיר את השמועות הגרמנית שבו נקטה העברה לישראל. „הם פועלים בשצף קצף! מתכנסים, מפר־סמים הודעות נגדי בלי לתת לי כל הזדמנות להסביר ולהתגונן, זכות ה־ניתנת אפילו לרוצח" — אמר רוזנ־באום.

קודם לכן נמסר כי שום בנק רציני עדיין לא הסכים להיכנס לעניין למ־רות הפעילות המוצנעת של ממשלות גרמניה וישראל.

דעת חוגי בנקאים

חוגים בנקאיים אמרו היום שאם נכונות השמועות על חובות של 200 מיליון דולר, לא יכנס שום בנק שפוי בדעתו לעיסקה. נראה איפוא שהנהלת הבנק מנסה עתה בעיקר לפתות להשיג את הסכמתו של בית המשפט לדחיית פעולות לשנה. ה־הבדל בין מורטוריום לדחיית פעו־לות הוא משמעותי. בעוד אשר ב־מורטוריום מעניקים לבנק שהות של חצי שנה להתארגן כדי להחזיר אחוז מסויים מהתובעות לנושים, הרי ב־דחיית פעולות משאירים לבנק את רישיונו ומעניקים לו שהות של עד שנתיים להתארגן כבנק על בסיס חדש.

שכנוע בית המשפט

להשגת החלטה של בית משפט על דחיית פעולות יש לשכנע כי ברשות הבנק מספיק נכסים להבטחת זכויות הלקוחות. נראה איפוא ש־נעשים מאמצים בכיוון זה, שאם לא כן עשויה להתקבל החלטה על פשיטת רגל שבעקבותיה עלולה המשטרה לפעול נגד מנהלי הבנק.

הבוקר הופיע רוזנבאום עמוס תיו־קים למשרדו בבנק ולא ברור אם עשה זאת כדי להרגיע את עובדיו החרדים למשכורתם או כדי לרמוז כי כשהו התחדר. לסופר „הארץ" נודע כי טיבור רוזנבאום הודיע בתמימות כי אינני מנהל הבנק אלא רק בעל מניות.

עמוד שלם ב„[illegible]"

השבועון [illegible] הקדיש עמוד שלם לפרשה ולא שכח לציין את פרשת כספי המאפיה וקשריו של טיבור רוזנבאום עם ברני קורנפלד.

בעריכים שכספי מוסדות ישרא־ליים המושקעים באינטרנשיונאל־קרדיט בנק ובחברותיו של טיבור מגיעים לכדי יותר מ־50 מיליון דולר.

מחקר של הסינט האמריקאי קובע:

„בריה"מ מגדילה את מאגר הנשק שברשותה תוך כדי ניהול תעמולה לפירוק החימוש"

וואשינגטון, 17 (אי.פי.). מחקר מטעם הסנאט האמריקאי קובע, כי בריה"מ ממתיכה בעת ובעונה אחת לנהל מסע תעמולה למען פירוק החימוש ולהגדיל את מאגר הנשק שלה כדי להחליש את ארה"ב.

המחקר פורסם היום על ידי ועדת המשנה הפנימית לעניני בטחון של הסנאט. הוא הוכן על ידי הפרופ' דיוויד מארטין.

[illegible]

מחקר זה קובע כי פרט להחלשת ארה"ב חותרת בריה"מ להחליש את נאט"ו על ידיה שגת קיצוצים ני־כרים בכוחות האמריקאיים המוצבים באירופה ולחתום על הסכם לבטחון אירופה שיבטיח את חלוקת גרמניה ואת ההשפעה הקומוניסטית במזרח אירופה.

המחקר קובע גם כי לשר ההגנה הסובייטי המארשל אנדריי גרצ'קו יש השפעה אישית עצומה. יו"ר ועדת המשנה ג'יימס איסטלנד קובע ב־הקדמה למחקר כי גרצ'קו הוא הכוח המניע העיקרי מאחורי ההתעצמות הצבאית הסובייטית. העובדה שגרצ'־קו הוא חבר הפוליטבירו מאז אפריל 1973 מקנה לו גם השפעה מדינית רבה בצמרת הסובייטית.

שלזינגר מזהיר

שר ההגנה האמריקאי, ג'יימס שלזינגר, הזהיר אמש מפני קיצוצים נוספים בתקציב ההגנה של ארה"ב. שלזינגר אמר כי צבא ארה"ב מת־קשה כבר כעת לעמוד בדרישות ה־איסטרטגיה שנקבעה לו אחרי מל־חמת וייטנאם. הוא ציין כי הצבא האמריקאי מונה כעת 785 אלף איש ואשה, המספר הקטן ביותר מאז ה־תקופה שלפני מלחמת קוריאה. מס־פר זה קטן ב־20 אחוז מהתקופה שלפני מלחמת וייטנאם.

שלזינגר הזהיר כי אשליה היא ש־מדיניות ההפשרה בין ארה"ב לבריה"מ הצעצות מפחיתה את הצורך בהגנה חזקה. הוא גם הדגיש כי בריה"מ, בעודה מדברת בזכות הפשרה, מח־זקת את כוחה הצבאי. בשנה הבאה יתחילו הסובייטים בפריסת כוחות התקפיים בהיקף חסר תקדים בכל ה־היסטוריה של כלי הנשק הגרעיניים האסטרטגיים, הזהיר שלזינגר.

ירידה גדולה לדולר בשוקי הכספים באירופה

בריסל, 17 (יופי"ע ואי.פי.). ה־דולר האמריקאי שנפגע על ידי שערי ריבית נמוכים בארה"ב ו־מאזן שלילי של סחר ותשלומים, ירד היום לנקודת שפל שלא הי־תה כדוגמתה במשך חמישה חו־דשים בבורסות של ציריך ובריסל.

בהקביל ניכרת ירידה כללית של שער הדולר בשוקי הכספים באירו־פה.

מחיר הזהב עלה היום מ־154.50 ל־155 דולר האונקיה בלונדון ומ־155 ל־155.25 דולר אונקיה בציריך.

הדולר ירד ביותר מ־2 סנטים ל־עומת הפרנק השוויצי, בעקבות ה־הודעה שפורסמה ביום ד', ששוב מותר לשלם ריבית על פקדונות של לא־תושבים מחזיקים בבנקים שוויי־צים. במשך שנתיים, מאז 1972 היה בתוקף איסור, שמנע תשלום ריבית על פקדונות של לא־תושבים.

הצעד שנקטה שוייץ בדבר חידוש תשלום ריבית על פקדונות של תו־שבים זרים, שיפר את מעמד הפרנק השוויצי. אחד מאנשי הבורסה של לונדון אמר כי יתכן שצעד זה ימ־שוך כספי נפט ערביים לבנקים שוויצים.

שער הפתיחה של הדולר בציריך היה 2.8882. היה זה השער הנמוך ביותר של הדולר מאז 20 במאי 1974.

הצעות להחרפת מאבק ההתנחלות — הושמעו בישיבת ראשי גוש אמונים

מאת יהודה ליטני, סופר „הארץ"

ישיבה של ראשי גוש אמונים הד־נה בעתיד מבצע ההקפות, נמשכה אמש עד שעה מאוחרת בלילה. נודע שרוב המשתתפים בישיבה תמכים בקו של החרפה, ומציעים להגביר את קצב ההתנחלויות בכל רחבי יהו־דה ושומרון. כמו כן ינקטו אנשי אמונים בשיטות אחרות אותן סרב דובר הגוש לגלות.

חברת וולבו מנהלת משא ומתן להקמת מפעל באלג'יריה

מאת אליהו זהבי, סופר „הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן, 17 (מיוחד ל„הארץ"). — מפעלי וולבו השוודיים מנהלים משא ומתן עם אלג'יריה על הקמת מפעל גדול לייצור משאיות בהיקף של 34 אלף יחידות בשנה. ראש ממשלת שוודיה יבקר באלג'יר ב־חודש הבא.

הנשיא פורד נטל לידיו את הטיפול בתיקון ג'יקסון

מאת דן מרגלית, שליח „הארץ" בארה"ב

ואשינגטון, 17 (מיוחד ל„הארץ"). — בוואשינגטון ציפו היום לפגישת הנשיא פורד עם הסנטור הנרי ג'יק־סון לסיכום שאלת תיקון ג'יקסון, אך עד לשעת מסירת הידיעה לא נתקיימה הפגישה.

כתב שידורי ישראל מסר כי ה־נשיא פורד החליט לנהל בעצמו את המו"מ עם סנטור ג'יקסון בעניין ה־תיקון, לאחר ששר החוץ ד"ר קי־סינג'ר הביע רצון לפרוש מניהול מו"מ זה.

ביירות: גירשנו יחידה ישראלית

ביירות, 17 (יופי"ע וע"צ). — יחידות צבא לבנון גירשו יחידה יש־ראלית שעסקה בהנחת מוקשים, ל־אחר שחצתה היום את גבול לבנון באל־דאבירה — על כך נמסר ב־הודעת מיניסטריון ההגנה. עוד נא־מר בהודעה כי „אנשים חמושים" הקפו שיירה של הצבא הלבנוני ר־בה משאית וג'יפ. בשתי התקריות לא נגרמו אבידות לכוחות הלבנו־נים, נאמר בהודעה.

מזויינים פתחו באש אל רכב צבאי לבנוני

ביירות, 17 (אי. פי.). — אנשים מזויינים — כנראה מחבלים — פת־חו היום באש על כלי רכב של הצבא הלבנוני בארייבה שבדרום ל־בנון — הודיע מיניסטריון ההגנה הלבנוני. איש לא נפגע. זו התקרית השניה תוך יומיים בין צבא לבנון לבין מחבלים. אתמול נהרגו מחבל ואורח לבנוני ושלושה אנשים נפצעו בהתנגשות בין אנשי החזית העמ־מית לבין חיילים לבנוניים.

מכונית פרטית עלתה באש בהתפרצץ מטען חבלה

(ע). — מכונית פרטית שהיתה ב־דרכה מירושלים לתל אביב עלתה אתמול בבוקר באש כתוצאה מהת־פוצצות של מטען חבלה בתא המנו־ען שלה. איש לא נפגע מההתפוצ־צות.

המכונית מסוג ב. ס. או. פרינץ, הי־תה נהוגה בידי אחד בריקייב, ה־מתגורר ברובע היהודי בעיר העתי־קה בירושלים. ליד מנזר השתקנים בלטרון שמע לפתע הנהג פיצוץ ח־לש בתא המטען, בחלק הקדמי של המכונית. הנהג עצר את המכונית בצד הדרך ושניות מעטות לאחר מכן הבחין בלהבות שאחזו בחלק הקדמי של מכוניתו. האש התפשטה במהי־רות אולם הנהג ושני נוסעים שהיו עמו נחלצו ללא פגיעה. תוך דקות מספר נשרפה המכונית כליל.

חוקרי משטרת מרחב הנגב הגי־עו למקום בלווית חבלן וזה גילה בתא המטען של המכונית השרופה שרידים של עפרון־השהייה מהסוג שבו משתמשים להפעלת מטעני חב־לה.

ראש לשכת החקירות במטה מרחב המרכז של המשטרה, רב פקד משה גולן, מסר כי מחקירה ראשונה ניר־אה שמטען החבלה הוצמד למכו־נית במקום חנייתה בירושלים. תיק החקירה הועבר למשטרת מרחב ירושלים.

1.7 מיליארד דולר — גרעון במאזן התשלומים במחצית 74

ירידה ביתרות * גידול בחוב החיצוני

מאת סופר „הארץ" לענייני כלכלה

הגרעון במאזן התשלומים של ישראל במחצית 1974 הסתכם ב־1.7 מיליארד ל"י. מחודש ינואר עד חודש יוני השנה הסתכם הגר־עון בחשבון הסחורות והשירו־תים בב־1.6 מיליארד, פי שניים בהשוואה לתקופה מקבילה אשת־קד.

תוצר היבוא בסכום גדל ב־70 אחוז כאשתקד הסתכם ב־847 מילי־ון דולר. היבוא הבטחוני היה 580 מליון דולר ובחשבון השירותים הס־תכם הגרעון ב־141 מליון דולר.

הגרעון מומן על־ידי העברות חד־צדדיות בסך 851 מליון דולר, הג־דלת החוב לזמן ארוך ב־248 מליון דולר וירידת יתרות מט"ח בסך 553 מליון דולר.

יתרת החובות בסוף יוני 1974 הגי־עה ל־7.4 ביליארד דולר שהם 2230 דולר לנפש. בסוף יוני 1973 הסתכם החוב החיצוני ב־6.3 ביליארד דו־לר.

אמצעי בטחון נמרצים לקראת הופעת ערפאת בעצרת או"ם

מרכז או"ם, 17 (יופי"ע). — אמצעי הגנה נרחבים הננקטים ב־דרך כלל רק לגבי מנהיגים של ארצות רבות עוצמה, יינקטו כדי להגן על מנהיג המחבלים יאסר ערפאת כאשר יופיע בחודש הבא בהופעת בכורה באו"ם.

משקיפים אומרים, כי אין כמעט ספק שערפאת יעמוד בראש המשל־חת של הארגון לשחרור פלשתין, אשר תשתתף בדיון על שאלת פלש־תין בעצרת הכללית. אולם יתכן שערפאת ישהה בארה"ב פחות מ־יום אחד.

אמצעי ההגנה שיינקטו על־ידי משטרת העיר ניו יורק, או"ם וסוכ־נים פדראליים, הוגדרו על ידי פקי־דים רשמיים כמזכירים את אלה ש־ננקטו לרגל ביקורו של ניקיטה חרושצ'וב במרכז האו"ם ב־1960.

ישר מנמל התעופה

הסן רהמן, סגן מנהל משרד אש"פ בניו יורק, אמר כי מצפים שביקו־רו של ערפאת יערך יום או יומיים לאחר הפתחת הדיון. הוא הוסיף כי יש להניח שערפאת יסע ישר מנמל התעופה אל בניין מרכז או"ם.

[illegible] בבניין מרכז או"ם, ימסור לקהל, כפי שנמסר בפה מושב [illegible] של האו"ם על מלחמת ששת הימים.

מצפים כי ערפאת, לאחר שישמיע את קריאתו להכרה בזכויות הפלש־תינאים, ייצא מיד בטיסה מארה"ב, בהשאירו מאחוריו משלחת של נצי־גי אש"ף. מספר אנשי אש"ף נמצ־אים זה מספר חודשים באו"ם, ב־תור חברים של משלחות ערביות.

סימני התפייסות

(סוף מעמוד 1)

הסופרת הדיפלומטית של אל־אהרם, הודה תאופיק, כותבת ש־צפויים צעדים נוספים להידוק ה־אימון הסובייטי־מצרי, לפני ביקו־רו של ברז'נייב בינואר.

לראשונה מאז המלחמה

היא ציינה, כי ועדות מיוחדות משותפות הוקמו כדי להכשיר את הקרקע לוועידת הפיסגה בינואר ו־לבחון את הפרטים של הסכמים ח־שובים אשר מצפים כי יפורסמו ב־עת ביקורו של ברז'נייב.

הגב' תאופיק כתבה כי מקורות מצריים הדגישו שההודעה הסובי־טית שפורסמה ביום ג' ואשר הב־טיחה למצרים תמיכה מדינית וצב־אית, היתה הראשונה מסוגה מטעם הקרמלין מאז מלחמת אוקטובר.

כווית תספק מיראז'ים

ואשינגטון, 17 (יופי"ע). — כוויית מחזקת את כוחותיה הצבאיים בנש־ק מארה"ב, בריטניה וצר־פת, והיא הסכימה להעניק למצרים להק של מפציצי־קרב סילוניים מ־דגם „מיראז'" — מסר היום העתון „ואשינגטון פוסט".

בידיעה, שמקורה בבוריין, נמסר, כי המטוסים יחליפו את המטוסים ה־מצריים שאבדו במלחמת אוקטובר. לדברי העתון, המסתמך לדבריו על מקורות מוסמכים, ייכללו המירא־ז'ים שאותם תמכה כווית מצרפת במישרין למצרים, בלי ליווי של טייסים כוויתיים.

העתון הוסיף כי לכוויית יש כ־יום פחות מתריסר טייסים מוסמכים, אולם כ־100 יתחילו בקרוב באימו־ניהם בארה"ב, המגמה לבנות ל־כווית צבא. להקים של הגם מתקום של מפציצי־קרב סקאיהוק ה־4. הם אותו הבסיס הצבאי בידי חיל ה־אויר הישראלי, האם הושלם הפי־קה, יהיו אלה הסקאיהוקים הראשו־נים בידי מדינה ערבית.

טנקים מבריטניה

להלן כתב העתון כי בריטניה הס־כימה למכור לכווית 100 טנקים מ־דגם סנטוריון. כן נמסר, כי כווית תנהל כיום בדבר הגבה חלק מ־המטוסים בסעודיה, אבו דבי, בחריין וקטר.

מעילה ושוחד בטלוויזיה

קהיר, 17 (ע"צ). — בימים הקרו־בים יפתח משפט על פרשת מעי־לות, מתן שוחד ופעולות הרמית אחרות בסכום כולל של 240 אלף דולר לרשת הטלוויזיה המצרית.

לפי כתב האישום שפורסם הבו־קר בעתון „אל אהראם", הנאשמים הם אחד מראשי הטלוויזיה המצרית לשעבר ונציגה של חברת סרטים שוויצית במצרים.

קצא"א: לא הפקדנו כספים בבנק קרדיט

מאת סופר „הארץ"

חברת קו צינור הנפט אילת־אשקלון (קצא"א) לא הפקידה כספים בבנק של טיבור רוזנבאום או בחברות האחזקות שלו — הודיע אתמול סגן מנהל החברה, מר אביגדור באור, בתגובו על ידיעה בענין זה ב„הארץ" מאת־מול, בתוך הדיווח על ישיבת ועדת הכספים של הכנסת.

מר באור אמר כי קצא"א לוותה 2.7 מיליון דולר בקרדיט בנק, ונת־נה לבנק שטרות כערבות להלוואה.

דובר האוצר, מר גיורא מורג, הכ־חיש אמש בהודעה לסופר „הארץ" בירושלים, כי שר האוצר התייחס שלשום בישיבת ועדת הכספים ב־איזושהי צורה להפקדות של קצא"א באחזה.

הפועל רחובות נוצח 15:24 ברומניה

בגביע אירופה בכדוריד

מאת שליח „הארץ" לרומניה

בוקארשט, 17 (מיוחד ל„הארץ"). קבוצת הכדוריד של הפועל רחובות נוצחה הערב שנית על ידי סטיאווה בוקארשט, הפעם בשיעור 15:24, ב־מיפגש הגומלין בסיבוב הראשון של גביע אירופה לאלופות.

במחצית המשחק, שהיה בפלויישטי לעיני כמה מאות צופים, הוליכה הקבוצה הרומנית בהפרש מכריע של 1:10, אולם הישראלים התאוששו לאחר ההפסקה. במחצית השניה הב־קיעה כל קבוצה 14 שערים.

במשחק הראשון, שהיה ביום ג', ניצחה סטיאווה 12:37 ועלתה לסיבוב השני של גביע אירופה.

נפתחה הועידה ה־18 של אונסקו

פאריס, 17 (ע"ר וע"צ). הועידה ה־18 של אונסקו נפתחה היום ב־פאריס בנוכחות למעלה מ־500 נצי־גים מ־132 מדינות. בראש משלחות רבות עומדים שרי החינוך והתרבות. אש"ף הוזמן להשתתף. האישור ה־סופי של ההזמנה צפוי בשבוע הבא.

ניכסון מבקש להחזיק מיליוני מסמכים ברשותו

ואשינגטון 17, (אי.פי.). הנשיא לשעבר ריצ'ארד ניכסון הגיש היום תביעה לבית המשפט הפדראלי ש־ירשה לו להחזיק ברשותו מיליוני מסמכים מתקופת כהונתו. בתביעתו מתלונן מר ניכסון כי סיכם עם ה־ממשל של הנשיא פורד שיאוחסנו בשבילו בקליפורניה את תיקיו ה־אישיים ואת המסמכים מתקופת כ־הונתו, אך הבית הלבן אינו מכבד את ההסכם. מטרת התביעה היא להע־ניק לניכסון, ולא לבית הלבן, את הזכות להחליט למי תהיה גישה ל־מסמכים.

כתב־עת ישועי טוען שגבלס הכין תוכנית להסקת ההשמדה

רומא 17, (אי.פי.). — שר הת־עמולה הנאצי יוסף גבלס הכין תוכ־נית שקראה להפסיק את השמדת ה־יהודים ולשחרר את כל אסירי המ־חנות בתמורה [illegible] — מוען סי־ביליסה קתוליקה, כתב העת הישועי האיטלקי.

לדברי כתב העת נועדה התכנית זו לגייס את תמיכתו של האפיפיור פיוס ה־12 למאבק להולל קרע בין בנות הברית ולפתוח במסע צלב של גרמניה, בריטניה וארה"ב נגד רוסיה הקומוניסטית. אולם בסופו של דבר לא הוגשה התכנית להאפ־יפיור.

בריה"מ נגד תיווך אמריקאי בלעדי במזה"ת

הדבר יובא לידיעת הכנס הערבי ברבאט

מאת דן מרגלית, סופר „הארץ" בארה"ב

וואשינגטון, 17 (מיוחד ל„הא־רץ"). דיפלומטים סובייטים הב־הירו כי בריה"מ מתנגדת לתיווך אמריקאי בלעדי במזה"ת. נקודת מבט זו היא מבקשת להביא ל־ידיעת מדינות ערב לקראת כינו־סן ברבאט.

בריה"מ לוחצת כי לפתוח מחדש באופן סמלי ועידת ז'נבה ולכרות שסר התיווך האמריקאי ד"ר הנרי קי־סינג'ר מתנגד לכך, הוא התחיל לכ־לול בדבריו רמזים בכיוון זה.

תומכים במדינה פלשתינאית

מקורות דיפלומטים כאן אמרו ה־יום כי תמיכת בריה"מ בהקמת מדי־נה פלשתינאית מכבידה על ועידת רבאט. נשיא מצרים אנואר סאדאת שמע מפי ד"ר קיסינג'ר כי יש צורך לוותר על הייצוג הפלשתינאי, אבל יחד עם זאת נמנעה ארה"ב בכוונה מלגייס קולות נגד הזמנת אש"פ ל־עצרת או"ם. עתה מנסה סאדאת לשכנע את הערבים למצוא נוסחה שתפצה את המחבלים, אולם לא תק־בע במפורש כי תוקם מדינה פלשתי־נאית, כיוון שדבר זה עלול לגרום להסתלקות חוסיין מלך ירדן מה־ברית, ואילו מצרים רוצה כי ירדן תשתתף בה.

מכל מקום, רק ברבאט ייקבע אם הערבים ידרשו כבר בעצרת הנוכחית החלטה מפורשת להקים מדינה פלש־תינאית. מקורות כאן הביעו את דע־תם כי ארה"ב אמנם תתיר את כניסת יאסר ערפאת לניו־יורק אולם תטיל מגבלות על תנועותיו בתחומה.

מקורות בוואשינגטון מסרו כי יש־ראל לא פנתה לארה"ב בנדון, אך לם היא מתעניינת במה בכוונתה לע־שות בערפאת אחרי שיופיע באו"ם. אין החלטה אמריקאית סופית אם להגביל את תנועותיו אולם יש ב־ממשל כוונות לשקול זאת באוהדה.

גורמים ישראליים הביעו תמיהה על התבטאות של דובר הססיים דיפרי־מנט כאילו בבתן רשות כניסה ל־ערפאת לניו יורק נוהגת בו ארה"ב כמו בנציגי תנועות השחרור האפ־ריקאיות.

הארגונים היהודיים מכינים הפ־גנות נגד ערפאת ויזכירו את אח־ריותו למעשה הרצח במעלות ובכ־קרית־שמונה.

קשיים חמורים והפסדים לחברות התעופה הצרפתיות

פאריס, 17 (יופי"ע). חברת התעו־פה הצרפתית הגדולה ביותר לטיסות פנים, איר אינטר, תפשוט את ה־רגל תוך 6 שבועות אם לא יימצא פתרון לבעיותיה הפיננסיות — אמר היום שר התחבורה הצרפתי, מארסל קאווייה.

החברה תצבור השנה גרעון בסך 9 מיליון דולר. אשתקד סיימה החב־רה את השנה בגרעון של 400,000 דולר. הפסדים אלה נגרמו על ידי העלאת מחירי הדלק. החברה גילתה היום תכניות להפסיק שלושה מקוי־התעופה שלה.

קאווייה אמר עוד, שחברת התעופה הצרפתית הממשלתית איר פרנס, ה־מקיימת קוי טיסה בינלאומיים, תצ־בור השנה גרעון של 80 מיליון דולר.

טייסי אל־על מכינים שביתה ליום חמישי

מאת אדר קיפרי, סופר „הארץ" לענייני תעופה

הטייסים, הנווטים והמהנדסים הטס של אל־על (אצ"א) הקימו מטה מיו־חד לקראת שביתתם המתוכננת ל־יום ה' הקרוב (השביתה תחל ביום ד' בחצות) — מסר אמש דובר ועד אצ"א לסופר „הארץ".

הדובר מסר עוד כי הוקמו צוותים לשעת חירום שיוסיפו לקיים טיסות לעולים ולצורכי בטחון. כן האגו אנשי צוותי האוויר לקדם פני בעיות כלכליות, תעסוקתיות וסוציאליות העלולות לצוץ בעת השביתה.

„משתפרוץ השביתה, רק האסיפה הכללית שלנו תהיה רשאית להפסיק אותה. לא הוועד. שום מטוס של אל־על לא ימריא מישראל אחרי יום ד' בחצות. מטוסי החברה שיימצאו ב־חו"ל, יחזרו ארצה עם פרוץ השבי־תה.

„אין אנו רוצים בשביתה זו, אך נהיה נאלצים לקיים אותה — אם לא יראגו עד יום ה' לעגן בחוק את הסדרי השכר שלנו. בימי השביתה נבא לישובי הספר, בהתנדבות, כדי לסייע להם", אמר הדובר.

2 ראשי האופוזיציה באגד הושעו מעבודה בהנהלה

מאת סופר „הארץ" לענייני תחבורה

מזכירות אגד החליטה אתמול ל־השעות מן העבודה את שני ראשי סיעת האופוזיציה בהנהלה ובמזכי־רות בעקבות מהומה שפרצה בישיבת ההנהלה על רקע הפעלת רשם קול לרישום פרטיכל מן הישיבה.

דובר אגד מסר, כי המהומה פרצה לאחר שנציג האופוזיציה, מר אברהם גולדמן, דרש בתוקף להפעיל את הרשם־קול, אשר לדברי הדובר אינו מופעל בדרך כלל בישיבות ההנהלה אלא משמש את מזכיר ההנהלה בל־בד.

(ע). יו"ר ההקלאה, מר אהרן אר־נן, חנך אתמול את קו המים החדש [illegible]

מחאות על תמיכת איטליה וצרפת באש"פ באו"ם

מאת [illegible]
סופרת „הארץ" באיטליה

פירנצה, 17 (מיוחד ל„הארץ") את אכזבת ישראל מתמיכת איטליה בהזמנת אש"פ לעצרת, [illegible] שגריר ישראל ברומא, [illegible] באוזני מנכ"ל משרד החוץ האיט[illegible]

המנכ"ל [illegible], ביקש לבטא [illegible] העמדה האיטלקית וציין כי נציג האיטלקי באו"ם הדגיש [illegible] דיון על המזה"ת חייב להיערך [illegible] החלטת מועה"ב 242 ומתוך [illegible] בזכות ישראל לקיום [illegible] מכל מקום אמר כי אין פירוש [illegible] האיטלקית בהחלטה שנתקב[לה] [ב]או"ם הכרה באש"פ כנציג יחיד [של] הפלשתינאים.

מברקי מחאה לראש הממשלה [illegible] ולשר החוץ מורו, [illegible] הקהילות היהודיות באיטליה [illegible] לידידות איטליה וישראל.

החמרה ביחסים עם צרפת

אליהו [illegible], סופר „הארץ" [ב]צרפת מוסר: מקורות [illegible] צרפת ניסו להרגיע את [יש]ראל בהסבירם כי ההצבעה [illegible] בעצרת האו"ם היתה רק [illegible] אך על פי כן [illegible] המקורות לחזור על [illegible] כי אין [illegible] העובדה [illegible] ועל כן הכרח לדון [illegible]

התמרה ביחסי ישראל־צרפת [illegible] מהדברים שאמר הנגיד [illegible] לעתונאי הטלוויזיה הצרפתי[ת] יום ד', בערב: „להצבעה [illegible] בעצרת האו"ם יהיו בלי ספק [illegible] בתחום היחסים בין שתי המדינו[ת]

(ראה מאמר ראשי בעמ' [illegible])

בהופעת טלוויזיה בצרפת, [אמר] ראש הממשלה יצחק רבין, [illegible] העובדה שאין משטר דמוקרט[י] [ב]אחת מארצות ערב, אין איש [illegible] רבונו, וכאשר נשאל אם [illegible] תישא ותתן עם ערפאת, הכריז [ש]ישראל תישא ותתן על השלום עם ירדן.

רצחה את בתה

(ע). — משטרת בית שמש [illegible] ביום ה' אחר הצהריים אשה [illegible] תושבת הצפירה, כחשודה ברצח [illegible] בת החודש.

ראבט, 17 (ע"ר). — המלך [illegible] מרוקו חנן היום 224 אסירים, [illegible] עיד אלפיטר, המסיים את צום [illegible]

פסנתר כנף
STEINWAY & SONS N.Y.
במצב מצוין — למכירה
„גוטסמן", רח' אלנבי 38 (מול מוגרבי) תל־אביב
טלפון 55682 * מבחר גדול של פסנתרים

בצער רב וביגון אנו מודיעים על פטירת בעלי הרוקח

יוליוס גרינברג

משטרנוביץ

ההלוויה תצא היום יום ששי ב' חשון תשל"ה 18.10.74 בשעה 12 בצהרים מבית ההלוויות העירוני רחוב דפנה ת"א, לבית העלמין בחולון.

המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

חיה אגוזי (בלכר) ז"ל

ההלויה תתקיים ביום ראשון, ד' חשון תשל"ה, 20.10.74 בבית העלמין החדש בחולון.

על שעת ההלויה נא לפנות טל' 227056 ירושלים או טל' 57671 ת"א.

תחבורה תצא מביתה, רח' שלמה המלך 64, ת"א ומרח' המלך ג'ורג' 30, ירושלים

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

יהודית שפירא ז"ל

הלויה תצא היום, יום ששי, ב' חשון תשל"ה, 18.10.74 בשעה 11.30 לפנה"צ מבית הלוויות העירוני רח' דפנה ת"א, לבית העלמין בחולון

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים

המתאבלים:
אחותה: ליזל קלינברגר ומש'
חיים שפירא ומשפ'

מודיעים בצער על פטירת אמנו וסבתנו

יהודית קרל ז"ל

טקס ההלויה יתקיים היום, יום ששי, ב' חשון תש"ל 18.10.74 בשעה 13.00 בבית העלמין בחולון.

הבנים: יהושע קריב ובני'
מנחם קריב ובני'
וכל בני המשפחה

הנהלת מעון הרופא בחיפה של ההסתדרות הרפואית בישראל משתתפת בצערה של מזכירת המעון **יהודית זהבי** על פטירת אחיה

אריה רייפר ז"ל

יב"י

מתי תשקוט הארץ ממלחמה ובן אנוש בסבור לבה יעמוד לוהב מאהבה.

אם רוצים להביט ללא רתיעה לתוך העיניים מכירים בישות הפלשתינית ומכריזים על הרצון להיסוג לגבולות 67 תמורת שלום אמת

לא תופיק זייאד ולא סמיח אל־קאסם לא סאלם ג'ובראן ולא עסם אל־עבאסי זקוקים לאישורם של הרוזנבלומים בנידון נאמנותם למדינת ישראל.

סיפור על אדם אדום
מוקדש לא. ב. החי בתוך עמי

במקומי הקבוע בבית־מרזח לעיתים מזומנות אנו מתראים.
הוא עבר את מלחמות הדורות האחרונים בלי שאותות הגבורה יכסו חזהו.
חייל ב־1914 ומהפכן ב־1917 ברוסיה שהצמידה אל נפשה את רוחו של לנין.
לפנים היה בעל לאשה, היא נשרפה בתאי הגאזים של אירופה, אשר השתוללה מדמון נאצי.
הוא את הדגל האדום בקיץ שהיה יום לידתו החדש על אדמת ברלין ההיטלריסטית תקע.
היום הוא זקן הגימלאות ובשבילי כתפיים.

(מ.)

קוטג' למכירה בנתניה
ברח' צמח־חפר, סביבה שקטה משקיף לים
להתקשר: בעבודה 053־28723
ובערב 053־24326
רק לרציניים.

האזינו הערב
לדבריו של
אינג'
דוד שמרן
נשיא מרכז הקבלנים והבונים בישראל על
תחזית ענף הבניה בשנת 1974
הערב בתוכנית „המגזר הכלכלי" בשידורי ישראל
גל א' בשעה 19.05

הגברת איטה ניומן
ומשפחתה מניו־יורק
מזמינים את קרוביהם, ידידיהם, ויוצאי פרוסקורוב
להשתתף
בטכס חנוכת
מעון־יום
על שם
איטה ומשה ב. ניומן
אשר יתקיים ביום ה', ח' בחשון תשל"ה (24 באוקטובר 1974), בשעה 1 אחה"צ.
בקרית ביאליק
בטכס ישתתפו **גברת איטה ניומן ובניה**
וחברי ברית עברית עולמית וההסתדרות העברית באמריקה **שמשה ב. ניומן** ז"ל היה פעיל בהם
מעון היום הוקם באמצעות קרן החינוך לישראל של המגבית היהודית המאוחדת

זכו בפיס

בהגרלת מפעל הפיס מס' 42/74 שהתקיימה ביום 17.10.74 זכו הכר־טיסים הבאים:

בסך —.500,000 ל"י זכה המספר: 527721.
בסך —.250,000 ל"י זכה המספר: 229967.
בסך —.100,000 ל"י זכה המספר: 607964.
בסך —.50,000 ל"י זכו המספרים: 412093, 089617.
בסך —.12,500 ל"י זכו המספרים: 460188, 144317.
בסך —.6,250 ל"י זכו המספרים: 062240, 362306, 538013, 649282.
בסך —.5,000 ל"י זכו המספרים הבאים: 010496, 023666, 079475, 094923, 135607, 145959, 149711, 152478, 158274, 194727, 204002, 205733, 229493, 251611, 252568, 278346, 352156, 366505, 367284, 373541, 384626, 428938, 435907, 439736, 441484, 444441, 446063, 447173, 466247, 473845, 479981, 491400, 528840, 568375, 572154, 628030, 631718, 657355, 663463, 793123.
בסך —.600 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־01145, 05290, 13092, 13376, 21152, 30703, 42924, 48040, 69385, 98031.
בסך —.250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ — 02430, 09806, 10030, 12368, 13157, 14724, 24412, 24749, 30722, 33614, 34961, 36314, 46507, 55814, 55976, 60030, 60195, 60546, 62753, 68657, 77128, 82688, 83730, 91303, 92644.
בסך —.100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0204, 1108, 3018, 3106, 3225, 3416, 6404.
בסך —.50 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־0156, 0238, 0493, 0643, 0734, 0749, 0853, 1402, 1479, 2095, 2835, 2906, 3077, 3116, 3160, 3342, 3848, 4024, 4099, 4239, 4767, 4790, 4891, 5366, 5703, 5806, 3810, 6569, 6561, 6781, 6786, 6968, 7043, 7289, 7378, 7535, 7671, 8146, 8895, 9462, 9801, 9947.
בסך —.1,000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0093, 0418, 4635, 7285, 9100.
בסך —.6 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרות: — 0, 6.

רק הרשימה הכללית של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

יום ו', ב' חשון תשל"ה
18 באוקטובר 1974

עוז הליכוד

מוגש ע"י הליכוד ועל אחריותו. מען המערכת: הליכוד, ת.ד. 4061, ת"א

פרי באושים באו"מ

במדיניות, כמו במלחמה, ההגנה הטובה ביותר היא ה־התקפה. כלל זה נקוט בעיקר בידי אויבינו. מתקפתם האחרונה להכרה בינלאומית בארגון הרצח הקרוי „הארגון לשחרור פלשתין" הניבה פרי באושים, עצרת האו"ם העני־קה להם מעמד של משקיף.

אנו יכולים לגנות את הצביעות הבינלאומית המקנה לארגון ניארנאצי מעמד בינלאומי מוכר, אנו יכולים להתריע על עיוורונן של ממשלות המתרפסות בפני הניארנאציזם החדש, המשולב בפן־ערביזם, באימפריאליזם קומוניסטי ובקפיטליזם של נפט, אולם מדיניות נבונה מחייבת גם בדיקת העובדות ואופן השתלשלותן.

ארגון הרצח הניאו־נאצי היה קיים עוד לפני מלחמת ששת הימים, אך אפילו בהחלטה 242 שנתקבלה באו"ם בנובמבר 1967, לא בא זכרו. לניפוח מדיני הוא הגיע רק בשנים האחרונות, עובדה זו טעונה הבהרה:

בימים בהם ממשלת ישראל היתה ממשלת ליכוד לאומי היא לא הכריזה שהיא מוכנה לסגת משטח המצוי בשלי־טתה. היום שונה המצב. ביהודה ובשומרון קיים חלל ריק מבחינה מדינית, מצב שהפוליטיקה — כמו הפיסיקה — אינה סובלתו. ממשלת ישראל אמנם מכריזה — בקול רפה והולך — כי היא תתנגד להקמת מדינה „פלשתינאית" נפרדת ביהודה ובשומרון. אולם ברור לכל שאם יימסרו אזורים אלה לאויב לא היא תהיה זו אשר תקבע מי ישלוט בהם. ארגון רצח זה הוא המועמד הפוטנציאלי לשליטה ביהודה ובשומרון, ומדימיותה הנוכחית של ממשלת ישראל היא אחד הגורמים להתנפחותו.

ועוד כדאי לזכור. „הארגון לשחרור פלשתין" אינו אלא כנופייה מרצחים אך כנופיה הטוענת לזכות.

אפילו בעולם של שודדים, ובפי שודדים, יש ערך לתביעת הזכות, גם בהיותה תביעה מזויפת. אך לא רק שודדים מצויים בעולמנו והתשובה היחידה שניתן להשיב לתביעת זכות מזויפת היא קביעת זכות־אמת. תשובה זו איננה ניתנת. כך קורה שכאשר הממשלה מוכנה ששטחי מולדת יהיו „שטח כיבוש" — מכנים הניארנאצים את כנופייתם „ארגון שחרור", ואם יהודה ושומרון הם „פלשתין" — אזי זהו „הארגון לשחרור פלשתין".

אויבינו מבינים את משקלה של תביעת הזכות במדיניות הבינלאומית. כדאי שנבין זאת גם אנו. אפילו פוליטיקאים ציניקנים חייבים להתחשב בדעת־הקהל בארצם, ודעת־הקהל לא תסייע לנו אם לא תשוכנע שאנו צודקים גם מבחינת הזכות. בנושא זה מחדלה של הממשלה הוא פשע לא רק כלפי העבר של עמנו, אלא גם כלפי ההווה שלו וכלפי עתידו.

הצעה לממשלה

כיוון שבכל הקשור בשאלת ההתנחלות ביהודה ובשומרון מצפונם של אנשי המערך אינו נקי, הם מנסים עתה, בכל שופרות התעמולה שבידיהם, להחשיד את אנשי גוש אמו־נים בהונאה, כאילו אין בכוונתם להתנחל כי אם להפגין ותו לא. אפילו תנועת־נוער כ„מחנות העולים" נסחפה בגל הדמגוגי הזה והשתמשה, כלפי חנן פורת וחבריו, בכינוי „מתנחלי שק־שינה".

אם כך, ניתנת עתה בידי הממשלה הזדמנות טובה להעמיד במבחן את מתנחלי גוש אמונים. תאשר התיישבותם במקום איזה שהוא בשומרון. אם הם לא יתיישבו בו — יהיה הצדק עם המשמיצים. לנו אין כל ספק שנקודת ישוב זו תתפתח ותשגשג לאורך ימים.

ביום עיון מטעם המדרשה למינהל

משה נוידרפר: מס ערך מוסף לא יוטל על מוצרים חיוניים

„חלק גדול מסל המזונות יעוקר מן ההתייקרויות הצפויות עם הנהגת המס" ✶ „יש האטה תמורה בכמה ענפים במשק"

מאת סופר „הארץ" לענייני כלכלה

„מס ערך־מוסף לא יוטל על מוצרים חיוניים וכנראה ברשימה זו של מוצרים תורחב גם לפירות וירקות, ועל־ידי כך יעוקר חלק גדול מסל המזונות מן ההתייקרויות הצפויות מהנהגת המס" — מסר אתמול הממונה על הכנסות המדינה, מר משה נוידרפר, ביום עיון על המס, שנערך בתל־אביב מטעם המדרשה למינהל מיסודה של הסתדרות הפקידים.

מר נוידרפר אמר, שכיום מורגשת האטה ותמורה כאמור בכמה ענפים במשק. בבנייה נפסקה הקונג'ונקטורה והספקולאציה ואף יש ירידת מחירים. היבוא פחת ויש האטה בצריכה הדבר מורגש בגביית המסים. לדעתו המשך תופעה זו ביותר שאת. כן יש האטה במכירת איגרות חוב והתחייבות בנושא זה לא מומשו.

נטל מסים כבד

הוא מסר, כי עם הנהגת מס ערך מוסף ב־1 באפריל 1975 יומלץ גם על הורדת שיעורי המסים. עם זאת, נטל המסים יוסיף להיות כבד גם בשנים הבאות. לדעתו, „התופעה של העלמת־מס אינה חמורה כבמדינות אחרות ואנו מתקרבים למס אמת יותר מבכל מדינה אחרת".

בדברו על הפיחותים במס, כשקיימים סוגי הכנסות שאינם חייבים במס מלא, אמר כי לאוצר יש תכניות בנושא זה, אולם במצב של היום, כשקיים מחסור בעובדים, אין איש מוכן להציע ביטול עיוותים דוגמת שעות נוספות, פרמיות וכד'.

סגן מנהל המכס לענייני מס ערך מוסף, מר מרדכי ברקת, מסר כי עתה עוסקים בניסוח חוק מס ערך מוסף ומנסים לפתור את השאלות הטכניות במחלוקת ומקווים להניח על שולחן הכנסת טיוטה של הצעת־חוק, בתחילת עונת החורף. כך אפשר יהיה להפעיל את המס באפריל 1975. עם זאת, הדגיש, כי ליום התחלת הגבייה אין חשיבות ואפשר להפעיל את המס גם באמצע השנה.

מס קנייה גם להבא

להלן אמר כי על קבוצה קטנה של מוצרי מותרות ישאר גם להבא מס־קנייה. מס ערך־מוסף יוטל בשיעור אחיד כמו על כולם, על הממשלה ועל מוסדות ללא כוונת רווח. על בנקים ומוסדות כספים ימשיכו לגבות 3.5 אחוזים מהרווח והשכר, לפי ההסדר הקיים היום.

ד"ר ש. מיטל מאוניברסיטת תל־אביב אמר, כי יהיה זה אסון אם יהיו שיעורים שונים של מס ערך מוסף. אם לא יהיה שיעור אחיד הגבייה תהיה מסובכת ובלתי אפשרית. הוא הציע להקפיא לשנתיים־שלוש את המס על השלב הקמעוני ועל־ידי כך להקל על הגבייה ולפתור הרבה בעיות.

ספרי תורה נפגעו בדליקה

(ע). שלושה ספרי תורה נפגעו בדליקה שפרצה סמוך לחצות אור ליום ה' בבית הכנסת ברחוב סנהדרין בשכונת גיסי כהן בחולון. הדליקה פגעה גם בארון הקודש שנשרף בחלקו. כבאים שהגיעו למקום הצליחו לאתר את האש ומנעו התפשטותה לצבר חלקים אחרים של בית הכנסת. החוקרים סבורים, כי ייתכן שהדליקה פרצה כתוצאה מהשלכת בדל סיגריה ליד ארון הקודש.

(ע). חברת התעופה של קולומביה, חברת אויאנקה, פתחה סניף בישראל והיא מתכוננת להביא צליינים מדרום אמריקה לישראל בשנת 1975, שהוכרזה כשנה קדושה על ידי האפיפיור.

כ־500 מהנדסים ישתתפו בקונגרס של הפדרציה הבין־לאומית של מהנדסים עירוניים שיפתח בירושלים ביום א'. דיוניו ימשכו בחיפה הנעילה תהיה בתל־אביב.

מזכ"ל סוכני נסיעות:

„לא היתה כוונה לפגוע בנשיא: ההזמנה נשלחה ע"י שר התיירות"

מאת סופר „הארץ" לענייני תיירות

„באי הפעשה לטכס חלוקת תעודות תיירן מצטיין ותיירן מוסמך אצל נשיא המדינה, ראתה ההתאחדות את הדרך היחידה למחות על האדישות של הממשלה לגבי המשבר בענף התיירות. לא התכוונו לפגוע בכבוד נשיא המדינה וההזמנה לטכס באה מטעם התיירות ולא מנשיא המדינה". — אמר אתמול המזכיר הכללי של התאחדות סוכני נסיעות ואיגוד סוכני תיירות בישראל, מר פנחס מולד, בעדותו בבית־המשפט המחוזי ותל־אביב.

בפני השופט ש. ה. לובנברג נערך בירור צו־מניעה זמני, שהוגש לפני שבוע על ידי קונצרן התיירות קופל נגד התאחדות סוכני נסיעות, למנוע מכינוס בית־דין חברים לדיון בהפרת משמעת. קונצרן קופל נתבע לדין־חברים, על שלא נענה להחלטה של האסיפה הכללית להימנע מלקבל השנה תעודות תיירן מצטיין ותיירן מוסמך.

מנכ"ל קונצרן קופל, מר שמואל רוזנברג, אמר בביהמ"ש שהקונצרן רצה להימנע מפגיעה בכבוד נשיא המדינה ולכן החליט לא להיענות להחלטת האסיפה ופרסם מודעות בעתונות שבהן קרא לגורמי הענף לא להחרים את הטכס בבית הנשיא.

השופט דחה את מתן ההחלטה ליום ב' הבא. בשם קונצרן קופל הופיע עו"ד רם כספי ואת התאחדות סוכני הנסיעות ייצג עו"ד ע. רואל.

שמות רחובות ע"ש שזר ובן גוריון בב"ש

(צ). הועדה העירונית לשמות בעירית באר־שבע החליטה לקרוא שמות רחובות ע"ש דוד בן־גוריון וזלמן שזר. שמו של רחוב פועלי הבנין בעיר יוסב לרחוב זלמן שזר. רחוב זה מתחבר לשדרות הנשיאים בעיר שבה קרויים רחובות גם על שמותיהם של וייצמן ובן־צבי. יו"ר הועדה, מר ישראל שילת מסר כי דרך החרושת בעיר תיקרא ע"ש דוד בן־גוריון — ביום השנה למותו בעוד כחודש.

בוועידת התאחדות האכרים:

פרס: הערבים רוצים בשלום בלי ישראל

„אירופה של 1974 שקועה במשבר הנפט שיצר הפאן־ערביזם" ✶ „על ישראל להתכונן ל„חורף פוליטי" שימשך כמה שנים

(ל.צ.מ.). „הויכוח בין ישראל לבין הערבים הוא על מהות השלום באזור. בעוד אנו רוצים שלום בין ישראל לערבים רוצים הארגונים הפלשתינאים ותומכיהם בשלום בלי ישראל" — אמר היום שר הבטחון, מר שמעון פרס, בהרצאתו בוועידת התאחדות האיכרים בישראל.

בדברו על קבלת אש"פ כמשקיף באו"ם, אמר שר־הבטחון, כי אין להתרשם מהחלטה זו, בהטעימו שאו"ם של 1974 שהחליט על כך, איננו או"ם של 1947, שהיה מסוגל להחליט על הקמת מדינת ישראל. שכן, אירופה של 1947 עדיין זכרה את השואה לעם היהודי ואילו אירופה של 1974 שקועה במשבר הנפט שיצר הפאן־ערביזם; שמטמט כטעם הפאן־גרמניזם בזמנו.

מר פרס המשיך ואמר, שיש לישראל ידידים לא מבוטלים וכי ידידותה של ארה"ב שקולה במיוחד. הוא הדגיש שגם באותן מדינות בהן ממשלותיהן נוקטות עמדה עויינת לישראל, מצלים רבים מהתושבים אוהדה לישראל.

להלן הביע דעתו, שיחלוף זמן עד אשר צרכני האנרגיה ימצאו תחליף לנפט ועד אשר יתארגנו לעמוד בפני הסחטנות של השייחים הערבים.

מר פרס הטעים שהנפט אמנם משמש נימוק ללחוץ על ישראל, אף על פי שמחירו אינו קשור בהכרח לסכסוך הישראלי־ערבי.

שר־הבטחון אמר שהוא צופה „חורף פוליטי" שימשך כמה שנים ועל ישראל להכין את עצמה לתקופה זו, שלא תהיה קלה ונוחה.

ישראל יכולה ומסוגלת להכין את עצמה פוליטית, צבאית וכלכלית, כדי לחשל את כושר העמידה הלאומי שלה.

רביניביץ מתריע על „התבטאויות בלתי זהירות"

(ע). שר האוצר יהושע רבינוביץ התריע בוועידה על „התבטאויות בלתי זהירות" העלולות לפגוע ביכולתה של ישראל למשוך השקעות ומשקיעים.

„אנו תלויים בהשקעות לצורך צמיחה מהירה של המשק ופיתוח השירותים החיוניים, ורק על־ידי משיכת השקעות ושאיבת הון יוכלנו לצמוח. בכך אנו תלויים", אמר השר. להלן הוסיף, כי ההצעות שהועלו שנה באוצר לקיצוץ בתקציב המדינה משמעותן פגיעה בשירותים חיוניים.

בדחותו את הטענות, שהושמעו בוועידה, על שומת המיסים, אמר השר, כי עלינו לאמץ את כל כוחותינו, כדי לא להישבר מבחינה כלכלית בשנים הקשות הצפויות לנו, „והענין נוגע לכל בית ומשפחה".

השר ציין, כי ממדי האינפלציה השנה יגיעו ל־30 אחוז לעומת 11—12 אחוז בארה"ב ו־15—17 אחוז באירופה.

סערת רוחות התעוררה בעת נאומו של הממונה על הכנסות המדינה מ. נוידרפר, שהשיב לטענות של הפלייה במיסוי של החקלאים הפרטיים. דבריו שנשמעו בקריאות ביניים רבות, האזין השיב לשורה של שאלות. אחד המתווכחים קרא למרי אורחי על ידי אי תשלום מסים. מר נוידרפר טען, כי במערכת המסים יש הנחות רבות לטובת החקלאות.

רוב המתאכרים תבע לקבוע שער ריאלי לייצוא.

שר העבודה, מר משה ברעם, הבטיח לועידה, כי יעשה הכל כדי שימצא כוח אדם לקטיף פרי ההדר ולעבודות האחרות הקשורות לעונה.

מר אהרן פרנק נבחר פה אחד כנשיא החדש של התאחדות האכרים. בשורה של החלטות, קראה הועידה בין השאר לקבוע שער חליפין ריאלי ליצוא החקלאי. בענף הפרדסנות תבעה הועידה, להנהיג מדיניות קבועה של עידוד, במקום פעולות סיוע חולפות, ולהבטיח את קיום הפרדסנות על ידי שער ריאלי ליצוא ומחיר סביר לפרי המיועד לתעשייה. הועידה קראה לא לטשטש את מעמד החקלאות במדינה, ולהבטיח את דור ההמשך במושבות הוותיקות על ידי השקעות מצד המוסדות המיישבים. כן יש להגביר את האשראי למגזר המשפחתי הפרטי.

בתתום המיסוי, יצאה הועידה נגד ההפלייה של המגזר הפרטי.

יום עיון לזכר חללי אגף התקציבים

ביום ד' (23.10) הקרוב יערך בבית אליהבע בירושלים, יום עיון לזכר ארבעת חללי אגף התקציבים שנפלו במלחמת יום הכיפורים — עמוס מילר, מיכה גלעד (שהיה בעת נפילתו חבר מערכת „הארץ"), בארי חזק ונר בונה. ביום העיון ירצו על נושאים כלכליים והכרתיים הפרופ' א. קליימן, פרופ' ש. מיטל, ד"ר צ. זוסמן ומר רפאל רופר. יו"ר יום העיון, פרופ' ח. ברקאי.

אזכרה לדן פינס ז"ל

ביום השנה לפטירתו של דן פינס ז"ל, היערך עליה לקברו בבית העלמין בנחלת יצחק ביום א', ב"ג אהה"צ. נפגשים ליד שער בית העלמין.

אסותא — אלישע

נולדו 5: —

רחל ואברהם דורון — בת

רונית ורפאל גרסטנר — בן

יפה ואפרים וייזברג — בן

אסתר ויעקב לסקיבקר — בן

הדיקה ומורים ולנסין — בן

יפה ושאול זילברמן — בן

אמה ושלמה פרידזה — בן

שרפה ושלמה מלכה — בת

אורנה ויעקב מאיר — בת

עלים ומכלוף אבוטבול — בן

אילנה וניסים שרם — בת

חנה ומשה שומרון — בן

„מגור" תחל ביום א' במבצע „מניעת תקלות בחורף"

חברת מגור תחל ב־20 באוקטובר במיבצע למניעת תקלות ברכב של מנויים בעונת החורף, ותערוך בדיקות במערכת החשמל והתצוגה. ללא תשלום אצל כל מנוי במשך תקופה של חודש ימים, עד 22 בנובמבר.

פרטים על המבצע מסרו אתמול מר עודד רונן, מנכ"ל מגור, מר חיים בקר, מנהל השיווק, ומר חיים כרמי, המנהל המקצועי של חברת מגור.

את המבצע כינו „מבצע פיני — חורף ללא בעיות". מר רונן הסביר, שהשם בא להנציח את זכרו של פיני, סרן פנחס מרגין, מייסד חברת מגור וממנהליה שנפל במלחמת יום הכיפורים.

במלחמה זו נהרג גם אחיו של פיני. החברה באה בדברים עם המשפחה והיא נתנה את הסכמתה לדרך זו של הנצחת זכרו של הבן, שהקדיש חלק כה רב של חייו לפיתוח החברה.

חברת מגור שהחלה במתן שרותי גרירה, התפתחה כיום והחלה גם בהקמת רשת שיווק אביזרי רכב ומכוניות. החברה גם התקשרה בשותפות עם מפעל המייצר מצברים, והיא מציעה את המצברים מתוצרתה לכל מנויה בהנחה של 10 אחוז מהמחיר הרשמי הקבוע בשוק.

מסיבה לחילופי דובר המשטרה

(ע). מסיבה לרגל יציאתו לתקופה ארוכה של דובר משטרת ת"א, סגן ניצב עמוס אריכא, וקבלת פנים לדובר החדש רב־פקד עמוס שרף — נערכה אתמול בבית סוקולוב בתל אביב. כתבי צוות המשטרה הודו לדובר היוצא על שיתוף הפעולה וקידמו בברכה את הדובר הנכנס. יו"ר הא כתבי המשטרה, מר אברהם ארצון, איחל למר אריכא הצלחה בתפקידיו החדשים ואיחל לדובר הנכנס שיתוף פעולה הדוק עם ציבור העתונאים. המזכיר הכללי של אגודת העתונאים, מר מאיר בר־גור, הגיש לאריכא את ספר השנה של העתונאים. הקצין אריכא הדגיש בדבריו, כי לציבור העתונאים והמסקר את נושא המשטרה, תרומה גבוהה בצמצום הפשיעה באיזור, הודות לסיקור ההולם של העיתונאים. רב־פקד שרף הודה למברכים והבטיח שיתוף פעולה.

כרמל מזרחי
יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

בעקבות סדרת מאמרים ב„הארץ"

מבקר עיריית ירושלים הגיש דו"ח חריף על שיגור משלחות לחו"ל

מאת גדעון אלון, כתב „הארץ"

דו"ח חריף על הסדרים הקשורים בשיגור משלחות לחו"ל בעיריית ירושלים, מסר מבקר העירייה, מר יעקב כריבוים, לראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק. הביקורת בוצעה על פי דרישתו של מר קולק בעקבות סידרת המאמרים ב„הארץ" (באפריל 1974 „איך נוסעים לחו"ל בעיריית ירושלים"). המבקר מציין, כי ענין מימון המשלחות שהיקפו מגיע למאות אלפי לירות, נעשה מחוץ לעירייה, בסוכנות הנסיעות ולא על פי נהלי העירייה (פרס לסכום שהעירייה משלמת לתקופה ושלגביו חלים הנהלים הכלליים) המבקר קובע כי מכללי היסוד בניהול כספי ציבור הוא שללא הבדל דרגה ומעמד, את הכספים בעסיות על־ידי חותמי של שני אנשי לפחות. במקרה הזה היתה פירצה רחבה בעובדה, שסכומים גדולים מאד הוצאו על־ידי אדם אחד ללא חובה למסור דין וחשבון. נמצאו מקרים שבהם ויתור על־ידי העירייה על חלק מהשתתפות המשתתפים. הדבר נעשה לפי הוראתו של מר יעקב גיל (מנהל המחלקה לנוער הספורט בעיריית ירושלים — אשר כמה מבני משפחתו נסעו במשלחות העירייה לחו"ל —).

בדיקה יסודית

המבקר (אשר הכין גם דו"ח בייחס למאי ש.ז.) ערך בדיקה יסודית שהקיפה את כל המשלחות שיצאו בשלוש השנים מ־1971 עד 1973 (משלחות בהן נסעו 486 איש).

הוא מציין כי המפעל בבקורו היה מיועד לבני נוער הצעירים, אולם בשלוש השנים עד 1973 נסעו רק ארבע משלחות של נוער, עד גיל 18 — מכלל 14 משלחות שיצאו. כן הסעים כי מעיון בתיקים ובהתכתבויות, נראה לעתים שתוך כדי אירגון של משלחות סוטים ממטרתה. משלחת אחת הוצגה כמשלחת עובדי נוער משותפת להסתדרות ולעירייה, אך היתה בעיקרה מורכבת מאנשים שנקבעו על־ידי ההסתדרות.

כן מצא המבקר, כי קביעת הרכבת המשלחות לא היתה כפופה לכל מדיניות או הכוונה מצד מוסדות העירייה. משלחות הוארגנו על־ידי המחלקות המטפלות בהתאם ליזמתן לפי קשרים שיצרו בחו"ל ובמידה רבה בהגמה של „כל המרבה הרי זה משובח". לדבריו הפיקוח של ועדת הנסיעות התבטא בדיון ואישור כללי של תכנית רשימת המשלחות השנתית. הועדה לא תמיד אשרה את כל המשלחות וגם מהחשבה בי מגבלות תקציב. אולם הרשימה המאושרת בדרך כלל השתנתה במשך השנה ולא נקבעה בועדת הנסיעות כל סדר עדיפויות למשלחות. מנכ"ל העירייה מר רוני פינשטיין (שהוא יו"ר ועדת הנסיעות — ג.א.) הסתפק בפקוח על קביעת ראשי המשלחות. הוא גם דרש לחבר תקנון בנסיעות פנימיות לאירגון המשלחות, אך אלה לא יצאו מגדר טיוטה.

„קשרים אישיים"

כן קובע המבקר, כי אפשר לסכם, שהנטיה היחידה להרכב המשלחות שיצאו על דעת העירייה ועל אחריותה היתה בדיקת ועדת המיון: היו מקרים שנסעו מי שאינם עובדי עירייה שזכו לכך בזכות קשרים אישיים עם המארגנים, נסעו עובדי עירייה בדרגים שונים ולא ברור לפי איזה קריטריונים זכו להכלל בהן. הסדרים המשרדיים של היחידה המטפלת במשלחות היו לקויים מאד. לא יתכן שלא ישמרו ביחידה בצורה מסודרת תיקים לכל משלחת ובהם רשימות מדוייקות של מי שנסע בכל משלחת.

במסקנותיו קובע המבקר בין השאר, כי העירייה לא ניסתה מדיניות בענין מטרותיהן של המשלחות. התרחבות המפעל בעבר לא היתה מבוקרת או מודרכת על־ידי מוסדות העירייה. נוצר הרושם שהאמרגנים ראו בין היתר תכלית בפני עצמה בהגדלת מספר המשלחות ככל שהדבר ניתן, במטרה לספק את רצון הנסיעה של רבים ככל האפשר.

המבקר מציין כי בצורה הנוכחית של הנהול הכספי של המשלחות יש פגם חמור ביותר. יתרות המצאות בידי חברות הנסיעה מצורדות לכל סדר ויש להפסיק זאת מיד. האפשרות של הוצאת כספים ללא פקוח ובקורת הנהוגים בעירייה, אינה תואמת את הכללים הנהוגים במוסדות ציבור.

המלצה: פיקוח הדוק

המבקר גם הביא שורה של המלצות, בהן פיקוח הדוק על מפעל המשלחות, להביא לאישור את המשלחות לפני התארגנותן, לשתף רק את תושבי ירושלים, לחייב כל עובד עירייה להודיע למנכ"ל על כל נסיעה שלו ושל בני משפחתו לחו"ל, אלא אם הנסיעה ממומנת כולה מכספו, שהניהול הכספי יהיה בידי גזברות העירייה ולנהל את מפעל המשלחות

(הסוף בעמוד 4, טור 3)

עיריית חיפה

האגף לתרבות, נוער, הברה וספורט המחלקה לתרבות

השבוע במרכזי התרבות בחיפה רבתי
25.10.74 - 19.10.74

במוצאי שבת ג' בחשון תשל"ה 19.10.74 משעה 11.00 לפנה"צ

„זהות יהודית בתפישת היהדות ובמשפט הישראלי"*

מרכז לתרבות ע"ש רוטשילד — התיאטרון הקטן, מרכז הכרמל — מרצה: ד"ר אבנר שאקי
מרכז לתרבות ע"ש פבזנר רח' פבזנר 54 — מנחה: חיים ינקלוביץ
בית ההסתדרות ק. אליעזר — מרצה: הסופר מאיר אורין
בית עובדי ליבשיץ, ק. חיים — מרצה: יעקב גיל
יום א' 20.10.74 בשעה 7.30 — מרצה: יואל אילר

✶ מרכז שכונתי ובית הנוער רח' הרכון 10 — פגישה עם ד"ר אבנר שאקי בערב שאלות ותשובות
מוצ"ש 19.10.74 בשעה 8.30 בערב — „בעיות מוסר החברה ביהדות" מראיין: עו"ד שמעון אולמן

✶ מרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רח' פבזנר 54 — סימפוזיון „זכויות המיעוטים ביהדות ובמדינה"
יום א' 20.10.74, בשעה 8.00 בערב — בהשתתפות: פרופ' עו"ד זאב פלק, ד"ר מרדכי אביצור, עו"ד קוזימאן סוליהאן. מנחה: יהודה קוראדי — עתונאי

יום ב' 21.10.74 בשעה 7.30 בערב מרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רח' פבזנר 54 בשיתוף „יד לבנים" חיפה — ערב התייחדות עם חללי מלחמת יום הכיפורים. בהשתתפות: הרב שלמה גורן — הרב הראשי לישראל; יוסף אלמוגי — ראש עיריית חיפה; עו"ד נפתלי ליפשיץ — נציב יד לבנים; הכנר יגאל מוסינזון; מקהלת דברת — פרקי זמרה

מרכז לתרבות ע"ש אורדשביל ק. ל. פרץ 20 — שיחה עם הפסיכולוגית לאה בריזבאום בנושא: הילד, הורים — מהו?
יום ד' 23.10.74 בשעה 8.00 בערב

הצגות „בדרמה יוצרת" — הספריה העירונית — מחלקת ילדים
הספריה הציבורית ע"ש פבזנר רח' פבזנר 54 — כולם יוצאים ל„מסע נוען במדור פורה" עפ"י ספרו של חיל הדר, בהגשת הבמאי אריה פדר
יום ב' 21.10.74 בשעה 5 אחה"צ ספריה ק. אליעזר רח' אבנר — „מסע נוען במדור הארץ" עפ"י ספרו של חיל הדר, בהגשת הבמאי אריה פדר
יום ג' 22.10.74 בשעה 4.30 אחה"צ ספריה „בית הנפך" — „ילדי העולם בספריה" בהגשת הבמאי אריה פדר
יום ד' 23.10.74 בשעה 4.30 אחה"צ

במדור להשכלת עם
✶ נתנות הרשמה לשיפור הלשון והכתיב
✶ תיכון ערב למבוגר וכיתות הכנה לבחינות בגרות
✶ הוגים לאנגלית למתחילים ומתקדמים
פרטים והרשמה במחלקה לתרבות, מרכז אורדשביל, י. ל. פרץ 20, טל. 662044 בשעות: 8.00—13.00, 18.00—20.00

... את חיפה עירך סיורים בשיתוף החברה להגנת הטבע
יום ה' 24.10.74 בשעה 14.00 — מקום המפגש: החנת אגד „גן כרמל" המסלול: ביוד לנחל מערות, המיצוע: בעין הכרמל; במסכת המערה צילום והסבר מפי של האגמים בהדרכת שפיר, יעקב שלזינגר; הגדרת המשתתפים

* בשיתוף בבוד המינוי התרבות — המחלקה לתרבות תורנית.

שמור על נקיון חיפה — הובה לעירך כמוך — תן ידך לנקיון חיפה

להנרי — האדריכל
לד"ר ישראל שחק — האידיאולוג
וליצחק רבין — המבצע

כל הכבוד

על שיתוף הפעולה ביניכם!
גאוניותכם הפוליטית
ומוסריותכם —
ישמשו דוגמא לדורות.

א. אלוני
ב. בן־דב
ט. חן־ציון
ש. פוזנר
א. שפילמן

„בזר שטיחים"
נתקבלו שטיחים פרסיים וסיניים אורגינליים
משובחים בכל הגדלים
דיזנגוף 184—190 תל אביב

לאהרן מנדל
משתתפים בצערך במות
אמך ז"ל
סולל בונה — חטיבת המפעלים
ההנהלה והועד לעבודה

למשפחת רודן
תנחומים על מות
פרידה זיבנר ז"ל
דיילין אינק

למר אשר מיכאלי
השתתפותנו הכנה בצערך
במות אשתך
בלה ז"ל
כלל (ישראל) בע"מ

למשפחת רודן
תנחומים על מות
פרידה זיבנר ז"ל
אוניקו חברה להשקעות בע"מ
החברות הבנות

למר דוד משלי
השתתפותנו באבלך הכבד במות
אמך ז"ל
הנגיד
ועובדי בנק ישראל

למשפחת רודן
תנחומים על מות
פרידה זיבנר ז"ל
קרן להשכלה גבוהה „ישראל"

לצפורה זלצינגר והמשפחה
השתתפותנו הכנה באבלכם
בנפול הבן
משה הי"ד
„אגרידב"
העובדים בארץ ובחו"ל

למרדכי רובינשטיין
השתתפותנו הכנה באבלך על מות אביך
ר' משה לייב ז"ל
ההנהלה, חבר העובדים והמורים
במפעלי הדסה לחינוך

„שרותים חשמליים מכניים"
חברת בת של מקורות
חברת מים בע"מ
אבלה על מותו של
המהנדס ברנרד אוסטרובסקי ז"ל
ומשתתפת בצער המשפחה.
ההנהלה והעובדים

מוזיאון ישראל, ירושלים
אבל עם כל מוקיריו
של
ראובן רובין ז"ל

עובדי השרות המטאורולוגי
משתתפים באבל חברם
יעקב כצנלסון
במות עליו אחותו
בת־עמי ז"ל

על מות הצייר
אריה ארוך ז"ל
אבלים
בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים
אירגון בוגרי בצלאל

עובדי מעון הרופא בחיפה
של ההסתדרות הרפואית בישראל
משתתפים בצערה של חברתם הנאמנה
יהודית זהבי
על פטירת אחיה
אריה רייפר ז"ל

هكذا من الأصل

مكان الأصل

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית

17.10.1974

	שער	שינוי	מחזור
מניות			
בנקים מסחריים והשקעה			
לאחזקה בנקאית			
א' ה' ה' (ב)	183.5		
אי. די. בי. בכ'	274		
אי. די. בי. ריג (ס)	178		179
אי. די. בי. ב (ב)	190	-1	
אגוד (ב)	270	-0.5	
דיסקונט א' (ב)	405	-3	407
כוחוי (ב)	150.5		152
פועלים ריג (ב)	[illegible]		
פועלים (ב)	255		257
בליל (ב)	217	-1	219
בנקים למשכנתאות			
אפותיקאי (ב)	224		226
כרמל (ב)	144.5	+4	(147)
לשכנה' בנק	261		
כתי משכנת' (ב)	238.5	+3	240
שכון כב'	152	+3	(153)
טפחות כב'	200	+2	209
טפחות ר"ג	195.5	+3	205
מוסדות מימון ענפיים			
תלמון	92	+2	(93)
אוצר להעשיה	187.5		
חקלאות	75.5	-0.5	
פחי העשיה בכ'	63	+0.5	
ביטוח			
הסנה	227	+2.5	
סהר	256	+12	(244)
צור	188		
מסחר ושרותים			
בית הרכב	70.5	-0.5	(71)
דלק (ב)	126.5	-0.5	128
דלק (ס)	137.5	-1.5	138
ירדן 1	[illegible]		
ירדן 10	147	-1	(148)
חשבל	93.5		
שטנות	144.5	+3	
מקרקעין, בינוי, פתוח הדרים			
אזורים	145.5		
אפריקה 1	265		
אפריקה 10	216.5		
הכשר' הישוב ב'	125		
הכשר' הישוב כ'	125	+2	(125)
סולל בונה ב'	116		115
גבבים	193		(194)
ישפרו	123	+0.5	
ירכם	129.5	+0.5	(130.5)
כהדריו	161.5	+1	
כנעני הדר	85		
ניצקיבים	173.5		
נאות אביב	79		
פרי אור	142		
רסקו בכ'	78.5		80
רסקו רג'	57.5	+1	
תעשיה			
אליאנס	480	-3	
אלקו 1	108	+1	
אלקו 2.5	97	+1	100
אליקטרה 1	185.5	+2.5	
אלקטרה 5	178	+9	
ארגמן בכ'	316	+10.5	
ארגמן (ס)	307		
אתא ב'	103.5		105
אתא ג'	104.5	+1	105.5
דובק	344	+8	(343)
כבלים	165	+1	166.5
טבע (ס)	1170	+5	1160
מיקולים	94		
לי אטה	59	-0.5	
כולר	159		
פניציה (ס)	70.5		
פניציה 10	78.5		
ניר מדרה	239	+1	242
עסים	197.5	+4.5	
בחרושת	460	-25	
ערד	63.5	+0.5	
קמן	109.5	+1	
תעל	139	-1.5	132.5
חבר' להשקעות			
אלגר (ס)	76	+0.5	
אירון (ס)	134	+4	
מרכזית	167.5	+2.5	
פועלים השק'	232		(232)
פז	83		(83.5)
חלפסון 1	135	+5	
חלפסון 10 (ב)	82	+1.5	
אמפא	103.5	-0.5	
דיסקונט השק. (ב)	153	+1	154
כוחי השק.	111	+0.3	113.5
בליל השק.	155.5	+2	157.5
פריון	105.5		
חשוה	88		
יצוא השק.	61		62
כור	140		
כלל השק.	201		203
כלל תעשיה	144	+4	
צור	116		
פריה	52		
נפט			
נפטא	85.5	+0.5	
לפידות (ש)	160		

	שער	שינוי	מחזור
לפידות (ס)	215		
אגרות חוב להמרה			
אי. די. בי. ט.ה.	85	+0.5	(85)
אגוד ט.ה.	85		
בליל ט.ה.	124		
[illegible] ט.ה.	94		(94)
פועלים ט.ה.	97		(97)
אפותיקאי אג"ח	93.5		
טפחות אג"ח	107	-3	(110)
פת. בכב' אג"ח	100	+1	(102)
פת. בשכ' אג"ח	83	+1	(83)
אוצר להעשיה אג"ח	82		
הכ' הישוב אג"ח	75.5		
ישפרו אג"ח	103.5		
אתא אג"ח	71.5		(71.5)
דיסק. השק. אג"ח	85		
דיסק. השק. אג"ח	77.5	+1	(77.5)
כהדר השק. אג"ח	89.5	+1	
בליל השק. אג"ח	58.5		(78.5)
מניות המשתתפות במטבע חוץ			
אוניקו א' (ב)	48		
אוניקו (ב)	69.5		
8% פ' התעשיה (ב)	188		
6% פ' התעשיה ב' (ב)	158		
6% פ' תעשיה גב (ב)	97		
6% פ' תעשיה גג 1 (ב)	97		

אגרות חוב*	שער	שינוי
צמודות לדולר		
5% זמנא ים המלח (ב)	246.5	+0.5
5% אג"ת ים המלח (ב)	148.5	+1
6% חבכי חברה ב' (ב)	155	+3
הוליים 6	148	-0.5
הוליים 7	148.5	-0.5
הוליים 8	105	+0.3
הוליים 9	105	
הוליים 10	103.2	
הוליים 11	104.6	-0.4
הוליים 13	105.5	
הוליים 14	105.4	
הוליים 15	104	-1
הוליים 16	104	-0.5
הוליים 17	100.7	-2.8
הוליים 18	105.5	-0.5
הוליים 19	101.2	-2.7
הוליים 20	102.6	+0.4
הוליים 21	101	-3.5
מלוה במחזן — 1968		
א'	150.8	+1
ב'	148	+1
ג'	147	
ד'	143	-0.3
ה'	138.5	-0.5
ו'	136.5	
ז'	131	
ח'	114.5	+0.5
ט'	113.5	
י'	118	-2
כ"א	135.2	+1.4
כ"ב	129.4	-0.1
כ"ג	114	
כ"ד	112	-0.9
במחזן 1968 — בנקאי		
י"א	149.2	+0.5
י"ב	146.5	+0.5
י"ג	135	+1
י"ד	111	-1
במחזן 1969		
א'	112.1	-1.4
ב'	107.8	-1
ג'	107.2	-1.8
ד'	106.1	-2
ה'	108	
ו'	105.5	-2.5
ז'	105.3	-1.7
ח'	104.5	-1.5
ט'	103.9	-2.3
י'	104.6	-0.4
כ"א	271.9	-0.4
כ"ב	272	-0.2
כ"ג	268.5	+1
כ"א	105	-1
כ"ב	102.5	
כ"ג	267.7	+2.2
כ"ד	267	
כ"ה	268	+3
במחזן 1969 — בנקאי		
י"א	110	+0.8
י"ב	107.5	
י"ג	102.5	+1
י"ד	102.7	+1
ט"ו	99.8	
ט"ז	270.2	-1.8
י"ח	268	
י"ט	264	-1
1001	95	-1.7
1002	94	
3002	104	+0.4
3003	103.1	
3004	101.4	+0.6
4001	100.1	-0.1
4002	98.8	-0.9

מפתח: ר"ס — רגילות מבוכרות; א' — מניה א'; ב' — מניה ב'; ג' — מניה ג'. (ש) — עליכם; (מ) — מוכ"ז; בלתי מסומנות, — מניות רגילות ● — מוצרים בלבד: ÷ — פונים בלבד. שערים שנקבעו כשלבי המשתנים. וסומנו בכוכביים — אינם משמשים שערי פתיחה ביום המחרת ■ סדרות נבחרות של אגרותחוב משלחיות (מילווה פיתוח, במחזו, וקליסה) חולש לית סבוצות. שערי כל סבוצה כתפרסמים אחת לשבוע ביום סבוע.

שערי חליפין רשמיים במט"ח (העברות והמחאות)

ביום 17.10.74

המטבע הזר	יחידות	שער מכירה	שער קניה	המטבע הזר	יחידות	שער מכירה	שער קניה
דולר קנדי	1	4.295	4.2617	כתר נורבגי	10	7.6670	7.5512
לירה שטרלינג	1	9.8805	9.7335	פלורין הול.	10	15.9271	15.6892
דולר אוסטרלי	1	5.5314	5.4474	כתר דני	10	16.4770	16.2224
ראנד דרא"פ	1	6.0481	5.9640	מרק פיני	10	11.1509	10.9847
פרנק שוויצרי	10	14.6695	14.4280	שיל. אוסט.	10	2.3023	2.2651
פרנק צרפתי	10	8.9342	8.8068	פרנק בלגי	100	10.9846	10.8289
מרק גרמני	10	7.0187	6.9147	לירה איט.	1000	6.3205	6.2360
כתר שבדי	10	9.6774	9.5324	ין יפני	1000	14.1843	13.9488

שער החליפין של הדולר־ארה"ב קבוע: 4.203 ל"י מכירה, 4.200 ל"י קניה.

שערי מטבע חוץ בין בנקאיים (Interbank)

אתמול בצהריים (17.10.74) באירופה

מסירה מיידית (Spot)

2.3335/2.3340	$ ארה"ב	ל"י 1 £ שטרלינג
2.5710/2.5730	מרקים גרמניים	ל"י 1 $ ארה"ב
2.6480/2.6500	פלורינים הולנדיים	"
2.8900/2.8920	פרנקים שוויצריים	"
38.39/38.44	פרנקים בלגיים	"
4.7345/4.7375	פרנקים צרפתיים	"
669.00/669.50	לירות איטלקיות	"
298.70/299.00	ינים יפניים	"

שער הזהב: — 154.00/155.00 $ ארה"ב לאונקיה.

מסירה מאוחרת (Forward)

	£/$	מרקים/$	פר"ש/$
1 חד':	2.3289/2.3301	2.5675/2.5720	2.8835/2.8870
2 חד':	2.3236/2.3338	2.5650/2.5695	2.8802/2.8837
3 חד':	2.3167/2.3180	2.5625/2.5670	2.8770/2.8805
6 חד':	2.2954/2.2966	2.5535/2.5585	2.8675/2.8725

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
אריון	160.15	156.22
דקל	449.51	428.50
ברוש	171.70	163.5
אורן	121.18	118.21

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ.

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
צבר	280.81	267.8
ארז	116.3	110.9
איתן	157.83	153.99
עדיף	96.78	94.30

הנאמן: **בנק הפועלים** בע"מ

בסימן שמועות (והכחשות) על פיחות

בשוקי ההון והכספים

מאת מרדכי צבי

ההשקעות בדולרים נת"ד נתפ־כו השבוע לאחד ממוקדי הפעי־לות בבורסה התל־אביבית לניי־רות ערך. פעילות זו קיבלה מיש־נה תנופה מהשמועות (והכחשות מידיות בצידן) על פיחות קרוב של הל"י.

בכלי המסחק ידועים בקוים כל־ליים. אחת לכמה שנים מתריפה ה־הרעה הכרונית במאזן התשלומים של המדינה, רזרבות המט"ח נמצאות ב־ירידה, מישהו מדביק את היכר ה־בסבר את האוזן כגון „קו אדומי" ר־כדומה, ואמצעי התקשורת עושים את השאר. למודי בשיון הצבר נוטים המשקיעים בקרב הציבור הרחב ש־לא לייחס חשיבות רבה מדי להכ־חשות משרדי הממשלה. הכל מבינים כי שר האוצר או דובריו אינם יכו־לים להודיע בראש חוצות כי בדעתם לבצע שינוי בשער הל"י, מתי או באיזה שער.

הפרחת שמועות

רקע זה נוח להפרחה שמועות. יכ־חישו, מה בכך. בפילא אין לצפות לתגובה רשמית אחרת. לא יכחישו, שוב טוב לאלה המפריחים שמועות, ובינתיים שער הנת"ד עולה ויורד ל־סירוגין ומישהו גורף רווחים הפכ־לית. למשקיע האמיתי נותר רק לע־רוך חישוב על סמך הנחות מסויימות ולקוות שההנחות יתאמתו, כך שה־התפתחות בפועל תצדיק ציפיותיו. אם כן, סביר להניח כי שינוי ב־שער הל"י נהפך לאפשרות ריאלית בעתיד הלא־רחוק. רזרבות המדינה הידידה בייצוא והקשיים העוברים ב־שיווק מוצרים בחו"ל ללא הורדה מחירים (קרי בצורך לקבלת תמריץ גבוה או לחליפין שער גבוה) והשער הנוכחי שאינו ריאלי שוב לפי כל קנה מידה שהו, כל אלה מחייבים שינוי שער הל"י, גם נוכח הנימוקים הלא פחות כבדים המדברים נגד ה־שינוי האמור.

7־8 ל"י לדולר

בצדדי הפיחות הרחיקו לכת עד כדי כך, שכבר מדברים על שער של 7 ואפילו 8 ל"י לדולר. אך גם בהנחה של שינוי שער הדולר ל־6 ל"י, נראית כיום רכישת הנת"ד כ־השקעה כדאית, אם אכן יבוצע ה־פיחות. אתמול נדמה היה כי גדל מספר המאמינים באפשרות זו. ב־קוש של יותר כ־700 אלף דולר סופק בעליה של 7 אגורות, ל־4.86 ל"י. בשער זה החליפה ידיים כמות של 212 אלף דולר.

פחות שפר חלקם של מחזיקי צמו־די מדד. לאחר פירסום המדד לחו־דש ספטמבר, בשעור של 2% בלבד, כל ציפיות לעליה חדה יותר, הס־תמנה נטיה ברורה של מימוש צמו־דים והסטת הכסף לנת"ד ולמניות.

שיפור בשוק המניות

השיפור בשוק המניות נוצר רק על רקע דומה לזה שהביא את הבי־קוש לנת"ד. אנשי הבורסה מוסנים כי במקרה של פיחות יעלו שערי המניות חדות בלפי מעלה. כך על כל פנים אירע בעבר. אם כן, סבורים בעלי אסכולה זו כדאי להקדים ב־רכישה מניות ברמתן הנוכחית. את־מול גדל היקף העסקות במקצת, ה־מחזור היומי הסתכם ב־1.35 מיליון ל"י (לעומת פחות ממיליון ל"י ב־שאר ימי השבוע) השערים עלו ב־צורה נאה.

בין המניות שעלו:

✱ סטוק בל"ל — עליה 3 נק' ל־219 המחזור 103,000 ל"י ע"נ.

✱ ספחות — המבוכרות עלו 11 נק' ל־209 המחזור 16,000 ל"י ע"נ. הרגילות עלו ל־13 נק' ל־205 ה־מחזור 42,000 ל"י ע"נ.

✱ אריה — עליה 8 נק' ל־280 המחזור 16,000 ל"י ע"נ.

✱ סבע, ע"ש — עליה 110 נק' ל־1060, המחזור 10,400 ל"י ע"נ.

מדד שערי המניות בבורסה התל־אביבית

(נתוני הלשכה לסטטיסטיקה)

100 — 31.3.67

	16.10.74	17.10.74
כל המניות	246.56	249.33
בספים וביטוח	287.94	291.74
מזה:		
בנקים מסח'	255.22	
בנקים למשכ' מוסדות	208.24	
מימון ענפיים	178.46	
חברות להשקעה	190.23	192.30
תעשיה	383.07	389.54
מסחר ושרותים	371.93	373.72
מקרקעין בינוי ופיתוח	188.43	189.06

עיצוב רחבת הכותל המערבי — יוזמת ספדי

מאת כתבר „הארץ"

תכניתו של משה ספדי לעיצוב רחבת הכותל המערבי יוזמה על־ידו ולא על־ידי שום גורם רשמי. התכנית יוזמה על־ידי מר ספדי, כחלק מהתכנון השוליים המזרחיים של הרובע היהודי. רק בדיעבד, בשל־בים מתקדמים של התכנית, הסכימו בינייהן עיריית ירושלים והחברה ל־שיקום הרובע היהודי למסור הזמנה רשמית לספדי, שבה התבקש לתכנן את רחבת הכותל. עם זאת, ידעו שני גורמים אלה על עבודתו של ספדי בתכנון הכותל גם לפני הנ־פקת ההזמנה הרשמית. משרד ה־דתות אמור היה להצטרף לפנייה לספדי אך נמנע מכך בשל התנגדותו של שר המשפטים לשעבר יעקב שמשון שפירא להביא את הנושא להכרעתה של ועדת השרים לענייני ירושלים. עמדתו של שר־המשפטים נבע"ה מחשש לעשות את משרד־הדתות הגורם היחיד המייצג את הממשלה בנעשה ליד הכותל המע־רבי.

(ראה מאמרו של עוזי בנזימן ב־עמוד 11).

הומלץ לקצץ 550 אלף ל"י מתקציב הכנסת

(ל.צ.מ.) ועדת־משנה משותפת של ועדת הכספים וועדת הכנסת, בראשותו של ח"כ צווי פיליזמן, דנה אתמול בקיצוצים בתקציב ה־כנסת וקבלה את ההחלטה הבאה:

● הוועדה ממליצה בפני ועדת הכספים לקצץ בתקציב השוטף של הכנסת סך של 550,000 ל"י, בהת־אם להצעת יו"ר הכנסת.

● הוועדה סבורה, שעם הפעלתו של חוק מימון מפלגות, המבוסס על הסיעות בכנסת, יש לדון בהשתת־תים הסכמים לסיעות ולחברי הכנ־סת יבוא מימונם מתוך הקצבות הניתנות למפלגות עפ"י חוק הנ"ל, ויש לקיים בהקדם דיון עם הסיעות כדי לממש החלטה זו.

● הוועדה סבורה, שיש צורך ל־בדוק את מדיניות ניהול הספריה ואת היקף פעילותה, ולהפעיל בזהי־רות את הוועדה שנקבעה לצורך זה.

● הוועדה סבורה, שיש לבדוק מחדש את צורת ההתקשרות עם ה־מוכן הדרך הפעולה, לקראת התימת התווה החדש והממליצה שוועדת המ־נון תעשה זאת.

● הוועדה רשמה לפניה את ה־צעת יושב־ראש הכנסת בדבר ה־צורך להקים בכנסת ועדה מיוחדת שתסייע ליו"ר הכנסת בשקידה על יצילותם של המינהל, המשק והש־רותים בכנסת.

רבין וגולדה בעצרת־היובל של סו"ב

(ע). עצרת היובל של סולל בונה נערכה אמש ברוב עם ב־אמפיתיאטרון של מצפה מודיעין, בהשתתפות ראש־הממשלה, מר יצחק רבין, הגבי גולדה מאיר, מזכ"ל ההסתדרות מר ירוחם משל, מייסדי החברה וותיקיה.

העצרת נפתחה בקימה לזכרם של עובדי החברה שאינם עוד ולזכר הנופלים במערכות ישראל. אחר כך הועבר דגל סולל בו־נה מידי שלושה מותיקי החברה לידי שלושה צעירים מעובדיה החדשים.

מר רבין, ציין את הרוח ה־חלוצית המיוחדת של החברה. הוא הדגיש כי צרכי המדינה מש־תנים וגדלים ורק על בסיס העבר הזה שיש לסולל בונה אפשר לפרוץ לתחומים חדשים ולהגי־סים חדשים.

דברים לציון מעמד היובל ד־הקצוה השמיעה גבי גולדה מאיר שסיפרה על ימיה הראשו־נים של החברה, כאשר היא שי־משה בה כקופאית.

מזכ"ל ההסתדרות מר ירוחם משל, שלח השבוע מברק ברכה ל־ראש ממשלת בריטניה מר הארולד וילסון, לרגל נצחון מפלגת הלייבור במערכת הבחירות בבריטניה.

כמה עשרות נערים פליטים מ־קפריסין, הגיעו אתמול לכפר חיפה באניה אפולוניה. הם ילמדו בבית־הספר של הכנסיה האורתודוכסית ה־יוונית בירושלים. כן באו באניה 12 פועלים מקפריסין, שהשיגו עבו־דה באליאנס חדרה.

מבקר עירית

(סוף מעמוד 3)

בחשבון נפרד כמשק סגור מבחינה כספית וכן לקבוע תקנון מפורט ל־ניהול מפעל המשלחות.

בתגובה על הדו"ח התריף, העיר ראש עיריית ירושלים: „המחלקה ל־חינוך המופקדת על הנושא כבר הבי־אה בפועל למימוש כמה מהמלצות אשר הובהרו להם בתוך הבדיקה, כך גם לגבי הנושא הכספי הקשור למשלחות הסדרת המשק הסגור. ב־ענין הניהול הכספי שבו מבא המבקר פגם חמור, מציין מר קולק: „הוחל בתקון הנושא על־ידי המחלקה יחד עם הגזברות וזה יוסדר לפי נוהלי העיריה".

היום יובא הדו"ח לדיון בישיבת הנהלת העיריה.

אזכרה ביום השלושים לפטירת
בעלי ואחינו היקר

יוחנן מתיאש ז"ל

נעלה לקברו ונתיחד עם זכרו
בבית העלמין נחלת־יצחק
ביום ראשון, ד' חשון תשל"ה 20.10.74

נפגשים בבית המנוח דזבנוב 18, בשעה 2.35 וב־3.00 בנחלת יצחק

תודתנו נתונה למנחמינו
בע"פ ובכתב בארץ ובחוץ לארץ

אשתו שרה, והמשפחה

הנגיד, ההנהלה ועובדי בנק ישראל
מתייחדים עם זכרם של עובדי הבנק
ביום השנה לנפילתם במלחמת יום הכפורים

בן־אליעזר אבנר ז"ל
גנאור נחמיה ז"ל
טל דוד ז"ל
טל יעקב ז"ל
ימיני מאיר ז"ל
ספרבי דני ז"ל

יהא זכרם ברוך!

הנגיד, ההנהלה ועובדי בנק ישראל
מתייחדים „ביום השנה"
עם זכרם של בני משפחות העובדים
אשר נפלו במלחמת יום הכפורים

בכר אליהו ז"ל
בן עטר עמיר ז"ל
הירש איתן ז"ל
טל (טואשי) יעקב ז"ל
צובנר יהונתן ז"ל

יהא זכרם ברוך!

להגה כספי
איתך באבל במות אמך ז"ל
חבריך בפקולטה למדעי החברה
אוניברסיטת תל־אביב

למר ש. זלצינגר ומשפחתו
אתכם באבלכם בפטירת בנכם
משה ז"ל
מחלקת קורספונדנטים
בנק לאומי לישראל בע"מ
הסניף המרכזי, תל־אביב

למר שרגא גולני והמשפחה
השתתפותנו באבלכם הכבד במות
הרעיה והאם
מרים גולני ז"ל
הנהלת התאחדות ענף הקולנוע
בישראל

בנק אגוד לישראל בע"מ
אבל על פטירתו של
ד"ר שאול ספיר
ז"ל
חבר מועצת המנהלים
ומשתתף בצער המשפחה

לאהרון מנדל ובני משפחתו
משתתפים בצערכם
במות אם המשפחה
רחל מנדל ז"ל
הנהלת צבעי טמבור—אסל

במלאת שנה לפטירתו של
הירש רוזן ז"ל
תתקיים אזכרה ביום א', ד' חשון תשל"ה, 20.10.74
בשעה 15.30 בבית העלמין בחולון
נפגשים בכניסה
המשפחה המתאבלת

במלאת שלושים לפטירתו של
ד"ר שלמה לוי ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי המצבה, ביום שני, ה' בחשון תשל"ה — 21 באוקטובר 1974, בשעות ובמקומות הבאים:

בשעה 4.00 אחה"צ גילוי המצבה בהר המנוחות, גבעת שאול, ירושלים.

בשעה 5.00 אחה"צ אזכרה באולם הישיבות של הקרן הקימת לישראל, בבנייני המוסדות הלאומיים, ירושלים.

בשעה 3.45 אחה"צ תועמד תחבורה לרשות המשתתפים כתצא כחצר המוסדות הלאומיים להר המנוחות.

המשפחה
קרן קימת לישראל

במלאת שנה לפטירת בעלי, אבינו וסבנו
חיים בית־יוסף ז"ל
תערך אזכרה ביום א', ד' במרחשון תשל"ה, 20.10.74, בשעה 7.30 בערב בבית הכנסת „בית יוסף" רח' שמעוני 19 ירושלים

העליה לקברו תערך למחרת, ה' במרחשון, יום ב', 21.10.74, בשעה 3.00 אחה"צ, בבית הקברות בסנהדריה

התחבורה תצא מבית הכנסת „בית יוסף", רח' שמעוני 19 ירושלים, בשעה 2.45

מוקירי זכרו מתבקשים לכבד את זכרו

המשפחה

ביום ב' 21.10.74 יום השנה
לנפילת בננו חברנו היקר
יצחק קופל ז"ל
נפקוד את קברו ונתייחד
עם זכרו בשעה 16.00

המשפחה
ובית רמת השופט

אוטובוס לרמת השופט ייצא מתל־אביב
מרחבת היכל התרבות בשעה 14.00

ביום ראשון, ד' חשון תשל"ה, 20.10.74
במלאת שנה לנפלו של יקירנו
יוסי בקמן ז"ל
נעלה לקברו בבית העלמין המקומי
בשעה 15.30.

המשפחה
ובית לחם הגלילית

במלאת שנתיים לפטירתו של
אינג'
אלכסנדר זלקינד ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
בבית העלמין בקרית שאול ביום ראשון, ד' חשון תשל"ה
(20.10.74) בשעה 15.00
נפגשים ליד השער
התחבורה תועמד לרשות הבאים ברחוב אבא הלל סילבר
ליד שער ביה"ר אלקו בשעה 14.30

המשפחה

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים
על פטירתו ללא עת של
שמואל ניר (בן־יוסף) ז"ל
על מועד ההלויה להתקשר בטלפון 055—24096

המשפחה

ביום א', ד' חשון תשל"ה (20.10.74)
המלאת שנה לפטירתו של חברנו
אבנר זכאי ז"ל
נעלה לקברו בתל־יצחק בשעה 4.30
נתיחד עם זכרו ב„בית־גדי" בשעה 5.15

קיבוץ תל־יצחק | תנועת „הנוער הציוני" | ההסתדרות העליונה

במלאת שנה לפטירת בעלי ואבינו היקר
יהושע ענבר ז"ל
(בורשטין)
מדנציג, יליד וולוצלווק
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
אזכרה וגילוי מצבה יתקיימו בבית העלמין בקרית שאול, ביום ראשון, ד' בחשון תשל"ה (20.10.74) בשעה 3.00 אחה"צ
נתאסף ליד שער בית העלמין בשעה 2.45

המשפחה

במלאות שלושים לפטירת יקירנו
הרב יוסף גבריאלי ז"ל
נעלה לקברו בבית העלמין סנהדריה ירושלים, ביום ראשון ד' חשון תשל"ה (20.10.74) בשעה 3 אחה"צ.
התחבורה לבית העלמין בירושלים תצא מתחנת מוניות „הבימה", בשעה 1.30 אחה"צ.

בניו: מרדכי גבריאלי ומשפחתו, ארה"ב
שושנה רוזנברג ומשפחתה, ארה"ב
נורמן ליבן ואשתו צפורה, ארה"ב
אחיו: אליעזר רלב"ג
אחיותיו: רחל שפאן
נחמה תלמי ובעלה אריה
נכדיו, נכדותיו והמשפחות

במלאת שנה לפטירת יקירנו
בנו ארליכגרכט ז"ל
תערך אזכרה ביום ראשון, 20.10.74, בשעה 4.00 אחה"צ
בבית העלמין בחולון

השרויים בצער:
אשתו: רוזה
ויתר המשפחה

נפגשים ליד השער החדש

ביום ראשון ד' בחשון 20.10.74
יערך טקס אזכרה וגילוי מצבה
על קברו של יקירנו
הלל רוסובסקי ז"ל
מתאספים ליד שער בית העלמין גבעת שאול ירושלים
בשעה 15.00.

המשפחה

לוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 67, תל־אביב
טלפונים: מסלקה מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.90 ל״י לשורה / יום ו׳: 3.75 ל״י לשורה

... היום בתנ״ך

משנה היומית

הדף היומי

הלכה היומית

הדלקת הנרות

תורנויות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

תורנות רופאים לפי המקומות

בתי כנסת

דירות

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

וילות ובתים

... ולים מציעים

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

דירות בדמי מפתח

هكذا من الأصل

مكان الأصل

● 3 חדרים + כבסת כביסה, מלווייה, טלפון, סינוי לגר במכר אפשרות השכרה לשנתיים. 544104

● 3½ בצפון מרוהטת עם טלפון 241515 כניסה מיידית.

● ברמת־אביב 2 חדרים + טלפון + פריג'ידר + גז. לזוג נשוי בלי ילדים נכר 241214 מ־16.00

● ברחובות 3½ + מעלית, טלפון וחניה. להתקשר 02-32354, 03-951404

● בצפון, מיידי, לשנה! לדייר אחראי 3½ נאה ק"ג + טלפון + מרפסת לים, חדר שינה, חדר עבודה, סלון + מטבח. 237553

● ברחובות 3 חדרים מרוהט + מעלית וטלפון. 956875

● דירת חדר מרוהטת ברמת אביב ר"ג 300 טל' 218155

● בר"ג 3 חדרים מרוהטים + טלפון 737180

● בצפון, 2½ + פ"א + טלפון, ת"ב, חזית, מרוהטה. 449729

● מחפשת שתי סוחרות מכובדות — דירה בשכ"ח תל־אביב — טל' 245210

● בשכ"ח דירת חדר (גג) בצפון, 350.— 265536 מ־18.00

● 1% מרוהט, ליד כיכר דיזנגוף, טלפון 458796 — 3.00

● בר"ג 2½ מרוהטת מלא + טלפון, שקט טל. 453247

● שותפה לדירת 2 חדרים + טלפון בצפון, 256406 — ר' מיטעה 241047, 16.30 חוה.

● דירת 2 חדרים מרוהטת קומפלט פריג'ידר, גז וטלפון — 50349 58805

● דירה מרוהטת + טלפון הסקה מרכזית כ"ט בנובמבר 03/844598

● להשכרה באפקה 4 חדרים בבית חדש טלפון 747733

● דירה חדשה לוקסוס 4 חדרים מרוהטים + טלפון 737180

● 2½ מרוהטת חדשה וטלפון ע"י עירית בת־ים טל. 769195

● להשכיר 2 חדרים יחול בצפון מרוהטה — ריקה 800 ל"י להודש. ללא טלפון. 862248

● להשכרה דירה מרוהטת קומפלט 3 + פ"א כניסה מיידית 885209 בערב.

● במרכז הרצליה להשכיר דירת חדר + גינה + טלפון. 983170

● בחולון 2 חדרים וחצי מרוהט פישר קראוזה

● בית בודד מרוהט בתוך הירקון לזמן ארוך 03-745478 אחה"צ.

● כריסון ליד מבוון דירת 3 חדרים מרוהטת ציוד מלא 242387

● דרוש/ה שותף/ה מיידית לדירה + טלפון ברמת־גן — 763910 200 ל"י.

● להשכרה בבבלי 3 חדרים מרוהטים חלקי טלפון ומעלית 249589

● דירה 2 חדרים מרוהטים ברמת־גן הלחי 13 פרטים טלפון 470507

● מעוניין בשותפה לדירה בהצעות לפנות ת.ד. 37101 ת"א.

● להשכיר חדר מרוהט ליחיד. טלפון 760040

● 3 חדרים מרוהטים + טלפון גוף ארלוזורוב פרטי כ"ט 479326

● ברמת־גן דירת חדר ע"ע מרוהטת ופרוונת + טלפון במקום שקט ומרכזי 450 ל"י

● שותפה לדירת 2½ חדרים + טלפון בצפון תל־אביב 445142

● בשכון בבלי בשכ"ח 2½ ריהוט חלקי. טלפון 862492

● 2½ מרוהט מרכז רמת־גן 738696 — 729714 רצוי בחורות.

● 2½ חדר, גז, פריג'ידר, כקרינוון, רמת־גן, טלפון 13—20 729930

● ברמת־אביב 3 מרוהטת קומפלט + טלפון 477672

● 3 חדרים בבבלי (רחוב בר־בבלי), ל"ב — טלפון 03-226876

● שותפה לדירת 2 בצפון, טלפון 436562 משעה 3.00

● דירת 3 חדרים מרוהטת + טלפון ביהודה 233723 — 241456

● דירת חדר קומה קרקע, חזית 520064 בערב 244078

● בצפון, לזוג 3 מרוהטים להתיקה ארוכה + טלפון 411075

● בגבעתיים בשכ"ח 2 חדרים מרוהט, מתאים גם לסטודנטים 743519

● ברמת־אביב 3 כמופטים, ארוכה קיר + טלפון 03-416627

● דירת 3 חדרים מרוהטת קומפלט בכניסה מיידית בנאות הלל חולון 441041

● בקריאן 3 מרוהטת מלא + טלפון כנובמבר לשנה + 233250

● 3 חדרים מרוהטים וטלפון, 600 ל"י לחודש. 443495

● 3 חדרים מרוהטים דרך השלום סמוך מרכזון 36289

● ברמת השרון קומה חדש מרוהט קומפלט 4 חדרים שנה, כנוריים, חדר אוכל, 3 חדרי שירותים מוקד וגינה. ביום 21.30—19.30 בערב 298037

● מחפש שותף/ה אן זוג כס־25 274510 251512 בגבעתיים.

● בשכ"ח דירה מרוהטת 3½ חדרים בקרקומות ביפו + מעלית ומים חמים. 916.58 706

● להשכרה דירת 3 חדרים ריהוט מלא בשכ"ח ליד בבלי כל 909503

● 3 חדרים מרוהטים חדרים ע"י דיזנגוף + טל. 202814

חדרים מרוהטים

● להשכיר חדר 300 ל"י בגני בת־ים ללא טלפון 746458

● חדר מרוהט גג פריג'ידר, מנדלוביץ הרואה 129 רמת־גן.

● 3 חדרים מרוהטים בר"ג ראשון — חמישי — 12.00 — 10.00 234291

● להשכיר חדר מרוהט ליחיד בגבעתיים ויצמן 54, 267841

● חדר מרוהט בר"ג (275 ל"י) במרכז שרותים משותפים. 605629

● חדר מרוהט רצוי ליחיד 320 לחודש 732780 ערוך

● חדר מרוהט בדירה במרכז חולון לבחורה טל' 544892

● בצפון חדר מרוהט לזוג בוגרים / שתי בחורות/בחורה 03-447319

● חדר מרוהט לאשה בבבלי בבית ויצמן ארלוזורוב ת"א טלפון 241062 בשעות הערב.

● בהזדמנות!! שותפה לדירה חדשה מרוהטת בתל־אביב + טלפון 265016

● חדר בדירה מרוהטת מסבר הדר מינם לבחורה/אשה תמורת טיפול בדירה. טל. 240931

ביקוש דירות

● דרושה דירה בשכ"ח, קני יה דפ"א ערבויות מובטחות. 56805

● לשכור מחסן/צריף וכו' בשכ"ח לציור רצוי ברמת השרון 474347 לשאול, בבקר.

● לזוג צעיר דרושה דירה 2—1 חדרים בשכ"ח בחולון והסביבה 656877 בין 6—7 בערב.

● דרושות דירות למבנים ומשרדים לקניה שכ"ח ר' דמ"ש ת"א והסביבה, דירות "תמר" 566436

● רוצה לקנות דירה או בית 3½ חדרים ומעלה בצפון ת"א והסביבה הקרובה, ללא מתווכים 235062 בערב

● סטודנט מעוניין בחדר או להצטרף כשותף לדירה + טלפון. 03-23495

אולמות

● 3 חדרים להשכיר + טלפון + חניה + משרדים, לי מלאכה, בערב — 721019

● 150 אולם ק"ק + כוח + טלפון בדמ"ש בת"א, טל. 635629

● כשרית המלאכה להשכרה אולמות בגדלים שונים (משר כנתא לא צמודה), טלפון — 262148/4 לפנות בין השעות 8.00—14.00

● להשכרה מיוחד לתיה, פרנסה לשתי משפחות, טלפון 866632

● מעוניין באולם — מרתף בחולון בשכ"ח מסמכי שנכר 88

● להשכרה אולם תעשיה 150 כמר + חצר אזור התעשיה קריה־אריה טלפון 521602

● להשכרה אולם 100 מ"ר ליד הבורסה ברמת־גן, טל. 548061

● באזור התעשיה ביבנה אולמות להשכרה טלפון, רכוח חשמל במרה מכסקת לפנות למר אליעזר דובדובנסקי טל. 230847 ת"א בשעות 8 עד 9 בערב ובמפעל טלפון 05-796129 יבנה.

● אולם ביפו 200 מ"ר, ניתן לחלוקה, ק"כ, טלפון 912980

● להשכרה אולם 100 מ"ר ק"כ + כוח + טלפון מתאים לתעשיה קלה טלפון בשעות היום 84804 ובערב 285578

● להשכרה באזור התעשיה קרית אריה אולם 330 מ"ר, קומה ב', מאחורי קופרגו. 530806 — 763161

● למכירה בקרית אריה אולם 100 מ"ר לפנות בבניה ר' עד קומה קלה "ברקוי". 734155/6

● 165 מ"ר בז'בוטינסקי ר"ג להשכרה, שותפות קומבינציה אחרת בהתאם "בר קיי" 734155/6

● להשכרה ביהוד חדש 150 מ"ר בכבר המדינה טלפון 750291

● לתעשיה + 150 למכירה בפרכז יפו. 829109 — 3100

משרדים

● להשכרה במשרד 2 חדרים בסביבות רח' דיזנגוף לצלצל עד שעה 4 אחה"צ 295929 בערב. 937826 — 289016

● להשכרה בלב מכרים ביחידה נפרדת בית פילום — 441405

● במכירת דירות מפרד מהר הת + טלפון בצפון תל־אביב — 240242

● להשכרה, הפיסה חדרים, מעלית טלפון חניה בכבלי — 260067

● מכונה לביטוח מפעכת במרכז ראשל"צ חדר עד שנים + טלפון בשכירות או בקניה. טלפון 040974

● למכירה דירת 4 חדרים ק"ב בהוב פוסטרם סיכה אבל נגוררל, בתאמה למשרדים. 244606

● במשרד שלום משרדים בשכ"ח לפנות בשעות פרוד, ת"א. 93766

● בסכ"ה / בדמ"ש במדרות רוטשילד 2½ חדרים גדולים ק"ב. 03-295405 — 03-448196

● למכירה חנות גדולה בפרבז בן שטף הכרמל 244881 55419

● למכירה משרדים מכל הגדלים במקום הפרכזי ביותר, בחולון (אפשר לאחד לגודל לפי הצורך). לבנות טלפון — 4.30 — 6.30 בשעה 847750 אחה"צ.

● בשכ"ח אולם סואר פתאים למשרד + טלפון 8 מ"ר רגוה כהנת לקרקע בגל 30 תל־אביב 2419723 או בערב 457167

● בשכ"ח 3 חדרים 1,500 בכניסה ביהודה' כ־254517 10—8 בבוקר.

● בשכ"ח 3/4 חדרים + טלפון רוטשילד יכבה ק"ג. 735525

● 3 חדרים עם חניה וטלפון בצפון ת"א. 285140

● משרד / מחסן להשכרה קרליבך 10. 264505 — 13—8

● להשכרה חדר למשרד בת"א + טלפון משותף, טלפון 297071

● שכח למשרד בתי כרגר ליד אלנבי 5 חדרים (אפשרות לפני) קורי טלפון, לפנות כהן, טלפונים 263545 281733 בין 10—15, 9—13

● להשכרה משרד במרכז רמת־גן + טלפון לפנות: 734960

דירות להחלפה

● 3½ חדרים בצפון ת"א מעוניין להחליף ב־2—2½ בצפון 536592

מחסנים

● דרוש מחסן/חנות כ־30 מ"ר באזור גם לחניה בשכ"ח טלפון 458223 — 457528

● דרוש מחסן או דירה בקומת קרקע 200 עד 300 מ"ר בסביבות קולנוע אופיר אלנבי הרצל 20 תל־אביב.

● להשכרה / מכירה באשדוד מחסן ביכ"ל ק"ק 400 מ"ר גרפה מובה לפריקה ופעינה — 03-747108

● למכירה או בדמ"ש מחסן 700 מ"ר במרכז ת"א — טל. 888652

בתי מלאכה

● בתי מלאכה באיזור התעשיה בבתים למכירה ולהשכרה בגדלים 800 מ"ר — 150 מ"ר גולדבים בע"ם בלפור 47 בת־ים. 585985

● בחולון 150 ממ"ר נגריה עם מכונות בשכ"ח 872344

● מעוניין לשכור חדר קטן להקמת בית מלאכה ברמת־גן. טלפון 760341 אחה"צ.

● דרוש בשכ"ח בית מלאכה לעבודות מסגרות באזור תל אביב קומה קרקע, 80 מ"ר בערך, עם טלפון לצלצל 233106

● מגרשים לוילות 450 מ"ר במקומות היפים ביותר ברעננה במחירים החל מ־85,000 ל"י. אנגלו־סכסון — 926276 ,921610

● בגדירות חדר" קונים ומוכרים מגרשים בראשון לציון והסביבה בתנאים נוחים, ראשון לציון ורוטשילד 948839 28

● ליד רחובות — מגרשים אחוזים בהזדמנות 8,500 ל"י, "הצעות" — אלנבי 55 תל־אביב.

● למכירה מגרש ברעננה באיזור וילות דונם ו־450 מטר 937423

● למכירה בהרצליה פיתוח מגרש לפרטי טל. 984086

● בבאות אפקה למכירה מגרש או חצי בניה 576 ממ"ר לפלפון 7—4 אחה"צ 474971

● ברמת השרון למכירה מגרש לבניה קוטג' במקום מצויין 986732

● 5 דונם באזור התעשיה הצפונית אשדוד ל"י בית הזיקוק 556887 557526

● בראשל"צ בגוש 3824/17 3 דונם ובחולון בגוש — 6048/45 650 מ"ר 254553

● בנדרה למכירה דירות מגרשים במרכז גדרה טלפון 05541733

● כסעדה מפוארת למכירה או בדמ"ש מסמכי ניל, טל. 449722

● דרושים מגרשים לבניה השקעה בראשל"צ וחולון והסביבה, "צמרת" 946340

● ברמת השרון בהזדמנות מגרשים אחורים במקום מקסים נהנל בבניה! 45,000 ל"י "הצעות" אלנבי 55 ת"א.

● כפ"ת מסיבת מסירה בדמ"ש חנות גלים במרכז אפשרות ללא תמורה — 905024 120,000

● ליד מבריה — בינביאל, 2 דונם 11,000.— ל"י, "הצעות" אלנבי 55 ת"א, טל' 03-232658

● בראשון לציון במרכז לשכרה או למכירה מרתף 3 כיווני אויר מתאים לכל עסק טלפון 048692

● בהזדמנות מגרש תעשיה ע"י בילינסון גוש — 6393 901930

● מגרש חזית ז'בוטינסקי 130 ביב ברק ממה 480 מ"ר לבניה 3½ קומות 782727

● בחולון בבניה 600 מ"ר בגוש 7169 "סודין" 238074

● 2 דונם בראשון על שפת הים צמוד לבניה 08-740517

● השקעה בטוחה 3 דונם פרטיה + 5 מגהל "המרכז" — 951246

● הזדמנות מיוחדת! מגרש גדול בגדרה 26500 ל"י הבינלאומית אלנבי 116, ת"א.

● בהוד השרון, מגרש צמוד לבניה! 37000 ל"י הבינלאומית אלנבי 116, ת"א.

● מגרש לבניה בזכרון יעקב! 67,000 ל"י הבינלאומית, אלנבי 116 ת"א.

● מגרש גדול בהזדמנות! בזכרון יעקב 14,200 ל"י הבינלאומית, אלנבי 116, ת"א.

● למכירה בפרדסחנה 1.8 דונם מגרש עם תכנית ורשיון בניה 77977—063

● רחוב ובהזדמנות בכפר סבא דונם וחצי יכית באיזור וילות ליד המרכז אפשרות לקניה עד 825 מ"ר דירות "תומר" 298602

● מגרש 340 מ"ר אזור התעשיה חולון, גוש 6737 — 768888 125000 ל"י

● עסק נסיעה במרכז אכך יהודה 8015/135 1½ לבניה (לוילות) לפנות דיזנגוף 22 קרית שלום (גם בשבת).

● דרושה קרקע לתעשיה ב־אזור תעשיה אזור ראשל"צ או פ"ת 350 עד 500 מ"ר מאושר לבניה לפנות לרונן אברהם 849695

● בהזדמנות מגרש כחידה, גודל בשטח בניה, 249802 — בבית 419398

● בדירות סמי מגרשים לבניה לתעשיה, פרדסים בכל הגדלים בראשל"צ, והסביבה, דירות סמי, הרצל 94 טלפון: 048214

● באבן יהודה 3 דונם חצוב, מכו, טלפון 918205

● למכירה בפרדס חנה מגרש לבניית קוטג' 04-263540, לא בשבת.

● בחלבר"ב מגרש שליש דרום ובית חדר אחד, טלפון: 04-525354

● למכירה בנהריה בית + רונים ורבע — להתקשר שפי 20—14. בשבת עד שעה 16. 04-921277

● מגרשים בהר הכרמל באזור מהתפתה, נוף סהיב! 7000 קר תים"' אנגלו במאמן 140 אלנבי 618128

● בקיסרית קוטג לים באזור וילה מגרשים לבניה כ־800 מ"ר כ"א, אנגלו מכמון — 04-81296

● מגרש + בית קטן 1394 מ"ר ברמות השבים רח' שרת פינת רח' הפרחים אחה"צ.

● ברמת השרון 780 מ"ר כמקום האקסקלוסיבי ביותר — ל־2 וילות או אחת, בנית סיורית, "שבח" סוקולוב 71 רמת השרון 470529

● 2 דונם בסרימה + צריף סבי, גבוה, אפשרות בניה — 921143

● בכפר־ציונה 420 מ"ר בדמת בדיצבי 08-882259 עד 15 — יצחק.

● למכירת בנן יבנה 9 דונם בניה טלפון 248059 — (פרט לשבת).

עסקים

● למסעדה מפוארת דרוש שותף פעיל בעל נסיון מוכר בצבור 872279

● למכירה או להשכרה קיוסק בהדר יוסף מקום מרכזי 862908

● למקייה + זימפי להשכיר בשכון בבלי, קולנוע "דקל" 402216

● דרוש סוכן + חנות בראשל"צ לאוורי שינה ואריגות 33653

● בעל משרד במרכז נתניה עם טלפון ורכב, מעוניין בהצעות סוכנויות 053-28119

● למכירה סיידית!! מטעמי בריאות וגיל בית קלון קרם מרכז בעלי מלאכה 20 תל־אביב 287267

● למכירה הנות ספרים צעצועים ומכשירי כתיבה במרכז בשעתיים 250934 בערב.

● דרוש בעלי חנות במקום מרכזי, לקבלת מחורות קונסיגנציה מסרינה בקונסיגנציה. ת.ד. 4895 תל־אביב.

● מכונות לנגרות עם כוח ואינסטלציה למכירה זכות בכיסה לנגריה בשכר חודשי באזור התעשיה בזין ברקים. 82987 נרקיס.

● למסירה חנות במרכז שדרות ירושלים יפו 70 מ"ר + כח + טלפון + גלריה לכל מטרה או מסעדה, טל' 825269

● לרגל נסיעה לחו"ל ב־חולון כמפעל פלסטיק בהזדמנות כולל מכונים עם קלינגתון למכירה או ל־השכרה 854981

● בנדרה למכירה — להשכרה שותפה 20 חדר וצוהר בגן 035-91101

● חנות בהרצל 16 מתאימה מוכנה כעין המקסיקו 03-827825

● הזדמנות, למסירה פרסוריה מפוארת במרכז העיר — ת.ד. 637 פ"ת.

● למכירה בהזדמנות ציוד לקונסטרוקציות מלונים ושחזורים חוסים טלפון 856566 בלנס.

● למכירה כדמ"ש בכיכר מושבות ק"ב 4 חדרים + כח + טלפון לכל מטרה, ת.ד. 745 ת"א.

● בצפון, לרגל נסיעה, למסירה בוטיק בשכ"ח + ריהוט, לרציניים בלבד. 229830 מ־16.00

● סוכן בעל יוזמה מעוניין בדבירי אומנות קרמיקה ובכר בית למיניה ישר מהאומנים (יצרנים), טל. 228855 בשעה — 9—13

● מסגריה בשכ"ח בתל־אביב + ציוד מלא למכירה + טלפון + סלפון 915417

מבני תעשיה

● מבנה למחסן או לתעשיה בכבולה מתהדקיה, בשטח עד 1,200 מ"ר עם מים וחשמל. לפנות ת.ד. 714 פתח־תקוה.

● אולמות תעשיה להשכרה ב־90 מ"ר עד 900 מ"ר, באיזור התעשיה חולון לפנות קורלפ בע"מ טלפון 262146, ת"א.

● למכירה / בשכ"ח אולם תעשייתי 700 מ"ר, אפשרי חלוקה, בבני־ברק 03-24405

● פרגב בונה למכירה ולהשכרה מבני תעשיה באזור הרצליה פיתוח ראשון לציון ואזור טלפון 941917 בין השעות 13—16

● בראשון לציון, ברמת אליהו, להשכרה מבני תעשיה בגדלים שונים. 948150

● רח' הכסנר מבנה במוון 140 מ"ר + 70 מ"ר גלריות (השכרה) 281673 בערבים

חנויות

● למכירת חנות 45 מ"ר ב־תכונת הקוטלים של קרית ב־רחוב ארלוזורוב במתחדתות. לפנות קרת, אבן־גבירול 30 תל־אביב טלפון: 257455

● למסירה חנות בדמ"ש בכר בר המושבות ת.ד. 6405 תל־אביב.

● חנות בשכ"ח בחולון זה הנקיון ע"י בצנט והופורטרס, טל' 265294

● בחורה מהמשת קוחשה רצינית לפתיחת חנות בשכירות חודשית טל' 441989

● דרושות להשכרה חנויות 10—15 מ"ר במקומות שונים בזיהנאי 08-757281

● לבכירה חנות מפוארת, מרוהטת, במהדרש חולון, — כערב. 861603

● למסירה בשכ"ח חנות גדר לה + משרד במרכז ר"ג כר לל ציוד וריהוט מתאים לכל מטרה טל' 751650

● להשכיר חנות פינתית חדל 49 רחובות 052281 — שה יבני הלונות ראווה חדר מ־18.00

● למכירה חנות מתאימה לכבולה בגודל 25 מ"ר ברח' הפלמ"ח 28 ת"א ליד בית השירות טלפון 222718 בערב.

● להשכרה מיידית חנות, קרוב לסורגי לצלצל אחה"צ 982952

● חנות 30 מ' במחיר הזדמנר הי ברח' ז'בוטינסקי בבתים בפרסים נא לפנות לקלריו, רוטשילד 32, בתים.

● מעוניין בחנות לקניה בחולון, קרית שרת הנקין, שכר. 841141

● בשכ"ח חנות + גלריה פינתית, באבן גבירול טלפון בבית 14—9 410013

● חנות בדמי מפתח בכרמל תלאביב 878024 בשעות הערב.

● למכירה בדמ"ש חנות במרכז דיזנגוף פרטים טלפון 549777

● להשכרה קיוסק — אפשר גם למטרות אחרות. טלפון 479000

● דרושה חנות 100 מ"ר בשכ"ח במקום מרכזי ברמת־גן אפשרי גם חלק כפרתא או קופה שנוה טלפון 783598

● בהזדמנות לרגל נסיעה חנות להיהיטים משגשגת באבן־גבירול בניסה מיידית, טלפון 280715

● חנות גלגביה גדולה למכירה בדמי מפתח דיזנגוף 240, ת"א.

● ברמת־גן למכירה חנות גדולה להשכרה בשכ"ח טל' — 302918

● בדמ"ש חנות + טלפון מתאים למשרד פלגוהטין 34 ת"א 820036 — 882042

● בחולון! למכירה חנות 74 מטר אפשרות הלוקה טלפון בערב 849868 845416

● להשכרה חנות ברחוב הח־שמונאים 107 ת"א בשעות 623632 החל מינואר 1975

● חנות פינתית להשכרה לא דמי מפתח בכבר מבריק ת"א, לפנות "7 מהגות" מ־14.

● חנות למכירה במרכז בה ים 75 מ"ר — 867908, 888310

● בשכ"ח חנות באלנבי 31, 38 כ"ר עם יציע 36 מ"ר, 262818

● בדמ"ש חנות לכל מטרה, ביהודה ה־7/4 הורוביץ.

● בשכ"ח חנות + טלפון בצפון אבן־גבירול לכל מטרה 287643

● חנות יפה במרכז אלנבי, 16 מ"ר 5,50 כמר גובה, רק 155,000 משרד ברוך קוינר, ת"א בזיהודה 65 טלפון — 12.00—10.00 223759 — 6.00—4.00

● בהזדמנות למסירה חנות בדמ"ש בדיזנגוף מתאימה לכל מטרה 220062

● למכירה חנות בשכונת התיקוה בכביש הראשי, טלפון 866629

● בדמ"ש חנות הלבשה לכל מטרה + טלפון — נחלת בנימין 29. 03-611286 ובשבת — 03-737947

● חנות ברח' הכרמל בדמ"ש, טל. 57364, עד 14.

● חנות כלבו למכירה ב־רבהריוסף 865879 13—9

מגרשים

● מפרטי!! בזכרון יעקב 8 דונם הפלאי 11,000 לדונם 748752

● בהזדמנות מגרש למכירה בראשון להתקשר לדיק קפלן טל. 932082

● בזכרון יעקב מגרש דונם 15,000 אחרי פרצליצה אמהרי כחשלוכים נוחים 624920

● מגרשים על הים להשקעה במכבורת חדרה ומגדל מכרים ובזכרון ופ"ת 18. 623949

● בחמשים חצי דונם לנר־לה ברעננה 120,000 ל"י ל־פלפון כתוך 434465

● בשיכון דן מגרש פינתי לבניה מיידית 600 מ"ר אש־כנוי פינת דרך הרצליה — "בנני" 474746 — 866880

● דרוש שותף לקנית מגרש לבנות דו־משפחתי ברעננה וב־סביבה. 03-384279

● בבנימינה במקום מצויין 3 דונם — 12,800 לדונם טלפון: 03-281731, 03-265705 גם כ־שבת.

● מגרש למכירה במקום מרכזי ונבוה 300 מ"ר בגבעת שמואל טלפון 574816

● מגרש פרטי צמוד לאזור התעשיה רעננה — 45,000 ל"י לטלפון 52903 תל־אביב בשעות 13—9.

● אדמה דרושה לוילות ול־קומג'ים דרבישמחתיים בן הנאי 767281

● ברחובות — במרכז מגרש ל־6 קומות — 50% בנוכחי 954730

● בהרצליה פתוח מגרש ל־בנית וילה 420 מ"ר בגוש 6566 חלקה 489 — 200,000 ל"י. 784859

● ברמברגרים דירת 1½ פרטר + טלפון 135.00 מ־14.00 349060

● מגרשים להשקעה, ולבניה בת"א בירושלים בצפת ב־פ"ת בהרצליה ועוד. טלפון 825629

● קרקעות — צפונית למכמורת, זכרון יעקב, הרצליה פיתוח ואוטוסיה. טל. 245415 מ־15—19

ביקוש עבודה

● חשמלאי מוסמך וסמכאי בעל והס, מעוניין בהצעות. ת.ד. 9 כפר יונה.

● הקבלא מוסמך מעוניין ב־עבודה קבלנית (וגם תחזוק) 887428

● מתוקף מעוניין בעבודת תיקוף לחתונות ואירועים לפנות עמינב אסבסטונים 99/1 פתח־תקוה.

● בהבנית אנגלית עברית מקבלה הדפסות ביצוע מהיר "יבכי" 230818 18—22

● מהפש עבודה בהוצאה לאור בשם שרון הכרי 23 גבעתיים.

הכשרה לעבודה

● קורסים לקוסמטיקה בשרות נשים וגברים "היאנת" (כי־כר דיזנגוף) 230060

הצעות עבודה

● למשרד עו"ד דרושה מזכירה בעלת שליטה מלאה בהדפסת לצ"ד יום טלפון 258065 ,266204

● דרושה ספרית א"א כל בין 6—4 253526

● ספרית היודעת מניקור, דרושה לסלון מגינה, בן יהודה 17 ת"א.

● שומרים לעבודה במתכנית מעניינת, באחוזה. לפנות ל־חב' "מסמרי": 1. שער נ' נפל אשדוד; 2. דרך הנצחון 2/2 שכ' שביון אשקלון; 3. הי סלמה 83 באר־שבע; 4. בלפור 9, תל־אביב.

● דרושים חרש ומסגר. טל. 828358 יפו, רח' 3/48

● 40 ל"י לשעה ויותר! בשעות הפנאי מת"ל. ת.ד. בנת חולון.

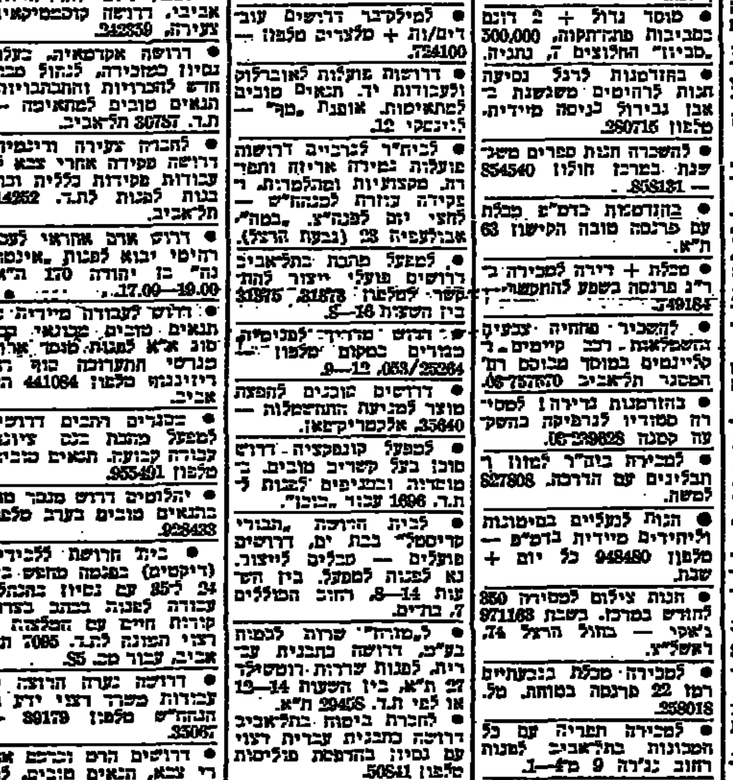

מכוניות למכירה

אמריקניות

דופין

ד.ק.וו.

הילמן

וולבו

ווליס

ווקסהול

אוסטין

אלפא רומיאו

אופל

ב.מ.וו.

אודי - N.S.U.

מרצדס

טונדרים

סאאב

סובארו

לארק

מוריס

מיני מיינור

מסחריות

סימקה

טריומף

סוסיתא

פולקסווגן

פורד

פיאט

פג'ו

קונטסה

רנו

שונות

סיטרואן

סיטרואן
CITROËN

השכרת רכב

ביקוש רכב

שרותי רכב

נוסע לטיול? סע בטוח עם ניבור
25 22 12 הזמנת מקום: טל'

אופנועים וקטנועים

מציעים למכירה

המשך מודעות הלוח הכפול בעמודים 14, 15, 16

هكذا من الأصل

مكتبة الأمل

עצומת האזרחים למען שלטון ישראל ביהודה ושומרון

אזרחי ישראל. החל מיום ג'. ו' חשון תשל"ה. 22.10.1974. יתחילו מתנדבים לפקוד את האזרחים בבתיהם ויבקשו חתימתם על העצומה למען שלטון ישראל ביהודה ושומרון.

אנא קבלו את המתנדבים בסבר פנים יפות חיתמו והחתימו, את שכניכם על העצומה לאמור:

לכבוד
הכנסת. ירושלים

אנחנו. אזרחי ישראל. החתומים מטה:
על יסוד זכותו של עמנו לארץ ישראל. לבטחון. להתנחלות ולשלום. קוראים לכנסת להבטיח. כי יהודה ושומרון לא יימסרו לשום שלטון זר.

אזרחים,
בשם זכותנו לארץ ישראל, למען בטחון האומה ועתידה, למענכם ובני משפחותיכם - חיתמו והחתימו על העצומה.

הליכוד
גח"ל, הרשימה הממלכתית, המרכז החופשי, תנועת העבודה למען ארץ ישראל השלמה

סילווה זלמנסון בבואה אתמול לכנס הקונגרס היהודי העולמי. (צילום: אל. זיסקינד)

4 נהרגו, 11 נפצעו בתאונה בכביש הדמים בצומת מגידו

(ע). ארבעה אנשים נהרגו ו־11 נפצעו, 6 מהם קשה, בתאונה שקרתה אור ליום ה' בצומת ה־דמים — צומת מגידו.

סמוך לשעה 1 אחר חצות, עלה סנדר, שנסע מחדרה לעפולה, על אי־התנועה בצומת מגידו. הנהג איבד את השליטה על הרכב ואחרי כ־60 מטר ירד לצד שמאל והתנגש חזיתית בעץ. כתוצאה מכך צף מנוע הטנדר לתוך התא והמכונית התהפכה.

כתוצאה מכך נהרגו ארבעה אנשים בתוכם נהג הטנדר ו־11 נפצעו. בין הפצועים קשה גם כמה תינוקות. הפצועים הועברו לבית־החולים המרכזי לעמק בעפולה.

ההרוגים הם: נהג הטנדר, משה נורי, בן 24. אשתו אביבה נורי, בת 23, סיני זגורי בת 50, שמש מחלוף בן 50. ששה נוספים נפצעו בינונית וקשה ואושפזו בבית־החולים המרכזי לעמק בעפולה ובבית־החולים רמב"ם בחיפה. ששת אלה הם: מיכאל זגורי, בן 32, קרן זגורי, בן 5, סמדר שמש, בת 12, תמר שמש בת 18; שלמה זגורי, בן 53, חנה שמש, בת 56.

חמישה נוספים נפצעו קל ונשלחו לבתיהם. אלה הם: אורלי שמש, בת 5, פרגי שמש, בן 6, דני נורי, בן שבעה חודשים, גליה זגורי, בת 21, ועינו נורי, בת שנה. כל הנפגעים הם תושבי טבריה.

מיה ושבתאי אנגל
מודיעים בשמחה על
הולדת בנם
את לענת ויעל
נכד
לאילזה ואריך פישר
רחל וחיים אנגל
תל־אביב 17.10.74

בקונגרס היהודי

סילווה זלמנסון: יש לגייס כל העם למען העלייה

(ע). גב' סילווה זלמנסון קראה אתמול בכינוס הנהלת הקונגרס היהודי העולמי בתל־אביב, להפוך את המאבק למען יציאת היהודים מרוסיה למאבקם המאוחד של 13 מיליוני בני העם בעולם.

בהופיעה בכינוס כאורחת הנהלת הקונגרס אמרה, כי הצד הקשה ביותר במאבקם של פעילים יהודיים בבריה"מ הוא ההיתפסות לתחושה של מאבק באפלה. מכאן שכל ידיעה וכל סימן חיים על השתתפות במאבק זה, בישראל ובמדינות אחרות בעולם, מהווים תרומת דם חיוני לכח המאבק היהודי בבריה"מ.

אסירת ציון לשעבר קראה לגייס את כל הכח שברשותנו ולא להחמיץ שום הזדמנות. ושום דרך אפשרית לסייע בשחרורם של אסירי ציון מן הכלא הרוסי.

יו"ר ההנהלה הישראלית של הקונגרס היהודי העולמי, מר יצחק קורן, אמר בדברי התשובה כי הקונגרס יירתם לכל מאבק לשחרור אסירי ציון.

אחר־כך השמיע יו"ר הנהלת הקונגרס היהודי העולמי, ד"ר נחום גולדמן, הרצאה בדלתיים סגורות.

הנתבים בנמלים שבתו 12 שעות

מאת כתבי "הארץ" בחיפה

הנתבים בנמלי חיפה, אשדוד ואילת השביתו אמש כהשעה 6 את עבודתם למשך 12 שעות כלחץ על רשות הנמלים, כי תשווה שכרם לשכר המפקחים הימיים בחברות הספנות. כתוצאה מהשביתה החל היום בטיפול באניות באיחור של כמה שעות.

פקיד בעמידר חשוד במעילה

(צ). פקיד בסניף בת־ים של חברת עמידר נעצר על־ידי מדור הרמאויות של משטרת תל אביב, כי חשוד במעילה בסך 65 אלף ל"י.

הפקיד, השוכר מזה שנה בחברה, היה גובה כספים מדיירים בתוקף תפקידו.

במקום להעביר את הכספים להברה, שלשל חלק מהכספים לכיסו — הרשדים התוקרים, הסבורים כי היקף המעילה עלול להיות גדול מזה שנודע עליו עד כה.

בהמשך החקירה התברר לחוקרים, כי החשוד גם הערים על התביעה ותפס דירה של דייר שנפטר. הוא קיבל מפתחות של אותה דירה ועבר לגור. בה מבלי להודיע לחברה על כך.

רבין מבטיח סיוע למושבות הגליל

מאת כתבת "הארץ" בתל אביב

ראש הממשלה יצחק רבין הבטיח לראשי מושבות בגליל לבדוק אפשרויות להעביר סיוע כספי ואדמיניסטרטיבי וכן לבחון בקשתם לתוספת קרקע. בפגישה עם מר רבין אתמול בתל אביב הדגישו נציגי המושבות בגליל כי בהיותן עתה באיזור העימות עם המחבלים יש לעשות הכל לביסוס האוכלוסיה הקיימת ומשיכת תושבים חדשים.

"אדם שלעולם אינו חוזר בו מדעותיו אוהב את עצמו יותר משהוא אוהב את האמת."
ג'וזף ג'וברט
חכמת חיים
בטוח ב־
ארדט
חברה לבטוח בע"מ

משפחות היורדים שוכנעו להשאר בארץ — יקבלו דיור

מאת עמוס הדר
כתב "הארץ"

שתי משפחות העולים מברית המועצות — ארבלט ושפירא — שירדו לאנגליה וגורשו משם, עזבו אתמול ב־5 אחה"צ את נמל התעופה בן־גוריון, אחרי סביבתה על יומים.

המשפחות שוכנעו על־ידי מנהל משרד־הקליטה בנמל התעופה בן גוריון לוותר על רעיון הירידה מישראל ולקבל דיור בארץ. במרים שהתנהל שעות, דרשו הטבות שונות ובין היתר דרשו דיור בחיפה, אחר־כך דרשו ברחובות ובסוף סרבם כי הזוג ארבלט, שניהם מהנדסים, יקבלו דיור בראשון־לציון ואילו מר שפירא, רווק שאף הוא מהנדס, יקבל דירת־רווקים (33 מ"ר) באזור חיפה. הזוג ארבלט קיבל דירה שמורה בראשון־לציון עד שתהיה דירה חדשה מוכנה בעבורו.

בשיחה שניהל אתמול מר שוסטר בנמל התעופה חזרו בהם המשפחות מהטענות שהעלו כלפי מוסדות הקליטה בישראל ופתאום טענו כי כלל לא התכוונו לרדת. כל מה שביקשו, אמרו, היה לטייל מעט בחו"ל, אך האנגלים לא נתנו להם. "סתם זרקנו כל כך הרבה כסף. מי יחזיר לנו את אלפי הלירות שבזבזנו?" שאלו.

אתמול צריין טען המהנדס שפירא, כי אינו רוצה לחיות בישראל. הוא רוצה לנסוע לאמריקה. הוא טען כי אחותו עמדה לצאת ממוסקבה לאיטליה ומשם להמשיך לאמריקה. כיוון שהוא בודד, אמר הוא רצה להיות אתה.

משרד הקליטה החל בינתיים לחפש תעסוקה בשביל החוזרים.

גידול במספר הנושרים בוינה

מספר הנושרים בהגיעם לוינה הולך וגדל. נמסר כי בזמן האחרון יש רכבות המגיעות מבריה"מ עם משפחות שקיבלו אשרות יציאה לציון לישראל, אך בולן בהגיען פונות להן. שליש מהכובות היהודיות חוזרים בידים ריקות — דבר שלא קרה מאז החלה העליה מברית המועצות.

כליחי מחלקת העליה של הסוכנות בוינה סבורים כי שלוש סיבות גורמות לגידול בנשירה של יהודי בריה"מ: מצב הבטחון בארץ, מכתבי הקרובים וקשיי הקליטה.

מת י. וידרקר מי שהיה ראש עיריית חדרה

(ע). יצחק וידרקר, מי שהיה ראש עיריית חדרה — מת אור ליום ה' בבית החולים הלל יפה, בחדרה, לאחר מחלת לב ממושכת. היה בן 65. לוויתו תיערך היום ב־12 בצהריים מביתו. הניח אשה בנות תבדים.

יליד פולין, גליציה. פעיל בתנועה צעירי ציון התהלוץ בצעירה. בא לארץ ב־1935.

התקע בחדרה. היה מנהל לשכת העם בחדרה ואחר־כך מזכיר מועצת הפועלים וחבר מועצת עיריית חדרה. הוא נבחר לתפקיד ראש העיריה ב־1954 וכיהן 11 שנה — עד 1965.

בשנים האחרונות היה חבר מרכז מפלגת העבודה. עבד באחרונה בגיזברות הועד הפועל בהסתדרות ציכי כתנועת הפועלים. עבד לצאת לגימלאות.

ח"כ זיידל: יש לנקוט אמצעי־חירום נגד האינפלציה המואצת

"חרדה ומבוכה שוררת בארצות אירופה, בשל עליית המחירים, הנובעת ב־18% לערך בשנה. בישראל הנתונה בתהליך אינפלציוני מואץ, שהיקצב ההתייקרות עלול להגיע השנה ל־36% לערך, אין פרץ ואין צווחה. רבים ממנהלי המשק הבכיריים ומפתחי המדיניות הכלכלית אדישים לתהליך מסוכן זה" — אמר ח"כ הלל זיידל, בישיבת הועדה המרכזית של תנועת העבודה הליברלית (ליע), שנערכה בתל־אביב.

מר זיידל הדגיש, כי התכנית הכלכלית החדשה של האוצר הוכיחה עצמה, לעת עתה, כבלתי הולמת במידה מספקת, כדי לבלום את מימדי האינפלציה חסרת התקדים ויש להפש אחר פתרונות אפקטיביים יותר. כוב צועד שר האוצר, שהוא מנסה לקצץ מיידי מכונים ניכרים מתקציב משרדי הממשלה, אך כל זאת בתנאי, שלא לפגוע במתן שרותים חיוניים לאוכלוסיה ובהיקף התעסוקה.

"ישראל במצבה הנוכחי, לא תוכל להרשות לעצמה יצירת מיתון הצבאי, בהתחשב בהשלכות המסוכנות בתחום החברתי — בטחוני.

"לכן, יש צורך להפעיל כמוש את האמצעים לשלושת מגורי הכלכלה הכלכליים: הממשלה, ההסתדרות והתאחדות בעלי התעשיה, כדי לנקוט באמצעי־חירום. להקטנת ממדי האינפלציה, שהיא קודם־כל מס על עניים ושכירים" — סיים מר זיידל.

(ע). ראשי הארגון הבין־לאומי של גדנ"עי אויר סיימו אתמול לפני הצהריים את ביקורם בישראל ויצאו את הארץ בטוס מיוחד של חיל האויר הישראלי. במשלחת היו נציגים של 13 מדינות המסונפות לארגון הבין־לאומי הפועל לעידוד חילופי נוער שוחר התעופה.

משרד הבריאות:

תלונות למשטרה על מפגעי־מזון לא יתקבלו

הודעת השרה אלוני "מוקדמת מדי"

(ל.ע.מ.). בעקבות הפרסומים בעתונות על הודעתה של השרה שולמית אלוני, ש־55 תחנות משטרה יקבלו תלונות על מפגעים במצרכי המזון, הודיעה דוברת משרד הבריאות, גב' דבורה גנני, ההודעה מוקדמת מדי ואם אזרחים יפנו לתחנות משטרה, תלונותיהם לא יתקבלו.

ועדת השרים לעינייני פנים ושרותים החליטה, שאזרחים יוכלו להגיש תלונותיהם על מפגעים במזון ל־55 תחנות משטרה, רק לאחר שיקויימו שלושה תנאים והם:

● שכל תחנת משטרה תצויד במקרר חשמלי, שבו ייכמרו הדגמאות במזון פגום, עד אשר יועברו למעבדות של משרד הבריאות לבדיקה. הדגמאות אלה ישמשו כמוצגים משפטיים, מהובר ב־55 מקררים.

● יתנן למשרד הבריאות תקציב של מיליון ל"י, הכולל מימון של אמצעי תחבורה להעברת הדגמאות בתחנות המשטרה אל המעבדות והקן של 25 עובדים מיוחדים, שיועסקו בהכנת התיקים נגד העבריינים ומעמדם לדין.

● משרד המשפטים יכין הצעת חוק, אשר תאפשר הטלת ברירת קנס על עבריינים במפגעי מזון וזאת כדי להקל על העומס הרב הקיים בבתי המשפט בתיקים מסוג זה.

כל עוד התנאים הנ"ל לא ימומשו, אין להגיש תלונות על מפגעי מזון לתחנות המשטרה.

מת שמואל גורביץ מחלוצי הגליל

(ע). שמואל גורביץ, מחלוצי ההתנחלות העברית בגליל העליון וחבר קיבוץ דפנה, מת אתמול זמן קצר לאחר שנמצא יושב במכוניתו סובל מקשיי נשימה חמורים.

גורביץ בן 63, נמצא על־ידי חייל צה"ל, ששהה כביל, שנהג בקומנדקר בגליל העליון, ליד קריית שמונה. החייל ראה מכונית פרטית חונה בצד הכביש והנהג רכון על ההגה. כאשר ניגש לבדוק את פשר הדבר נוכח לדעת כי האיש סובל מקשיים בנשימה. הוא מיהר להעבירו למגן־דוד־אדום בקריית שמונה, אך לרופא לא נותר אלא לקבוע את מותו. כפי שנמסר סבל באחרונה ממחלת־לב.

גורביץ כיהן בשנים האחרונות כמנהל סניף תנובה בקרית־שמונה. היה אחד על כל ידידיו ומותו השרה אבל כבד בכל הישובים באיזור.

נסוי צופרים בעכו ובאשדוד

(ל.ע.מ.). ניסוי צופרים יערך היום ב־11 לפנה"צ על־ידי מפקדת הג"א, באזורי עכו ואשדוד. במקרה כל אזעקה אמת יושמעו צפירות עולות ויורדות.

עצרת נגד ההתנחלות — במוצ"ש

הסתדרות הנוער העובד והלומד תערוך במוצאי שבת ב־7 עצרת עם נגד ההתנחלויות. בעצרת ישתתפו חברי הסתדרות הנוער העובד והלומד באזור תל־אביב ובני הקיבוצים בסביבה.

העצרת תערך על מגרש סניף הנוער העובד והלומד ברחוב ארלוזורוב בתל־אביב. בתום העצרת תערך בחוצות העיר תהלוכה על עצימה נגד ההתנחלויות.

(ע). במעמד שר הבטחון, מר שמעון פרס, נערך אמש כנס קריאת בית־הספר התיכון הפירוני בגוזה עזו שבפתח תקוה על שם דוד בן־גוריון ז"ל.

בהתאם להבטחתנו
לכל אלה שהתעניינו ברכישת דירות בנות שלושה חדרים ב־"נאות־גן" פתח תקוה (שלב ד')
המכירה תחל בחודש נובמבר
כמו כן מבחר דירות בנות 5, 4, 3 1/2, 3 חדרים.
משכנתא לא צמודה בסך 40,000.- ל"י.
למספר מוגבל של רוכשי דירות בעלי יכולת תשלום תינתן הלוואה נוספת של חברת־גן בע"מ
"גן"
חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"ה
פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20

★ קנה דירתך בבני ברק ★
דירות יוקרה 5 חדרים
במקום גבוה ושקט
★ בכל קומה דירה + כל שתי דירות כניסה נפרדת ★
★ הסקה ומים חמים מרכזית + מטבחי רגבה וכן כל השיכלולים ★
★ בקיצור דיור כהלכה בבית פ.ל.ס.
י. סיני להשקעות בע"מ מבצעים ש. לנדסמן ש. פרידמן
רח' ר' עקיבא 46 ב"ב טל. 782095 בין 7—5

קורסים מזורזים
בוקר או ערב
גמר ההרשמה ביום ג'
● הנהלת חשבונות
● פקידות ומזכירות
● ניקוב I.B.M.
● כתיבה במכונה
שרוטל
תל־אביב, אלנבי 140
תל־אביב, דיזנגוף 82
ירושלים, מרדכי בן הלל 10
רמת־גן, ז'בוטינסקי 54

מועדון "המערה"
ככר קדומים 14,
יפו העתיקה
מזמינכם
לתערוכו
מיצירותיו של הצייר
יורם לוקוב
התערוכה פתוחה
בשבת 19.10.74 בין 1—11
בוקר ו־12—8 בערב וביום ראשון 20.10.74 מ־8 עד 12 בלילה.

אל קוראי "הארץ" בארה"ב ובקנדה
למחיותכם קיים משרד של העתון בניו־יורק לקבלת מינויים חדשים, לחידוש מינויים קיימים קבלת מודעות מכל הסוגים ל"הארץ" ול"הארץ שלנו":
Israel Communications Inc.
110 East 59th Street
New York, N. Y. 10022
Tel. 421-5547
מינוים בלעדיים של "הארץ" בארה"ב ובקנדה.

הכל בכל בלוח הכל
ראה עמודים:
5, 6, 7, 14, 15, 16
19, 21, 22, 23, 32

אחים אלעזר
בצפון תל־אביב
למכירה ברחובות מובחרים ושקטים
דירות אקסקלוסיביות
בנות 5—4—3—2½—2 חדרים
וכן
מבחר פנטהאוזים
בכל הגדלים
לפנות למשרד
ברח' יהודה המכבי 37, תל־אביב
בין 1—8, 7—4

חמלה! מרוץ סוסים וגמלים פרסים בזר

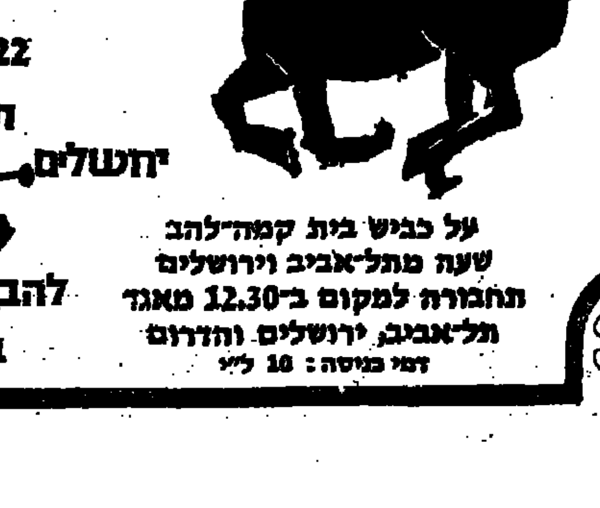

ביום שלישי
2.00 אחה"צ
22 באוקטובר
תל אביב
ירושלים
בית קמה
להב
באר שבע
על כביש בית קמה־להב
שעה מתל־אביב וירושלים
תחבורה למקום ב־12.30 מאגד
תל־אביב, ירושלים והדרום
דמי כניסה: 10 ל"י

קופת חולים — הועד המפקח הארצי
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

ישיבת הועד המפקח הארצי
תתקיים
ביום ראשון 20 באוקטובר ש.ז. (ד' בחשון תשל"ה)
בשעה 4.30 אחה"צ
במרכז קופת חולים — באולם הישיבות

על סדר היום:
1. בתי החולים הכלליים — סכום הדיון
2. שונות

הארץ
יום ששי, ב' בחשון תשל"ה
18 באוקטובר 1974

לים: רח' החבצלת 2 224245-6, ת.ד. 273
ה: רחוב נורדוי 20
ון 8—661166, ת.ד. 5259

בתל-אביב: המערכת, ההנהלה, מחלקות המודעות, ההפצה והמנויים, רח' זלמן שוקן 21, טל' 824261 (30 קוים) ת.ד. 233

יל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21 תל-אביב
העורך: גרשום שוקן. האחראי: גדעון סאמט.
המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel-P.O B. 233, Tel. 824

מהלך תכליתי

אז הרכיב את ממשלתו מנסה מר יצחק רבין להרחיב את ה הפרלמנטרי: היו זמנים ששיחק עם הרעיון האפיקורסי — נת איש המערך — להקים ממשלת ליכוד לאומי. אולם הדבר הר כאן, כי מפלגתו אינה רואה בעין יפה מחשבות ממין זה. גם הוא גם חבריו היו, ונשארו, כחורי הקואליציה עם יל — וזו לא צורפה לממשלה רק משום שהציגה תנאים ני גיור, אשר אפילו חסידי השותפות עמה לא יכלו להסכים

עתה נעשתה כניסת המפד"ל לממשלה אפשרית, לאחר שהותרה גאית. במפלגת העבודה התקבל הדבר ברגשות-הקלה: צירוף יל משחרר את ראש הממשלה ואת חבריו במפלגתו וביותר י המערך הקואליציה, כביטוס של חברים סוטים — משה הוא הבולט בהם — שעל-ידי היכנעותם או הצבעתם נגד ים להביא להפלת הממשלה. ואילו למפד"ל שיקולים כבדי ל — מן הסתם גם פטריוטים — המחייבים הצטרפות: אין ז ה שאנשיה נוהים מן הישיבה בקור האופוזיציוני.

עתה יש לחכות להחלטת מוסדותיה הנבחרים של המפד"ל נסו בשבוע הבא להצביע בדבר ההצטרפות לממשלה. אם כי ה התנגדות, צפוי גם רוב ניכר בזכות קבלת הזמנתו של מר . אם ייצא הסיכום אל הפועל הוא יחזק ללא ספק את הממשלה די ביסוס עורפה הפרלמנטרי. ואם כי יהיו שיצטערו נוכח תחות זו — לאו דוקא מטעמים פוליטיים של הרגע — יש מקום דק את היתרונות של ממשלה בעלת כושר פעולה מוגבר, גם נסיבות לידתה אינן שובות-נפש, וגם אם גיבורת הפניני אינו מספק.

התיזור הצרפתי אחר הערבים — בעינו

יש מי שיאמר כי צדק דובר ממשלת צרפת בהכריזו כי בעה הצרפתית באו"ם בזכות הזמנת נציגי אש"ף להופיע בפני רת, אינה מסמנת כל שינוי במדיניות ארצו כלפי ישראל. לת ג'יסקאר-ד'אסטאן הרי נשארה עוינת לישראל ומחזרת י הערבים כפי שנהגה ממשלת פומפידו.

אך גם ניתן לטעון כי בהיפרדה מיתר חברות השוק המשותף יא את איטליה אותה סחבה פאריס אתה) אשר לפחות נמנעו ה הצבעה, צעדה צרפת עוד צעד בכיוון אנטי-ישראלי. מכל , ברור שלא התאמתו התקוות והציפיות לשינוי, לפחות בצורה לא בתוכן, במדיניות המזרח-תיכונית של צרפת עם עלותו ג'יסקאר-ד'אסטאן. לא חל אפילו ציתון בלהיטותה של פאריס ביל" את אירופה המערבית אל עבר הערבים. כנראה צדקו אלה שטענו כי ביטול האמברגו על משלוחי-נשק צרפתיים ל, שפעל לטובה רק לרעת ישראל, יפעל אף הוא רק ת הרחבת יצוא העסק הצרפתי לערבים.

אין זאת אומרת שצרפת של ג'יסקאר-ד'אסטאן אינה מעוניינת דת הדמית — בישראל, בארה"ב ואולי גם בכמה ארצות ב אירופה — של עמדה מאוזנת יותר בסיכסוך הישראלי-י. יתכן שפאריס הגיעה למסקנה כי מיצתה את היתרונות של ה פרו-ערבית מופגנת ועדיין מקווה להציג איזה יתרונות ים ע"י נקיון של יצירת רושם של שיפור יחסיה עם ישראל.

אך ההצבעה באו"ם מלמדת שברגע של מבחן אין פאריס כנה לשלם את המחיר הקטן והבלתי-מסוכן של הימנעות, בעד את התדמית החדשה.

חופש הדיבור באוניברסיטות

מאת פרופ' מיכאל רבין

כותב המאמר הוא רקטור ה אוניברסיטה העברית בירושלים. מר מפרי עטו של אמנון רו סיין ב"הארץ" (10.10) מציר עמדת האוניברסיטה העברית ל ישראל שחק המשמש בה כ ור לכינוס ארגונית ואשר הר באמסטרדם לפני כעשרה ימים רה שבת ידידות הולנד—פלש

מפרשים את החופש האקדמי מצות רחבה יותר מזו הנובעת ההגדרה הקהלה במאמרו של נשטיין. על פי גירסתו של אמ רובינשטיין האוניברסיטות, הן ה, אמונות על קביעת הנלמד ב על מינוי המורים. בהגדרה זו ל מרכיב חשוב הוא שלמורים קים המשמשים במסגרת האו סיטה הזכות להחליט בעצמם ל תוכן ההרצאות שיתנו ובהגבות קר בו הם עוסקים. לאחר ש ע, כי מורה ילמד נושא פלוני הוא המורשה לו. אין דיקן או החלקה יכול להכתיב למורה ריה זו או אחרת כגישה הרש הסטורית לבעיות הכרוזיות הב ת הרצאותיו.

לם השאלה שמעלה אמנון רו שטיין במאמרו נוגעת לחופש ה דיבור של חבר הסגל בהופעות מחוץ לי המוסד ועל ענין זה חל לא ם האקדמי אלא בראש ובראשונה ה זכותו של כל אזרח להבעת ה בנושאים פוליטיים ואחרים. לא יל, כי בתחום זה זכותו של כ אוניברסיטאי תהיה נופלת מ של אזרח אחר. כשם שאין ל פנים אסור שתהיה, הג שום מעביד כגון מפעל תע או מוסד רפואי על הבעת דעות שית מחוץ לכתלי המוסד על ל או רופא העובד בו, כך אסור שתהיה הגבלה מטעם ה ברסיטה. דבר זה חל גם על דעות שניתן להתייחס אליהן בה קיצוניות או כנוגדות לאלה ה לות על רובו המכריע של ה ה. כל זאת בתנאי שאין האיש ע בשם הגוף, שאינו משתמש ר כבמה להפצתה, ושמעמדו כזה שבגם הופעתו עלולה ל רש כאילו היא מטעם ה ה.

ניברסיטה חייבת להיות, ככל ר ואולי אף יותר מכל מוסד אחר, ם בו פועלים בצוותא אנשים בע דעות פוליטיות השקפות עולם ה ומנוגדות, מקום בו לא יצרו דין על אדם בגלל דעותיו הא שיו ולזה גם תדירה קיצוניות, ובות ובלתי-מקובלות.

קנון המשמעת של העובדים הא מיים באוניברסיטה מתייחס לתו ו על המורה האוניברסיטאי ב ום ההוראה והמחקר ולגבי המו התנהגותו במסגרת כותלי המ

בוודאי אלה ביחס לאוניברסיטה, לעובדיה ולתלמידיה, כל זאת בהקשר של פעילותו כחבר סגל, מורה וחוקר. אין בתקנון זה סעיפים כלליים לגבי התנהגותו של חבר סגל בהקשרים לא-אוניברסיטאיים, המאפשרים פעולה שיפוטית פנימית מן הסוג המוצע על ידי אמנון רובינשטיין.

אם יתברר, כי בדבריו או במעשיו עבר שחק על חוקי המדינה הרי מוטל על מי שקובע בענינים אלה להחליט אם נכון ואם רצוי להאשימו ולהביאו לדין או לנקוט בצעדים הנזכרים במאמרו של אמנון רובינשטיין כגון שלילת דרכונו של שחק. אין האוניברסיטה יכולה להרים נטל זה.

ענין העלאתו בדרגה של שחק נבחן ונידון בפרוצדורות המקובלות באוניברסיטה. מניעת הוזלתן של פרוצדורות אלה עליו משמעותה צעד שאין לנקוט בו ללא מכמט. חברי הועדות שטיפלו בענין זה דנו בו לפי מיטב הבנתם ושיפוטם. החלטתם השקפת את כלל השיקולים האקדמיים בענינו.

אשר לצד העובדתי, בדיקה הוכיחה כי שחק לא השתתף בכנסי יובתון אי קרין המתלכות מאז 1972 ועל כן, בניגוד לנטען במאמר הנזכר, הנסיבות ההופעות אליהן מתייחס אמנון רובינשטיין לא נוכחו אף בעקיפין כמקירות אלה. בכל הידוע לנו הקפיד שחק שלא לערב ענינים פוליטיים בהוראת הכימיה בה הוא עוסק ולא עשה הקתדרה לבמה פוליטית. אגב אורחא, התלמידים שעל זכותם שלא להיות חשופים להוראתו של שחק בא רובינשטיין להגן, בחרו בשנת תשל"ג במשאל התלמידים המקובל בפקולטה למדעי הטבע בשחק כאחד מן המורים המצטיינים ביותר בפקולטה.

אנו רואים בגישה המתבטאת במאמרו של אמנון רובינשטיין, של הגבלת חופש הדיבור של עובד על-ידי המוסד אליו הוא שייך, סכנה לחופש הפרט, כפי שהוא מקובל במדינה דמוקראטית. במסגרת האוניברסיטה עלולה גישה כזו לעודד מתאה מתודעה נגד מורים בעלי דעה פוליטית זו או אחרת, תופעה הקרובה בזכרוננו עם משטרים ותקופות בהן נרמס חופש הדיבור באוניברסיטות ומחוצה להן.

מדינת ישראל והחברה הישראלית איתנים ובטוחים בעצמם די הצורך כדי לא להזדקק ולהסתפק לתגובות בלתי דמוקרטיות נגד ביקורת אף באם הנה בלתי מרוסנת ופוגעת.

דברי אלה מתייחסים אך ורק לצד העקרוני של נושא חופש הדיבור באוניברסיטה ובחברה. אין לראות בדברים אלה שום גיבוי לשחק, במעשיו ובהופעותיו. בין חברי קהליית האוניברסיטה העברית מעוררת התנהגותו של שחק אותו מיגוון תגובות ובהן הסתייגויות, הקיים בגינוי הרהב.

מירשם בדוק לכשלון

דרוש תיקון לגבי מושגים כמו יושר וזהירות בכספי-הזולת

מאת א. שוייצר

לפנחס ספיר אחריות רבה, לטוב ולרע, לדרך התפתחותו של המשק ולנהגים שהשתרשו בו. גם לולא היה מדובר באיש רב מרץ שנתברך במידה בלתי רגילה של יצר שליטה ובכוונות המקבילה לקבל החלטות, היה מי שעמד בהפסקה קצרות בראש המשטר הכלכלי למעלה מ-10 שנים, משאיר את חותמו על תחום פעילותו. ולכן מן הראוי להתיחס באימון מסויג בלבד לתרעומתו על מי שמנסים לקשור אותו עם החברה לישראל, עם שיטת עבודתה ועם מינוי מנהלה.

אך תהיה זו טעות אם הדיון במה שהתרחש בחברה לישראל יתמקד בספיר או בשיטתו. מה שמלכתחילה היה מוטעה בקונצפציה של החברה לישראל, לא הוכח בשעמודיה הנוכחית, ואילו זו יכלה לקרות גם במשטר כלכלי אחר. על כן נידמה שלכשל משתתפי הדיון הטלוויזיוני (במסגרת המישדר מוקד) החטיאו את המטרה: הם דנו על הכוונות שהינחו את הממשלה (קרי, פנחס ספיר) בעת הקמת החברה. אך לא מבקרי הכוונות הללו וגם לא מגיניה לא צפו מראש את מה שעשה את החברה לישראל לנושא הכותרות הנוכחית.

יש לזכור ולקבוע, בטרם יישכח הדבר, כי הנדון הוא הקריירה של מר צור בחברות פיננסיות שבראשן בוואדוז, של ד"ר טיבור רוזנבאום. כיון שהחברות אלה נכנסו לקשיים צפוי אבדן כספה של החברה לישראל, וכן כספה של הבריה כמו בהי הזקוק היים שהחברה לישראל היא מבעליהן העיקריים ושמר צור היה יושב ראש במועצות מנהליהן. השאלות המתעוררות בקשר לכך אינן נוגעות למשטר הכלכלי הישראלי מיסודו של ספיר, אלא לשיפוטו הכלכלי של מר מיכאל צור וחברי

מועצת המנהלים של החברה לישראל, או הנהלתה המצומצמת. בקיצור, יש לנו כאן ענין במה שהכלכלנים מכנים בשם מיקרו, כלומר שיטת ניהולה של חברה בודדת, להבדיל מדרכי ניהול המשק בכללותו.

אם לאפיין בקצרה את דרכה של החברה לישראל, היא הצטיינה בשמרנות קיצונית במדיניותה התעשייתית, ובהרפתקנות — נכתה מה שידוע כבר עכשיו, קשה למצוא ביטוי רך יותר — במדיניותה הפיננסית. השקעות החברה בישראל רוכזו בחברות בעלות מונופול או כעין מונופול, או מקרקעין, נושאי רווחים בטוחים. בין אנשי עסקים ישראליים היה מר צור ידוע בררנותו הקיצונית: פרויקטים שרווחיהם החזויים לא סיפקו דרישותיו של מלווה בריבית קצוצה, לא זכו אפילו לעיון. ואילו עם הכסף הלך מר צור לוואדוז, לא לבנק של רוזנבאום אלא לעסקי המקרקעין הגלמים הבסיסיים (קומודיטיז בלעיין) שלו, הדומים יותר להימורים במונטה-קארלו או לס-ואגאס, מאשר להשקעה מסחרית.

על מבצעים מעין אלה אין לחפש הסבר בשיטה או במשטר, אלא בשיפוטו של מי שנתפס להם. מה שאפשר לומר כבר עכשיו במידה רבה של ביטחה הוא שמר צור לא היה ראוי לשמש בתפקיד לו מונה, ללא קשר עם יעודה של החברה לישראל, יכולתה או אי-יכולתה לגייס כספים או מומחיות מנהלית מחוץ לארץ. לספיר אפשר לבוא בטענות על צרים למינויו של איש בעל שפוט להוד והכחשותיו בעניין זה אינן משכנעות): כדאיות הקמתה של החברה בברם המשטר הכלכלי של ספיר בכלל, אינם נוגעים לענין.

אך בודק ספיר כשהוא מצביע על שותפו של צור לפעילותו המפוקפקת. הדברים אמורים בנציגיהם של הבנקים הגדולים שהושבו במועצת המנהלים כדי שלא יוכלו לקרות אותם דברים שכבם באשם עשה מיכאל צור. הם אמורים לגבי רואה-החשבון של החברה שהוא מעוזרי היוקרה שבישראל. מסתבר שאנשים אלה פעלו בקלות דעת ו/או בבטלנות שאין לתרץ אותה באימרת הקסם „חשבנו שזה רצונו של ספיר". אם שולחו של מר מרדכי ליכון כלא הימה על מיכאל צור, מי ירצה לחלוק עליו? אך אם שליחו של הבארון רוטשילד מודה שהוא חתם על צ'קים בעלי שש או שבע ספרות, בלי אף לשאול כי, מה וכיצד, מתחילות להתעורר שאלות לא רק לגבי כשירותו של צור.

איך שלא נגלגל את העניין, אנו חוזרים לשאלה: כיצד נוהלה חברה עתירת נכסים ויוקרה? התשובה המתבקשת היא: כאגודת הבטלנים של חלם, אשר הצלחותיה וכשלונותיה לא יכלו אלא להיות פרי מיקרה. אין פירוש הדבר שלא פעלו בה אנשים נחרצים שידעו מה שרצוי להם: למשל, מר מיכאל צור. אך האחרים, ומסיבות שונות משל צור, חייבים להתבייש. הם חייבים להתבייש לא רק על שוקלו ראש בכסף השייך לציבור (וזה אמור במיוחד כלפי אנשים כמו מר אברהם אגמון אשר עודו כמנהלו הכללי של האוצר), אלא על הביטוחם הגובלת בטמטום בדרך פיקוחם על השימוש בכספים שנועדו להצמיח רווחים.

כאשר חוברים יחד נחרצות שאינה יודעת מצבורים ובטלנות, יש לנו מירשם בדוק של שואה. מיכאל צור הוא בעל מוניטין — לא בהכרח חיוביים — במשק הישראלי ויש מי שלא הופתעו כאשר נודע ברבים לאן הוביל חברות שבהן שלו. מה ש-מדהים הוא לראות את היה גיטר-ר קותיאלי, ליכון וגולן, אגמון ומי לא, חבורה מפוארת של יודעי-דבר ומביני עניין חכמי כלכלה שעל פיהם ישק דבר במשק הישראלי, כשותפים פעילים או כצופים הרוצנים לתום לב, לכשלונו של צור. אם לא כצור, כאנשים אלה ציפינו ליותר עירנות כשמדובר במיליונים, וליותר הגינות כלפי החברות שעל גורלן הופקדו.

✱

בימים אלה של סוציולוגיה משתוללת, כן הראוי להכיר את המושג הלא-פופולארי, אחריות אישית. נכון שכולנו מושפעים מן הסביבה ואולי אפילו נכון שחוויות הילדות המוקדמות, מעצבות את אופינו. אך באיזשהו מקום ישנו גרעין שהוא יחודי לכל איש ואיש: גם במשטרו של ספיר יש אנשי עסק לא מעטים שלא עסקו בספקולציה בכספם של אחרים בחברות זרות, ויש מועצות מנהלים, שחבריהן אינם חותמים על צ'קים בלי לשאול, למי ולמה הם נועדו, ואפילו רואי-חשבון יש השואלים, מה פירוש המהה מרסדות פיננסיים. וכל עוד יש כאלה, הם הסטאנדרד ולא משטרו של ספיר, ועל פיהם יש לשפוט את ההתנהגות של מנהלים כלליים, מועצות מנהלים ורואי-חשבון, ולא על פי דפוסים סוציולוגיים או פסיכולוגיים מן הספרות המלומדה.

יוצא מכאן שהתיקונים המתבקשים על פי פרשת החברה לישראל האקטואלית, אינם נוגעים למשטר כלשהו, אלא לאישיותם של אנשים בתפקידי ניהול, מושגיהם לגבי יושר וזהירות בכספי הזולת וכיוצא באלה דברים מיושנים. הם גם נוגעים לסדרי ניהול מתקבלים על הדעת — כאלה שלא היו בחברה לישראל. אין זה אומר דבר לגבי רפורמה במשטר או בשיטה הכלכלית הכללית: נחיצותה של הרפורמה (או ההיפך) לא יכולה להיגזר מפרשת החברה לישראל. אך יש לקחים חותכים ומשכנעים בתחום המיקרו: צריך לקוות שהם לא יילכו לאיבוד במהומה הכללית.

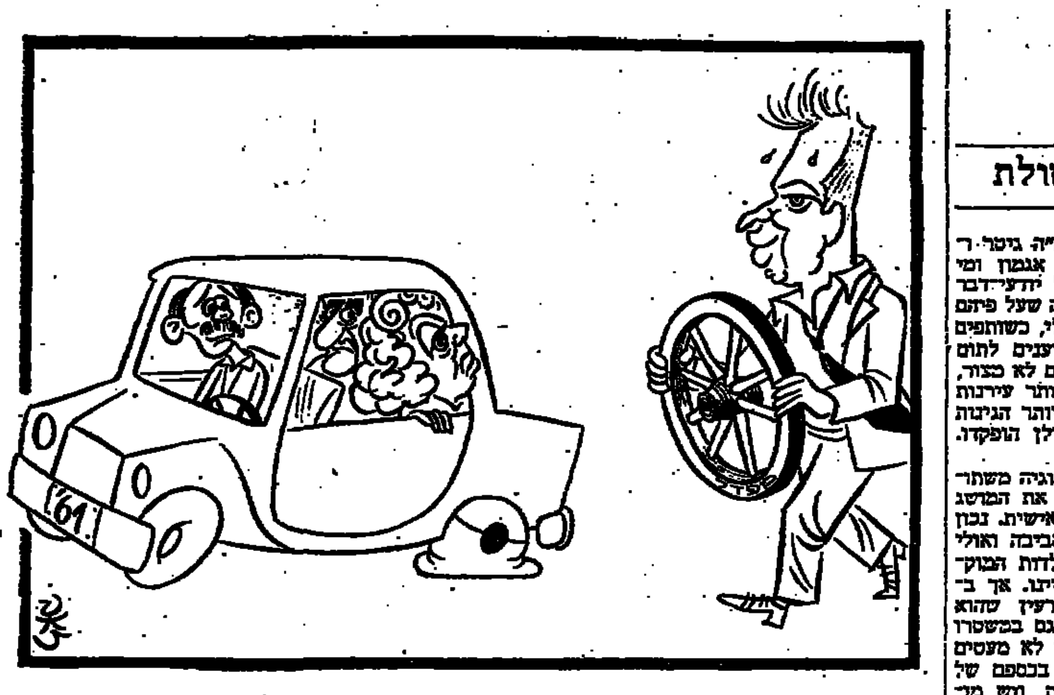

ללכת לבחירות

מאת גדעון סאמט

השבוע נראה היה שממשלת יצחק רבין הגיעה, ארבעה חודשים לאחר הקמתה, למבוי סתום. את החבית האחרונה שחסמה את דרכה הציב משה דיין. חתימתו על עצומת הליכוד והודעתו כי יצביע בכנסת בעד הצעת החלטה שתשלול מסירת יהודה ושומרון לשלטון זר היו כהצהרה שיצאה עתה הכל להפיל את הממשלה ולחזור לעבודת שלטון. קשה לפרש את הודעתו בכל דרך אחרת.

בסוף אוגוסט בשנה שעברה אמר מר דיין בראיון לטלוויזיה האמריקאית: „איני חושב שאנו נשוב אל הגבולות הישנים. זה צריך להיות ברור... סבורני כי עלינו להתפשר איישם באמצע... לא נשוב אל הקווים הישנים אף באחד מן הגבולות, לא עם מצרים, לא עם ירדן ולא עם סוריה... אפשר להציג פשרה אשר תספק את ירדן ואת הפלשתינאים". כאד לא משכנעת רמיזתו של מר דיין בדבריו השבוע כאילו אילץ עצמו אז, בתוקף תפקידו, לאמר דברים שלא היה שלם אתם, ואילו כיום הוא חופשי להביע את דעתו האמיתית.

אף שהתנסינו כבר בעבר פעמים רבות בהודעות סותרות של מר דיין, אין כלל להעלות על הדעת כי אילו היה היום בממשלה היה נוקט בשיחות עם ד"ר קיסינג'ר עמדה קיצונית כמו שהביע השבוע. מר דיין ישב בשקט עד שנראה היה לו כי הנה הגיע הרגע המתאים. אכן, הוא לא יכול היה לבחור רגע מתאים יותר כדי לנגח את ממשלת רבין ולערער את שיווי משקלה כאשר הדעמנות החרפה של שאלת יהודה ושומרון.

✱

מר רבין הבין, עם כניסתו לתפקיד, כי פשרה טריטוריאלית ביהודה ושומרון תצריך „הליכה אל העם". יותר על כן, בעד גבי כאיד הבטיחה פניה לציבור לקבלת מנדאט מחודש אם „את כשותפות הקואליציה" (קרי: המפד"ל אותו זמן) תבקש זאת. מצא מר רבין לנכון להבטיח בחירות כאשר תעמוד על הפרק נסיגה בזמרת.

במפה פרדוקסאלי נוקט עתה מר רבין למפד"ל, נתקא בבל הנקרא עם ירדן, כדי להשיג את מה שנראה לו כביסוס שלטונו. אולם גם מבחינה זו הגיעה בכשלונו לקצה החבל. המפד"ל מיהנה בהדרגה, כסעיפיה שלה, את תנאיה להצטרפות לממשלה ונדמה היה עד לאחרונה כי מר רבין מנהל איתה מו"מ מתוך עמדה של כוח יחסי. מיבצע ההתנחלות והעצור של מר דיין התלישו את עמדתו בשדה כזאת שיצחה נשבעות במפד"ל זכירות חדשות. מזכיר המפלגה הבהיר באמצע השבוע בפגישה עם ראש הממשלה כי מפלגתו לא תסוגה מעמדתה נגד ויתורים ביהודה ושומרון ותצביע תמיד נגדן. בכך הודתה המפד"ל, מוקדם יותר מכפי שהיתה עושה זאת בנסיבות פחות נחות, כי לא תתכחש לעמדתה המסורתית בעניין הטריטוריאלי. המפד"ל נראתה השבוע ככלה שביטלה את הנדוניה שצה קלה לפני החתונה. היא הפכה עצה להיות סבבת וכן הצשויה לפרק את הממשלה בהזדמנות הקרובה ביותר.

אי-הבטחון בהשגת רוב בכנסת בנושא כה מכריע כמו יהודה ושומרון הצורך להפעיל צבא ומשטרה נגד גלים-גלים של הדירה פרובוקאטיבית לגדה מצפים איפוא למצב בלתי אפשרי. אילו היה מר רבין ראש ממשלה שזכה בתפקידו בבחירות כלליות לא מכבר, יתכן שהיה יכול — אולי חייב — לנעוץ יתדות בממשלתו ולנהל את מלחמתו הפוליטית עד הקול האחרון בכנסת. אך גם זה לא עומד לו עכשיו. מפלגה, שהיתה קרוב לוודאי שסרבה בדיון הקרוב בכנסת, הורישה לו ההצבעה במרכזו את מקומה של גב' מאיר. בכרוך השליחות הזה נושא מר רבין שרביט שניתן לו ללא בחירות. אפשר לאמר בהשאלה.

✱

לכאורה צריך מר רבין לקיים את הבטחתו בדבר בחירות חדשות רק כאשר תעמוד שאלת הנסיגה על הפרק באופן קונקרטי. הנה, נסיגה היא בעיני רבים מעשה כזה שאין מבצעים בו אלא תחת איום החרב המתהפכת. ביטוי לאשליה המגה כאילו נסיגה ביהודה ושומרון אינה כמש בפתחנו אפשר היה למצוא, למשל, בדברי מר גד יעקובי, שהודיע — במקביל לדברי דיין — כי „אינו סבור" ששאלת הוויתורים הטריטוריאליים ביהודה ושומרון היא אקטואלית כיום. הוא גם „אינו רואה את השאלה הטריטוריאלית כשאלה מרכזית העומדת כיום בין ישראל לארצות ערב".

כשאתה קורא את הדברים האלה אתה תוהה אם הדובר אינו משטה בך. השאלה הטריטוריאלית היא, ולא אחרת, העניין המרכזי העומד כיום בינינו לבין מדינות ערב. בלעדי פשרה טריטוריאלית לא יקום הסדר. מי שסבור אחרת מתהל בעצמו או בזולתו, ומי שאינו מאמין בהסדר כל עיקר, גם בעיניו השאלה הטריטוריאלית היא המכריעה: מוטב טריטוריה מאשר הסדר מפוקפק.

זאת השאלה העומדת עתה על הפרק בכל חומרתה. כרוכים בה כל מרכיבי המאבק הפוליטי: צירוף המפד"ל לממשלה, עמדת דיין ורפ"י (לשעבר ?), מיבצע ההתנחלות, וכמובן המגעים עם ארה"ב. היא חוצה את העם בקו העובר איישם באמצעו. היא המכריעה בממשלת רבין והיא העשויה בסופו של דבר להפיל אותה.

בתנאים אלה, אסור למשחק הפוליטי שימשיך להתנהל מבלי שתהיינה בחירות חדשות. המתחים הציבוריים הגיעו לשיא כזה במידה רבה בגלל שהשאלה הטריטוריאלית לא עמדה עד כה למבחן המלא של דעת הקהל, הנלקים כמעו מנסים לתת ביטוי לעמדותיהם בכל דרך הנראית להם.

בבחירות חדשות יהיה הנושא ברור הבחירה הזה, אם כי אפשר להניח שהן המערך הן הליכוד יקרבו את עמדותיהם בעניין השטחים למרכז. הן גם יתנו לממשלה ריווח זמן, הנראה שהוא דרוש, להיערכות תוך פחות לחץ לקראת שיחות אפשריות עם ירדן. אין כל ודאות — אכן יש ספק ניכר — שבחירות חדשות יביאו לתוצאות שונות במידה בולטת מההרכב המפלגתי הנוכחי. אבל אז יהיו התוצאות מבוססות על המיבחן הפוליטי העיקרי העומד עתה על סדר היום. לא מן הנמנע שמר רבין יאלץ, לאחר כשלון בכנסת, ללכת מבלא לבחירות, מוטב שיחליט על כך בעצמו, לפני שינחל תבוסה פרלמנטארית, שגם השפעה תשתקף תהא בקלפיות.

✱

אלה ימים של התמודדות פוליטית חריפה שכמותה לא היתה כאן מאז הבחירות של 1965. אם יניחו לה להתנהל על חודו של קול בכנסת, ללא בחירות חדשות, סופם של הכוחות הפועלים בה שישחקו אלה את אלה במאבק מביני מתיש. מאבק זה יביא בסופו של דבר בהכרח לבחירות, אך במצב ובנסיבות שלראש הממשלה לא תהיה עוד שליטה עליהם.

משה דיין

לאן חותר דיין

המטרה: להפיל את ממשלת רבין
המשמעות: פרישה מעבודה והצטרפות לליכוד

מאת רן כסלו

כאז וכתמיד היתה מפא"י, ואחריה גם קבוצה גדולה בצמרת מפלגת העבודה, כרבייה גדולה לדחיית עימותים פנימיים ולבריחה מהבהרה גלויה ובגבית של חילוקי דעות יסודיים. מיגוע זה נעשה אף יסוד כבער אידיאולוגי של המפלגה הגדולה ובסיס לקיומה. המילים „קונצנסוס רחב" הפכו לסיסמה, וכל פעם, לאחר קבלת החלטה מעורפלת נוספת — בעניין המשטר הכלכלי במדינה, הפער החברתי או מדיניות חוץ ובטחון — שב נשמר להוותה מהדגיה של המפלגה השלטת.

יתכן שגם עתה ישנם בצמרת העבודה אישים המשתעשעים בתקוה, כי משבר משה דיין הנו רק זמני, הניתן לפיתרון בעזר כמה פורמולות נאלות, הולמות שלא יגידו כלום ושלא יחייבו איש. אך היום, יותר מאי-פעם, משתכנעים במפלגת העבודה שהפוליטיקה של „הקונצנסוס הרחב" הגיעה לקיצה. ואם אפילו רבים בין מנהיגי המפלגה הי קופצים בשמחה רבה על העגלה הישנה של „עד החלטה כללית אחת", נראה, כי יהיה זה משה דיין עצמו שהפעם לא יתן לנצל את התרופה הניצחית.

בסופו של דבר הזמן למבחן כוחו העוצמות של דיין הוא קצר מאד. עם פתיחת מושב החורף של הכנסת, או לכל היותר שבוע לאחר הפתיחה, יובא לדיון ענין יהודה ושומרון, ואחריו תיערך הצבעה בשאלות של ממשלת רבין: ויתורים טריטוריאליים ביהודה ושומרון — כן או לא? ספק אם דיין יוכל (אפילו אם ירצה בכך) להיעדר מדיון זה ומהצבעה שתבוא אחריו.

האם היה תיאום בראש עם הליכוד

אחת השאלות אותן שואלים את עצמם במפלגת העבודה היא: האם מהלכיו של דיין היו מתואמים מראש עם ראשי הליכוד, או הוא המשיך לפעול כזאב בודד והפתיע בחתימתו על הצעתה ההתאגבותית של האופוזיציה הראשית. לא רק את חבריו במפלגה, אלא גם את ראשי הליכוד עצמם.

קשה לענות לשאלה זו בצורה חד-משמעית. אם נערכו שיחות מוקדמות בין דיין לראשי הליכוד, הן היו תמימות וסודיות עד כדי כך, שספק אם אי-פעם יתגלה דבר על קיומן. אך קיימים סימנים ברורים לכך שהדברים לא התגלגלו השבוע בפקריות גמורה.

קשה להניח ששלושת חברי כנסת מסיעת רפ"י, שהודיעו לאחום על עצומת הליכוד כבר במוצאי שבת הראשונה, שעה קלה לאחר פתיחת המתחכה, פעלו ללא ידיעה מה דעתו של דיין בעניין זה. יתכן אף שהפנייה הטלפונית של יגאל הורוביץ לדיין בעניין החתימה על העצומה, לא באה ביוזמתו האישית של הורוביץ וכי הוא ידע, או לפחות ניחש, את תשובתו של דיין עוד בטרם טילפן אליו.

אלא שההתפתחות המשבר לא החלה עם החתימה על עצומתה של הליכוד, ולא נסתיימה בה. עוד לפני שעלה בליכוד הרעיון לערוך את ההחתמה כדי היזמות הראשונות.

היה זה בישיבת הכנסת, כאשר העלה הליכוד את התביעה לקיים דיון מקיף בעניין יהודה ושומרון, על בסיס הצהרותיו הסתרונות של יצחק רבין. ברור שדיין כוח איננו רצוי עכשיו לממשלה וליצחק רבין אישית.

בתנאים רגילים לא היה לקואליציה כל קושי לדחות את התביעה ברוב קולות קלה. האם הסכימו רבין והמערך לקיים את הדיון עם פתיחת מושב הכנסת, היה זה דווקא משום שלא היו בטוחים שקיים הפעם רוב כזה, כבר אז היה ברור שחברי סיעת של רפ"י יצביעו יחד עם הליכוד, בעד עריכת הדיון. האם היו אז עמדת דיין והליכוד מתואמות? מתקבל על הדעת שכן.

צריך להיות ברור שדיין וחבריו ברפ"י חתרו לדיון בכנסת בעניין יהודה ושומרון, לא כדי להכניס את הליכוד בדיון. אם רצו בדיון ובהצבעה, היה זה כדי להביס את רבין ואת ממשלתו. במלים אחרות: משבר דיין היה עודף גם אם הליכוד לא היה יוזם את העצומה.

אלא שדיין לא התהפך גם בתחנכה על עצומת הליכוד. אחרי חתימה, היתה בצמרת מפלגת העבודה נטיה חזקה להת לענין „להתחלק" בשקט. די היה שדיין יתן למזכ"ל המפלגה הסבר בנוסח „לא ראיתי בהחתימה על העצומה ענין פוליטי אלא כבעני בלבד", כדי שכל הענין יוסדר ללא כאבים.

אך כפי הנראה לא רצה דיין בכך. עוד לפני שדיבר עם מזכיר המפלגה, הוא דיבר בטלוויזיה. מי שמכיר אותו יודע, שלא הוא האיש שאפשר לגרור אותו לראיונות עתונאיים, נגד רצונו. בדרך כלל הוא היוזם את הראיונות והמגיד באקספליצי מובהק. את העובדה שלראיון האחרון של יוזם דיין השיבתו מיוזמה, אפשר ללמוד גם מכך שהיה כי שדאג שהוכן הראיון יגיע למערכות העתונים, עוד לפני ששודר על המסך הקטן.

בראיון עצמו לא ניסה דיין להחליק את העניינים, כרצונם של ראשי מפלגתו. יש מקום לחשד שכוונתו היתה הפוכה: להתריע. יתכן אף שכל הראיון היה מיועד להשמעה משפט אחד בלבד: אם תובא לכנסת הצעת-החלטה שתחייב את הממשלה שלא למסור את יהודה ושומרון לשלטון זר („ירדני, פלשתיני או אפילו אנגלי"), „אני אצביע בעד". משפט המפתח הזה נאמר על ידי דיין כבר בתשובה לשאלתו הראשונה של המראיין, אפילו מבלי שהוא נתבקש מתוכן השאלה עצמה.

ושוב מתעוררת השאלה של התיאום בין דיין לליכוד. אפשר לאמר שבמשפט זה בראיון בטלוויזיה הכתיב דיין לליכוד את הנוסח המדויק של ההצעה שתוגש להצבעה הכנסת בדיון הקרוב. אך אפשר גם להניח, כי הדברים נקבעו מראש (ואולי אפילו נוסח העצומה, ולא רק הצעת-ההחלטה בכנסת). קשה להאמין שהיה זה מקרה שבישיבת סיעת הליכוד דיבר בגין על רוב בכנסת נגד נסיגה מיהודה ושומרון רק על סמך חתימות על העצומה ומה לפני שהראיון הטלוויזיוני עם משה דיין שודר (ואולי אף לפני שהוקלט?).

ההמשך נראה ברור לחלוטין. עם פתיחת הדיון בכנסת יגיש מנחם בגין הצעת החלטה שתהיה מנוסחת בדיוק כנוסח העצומה. משה דיין וחבריו בחטיבת רפ"י יצביעו בעד הצעה זו, נגד הממשלה, הפיכת במפלגה, או ליתר דיוק העימות דיין—רבין, יעבור מגדר הכרזות והפגנות פוליטיות לשלב של מעשים פוליטיים.

שאלת השאלות

הבך מגיעים לשאלת השאלות: לאן חותר דיין?

נראה כי התשובה צריכה להיות ברורה למדי. קשה להניח שדיין עד-אף להצביע עד שעם את המפלגה לקבל את עמדתו; כפי שעשה פעם אחרי פעם בעבר, בטקטיקה הידועה של „ישיבה על הגדר". המפלגה, ועוד יותר ממשלת רבין, אינה יכולה להרשות לעצמה הפעם את הלכסוס של כניעה כזאת, שפירושה יהיה סגירת כל האופציות והאפשרויות לגרים עם ירדן, כאשר מרים זה עומד ממש בפתח. אפילו אם יצחק רבין אינו מאמין שגרים זה יביא לתוצאות של ממש, הוא אינו יכול שלא להיכנס אליו.

אם כך — המטרה היא להפיל את הממשלה מיד, או באחד הסיבובים הבאים, כאשר דיין מתייצב למשימה זו כבר עכשיו. מבחינתו של דיין ומכונות רפ"י, או חלק ממנה, פירוש הדבר פרישה ממפלגת העבודה והצטרפות למחנה נגדי — המחנה של הליכוד.

עד עתה היו סבורים שדיין יהיה מוכן למהלך כזה רק בתנאי שהוא יביא להקמת ממשלה אלטרנטיבית. יתכן שזו תכנית המבוססים של המולך. אך יתכן גם שהיום יהיה דיין מוכן לפילוג אפילו אם הקמת ממשלה עם הליכוד לא תהיה אפשרית כיום.

בסופו של דבר נבצא משה דיין היום במצב שאין לו מה להפסיד. הישארותו במפלגת העבודה היום פירושה הישארות במדבר פוליטי משך תקופה ארוכה, אולי אפילו ארוכה מספיק כדי שתגרום לירידתו מהבמה הפוליטית בכלל. הדרך היחידה שנשארה לו כדי לחזור לחיים פוליטיים, היא פילוג במפלגת העבודה, אפילו אם הפילוג הזה לא יביא אותו לשילטון מיד.

אפשר היה לנחש מזמן שדיין יבחר במצבר הפיצוץ על רקע שאלת יהודה ושומרון. בכך הוא הופך את עצמו שוב לדגל להמונים שאולי יהיו מוכנים לשכוח לו את הלקוי המכריע במחדל במלחמת יום הכיפורים. נראה כי ההמתניות של הפגנת ההתנחלות שיכבה אותו, סופית, שאמנם מדבר בהמטנים. מכל מקום לא התנגעה זאת הולידה את תוכניתו. היא רק

אם השתתפת בהגרלת מפעל הפיס ונדמה לך שלא זכית...

אם בדקת היטב את פרסומי המספרים שזכו בהגרלת מפעל הפיס, ולא מצאת ביניהם את מספר הכרטיס שלך, אם מוכר הפיס הניע את ראשו בשלילה לאחר שבדק את כרטיסך, ואם אתה חושב: "לא זכיתי" כדאי

שתדע: אתה כן זכית!
זכית במאבק על חייו של חולה במחלקת הלב בבית החולים איכילוב, זכית בבכי ראשון של תינוק ומבט אם מאושרת במחלקת היולדות בבית חולים השרון, זכית בשחוק וחדוות חיים של אלפי תלמידי בתי ספר הלומדים בתנאי רווחה ונהנים מפעילות חברתית וספורטיבית במועדונים ובתי נוער, זכית במילת תודה מעשרות אנשי מחקר, הרכונים על עבודותיהם, בתקוה להביא לעתיד טוב יותר.

אתה השקעת השבוע מכספך בכל אותן תכניות שבדרך, בכל אותן מטרות שמפעל הפיס הציב לעצמו כחוליות בשרשרת של קידום ורווחה סוציאלית.
בשבוע הבא שוב פתוחה בפניך הדרך, והפעם-גם אל תכניותיך שלך. מי יודע?

מפעל הפיס - לשיפור איכות החיים

هكذا من الأصل

مكتبة الأمل

„גאוניות" בפעולה

מאת שמשון ארליך

יש לבדוק את תכניות ההשקעה של צים שעדיין לא בוצעו במלואן

לפני כשנה ניהל כלכלן בכיר שיחה עם אחד האנשים המרכזיים במשק הישראלי. הכלכלן תהה בקול כהדע נכנסת מדינת ישראל לעסקי אניות בקודים זרים. רווחים? הספנות כעולם לא הצטיינה בכך. כוח אדם מיותר שאין מה לעשות בו? הצי הישראלי הקיים מצליח לגייס בקושי חלק קטן מכוח האדם הדרוש לו. הוא מעסיק ימאים זרים לרוב. עסקי ימאות בארצות זרות המטומטמים. מבחינה כבשלת ישראל או מפרבוייותיה, יש בהם לפחות במבט ראשון סיכון כבד וסיכויים אפסיים.

„אתה שוכח את העיקר", ענה לו האיש, „מיכאל צור הוא פיננסיאר גאוני". וזוהי אומר ראשי המשק הישראלי המתבטבו בהשקעות של עשרות המיליוני דולרים בצי הישראלי בהסתמך על מניפולציות כספיות בכספים ציבוריים שנמסרו לידי „הגאון הפיננסי" מיכאל צור. עתה, לאחר שראינו את סימני הגאוניות בפעולתם, טוב עשו כבה מראשי החברה לישראל שהחליטו לחזור ולהכור מיד את כל יתר המבצעים המצויים עדיין בתהליך ההחלטה והביצוע ולבדוק אותם באמצעים מקובלים על אנשי יום־יום שהגאוניות איננה סימלם המסחרי.

לקראת שעת האפס

למשל, מצויה כיום תוכנית להרחבת הפטרוכימיה וספיחיה בהשקעה של סכומי עתק. תוכנית זו הינה המשך לפיתוח אותו ענף בהוראתו הישירה של מר מיכאל צור. מומחים משוכנעים כי לישראל אין מה לחפש בתחום הפטרוכימיה. הוו ענף שכל ארצות הים הפרסי ישקיעו בו חלק ניכר מהונם הבלתי מוגבל, וחסר השימושים האלטרנטיביים כדי להגיע לתיעוש המקומות, שבטכרה זה הוא מתנת בטווח הנישקת ידו. הן יקימו מפעלי ענק שייצור כל טונה זול בהם ביותר, הן אינן חייבות גם להתחשב בכושר הקיבולת של השוק העולמי. והיה זו השקעה בתשתית כבין זו שישראל השקיעה בשעתו במכסטיל כשבניגוד לישראל אין הכסף אצלן ממלא כל תפקיד.

לעומת זה ישראל, הרעבה כיום לכל דולר, צומחת על פי תבניותיו של צור להשקיע סכומים גדולים מאוד במיתקנים קטנים יחסית שהוצאות הייצור לכל יחידה גבוהות בהם יותר וקטן כושר התחרות שלהם בשוקי העולם.

המשך פיתוח ענף זה ללא בדיקה נוספת היה בו משום מעשה הסר אחריות גם ללא הנסיונות הקודמים באותו תחום שבשלונם מייח במשך השנים. כדאי לחזור ולקרוא היום מה היתה דעתו של מבקר המדינה על המפעלים הפטרוכימיים שהקים מר צור. נאמר שם כי מחירי הפוליאתילן בארץ היו כפולים ויותר מהמחירים בחו"ל. המחירים היו גבוהים עד יותר ללא הסובסידיה שנתנו בתי הזיקוק הממשלתיים למפעלים הפטרוכימיים על־ידי שמכרו להם בחצי מחיר את האתילן שממנו מייצרים את הפוליאתילן. כלומר, ניתן למצוא גם במיבנה הבעלות סיבנים לאבחנות שניצלתה עתה בחברה לישראל.

מפעלי האתילן, שהם חלק בלתי נפרד במפעלי הפוליאתילן סופחו בשעתו לבתי הזיקוק הממשלתיים. בכך כבר יכלה הממשלה למכור בזול את חומרי־הגלם ויכלה לשאת בחלק מהפסדי האתילן בלי שאיש ירגיש בכך בישירות. נסיון העבר היה מחייב משנה זהירות. בדיקה זהירה איננה מיותרת רק מפני הקונייונקטורה שעלתה לאחרונה בצרים בעקבות משבר הנפט והכריכה על הליקיים הבסיסיים.

באותה מידה מצדק לבדוק גם את אותן תוכניות השקעה של צים שעדיין לא בוצעו במלואן. יתכן שיתברר כי הן סבירות וכדאיות גם לפי קנה מידה המקובלים על כתם אנשים. שום גוף לא יצטה מבדיקה זהירה מצין זו. לעומת זה יתכן כי עדיין תוכל המדינה לחסוך סכומים שערכם האובייקטיבי הולך וגדל עם כל יום של התקרבות לשעת אפס היורדה בסבב־הוג.

הכוליצים לתוכניות

אולם אותן סיבות המחייבות בדיקה זהירות של ההשקעות שתוכננו על־ידי מר צור, מחייבות בדיקה זהירה של כלל ההשקעות באותם ענפים ובענפים אחרים. את התכנית להשקיע הרבה עשרות מיליוני דולרים באניות שבקווים בין־לאומיים שאינם קשורים בישראל, אישרו משרדי התחבורה והאוצר על אף הביקורת הקשה שנמתחה אז עליהן. אם הם אישרו תבניות אלו יש להניח כי אישרו גם תבניות אחרות בעלות סבירות דומה על פי דעת מומחים והולמים נמצאים לענין.

יש לבדוק תכנית לפיתוח התעשיה הפטרוכימית ושאר תבניות המוקדמות באותו משרד ועל־ידי אותם אנשים. כי כל מי שמכיר ענייניה אלו מקרוב יודע כי האישור תלוי לא רק בתבניות עצמן אלא לא פחות במליצים עליהן ובמטפלים בהן.

ולבסוף יש קושי לבוא בטענות למי שמציע לחזור ולבדוק את תבניות ההשקעה. גם אם עשה זאת באיחור. קיים הכיד החשש שאם ישאלו אותו „איפה היית בשעתו?" אולי יתקוף וירתיע אחרים מלהודות בשגיאות שהם קשורים בהן מהפחד לשאת בחלק מהאחריות. אולם נראה שיקול זה מסבי לגבי ההכרח לבנות כוח הרתעה מפני חוסר אחריות והפקרות שהם מסימני הזיכר הבולטים של המשק הישראלי. רק מערכת תקיפה של גמול ועונש, עשויה להבריאו.

רבין: ממיקרה למנהיג

דחיקתם של דיין ושלושת חבריו, חותמי העצומה מרפ"י, והגלייתם ימינה — יכולה להוות מהלך משתלם לרבין

מאת שלמה אהרונסון

„גוש אמונים" מנסה להפקיע את סמכותה של המדינה, שצוכנבצה כבר או בוטלה לגבי שהוין הפרס, גם לגבי שטח. טריטוריות הפכה לעניין שבקדושה, הנכפף לעקרון של „יהרג ובל יעבור". סמכות המדינה לנהוג בשטחים אלה כנושא למיקוח חיצוני, לאחר הכרעה פרלמנטארית תקינה, ניטלה איפוא מידיה, כפי שניטלה מידה סמכותה בעניני ביטחון וגיורשין, והגנתה סמכתה בעניני אישות, מאז היוסד.

בניגוד למסורת המפד"ל

הפיכת שטח אדמה למקודש והעמדתו מעל לסמכות המדינה, ומעבר להכרעות פרלמנטאריות — אם התקבלה כדין — אינה עולה בקנה אחת, לדעתי, עם מגמת במסורת היהודית עצמה, שנמנעה מסקרמנטים ומעבודת עצמים בשטחים מכל סוג, אפילו שטח, אלא הדגישה תמיד את משמעותם הרוחנית ואת ערכם הסימלי. סקרמנטיזציה כזו אף אינה מתיישבת עם גבולותיהן המשתנים של ממלכות יהודה וישראל בשעתן, שהיו בנפרד זמן רב — עד שהאמת בטלה מן העולם אילו השניה יצרה תרבות ומסורת מפוארה בגבולות יהודה בלבד.

קידוש אדמות אינו מתיישב עם ההגהרת הבוטריה פרגמאטיסטית של חלק ניכר מהיהדות הדתית המתחדשת. מפד"ל הישנה ו„המזרחי" בעיקר, אם להזכיר אישים כרב ריינס, וגם את רבה הראשון של תל־אביב, סבי המנוח, היו אנשים שהעדיפו נפשות על פני עלמות, מצוות ומעשים טובים על פני שטחים הדשגים המוריים, אפילו היו בעלי משמעות דתית. בהנהגתו של מ.ח. שפירא המנוח הקפידה המפד"ל על „הישנים" בתחומים מוגבלים, ומעולם לא ביקשה סקרמנטיזציה של טריטוריות.

דיין מצטרף

בר ברגע, שפסקו ראשי גוש אמונים „יהרג ובל יעבור" על שטח — פסיקה שאינה קיימת במקורות הדתיים עצמם, גרמו למהפיכה במסורת הדתית ובמסורת הפוליטית של מפלגתם. הם הפכו את מפד"ל — לפחות את חלקה — לגורם פוליטי המבקש לעשות מדיניות חוץ ובטחון על בסיס טראנסצנדנטאלי, אשר משום כך אינו יכול לעמוד לדיון פוליטי.

מכאן שמותר להם להפעיל כוח, ישיר או עקיף, אולם לא יהיה מנוס — לפי הגיון זה — מלהפעיל כוח נגדם. אם שטח הוא „מקודש" — ולא־דווקא אמצעי בטחוני לשמירת שלום הציבור מפתוני האויב או מסוליה, איך הוא יכול להיות שנוי בהחלוקת בין בשר ודם. כיוון שמצו עצמם לבציגוד של הקב"ה עלי אדמות. אין האפיטורים של „גוש אמונים" מקבלים סמכותה של המדינה, ובכך היא תיאלץ — דוגמת כל כוח חילוני הרוצה להמשיך ולהתקיים — להפעיל סמכותה או לכבה לקאטוסה.

אם התהליך ריאקציוני כזה יתכן בתוך היהדות הדתית עצמה, כך שחלקה פנה נגד מסורתו הוא, נראה שהוא יתכן גם מתעצה לה: מר משה דיין, פנה לדעתי נגד מסורתה של תנועת העבודה בגלוי, וכמעט שהוציא עצמו מתוך למוגה שלה.

הזדמנות בלתי־חוזרת

שכן בהנהגתו של בן גוריון הדה מפא"י הקלאסית קודם כל מפלגת עובדים — ואח"כ מפלגת מרכז פראגמאטיסטית. שום נימוקים אידיאליסטיים־מיתולוגיים לא כבלו את ידיה ביחס לגבולות, ואפילו ביחס להלוקתה של ירושלים. בן־גוריון עצמו דיבר על החזרת שטחים עד סמוך למותו — כולל ביהודה ושומרון.

מר משה דיין וחבריו, המדברים עתה על יהודה ושומרון בנוסח דתי־למחצה, יצאו נגד מסורת מפלגתם בגלוי. עד כה — לפחות להלכה — לא עשו זאת. אולם ב„ויגוב" החדש שלו, חשף מר דיין את אגפו כלפי מר רבין, והגיש לראש הממשלה הזדמנות שאינה חוזרת, אולי, להפוך ממקרה למנהיג.

מאחר שאחדות־העבודה (ומפ"ם) לצידו, יכול מר רבין לנסות ולגבש את מפא"י ואת שתי שהפעתיה התתיקת מחדש למפלגה פרגמאטיסטית. לצאת אל הציבור בסיסמא של מדיניות־חוץ ובטחון ריאליסטית ופשרנית, שבעבר שירתה כל כך את מפא"י הישנה, מבלי שוויתור על בטחונה של ישראל.

כאחר ששני שרי רפ"י צעודים ל־הילכד בדילמה קשה, בין כיתולר גיום דתי לבין פרטתיות פרגמאטיות, יש למר רבין כמה וכמה קלפים באמתחתו. בן־גוריון, בימי הזוהר, התחיל ופילג בלא היסוס, ובכך קנה לו חלק מיקרותו הציבורית הצנועה. דחיקתם של דיין ושלושת חבריו מן המערך, והגלייתם ימינה, לליכוד או לאפיטורים של המפד"ל, יכולה להוות מהלך משתלם, פוליטית, לרבין, בשעת הכושר. שכן בבת־אחת יעשה למצבבה של מפה פוליטית פנימית חדשה, ולמנהיג המוצהר של מפלגה מאוחדת מחדש על בסיס רעיוני מוקשף.

אין זה מהלך קל, וצריך לתמרן אותו בזהירות ובהבנה בן־גוריאנים. עד כה הוכיח רבין כשרון רב בהזדמנויות מסויה. דיין סיפק לו הזדמנות לעכות לעצמו, למפלגתו ולציבור הבלתי־אפיטורי בישראל.

יצחק רבין

נשיא העם היהודי

זלמן שזר

מאת ד"ר נחום גולדמן

זלמן שזר ז"ל, היה ידידי הוותיק ביותר בישראל; יותר מ־50 שנה היו בינינו יחסים הדוקים וידידות. פגשתיו לראשונה בברלין, בימי מלחמת העולם הראשונה או זמן קצר אחריה, ומאז שמרנו על קשר קבוע.

לא אדון כאן בהישגיו כחוקר, כסופר, וכאחד המנהיגים האינטלקטואליים של תנועת העבודה והתנועה הציונית, אלא רצוני לתת ביטוי לרושם שקיבלתי מאישיותו. לדעתי אין זה מופרז לומר שמכל המנהיגים הבולטים של התנועה הציונית ושל ישראל, היה הוא החביב ביותר. היו אחרים שאותם יכלו להעריך יותר, שהרשימו יותר בכוח אישיותם; אך איני מכיר שום אדם אחר שקל היה יותר — כמעט בלתי־נמנע — לאהוב בזכות אופיו ואישיותו.

איפיינו אותו שתי תכונות בולטות — רגשותו ותמימותו. הוא היה תמיד לא רק על פי אמונתו ומסורתו אלא גם על פי טבעו — הוא נולד חסיד. מחשבתו, הרגשתו, פעולותיו, נקבעו מראש ובראשונה על ידי אמוציות התלהבות, לא על ידי השכל הקר. על כן נטה תמיד להפריה. הוא חי כאילו כל חייו בסופרלאטיבים. מכל הנואמים של דורנו היה הוא המגוזם ביותר.

זוכר אני שהזהרתיו פעם אחת: אל תתחיל בסופרלטיבים של 40 מעלות — התחיל ב־37 מעלות ועלה אתה באיטיות. אך לא היה זה לפי טבעו לנהוג לפי עצה כזאת. מחשבתו ופעולתו היו תמיד מאה אחוז, ללא התחייבות או ספקות; וכאן הסבר לנאבות הבלתי־רגילה לרעיונות, לתנועות, לקבוצות, לידידים. תמיד נתן את עצמו במסירה שלמה.

תכונתו השניה היתה תמימותו הקוסמת המקסימה. הוא היה היפוכו של פוליטיקאי. הוא לא ידע מה פירוש הדבר להשתמש בטקטיקות, תכסיסים, חשבונות פוליטיים, ואף לא יכול היה להבין כיצד מסוגל מישהו לשקר, לחשוב בדם קר או לארגן תכסיסים או מאניפולציות. התחום הפוליטי שבו נאלץ לפעול כמנהיג במפא"י היה למעשה זר לו, והמיד היה נראה לי כילד אובד. הוא היה אדם מאמין, לא רק ברעיונותיו העיוניים האידיאליסטיים, אלא גם ביחסיו עם ידידים וחברים. כל אלה מסבירים את סמכותו המוסרית והאינטלקטואלית הרבה.

סבורני שהיה זה עקרון טוב בשביל ישראל, ואני מקווה כי ימשיכו בו, שהוא בחירת בתוך נשיאים (שסמכותם הפוליטית היא בלאו־הכי מינימלית) באינטלקטואלים, בחלומים או בחוקרים — החל בוייצמן דרך בן־צבי ושז"ר, ועתה קציר. הייתי הראשון שבן־גוריון סיפר לו על כוונתו למנות את שז"ר לנשיא. הוא ניסה תחילה לשכנע את פנחס רוזן לקבל על עצמו תפקיד זה, ואני ניהלתי עם רוזן מו"מ בשם בן־גוריון; אך רוזן דרש הרחבה פוליטית של הסמכות הנשיאותית, ואת זה לא היה בן־גוריון מוכן להעניק.

היה זה בארוחת בוקר שהגיש צה"ל לאורחי מבצע יום העצמאות בחיפה, שבן־גוריון לקח אותי הצדה ואמר: „אספר לך מבחו שעוד לא דברתי עליו עם שום אדם: מה תהיה דעתך על שז"ר כנשיא?" הגבתי מיד בצורה חיובית ביותר. אחרי הצהרים, כשהייתי בבית המלון שלי, צלצל אלי שז"ר בהתרגשות רבה — הוא חזר זה עתה מבן־גוריון — ואמר: „אתה אדם הראשון שרצוני להיוועץ עמו, כיוון שאתה הממונה עליי". (הייתי אז נשיא ויו"ר של ההסתדרות הציונית, ושז"ר היה סגן יו"ר ההנהלה). השבתי לו: „אל תבזבז כסף על שיחות טלפון מארוכות. בן־גוריון סיפר לי על הרעיון, ואני חושב שזה רעיון מצויין; זה טוב בשביל ישראל, זה טוב בשביל העם היהודי, זה טוב בשבילך. אל תהסס להסכים." שבועות אחדים אחרי זה, לאחר שהושבע, ביקרתי אצלו ושאלתי אותו: „איך זה מצא חן בעיניך, להיות נשיא, זלמן?" הוא השיב: „זה נפלא, אך גינוני הטכס הורגים אותי".

שתי סינתזות

לכל אישיות גדולה יש משמעות סמלית, מעבר למשמעותה האינדיבידואלית ההיסטורית. זלמן שז"ר היה נראה בעיני כמסמל שתי סינתזות שאני חושש כי הן נעשות נדירות יותר ויותר בישראל, אך שבהמשכן יהיה עתידנו תלוי.

האחת היא סינתזה בין העבר היהודי וההווה היהודי, במיוחד במציאות המדינה היהודית. אם לא יצליחו התנועה הציונית ומדינת ישראל לשלב את מסורת היהדות בת אלפי השנים ואת יעודה ההיסטורי היחיד במינו, במציאות הטכנית החדשה של המדינה היהודית, לא תהיה ישראל לשלום בה שבערה להיות, גולת־הכותרת של ההיסטוריה היהודית, אלא עלולה להישאר סילוף או אפיזודה בגלגל ההיסטוריה גו.

הסינתזה השניה, הקשורה הדוק לראשונה, היא זו שבין המרכז לפריפריה, בין המדינה לתפוצות. רותקים שהשגת סינתזה זו בעיה יהודה במינה שאין אחר איננו מכיר אותה, השזר שים מלוא כושר־ההתהולה של העם היהודי בישראל ובתפוצות כדי למצוא פתרון ליחס קבוע בין שני התחומים של החיים היהודיים.

שז"ר סימל שתי סינתזות כפי שמסמלים אותן רק מעט גים היהודיים אחרים. לא רק מלא ידיעה על העבר היהודי היה בו קשר עמוק לכל יהודית — דתית, תרבותית ותוהא היה קשור התפוצות במידה כמו לישראל. בפגישה אישים השונים הפגיד שואל עצמי מה הוא הבוטביח אותם, „מה כריך אותם" שז"ר היה זה ברור ופשוט היהדה זו אהבתו לכל הבא מן העבר ומן ההווה, העם ישראל ואלה שבתפוצות. של דבר יהודי ועל כן יכול לייצג ולסמל בדמותו סינתזה בדקו אלה. שז"ר לא רק נשיא ישראל אלא גם את העם היהודי.

אפיזודה אופיינית

אסיים הערות מעטות אלה עם אחת מחוויותי האחרונות הוא סיפר לי שבאו אליו בעלי מפלגות אחדות כדי לזרז עמו שרות ... שייבחר מחדש לנשיא שהיה כחייב שינוי בחוק. בקשתך כך אמר: „הייתי רוצה להתאך אני כתנה זאת בתנאי אם במשך תקופת כהונתי ההיה סכנה שיצטרכו להחזיר העיר העתיקה לערבים, אינני להיות נשיאה של אותה הצלולה להיות נאלצת למסכם הסבור אותה סכסכה זו קיים (היה לו אמון מסוים בשיקולו פוליטי).

ענית לו: „זלמן, אתה שאני משוכנע כי ישראל לעשות ויתורים רבים כדי שלום, אך איני סבור שהסבלות הירושלים והחזרת העיר העתיקה היא מציאותית". הוא קרא רגליו, נשק לי כשהוא כמעט ואמר: „אני כה מאושר שהיא קל לי הרבה יותר לקבלת הנשיאות, אם תצ (והתיתי אותו שיתכן הנשאר לא תתבמש).

אפיזודה אחרונה זו אופיינית: לרגבנותו, להכיכותו, גותו לעקרונותיו ולאהבתו לב־ ערכים המרכזיים של החיים היהודית שאין להם כבל גדול בירושלים.

בפגת־אחן של הבכהדים שו של דורנו היחיד במינו, הוא לא כאחת הדמויות הגדולות חזקות ביותר אלא — ולכך להיות כשגעות רבה יותר — האהובות ביותר.

כך נפתחו דלתות האו"ם בפני רוצחי קרית־שמונה

מאת דן מרגלית

כתב „הארץ" בארצות הברית

וואשינגטון

איני שותף לדיכאון שפקד כמה ישראלים בניו־יורק למשמע מחיאות הכפיים הסוערות שביטאו את השמחה הכללית על הזמנת נציג אש"פ לדיוני העצרת. לא רק ההחלטה היתה צפויה, אלא גם הרוב המכריע, ד צודות לכך נמצאה בדברי השגריר יוסף תקוע אשר כלל בנאומו תגובה מוקדמת למה שצפוי היה להתרחש בהצבעה.

אפשר לשבת באולם המליאה ולהוות בארשת פילוסופית. „מדוע הם כה שונאים אותנו", או לתמוה על מיניסטר החוץ האתיופי המסתער ברגע האחרון על העגלה הערבית וכך צרף את שמו לרשימה החותמים היוזמים את הזמנת אש"פ. האפשר גם להיווך למראהו של עולם (האולם) מטורף המורך בתרועות גיל בהיפתח דלתות העצרת לפני מי שביצע את טבח מעלות ואת רצח קרית שמונה. אם גם אין מנוס מן המציאות הפריטית המקבלת בתרועות פתיחות מחבלים — מדוע רוצה רוב העולם לצאת מעורו מרוב התלהבות?

גירסת קיסינג'ר

במציאות שנוצרה מוטב שלא להתפס לאשלית (ולאחריון לדיכאונות) לקראת העתיד. מי שמסתובב מדי פעם בבנין הזכוכית במנהאטן — ואני הייתי שם לאחרונה לפני שבועיים — לא יתפלא אם בשנה הבאה יתנגן בנו יורשו של חוארי בומדיין כפי שהיושב־ראש הנוכחי מתייחס השנה לדרום אפריקה, בשללו ממנה את זכות הדיבור וההצבעה. מישהו כבר עשה את החישוב, שאפילו יתנגדו ארה"ב וגרורותיה לאפלייה ישראל, יוכלו הערבים לגייס רוב כזה. מבחינת ישראל, העיקר אינו או"ם אלא ארה"ב. יצחק רבין, בתפקידו הקודם, גרס כי וושינגטון חשובה, ולא האולם הארוך צגול בניו־יורק.

מה שאירע השבוע באו"ם מחייב בפני הסטייט דיפארטמנט התפתחות בחינה מנקודת ראותו של הממשל האמריקאי. הנרי קיסינג'ר רוצה לזכות בכל הצלחות: בישראל אמירת־הזה על ההצבעה נגד צירוף אש"פ; בירדן האנוסה להתמך באש"פ בפומבי, אך המודה בחשאי לארה"ב על התנגדותו; ובמצרים וסוריה שלהן „מוכר" קיסינג'ר את הגירסה כי ברצונו להביא את ישראל אל שולחן הדיונים. הוא נאלץ להצביע נגד צירוף אש"פ לעצרת. אולם לגוף העניין לא פעלו האמריקאים לגיוס קולות נגד ההצעה.

לישראל אין ענין לסייע לארה"ב להפיץ גירסה זו, שנועדה להשאיר לוואשינגטון „ערוצים פתוחים" אל כל הצדדים, לרבות המחבלים. גם אין היא נכונה. כי האינטרס האמריקאי במזרח התיכון מבוסס על חוסין. אמנם יש במימשל זרם הטוען, כי חלף זמנה של המלוכה ההאשמית; האמנם הוא טוען כי אפשר להידבר עם יאסר ערפאת, שבסביבותיו האופורטוניסטיות לא יסכן את אש"פ בהסתמכות על הרוסים, ויעדיף שלום בחסות אמריקאית, שפירושו סוף הישות הפלשתינאית. אולם כל עוד יושב קיסינג'ר בקומה השביעית של הסטייט דיפארטמנט, יוסתם החיזור אחרי המחבלים בחיוכים ובפגישים, תוך מאמץ לסכם משהו ממשי עם ירדן כפי שאמר זאת קיסינג'ר לשר החוץ יגאל אלון ולמנהיגים היהודים כאן. עדיף בעצם מו"מ ישראלי־ירדני, ורק הרוב הצר של ממשלת יצחק רבין בכנסת מונע זאת.

צעד כפול

קיסינג'ר חותר עתה לצעד כפול: הסדר סימלי, שיהיה בעיקרו צבאי, בין ישראל לירדן (לאחר פירוק במו"מ עם מצרים). תוך כדי כך יעמול קיסינג'ר על נוסחה שתשחרר את הממשלה מן הצורך להכריע על בחירות כלליות. אף שתהיה נסיגה מסויימת ביהודה ובשומרון.

השגת הסדר־ביניים ישראלי־ירדני שפירושו מימוש תוכנית אלון המורות הצהרת אי־לוחמה. קיסינג'ר מבין כי רבין טרם נתן את הסכמתו לכך, אך סילוק המתנחלים מבשר חיובית. ההנחה היא שיגאל אלון עשוי להסכים לרעיון כזה אם יוצע בסיום למו"מ ולא כשלב הנודר מירקה ערבי נוסף.

פיתויי לפיסגה הערבית

מסקנות רבות נגזרות מכך, בין השאר פיתוי לפיסגה הערבית ברבאט להעניק לירדן יפוי־כוח לייצג אותה במגעים על נסיגה ביהודה ובשומרון. היא גם הוכיחה כי אין יסוד לרוחה ההון הפוליטי שמבקשים האמריקאים להפיק בכל רחבי העולם הערבי, לרבות בקרב הפלשתינאים, מטענה שההצבעה האחרונה אינה מבליטה עמדה ברורה של וושינגטון כלפי המחבלים.

יש לישראל ענין לקעקע גירסה אמריקאית זאת, דווקא מפני שיש בדעת הקהל כאן אהדה מסויימת לפלשתינאים. אחת הבעיות היא להסביר, שאינטרסים אמריקאים מובהקים הכתיבו את התנגדות ארה"ב לצירוף אש"פ לאו"ם, ולא גמילות חסד אמריקאית כלפי ירושלים. דווקא בישראל טרם הוכרע הוויכוח שתחילתו מיד אחר מלחמת ששת הימים, אם מטיבה ישראל לעצמה בקשרה את עצמה בהתחייבויות לחוסיין. גם בין „ניצים" וגם בין „יונים" רווחה הדעה — בהגמגמות סותרות — כי רצוי או עדיף לשוחח עם הפלשתינאים במקום עם חוסיין.

גם עתה, ובעיקר לאחר שההחלטה בעצרת או"ם כבר נפלה, אין לישראל ענין להופיע בדיון אשר ייפתח בעוד כשבועיים, כגורם היחיד הנאבק במלחמה אחרונה נגד הייצוג הפלסטיני. את הנזק כבר אי־אפשר לתקן. האינטרס של ישראל ענין להופיע בעקבות ראשי יהודי. כדאי להשאיר את הטיפול בנושא לאמריקאים ולירדנים ולא לעורר את הרושם כי ישראל היא היחידה המפירה את שלום הצדדים. בהתנגדות בלתי־מובנות. בתנאים שנוצרו, יעיל יותר להציג את הדיון באו"ם כבלתי־חשוב. זה גם יאלץ את האמריקאים להפגין את קדירותם הדיפלומטיים, שלא הופעלו השבוע, לגייס מיעוט ניכר נגד ההצעה הערבית.

המצפון והחוק

מאת ירמיהו יובל

ההתנחלות — אות אזעקה למי שאחדות העם יקרה בעיניו

כאשר פרצו קבוצות המפגינים בגבול שעבר ליהודה ולשומרון בסיסמת ה„התנחלות", הם הצדיקו את הגרותם בחוק ובשלטון המוסמך של המדינה בטענה, כי המצפון עודם כבל לחוק. טענה זו נזרקה להלל בהקשר תעמולתי ובנסיבות של מאבק פוליטי מיידי; וכמו כל בעיה עיונית קשה, היא נעשתה בכך לסיסמה פשטנית ומבוגנת. כאשר הפוג סערת ה„התנחלות", ברור כי יישובים יהודיים לא ייעקרו ביהודה ובשומרון — דבר שכנראה לא היה בכוונת המפגינים עצמם. אך מה שיישאר, ויוקע לתודעת הנוער (כמו גם לתודעתם של קיצונים משמאל ומימין), הרי זו סיסמת־הקרב בדבר עליונות המצפון על החוק — על כל הטרפל שבו נגשפה, ועל כל המידות המאושות שהיא עלולה להניב בעתיד הקרוב או הרחוק.

הסכנה בסיסמה זו גובצה בכך, שאינה ביסודה כזב גמור. לברות הבישוי התעבלותי שקיבלה, אי אפשר לפטור אותה בלא־כלום. בעיית היחס בין המצפון והחוק היא עתיקה למדי, ואינה ניתנת לפיתרון במישור הפיתוי לבדו, בלי צירוף של כוחי־פיוס אמפירי ושכל־ישר. עם זאת, יש להבחין בה כמה פנים.

המצפון כעיקרון סובייקטיבי

ראשית, המצפון כשלעצמו הוא עיקרון סובייקטיבי טהור, הרייך להכרתו העצמית של כל אדם, ותשיבותיו עשויות להשתנות מאיש לאיש. בתור כזה, עומד המצפון בניגוד עקרוני למסגרת האובייקטיבית של המדינה, ואי־אפשר לכונן מדינה על יסודותיו. המדינה היא בניגוד לעיקרון כללי, המגולם בחוק והאמור לתווך בין ריבוי הרצונות, הכרות־המצפון והאינטרסים של היחידים, כאחר ותיווך כושלם אינו אפשרי, אין מנוס מגורם על התפשרות בקביעת החוק, באופן שכל אדם נאלץ (או מסכים) לוויתור על האינטרסים שלו ועל הכרותיו הסובייקטיביות.

עם זאת, במשטר דמוקראטי — בהבדל ממשטרים אחרים — בנוית המסגרת המדינית על יסוד המגמה, להביא לפיוס ולהתאמה מירבית בין ריבוי היחידים והקבוצות מכאן, לבין החוק האובייקטיבי הקשר אותם מכאן. במקום שרוב בני־אדם מרגישים, כי חוקי המדינה הנהלתה עומדים בניגוד לעיקרי האינטרסים שלהם ולהכרותם הפנימיות, הרי זו מדינת עריצות, והוא אשר ההיה הזקה הפורמאלית. אבל גם במשטר דמוקראטי הקין אי אפשר להימנע מכך, שבני־אדם שונים ירגישו, כי המדינה מקפחת את האינטרסים הלגיטימיים שלהם או את מצפונם.

כיוון שכך, העיקרון הדמוקראטי של שלטון הרוב הוא רק בבחינת פשרה בעייתית, ולא בבחינת פיתרון כולל; ואלה שדיברו על האפשרות של „עריצות של הרוב" יש להם על מה שיסמכו. אך מן הצד השני, עריצות של המיעוט היא בוודאי גרועה לא פחות, אם לא יותר, מזו של הרוב. לכן התקבל הכלל של „אחרי רבים להטות", בידיעה שאין כאן תשובה מספקת לבעיית ההבלבה בין הכלל לבין קבוצות יחידים בתוכו, ומתוך הכרה, כי זהו הפתרון האופטימאלי לבעיה ובלעדיו יתכנו רק שתי אלטרנאטיבות גרועות יותר: אנארכיה מכאן, או עריצות מכאן.

אקט של „הסדר"

ישנו גם היבט אחר לבעיית המצפון והחוק, המוליך למסקנה שונה. גם כי שבמדה שאי־אפשר לכונן מדינה על יסודות המצפון, אפשר לטעון כי המדינה יכולה, ואף חייבת, להתקנות מרווח ביטוי למצפונם החופשי של היחידים, ואפילו לכבד את תביעות המצפון כאשר הן מתנגשות בחוק הכללי — כגון, למשל, כאשר המדינה פוטרת פאציפיסטים משירות קרבי. במקרה כזה משמש עקרון המצפון לא כיסוד של המדינה בתור כזאת, אלא כביטוי להכרה מצד המדינה, כי אין היא מסוגלת, לפי טבעה, לענות על דרישות המצפון של היחידים. כיוון שגם לאלה יש משקל עצמי והכרה מוצדקת להכרה, הרי על המדינה ללכת לקראתם בכל־האפשר במישור האמפירי. לכאורה יש כאן אקט של „הסדר" מצד המדינה (באשר היא עוברת על מיזמתה כמדינה), אבל זהו חסד, שבעצם הפעלתו היא מגבבה הכוסלת על המדינה כביטוי לכך שהמדינה איננה חזות הכל, וכי למצפון הפרטי יש משקל משלו לעומתה.

ה„מצפון" ומשמעות המדינה

ואולם, המדינה יכולה להכיר במשקל המצפון הפרטי רק במישור האמפירי, ולא בעצם יסודותיה. ולכן השאלה, „מה יהיו למעשה הזכויות של סרבני־המצפון" היא שאלה שאינה ניתנת להכרעה עיונית מראש. התשובה תלויה בנסיבות ההיהדות ובכוח־השיפוט הישר: היא נקבעת לפי מה שאפשרי בכל מדינה למעשה, בלי לסכן את אשיות הסדר המדיני, ולפי מה שניתן להשיג במאבק פוליטי כמשי.

ישנה גירסה נוספת של טענת „המצפון מול החוק", אשר היא, אולי, התופסת לגבי המתנחלים ותומכיהם. גירסה זו אינה מדברת על המצפון כעל עניין סובייקטיבי, המסור לכל יחיד. אלא היא רואה בו עניין כללי בעצמו. וגם לגירסה זו יש שני פרוטים, האחד — כאשר הבעייה הנתפשת כמצפונית אינה כסריקה רק ביטוי אזוטרי של „תמהוניים" אלא כבבייה על הכרתם הקולקטיבית של ציבורים גדולים. והביטוי האחר — החזק יותר — הוא כאשר הבעייה הקרויה „מצפונית" מעוגנת בפירוש שיחידים וקבוצות נותנים ל ע צ ם ה פ ק י ד ה ו מ ש מ ע ו ת ה ש ל ה מ ד י נ ה.

במקרה האחרון — אשר הוא, כאמור, הקרוב לעמדת ה„מתנחלים" — שוב אין לפנינו למעשה טענה של „מצפון", אלא טענה אידיאולוגית, בעלת יומרה של אובייקטיביות, הנוגעת למשמעות ולטעם־הקיום של המדינה עצמה. נכון הדבר — וראוי להדגישה — כי המדינה בתור כזו איננה חזות הכל. קיום המדינה, עם כל חשיבותו, אינו ערך בפני עצמו. אלא היא שואבת את טעמה מכוח שהיא אכוזה לעשות או לקיים; ובנקודה זו ייתכנו פירושים שונים. המדינה היא מכשיר בידי החיים ולא טעמם של החיים — אם כי, בתור אמצעי, יש לה חשיבות עצומה המצדיקה מאמץ וקרבנות. וכמו שהיחיד רשאי לתבוע מן המדינה כי תכיר במעמדו העצמי, ולא תשתמש בו אך־ורק כבמכשיר בידיה, כך יש זכות ליחיד, ולציבורים שלמים, לתבוע דין־וחשבון מן המדינה על דמותה ועל אופי החיים שהיא פועלת להשיגם. יתר על כן: זכותם לנבות ולהטיל עליה, בכל האמצעים הלגיטימיים, את הפירוש המקובל עליהם בדבר צביונה ומטרותיה הרצויות.

בדרך כלל נעשה הדבר על ידי מאבק תרבותי ופוליטי במסגרת הסדר המדיני. אך ישנם מצבי־גבול, שבהם מרגישות קבוצות קנאות כי המדינה פנתה מנגד תכליתה, ואז עשויה להיווצר תופעה של מרי אזרחי. דומה כי מדינת ישראל, לאור מעשי ה„מתנחלים", כבר נושאת בתוכה את ניצני התופעה הזאת — אם גם רק ניצנים בלבד.

עובדה זו צריכה לשמש כאות־אזעקה לכל מי שאחדות העם והליכוד התברותי של ישראל יקרים בעיניו — ובין אלה אני רשאי למנות, כמדומני, גם את הקיצוניים שבהבדלים עצמם. האם חשבו עד הסוף על משמעות פעולתם? האם המצבם מוכנים לשלם את המחיר הנורא שמעשיהם צלולים לגרור? אכן, הרציניים יותר שביניהם (אלה שלא נהפכו סתם אחרי אחירת ה„חבר'ה" בישיבות ובבתי־הספר), מאמינים מן הסתם בכנות, כי מדינת ישראל שאינה פועלת בכל הנסיבות להתיישבות בכל חלקי ארץ־ישראל, בוגדת בייעודה הציוני. אך כנגדם, כידוע, ישנם ציבורים אחרים, הסבורים באותה מידה של כנות, כי מדינה ציונית שאינה מוכנה לשים סייג לשאיפותיה, ופועלת להשגת הכל תוך עיוות דמותה היהודית, השתלטות ללא־גבול על עם אחר, ועיוורון לגבי המציאות ההיסטורית, היא־היא המקפחת את צלמה ופוגעת בייעודה. יוצא כי גם הזרם האובייקטיבי, כביכול, של משמעות המדינה, חוזר ונופל במלכודה הסובייקטיביסטית של טענת המצפון. ומיהו זה שיכריע? האם נצא אל מחוץ למסגרת החוק, כאשר מדינתנו דמוקראטית ויש לנו דרכי ביטוי חופשיות בתוכה?

כל עוד מדובר במישור האידיאולוגי סתם, יכול כל צד לומר כי אינו זקוק להחלטות המדינה והכנסת. הלכה ציונית אינה נקבעת באמצעים פוליטיים, אלא בכוחה של סמכות אחרת, דתית או מחשבתית. אך הוויכוח אינו במישור העיוני, אלא במישור הפעולה הפוליטית; וכאן, אם לא נבין להכרעות להתקבל בדרכי החוק, הרי הגורם שיקבע לא יהיה עוד המחשבה, ולא הזה, אלא ה א ל י מ ו ת הטהורה. שהרי לרוע המזל בנוי עולמנו כך, שהתחליף לשלטון חוקי המדינה אינו שלטונו של עיקרון רוחני כלשהו, אלא רק שלטונה הגס של האלימות. רעיונות ואידיאלים צריכים, לכן, כמשכו כדי להתרגם לשפת המציאות, וזה יכול להיות רק אחד משניים: או מאבק פוליטי לגיטימי במסגרת המדינה, או מאבק אנארכי האלים מחוצה לה.

סייג לפלורליזם

לכן, מי שפונה לדרך של מרי אזרחי, צריך לזכור כי קיפוח מסגרת המדינה הוא מעשה ראדיקאלי, מעשה של חשבון אחרון, שאחריותו מי ישורנה. הוא פותח תהום של אפשרויות, ואינו כפוף עוד לכללי המשחק (התחויה) המקובלים.

בדברים הללו איני בא לשפוט (כפי שאמרו כמה במתנגדי המתנחלים), כי החוק ההודי עומדים הכ״ד מעל לכל. ישנם, כמובן, מצבים, שבהם המרי האזרחי הוא מוצדק, ואפילו נדרש. מדינות־מסדרה עריצות אינן יכולות להיחשב לחסינות, רק מפני שהשתלטו על הליכי החקיקה הפורמאליים. אולם, במדינה דמוקראטית (עם כל ליקוייה הלא־נמנעים), אי אפשר להשתמש בטענה של עריצות; לדבר על כך במדינת ישראל הרי זה עיוות כבחוץ. אחד מהישגינו הגדולים הוא, להנו לשמור על דרגה גבוהה של חופש ביטוי ופלורליזם פוליטי, למרות הלחץ הקשה שבו עמדה המדינה מאז היוולדה.

אולם, סייג לפלורליזם זה היה תמיד, שכל המאבקים יתנהלו על רקע שני תנאים הכרחיים: ליכוד תבוהי, הנובע מתחושת השותפות היהודית, וליכוד מדיני, הנשען על שלטון החוק והמדינה. יתר על כן, הליכוד המדיני חוזר ומסייע לליכוד התברותי, ומי שבא לפרער על אחד מן השניים, הרי זה כמי שבא לגזור את הענף שעליו כולנו יושבים.

עלינו לשמור אפוא על בלעדיותה של המדינה במסגרת לניהול חיינו ומאבקנו. כאן מונח היתרון שיש לנו לעומת הדורות הקודמים (ולעומת ציוני התפוצות, המוסיפים לנהל חייהם ללא מלכה עירונית). הציונות שלפני היות המדינה וזו שלאחריה הן שתי איכויות היסטוריות שונות; ובין השאר, משעה שיש מדינה, שוב אין הציונות יכולה לנהל את ויכוחיה בדרכים הישנות של העיירה או של ה„יישוב" המגדרוני. מי שמנסה לשוב לשיטות ולדרכי הפעולה של ה„יישוב" של טרם־המדינה, אינו רק אנאכרוניסט, אלא הוא פוגע כבסיס הישג שכבר השגנו כולנו. ואם הוא בא להשוות את ממשלת ישראל עם השלטון הבריטי, ואת מדיניותה עם ה„ספר הלבן", הוא מעיד על עצמו שאינו מבין את ההבדל בין חופש ושעבוד, בין עם השולט בעצמו ועם הנכפף לחוקים שרירותיים מבחוץ.

מדיניותה של ממשלת ישראל מבטאה דווקא את האוטונומיה הציונית: אלה הן הגבלות, שהציונות מקבלת על עצמה כתוך שיקול דעתה ש ל ה (בהתחשב במטרותיה ובנסיבות ההיסטוריות), ומתוך ניסיון לכונן בעצמה את דמותה וגורלה. דבר זה התאפשר בכוח המדינה; ומשעה שיש מדינה, הרי מוסדותיה המוסמכים — ולא שלטון זר מבחוץ, אף קבוצות של „פורשים" מבפנים — הם המבטאים את הרצון הפוליטי הלגיטימי של הציונות.

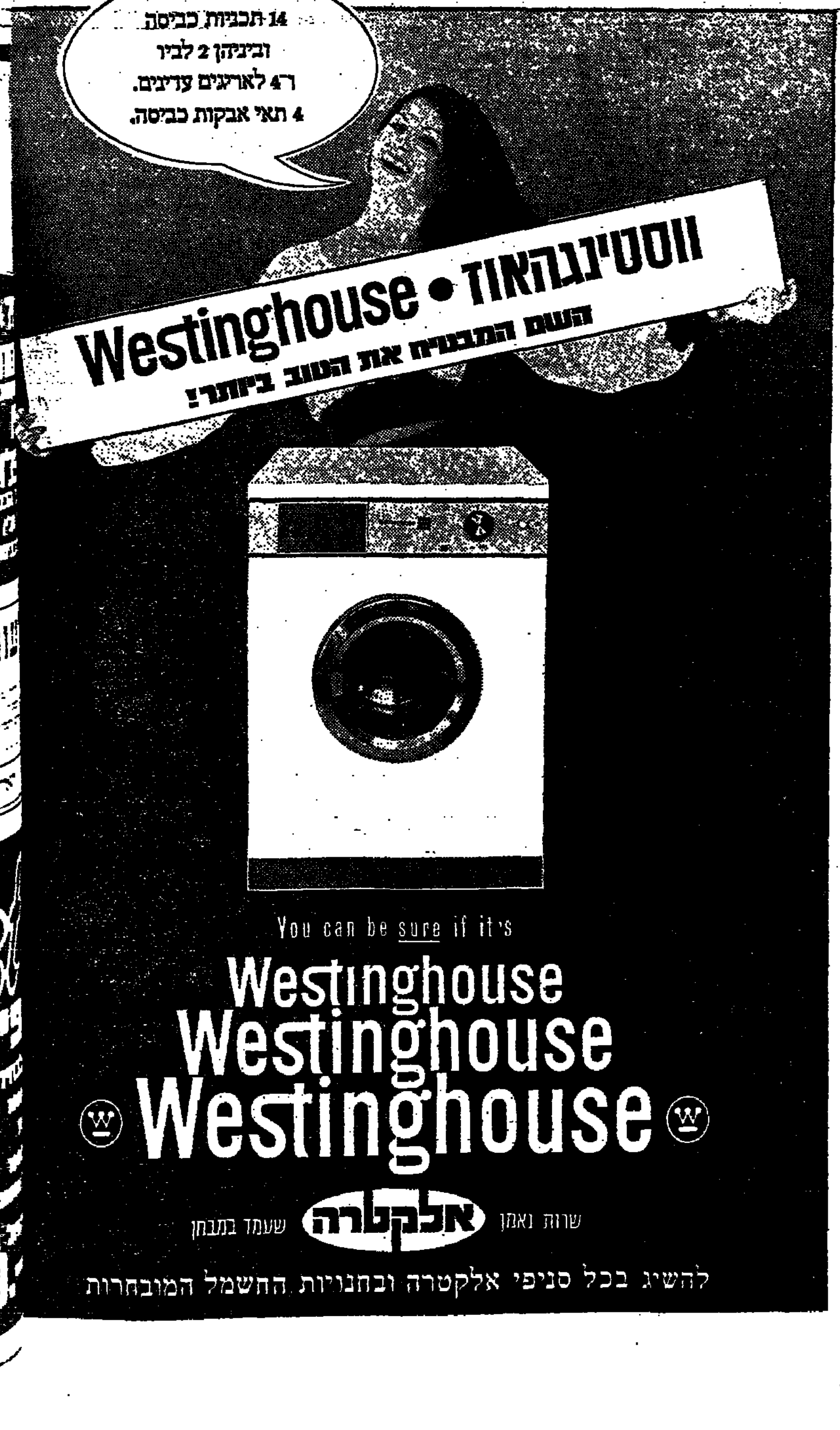

אחרי הביקור
לפני הפיסגה

סאדאת תבע מקיסינג'ר תזוזה מדינית לאלתר מתוך רצונו להגיע אל ועידת הפיסגה הערבית בראבאט עם הישג מדיני שיוציא את הרוח ממפרשיהם של מנהיגי ערב הקיצוניים

מאת מתי גולן

תגובת הפקיה לביקורו האמ־ באזור של שר־החוץ האמריקאי י קיסינג'ר לא היתה בירושלים, בה־עבון או אפילו בדמשק — באירמון נשיא הרפובליקה ה־ יית בקהיר.

ארמון זה הגיעו לוואשינגטון ב־ שים האחרונים זכירות שצרמו אזניו של קיסינג'ר. הבית־הלבן הפומבים הללו היה הוסר יעוד־רצון כתשמידה בבקשם של גמים המדיניים. סיכום הדברים בערך כזה: אני, אנואר סא־, סמכתי עליכם האמריקאים ש־ את עגלת המשא־ומתן. על הבטחותיכם שיניתי את האו־ נטיה הסובייטית שלי והבאתי ל־ עימות עם כמה ארצות ערביות זניות. הנה הלפו מספר חדשים דבר ממשי לא נראה באופק. אשון מפורש יותר תבע סאדאת מודש במגעיו מקיסינג'ר ל־ תזוזה מדינית לאלתר. ההבי־ היתה מבוססת על רצונו של סא־ להגיע אל ועידת הפיסגה ה־ בית בראבאט, שתיערך בסוף הח־, עם הישג מדיני כלשהוא ש־ יא את הרוח ממפרשיהם של מנ־ י ערב הקיצוניים. קיסינג'ר הע־ ר את התביעה לידיעת מנהיגי יש־ ל בביקורו הנוכחי וקבלו הבנה לקבלה אולם נתקל בתגובה צוננת. ה־ב, באמר לו, מדובר בעניינים ר־ נים מאד שהתיפוחן אינו יפה להם. אדאת לא הסתפק בבנייה להא־ נמץ, כדי להמחיש את מורת־ו, ואולי גם כדי להוכיח לצמי־ הערביים, כי אינו מגנה בכיסה ארצות־הברית, הבזיק את הצ־ יעות גבה לגרר סובייטי ושיגר אסקבה את שר־החוץ המצרי־כל.

התגברות כל התופעות הללו, יר־ מכל דבר אחר, גרמה לקיסינג'ר ות את מוחותיו. הוא הבין, כי קור ההכוף לא יוכל לגמור ברוד־ם מהותי של גבולות ותמורות. ל היותר יכול היה לקוות להחזר אשינגטון עם הסכמה על העריך, זה, צורה ומסתתמיו של המשא־ תן. אולם בעיקר הוא יצא לדרך, לתוק את ידיו של סאדאת לק־ת ועידת ראבאט, ולפני שהתו־ ים המודשים אחר הקרמלין יב־ את שני הצדדים, פעם נוספת, מגעת לתנופה.

*

לפות התוכים והמקורבים שהר־ במגל התעופה בדגוריון, לא מצב רוחו של קיסינג'ר שפיר אשר הגיע לכאן. הנשיא סאדאת, , אינו מה שהיה פעם. מעט נשאר, לדברי קיסינג'ר, מהדלת הפתח המגבה שהצה את תהלת אך. עתה נותן סאדאת ללוחצים ימים הקיצונים קשים לשטות את ו לכיוון קיצוני יותר. כתבע ה־ רים שאין סאדאת של היום אותן אבסולוטי להתלשתו, הוא יוכל להתהם רק על הסכם שיהיה מקובל בביתו ובעולם הערבי.

ברבת־עמון מבא קיסינג'ר מלך זועף ונרגז. התרגיל שעשתה לו מצרים כאשר הכירה בארגון השח־ רור הפלשתיני כנציגם הבלעדי של הפלשתינאים, גרם לו הרגשת בגי־ דות. כפיו של המלך חוסיין שמע קיסינג'ר את הטרגדיה שבעיותיה של אשים עולות מדי יום, וכי אם לא יוגרר המשא־ומתן בינו לבין ישראל — על בסיס מתקבל על הדעת — אין הוא כותיב, כי יישאר בהמגבה המדינית באגר לאורך זמן.

בדמשק לא ציפה קיסינג'ר לחד־ דושים, והוא גם לא קיבל אותם. הנשיא האסד אמנם הפריע לא שינה את טעמם והלשון הקיצונית ממשיכה להיות שגורה על פיהם. הסכמה ל־ חידוש מנדט כוח־החירום של האו"ם — אפילו על זה לא היה אסאד מוכן להתחייב. הערכתו של קיסינג'ר הי־ תה כי אסאד „יוציא לפועל את ה־ בשמה" — אולם ברגע האחרון יתר־ רצה.

*

בהקשר זה מעניין לדעת על אפי־ זודה מאלפת המלמדת על צורת מח־ שבתם והתהליכים של הסורים. הס־ דובר בחידוש המנדט של כוח־החירום של האו"ם בגבול מצרים בסוף אוק־ טובר ובגבול סוריה בסוף החדש נו־ במבר. שר־החוץ יגאל אלון הציע למזכיר האו"ם, קורט ואלדהיים ול־ קיסינג'ר ששני המנדטים יחודשו ב־ מועד אחד. הוא הסביר, כי הסורים צריכים להיות מעוניינים בכך שכן חידוש סימולטני של המנדט עם מצרים יסיר מעליהם את „הכתם" של נקיטת עמדה מתונה כלפי ישראל.

הרעיון נראה לוואלדהיים וקיסינ־ ג'ר והם הבטיחו לבדוק את סיכו־ ייו. כעבור זמן קצר נתבשר אלון, כי סוריה מסרבת. וכל כך למה? ראשית הסבירו בנציגי דמשק כי קיצוניותם היא כה מבוססת עד שאין הם חוששים מפני האשמתם במתי־ נות.

שנית — חידוש המנדט עם סוריה יבוא לאחר חידוש המנדט עם מצ־ רים, ולפיכך יכתוב היצגי הביקורת כלפי הנשיא סאדאת. לפי נימוק זה יכול חידוש סימולטני של המנדט להזיק רק של מצרים. הסורים הב־ הירו, כי אין הם חוששים כל תוכנה או רצון להפגוע שכם לבעלת־ברית־ תם.

*

היום, לאחר ביקור קיסינג'ר ולפני ועידת ראבאט, כיצד נראים פני ה־ דברים בשלוש מדינות ערב הרלבנ־ טיות?

* **סוריה:** עקרונית, אין כל מניעה למשא־ומתן איתה. בביקורו האחרון אף הסמך קיסינג'ר על־ידי ממשלת ישראל לומר לנשיא סוריה, כי ישראל מוכנה לשאת ולתת עמה.

מעשית, סיכוייו של משא־ומתן כזה להגיע אפילו לשלבי ההתחלה הם אפסיים. שכן סוריה אמנם הבי־ עה נכונות לבוא אל שולחן הדיו־ נים, אולם רק לאחר שישראל תמלא ארבעה תנאים מוקדמים: נסיגה ל־ קו ה־4 ביוני 1967; הסכמה להק־ מתה של מדינה פלשתינית ביהודה ושומרון; הכרה בארגון השחרור ה־ פלשתיני כנציג יחיד ובלעדי של הפלשתינאים; קיום המשא־ומתן סי־ מולטנית עם כל מדינות ערב, בנוכ־ חות ארה"ב וברית־המועצות.

לא פחות ולא יותר. סוריה, אגב, מעוניינת להעביר החלטות ברוח זו בוועידת ראבאט.

די בעמדות אלה כדי להתעלם מ־ סוריה כגורם הבא בחשבון למשא־ ומתן. אולם בנוסף לכך קיימת גם הבעיה הישראלית. שכן לישראל, פ־ שוט, אין מה להציע לסוריה ברמת־ הגולן. בעניין זה אין בממשלת יש־ ראל יונים ונצים. הכל מאוחדים ב־ דעה, כי קו ההפרדה הוא קו הנסיגה האחרון ברמה.

* **ירדן:** הרגישות של בעיית יהודה ושומרון מכבידה מאד אפילו על כניסה למשא־ומתן, שלא לדבר על סיכויי סיכומו המוצלח. מאידך אין ישראל מעוניינת לדחוק את רבת עמה לקרן זווית מדינית וליצור ב־ עולם הערבי, ובעיקר בקרב ערביי יהודה ושומרון, את הרושם כי מלך חוסיין הוא גוויה מדינית.

הפתרון הוא במשהו שיכונה משא־ ומתן, אבל למעשה יהיה שיחות מו־ קשכות ומתארכות, כשאף אחד מה־ צדדים אינו דוחק למציאת פתרון — לפתות צד לסיום המשא־ומתן עם מצרים.

נשארת בעיית המצב. אפשר ל־ קיים משא־ומתן סימולטני עם ירדן ומצרים. המגרעת היא בכך שזה יב־ ליט את בידודה של סוריה. אפ־ שרות אחרת היא להתחיל עם מצרים ולצרף את ירדן זמן קצר לאחר מ־ כן. במקרה כזה עלולה סוריה להפוך, כי יש לשמור על הסדר של הפרדת הכוחות לפי הכאה בתור אחרי מצ־ רים היא סוריה.

בשיחותיו בישראל הבהיר קיסינ־ ג'ר את אמונתו, כי ניתן יהיה ל־ שכנע את דמשק להמתין לתורה. לדעתו של שר־החוץ האמריקאי, הר־ לאחר פעולות המגעים עם מצרים וירדן תהסס סוריה לצאת למלחמה בהיותה בלתי־משכבתה שתצליח לגרור לתוכה את בעלות־בריתה.

* **מצרים:** קיימת הסכמה עק־ רונית בין ישראל למצרים על משא־ ומתן להסדר חלקי, הגין בנוית רב־ טיות שיעיבו עליה. כך, על כל פ־ נים, היו פני הדברים עד לפני כמה שבועות. היום נראה שמצרים תימ־ רנה את עצמה, בעניין אש"ף, לפינה ממנה תתקשה להיחלץ.

מכל מקום ברור שבול העמדה ה־ קיצונית שתציג סוריה בוועידת רא־ באט תעמוד עמדה מתונה־יחסית של מצרים. מבחינת יחסי־הכוחות נראה שעמדתה של מצרים תוכה לת־ מיכת סעודיה, סודן, ירדן ואולי מ־ רוקו. במגמה המתי־אפשר יהיה לג־ צח בוודאות את עיראק ולוב, אולי את אלג'יריה, ולולא ספק את אש"ף המופיעה בוועידה כממשלה־בגו־ לה. לבנון, העסוקה בבעיות פני־ מיות, תשמור, ככל הנראה, על ניי־ טרליות.

מה שיעשה שאר הפסיכולוגית הסי־ טרלניות הוא בלתי־רלבנטי, שכן בסופו של דבר ההחלטות בוועידה לא יתקבלו על־ידי הצבעות, אלא בקונצנזוס של פשרה.

השאלה כי יילך יותר לקראת מי היא גורלית לגבי המשך המגעים ב־ אזור. שכן פשרה של מעמדה־זו־דדת תהיה בוודאי שישראל לא תוכל ל־ עמוד בה. אין זה בלתי־מצוי שה־ מפה המדינית באזור תפגוש ויגוזה פלסטיני חריף בעקבות הוועידה. זה יכול להתבטא בכך שמצרים לא ה־ יה עוד מועמדת למשא־ומתן. ויכול להיות שירדן תהיה מחוץ לתמונה.

כיצד תנהג ישראל? ללכת למשא־ ומתן עם מצרים ללא ירדן, זה אפ־ שרי. אבל האם מלך ישראל למשא־ ומתן עם ירדן כאשר מצרים שב אינגה קיימת מבחינה זו?

אלה שאלות המפסיקות את הבר־ חות בימים אלה בירושלים. קיימת הרגשה שכל הקלפים, שהמפה היה כי הם גלויים וברורים, עשויים ל־ היטרף.

*

אולם בשיחות עם קיסינג'ר בזמן גם תמרים מדיני על בסיס התגוננה שהמצב הנוכחי יהיה שריר וקיים גם לאחר ועידת ראבאט. לתמרים זה שלושה אלמנטים: מועד, מקום, וצורה.

* **מועד המשא־ומתן.** סוכם עק־ רונית, כי את המשא־ומתן עם מצ־ רים יש להתחיל בהקדם. על פי ה־ דברים נראה שהמשא־ומתן יתחיל בעת ביקורו הבא של קיסינג'ר ב־ תחילת נובמבר, או לכל המאוחר מיד לאחר הביקור.

* **מקום.** וודאי לא ג'נבה — על כך מסכימים ירושלים, קהיר וקי־ סינג'ר, מתוך רצון להתרחק עד כמה שאפשר מזיכרונו של הדוב ה־ רוסי. אפשרויות אחרות:

א. משא־ומתן באמצעות קיסינג'ר, בנוסח הפרדת הכוחות. קיסינג'ר אי־ נו מתלהב מכך, ישראל עוד פחות. הלחץ הפסיכולוגי הזוחק הזמן ש־ משא־ומתן כזה כחייב היה יפה ל־ סיכומה של ההפרדה, אולם לא לגי־ שא כזה־יני כזה עדין ומסובך.

ב. משא־ומתן בוואשינגטון והדרג של שר־החוץ או שגרירים. לא בלתי אפשרי, אולם ויתוק המשלחות מ־ מכשלותיהם גורע ממעשיותה של אפשרות זו.

ג. משא־ומתן במקום שיקבע ב־ אזור, כשקיסינג'ר מגיע למקום בכל פעם שנוצר משבר או קפאון. אפ־ שרות זו היא הסימפטית ביותר ל־ ישראל, וגם מצרים וירדן לא ניערו חוצנן ממנה.

מהמהלך השיחות עם קיסינג'ר נר־ אה, כי התחזיות המוקדמות לפיהן יפתחו המגעים בג'נבה יתבדו. קי־ סינג'ר הביע את הדעה שהקשיים בדרך לג'נבה עלולים לטרפד את כל הענין. עקרונית סוכם, לכן, ש־ ג'נבה תראה את נציגי הצדדים ב־ שלב אחר של המשא־ומתן, כנראה בשלב הסיום.

כאמור תלויים סיכוייו של תמריס זה להגיע לשלבי ביצוע בתוצאות ועידת ראבאט ובביקור קיסינג'ר ב־ מוסקבה. רק בסוף החדש זה נדע אם פני מדינות ערב להסדרים־מדיניים, או לניסיון נוסף למצוא פתרון באמ־ צעים צבאיים.

דגם תכנית הכותל של ספדי

כיצד תיקבע דמותו של הכותל (א')

סכנת 'התכנון הבלעדי'

תכניות של האדריכל משה ספדי לא עומתה מול תכניות אחרות

מאת עוזי בנזימן

שיקולים זרים וחישובים פסולים עלולים לגרום לכך שדמותו של ה־ כותל המערבי וסביבתו הקרובה ייק־ בעו לדורות על סמך תוכנית בלע־ דית שלא עבדה בעימות עם רעיונות תכנוניים אחרים. ועדת השרים לענ־ ייני ירושלים החליטה לאחרונה ל־ אמץ את תוכניתו של האדריכל משה ספדי לעיצוב רחבת הכותל, כשהיא מתעלמת על ידי פורים מקיבים. ועדת השרים אמנם חשה בזמנם האחרוניה הריבבות צליה עקב הזולמה זו והיא ביקשה להפחית את הסיכונים הנוב־ עים ממנה על ידי יצירת ועדת־ מומחים שתפקידה לבחון את הגבי־ תו של ספדי. אך הכל מבינים שטווח ההשפעה של תרומה זו מצומצם. אי־ נו דומה צוות שופטים הבוחן חמש או שבע תכניות לעיצוב האתר בעל המשמעות הדתית הלאומית הגדו־ לה ביותר לעם היהודי לצוות מומ־ חים הבוחן תוכנית אחת בלבד.

תוכניתו של משה ספדי לעיצוב רחבת הכותל המערבי יצאה לאוויר העולם בגין סיבה אחת בלבד: יוז־ מתו של האדריכל המוכשר והשאפ־ תן. ספדי גרר את עיריית ירושלים, החברה לשיקום הרובע היהודי, ה־ משלחת הארכיאולוגית התופרת ל־ מרגלות חומות הר הבית, ובסופו של דבר — בעצי פה גם את משרד ה־ דתות — כדי „להזמין" אצלו את ה־ תוכנית אלא שההפתעות זו היותה כתון אישור בדיעבד לתהליך שהחל קודם לכן ביוזמתו של האדריכל עצ־ מו.

אזהרה מפיצול בתכנון

שאיפתו של אדריכל בעל מוניטין כמשה ספדי לתכנן אתר בעל משמ־ עות כה גדולה כמו הכותל המערבי, היא תופעה חיובית. אך פסולות ב־ עיני הולשום של מנהיגי האומה ו־ אבות העיר, דלות מטעם הרחוני ההתבטלותם בפני מוניטין של ספדי. עליהם היותה מוטלת החובה לנצל את יוזמתו החיובית של ספדי כדי להגיע סוף סוף אל גלגליו החוזקים של הכבנון להבטחת הליך מסודר לתכנון רחבת הכותל. במקום זה, חברו כמה אישים בסתר, ובאורח לא רשמי כדי לאפשר לספדי לתכנן את האתר כראות עיניו ולהבטיח ל־ מעשה כי תוכניתו לא תועמד בפי־ כות עם תוכניות אחרות. וכך, עו־ מדת היום בפני מקבלי ההחלטות ברירה אחת בלבד — תוכניתו של משה ספדי. אם לא החוזר בה ועדת השרים מהחלטתה, יתמיד הספק האם אמנם זו התוכנית הטובה ביותר ש־

ניתן להשיג לרחבת הכותל?

משה ספדי החל לתכנן את רחבת הכותל המערבי לפני כשלוש שנים לאחר שהחברה לשיקום הרובע ה־ יהודי בעיר העתיקה הזמינה אצלו תכנון של גוש 38. גוש זה מקיף את השוליים המזרחיים של הרובע ה־ יהודי, דהיינו את הגבעה שממול הכותל המערבי. החברה פנתה לספדי בשל מוניטיו הבין־לאומיים.

פנייתה של החברה לספדי הושפעה מגורם נוסף — פטרוניה של ישיבת „פורת יוסף" הפקידו בידי ספדי את תכנון בנייתה החדש של הישיבה ש־ הוא מיבנה רב מידות בקצה אותם שוליים מזרחיים הניצבים נוכח ה־ כותל המערבי. הכוונה היתה איפוא שתכנון פורת יוסף קירב את ספדי אל בעיות התכנון המורכבות של חזית הרובע היהודי ולכן מבעי ל־ הפקיד בידיו את תכנון הגוש כולו.

ספדי נוכח מיד כי הרצועה המז־ רחית של הרובע היהודי אינה אתר הזמני בפני עצמו. יש לרצועה זו זיקה הדוקה למה שמתרחש למרגלו־ תיה ומולה — דהיינו: לרחבת הכו־ תל ולקיר המקודש עצמו. לזיקה זו ביטויים רבים: במערכות התנועה של שני האתרים, בדרכי הגישה, ב־

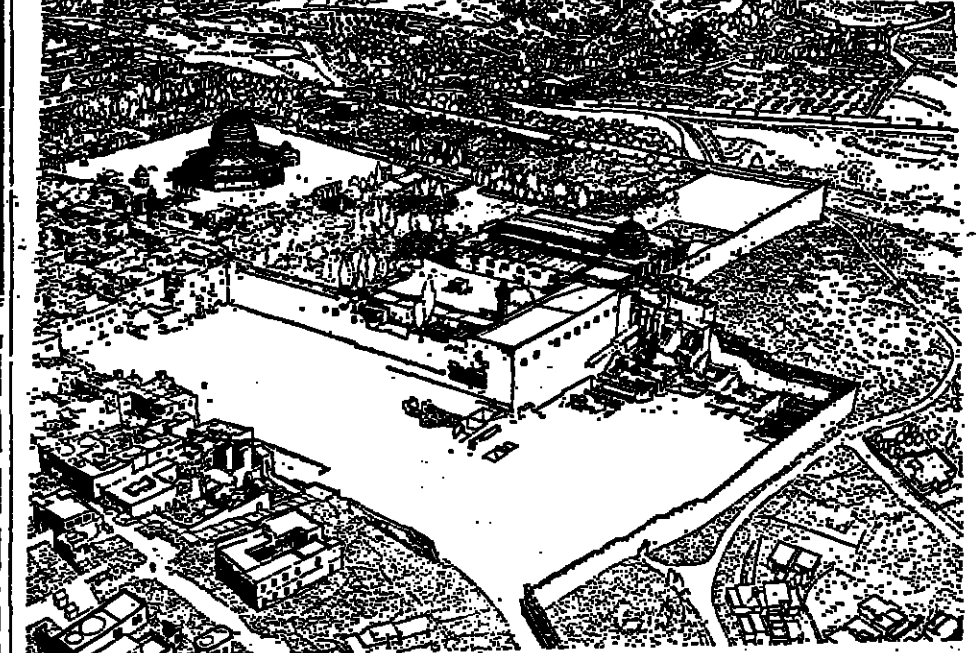

שרטוט של אזור הכותל המערבי כפי שהוא כיום

כמובן בדרישות החזותי שלהם ל־ גהל.

ספדי הבהיר ליהודה תמיר, מנה־ לה לשעבר של החברה לשיקום ה־ רובע היהודי, שכל תכנון של גוש 38 חייב להיות צמוד לתכנון הכותל וסביבתו. לעמדתו של ספדי סייעה העובדה שעוד קודם לכן התנדב ל־ יעץ למשלחת הארכיאולוגית, התופ־ רת למרגלות החומה הדרומית וה־ חומה המערבית של הר הבית, ב־ תכנון שיחזור ושיכור אתרי החפי־ רה. ספדי הלש איפוא על תכנון שני קטעים חשובים באזור הכותל: חזית הרובע היהודי ושטחי החפירות הר ארכיאולוגיות.

יהודה תמיר פנה לטדי קולק ו־ הזהיר אותו מפני פיצול בתכנון סבי־ בת הכותל. הוא סיפר לו על מעור־ בותו של ספדי בתכנון ויעץ לרכז בידיו את האחריות לעיצוב רחבת הכותל כולה. קולק קנה את הרעיון בשמחה. ראש עיריית ירושלים הוא חסיד נלהב של ספדי האדריכל. מ־ תוך אמונה בכשרונותיו של ספדי, עודד אותו קולק לפתוח במשרד בבירה (עד השנים האחרונות ישב ספדי ב־ עיקר בקנדה, בה הוא כבעל משרד גדול. במונטריאול זכה לפרסום בין־ לאומי ניכר עקב עבודת ההביטאט הידועה שלו שהוצגה ביריד „אכס־ פו").

שיחות עם משרד הדתות

קולק החל לנהל שיחות שקטות עם ד"ר זרח ורהפטיג שר הדתות דאז. קולק נוכח כי יועץ שר הדתות לענייני תכנון, האדריכל יוסף שנ־ ברגר, הזמין קודם לכן חקר תכנוני לאזור הכותל המערבי אצל משרד האדריכלים שלכה אהרונסון. כדי ל־ השיג את שיתוף הפעולה של משרד הדתות הוסכם לצרף את האדריכל שנברגר בעבודת התכנון של ספדי. ההצעה התגבשה עד כדי המלצה ל־ הקים צוות תכנוני לעיצוב רחבת הכותל המערבי שירכב מספדי ומ־ שנברגר. מזמיני התכנון אמורים לה־ יות: עיריית ירושלים, החברה לשי־ קום הרובע היהודי, ומשרד הדתות.

תוכנית זו לא יצאה לפועל במ־ לואה. אמנם, נמסרה הזמנה רשמית לספדי, עליה חתומות עיריית ירוש־ לים והחברה לשיקום הרובע היהו־ די. משרד הדתות לא צורף אליה משום שוועדת השרים לענייני ירוש־ לים — בראשותו של יעקב שמשון שפירא — נמנעה מלעסוק בענין. שפירא היסס להעביר למשרד הדתות מעמד של מייצג יחיד של הממשלה בעשה ליד הכותל המערבי. לפיכך נרתע מלהביא את ההצעה (להזמין אצל ספדי תכנון) לאישורה של וע־ דת השרים לענייני ירושלים. עד ל־ התפטרותו של שפירא לא קיבל אי־ פוא משרד הדתות מעמד של מייצג בלעדי של הממשלה בענייני הכותל המערבי. בהזמנה לספדי נאמר, לכן, כי האדריכל שנברגר ישולב בצוות התכנון עם הצטרפות משרד הדתות להזמנה.

כל הכרכורים הפורמליסטיים ה־ אמורים פיגרו אחר המתרחש למע־ שה. בפועל התקדם משה ספדי בתכ־ נון רחבת הכותל. הוא גייס אהדה ל־ תוכניתו אצל ראש הממשלה גולדה מאיר, שרים, הרבנים הראשיים ואי־ שים אחרים שהוו בדגם המרהיב ש־ הכין. לשנברגר נותר מעמד של יועץ לתכנון. כך הבטיחו ספדי — הגורמים שהזמינו אצלו את התוכנית — שקט כתאגף של משרד הדתות. אד־ ריכלות ופוליטיקה תמיד הלכו בד בבד.

הודעות מס-הכנסה ומס-רכוש

בעל מקרקעין!

קרקעות, בניינים, מטעים.

עפ"י חוק מס מימון רכש 1974 (הוראת שעה), תשל"ד — 1974 נשלחו בימים אלה לבעלי מקרקעין הודעות תשלום מס מימון רכש לשנת 1974.

לבחירתך 3 אפשרויות לתשלום מס מימון רכש תשל"ד - 1974

1

7½% הנחה במס
אם תשלם את כל המס מראש
עד 30.10.74
(תלוש הראשון בחשבון)
תזכה ב־7½% הנחה מהמס.

2

תשלום בשני שיעורים שווים
אם תעדיף לשלם בשני שיעורים שווים, עליך להשתמש בתלושים השני והשלישי שבחשבון, לפיהם תשלם מחצית המס הראשונה ב־10.10.74 ומחצית שניה ב־10.1.75, אולם כך ל א ת י ה נ ה מהנחה.

3

שני יתרונות בתשלום מראש ל־3 שנים
קיימת גם אפשרות לשלם את המס עבור שלוש שנים מראש; בכך טמונים שני יתרונות: —
(א) אם תחול העלאה בשווי המקרקעין בשנים 1975—1976, לא יחוייבו הבעלים בתשלום נוסף.
(ב) הנחה של 7.5% מכל סכום המס.
בעל מקרקעין שיבחר באפשרות זו, יפנה לפני ה־30 באוקטובר ש.ז. למשרד מס רכוש האיזורי הנוגע בדבר ויבקש הוראת תשלום מיוחדת לצורך זה.

בעל מקרקעין (למעט בעל דירה המשמשת למגוריו ושוויה בשנת 1974 לא עולה על —.400,000 ל"י), שלא יקבל חשבון באמצעות הדואר עד ל־20.10.74, יפנה למשרד מס רכוש האזורי הנוגע בדבר ויקבל הודעת תשלום כדי שיוכל לשלם את המס בניכוי ההנחה עד 30.10.74 (או ב־2 שעורים במועדים כאמור ללא ההנחה).
על המפגרים בתשלום תוטל ריבית של 2% לכל חודש פיגור.

בחר לשלם מראש ותשלם פחות!

מחיר מוזל באוקטובר בין פלוס אבקת הכביסה של קלין לכביסת יד

משרד האוצר / אגף החשב הכללי
מינהל הרכב הממשלתי
מכרז 14/74
מינהל הרכב הממשלתי מכריז על
מכירת רכב וקטנועים משומשים
מתוצרים וסוגים שונים.
פרטים נוספים וחומר הקשור במכרז ימסרו למבקשים במוכירות מינהל הרכב הממשלתי, רח' יהודה הימית 31 יפו, החל מתאריך 20.10.74 עד תאריך 30.10.74 בין השעות 08.00—13.00.
אין מינהל הרכב הממשלתי מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

3 חדרי משרד להשכרה
בבית יואל רח' יפו 33 ירושלים
המעוניינים מתבקשים לפנות למסי טלפון 02—227351 בין השעות 08.00—14.00

בדיקות גרפולוגיות
לפי כתב יד
לקביעה מקצוע, להתאמה מקצועית ולנהלה אישי.
לפנות ת.ד. 14090, ת"א צבור כס' 78.

מחיר מוזל באוקטובר בין פלוס אבקת הכביסה של קלין לכביסת יד

לעורך דין
בעל 5 שנות נסיון בהמשפט בבמה האזרחי (ביחוד בגזילה) — מקום כשכיר או כשותף במשרד עריך בחיפה.
מקום כשכיר לעריך בעל 1 עד 2 שנות נסיון בפי"ל.
כתוב אל ת.ד. 1867 ת"א, תוך פירוט תולדות חיים ונסיון.

The Best
פיאט 132
לבחירתך 6 דגמים:
1600 סמ"ק
או
1800 סמ"ק
(אוטומט או רגיל)
החל מ־
—.44,100 ל"י

هكذا من الأصل

مكتبة الأمل

טיול השבוע

אל יערות מנשה

מאת אלי אלעד

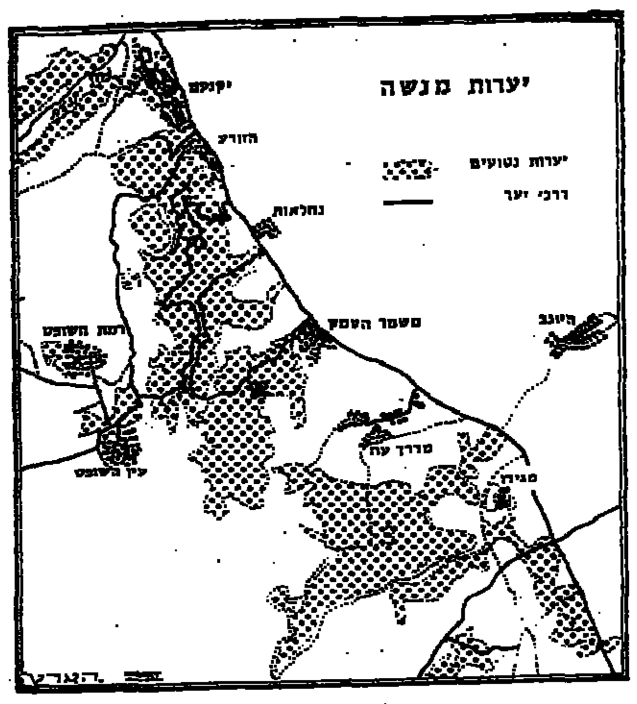

עדיין יש פינות בארץ ישראל הישנה והקטנה אשר ידועות רק למעטים יחסית. אחת כאלה הוא אזור יערות מנשה. זה יער נרחב הרצוף דרכי עפר סלולות ועבירות לכל רכב היכול לקלוט עשרות אלפי מבקרים מבלי שיהיה ניכר כי באו אל קירבו.

הקרן הקיימת לישראל העוסקת ללא הרף בשיפור ובפריצת דרכי יער חדשות והקמת מיתקני פיקניק מגוונים בחלקותיו השונות ועומדת על משמר נקיונו ולבלובו של היער, ראויה למחמאות על מפעל זה. עתה, עם סיום עונת הרחצה והחורף הממשמש ובא זוהי תקופה יפה של השנה להימלט משאונה של העיר ולפקוד את יערות מנשה.

אזור יערות מנשה מקיף כ־30,000 דונם הכוללים גם חלקות חקלאיות. הוא משתרע מנחל יקנעם (ואדי מילק) עד נחל עירון (ואדי ערה) ומכביש יקנעם — משמר העמק עד לשדות המשקים גלעד ועין השופט, בעומק של כ־8 ק״מ מהכביש.

זהו אזור היער הגדול ביותר במדינה ושטחו הוא כפול לערך מהיער השני בגודלו, יער ירושלים. ביער מנשה כשמונה מליונים עצים והנוף השולט בו הוא האורן על סוגיו השונים (אורן ירושלים, אורן קפריסאי, אורן קנרי ועוד). כן ניתן למצוא בו ארבעה מיני ברושים, חלקות עצי חרוב, אקליפטוס ועוד.

בעבר נמתחה ביקורת לא מעטה על אנשי הקק״ל בגין החד־גוניות השלטת ביער מנשה שבו הירבו לטעת עצי אורן והיה מי שכינה זאת בשם „מחבר אורנים". בשנים האחרונות משתדלים אנשי הקק״ל לגוון את הנטיעות ולהוסיף חלקות של עצי יער שונים, שבסביבתם הם שוברים את ההומוגניות של האורן ויוצרים פסיפס, עדיין מוגבל, של צבעים.

גושים שחוברו

ליערות מנשה היסטוריה שהיא סיפור ההתישבות בארץ וסיפורו האישי של חבר הקיבוץ עין השופט בן פלד אשר מלווה את היער מאז ראשיתו.

יערות מנשה עשויים מגושי יער נפרדים, בשכנות הישובים שלידם הם ניטעו, ושנצטרפו לבסוף לרצף אחד. בעבר נקרא האזור, בשעות, הרי אפרים וישובי ההר דוגמת עין השופט ורמת השופט, דליה ורמת מנשה ואחרים, נודעו בשם ישובי הרי אפרים. גם מלוויהם של השרים מאותה תקופה עוסקות בהרי אפרים שמקומם ההיסטורי הוא מגבול עירון מזרחה.

היער הראשון באזור הוא יער משמר העמק, שמלאו לו 45 שנה המקיף כ־800 דונם. אחריו בא יער עין השופט המקיף גם הוא מספר דונם של דונמים שבנטיעתם הוחל ב־1937, עם עליית קיבוץ עין השופט על הקרקע. לערך באותו זמן הוחל בנטיעת יער הזורע ואחריו יער דליה, יער גלעד, יער רמת ועוד.

כיום מהווים יערות אלה, שהם למעשה חורשים, סיפות ביער הגדול של הרי מנשה וממערב עמק יזרעאל. אולם באותן שנים היתה חשיבות רבה לכל חלקת יער קטנה. בצד העובדה כי כל גוש הישובים באזור התפרנס מעבודות היעור, הרי חשיבותו העיקרית היתה קודם כל סמליותו. הערבים ראו ביער השתרשות היהודית, השתלטות על שטחי קרקע ועשו הכל כדי לחבל ולמנוע זאת. כך, במאורעות הדמים של שנות 1936—1937 הציתו הערבים לא אחת את החורש הצעיר וחברי משמר העמק, היו יוצאים תחת אש, לכבות את השריפות. באחד מהמאורעים שהציבו אנשי הכנופיות נהרג חבר הקבוץ אברהם גולדשלגר ועל שמו קרוי כיום היער היפה המכסה את הגבעה העגלגלה שבצד כביש עין השופט — משמר העמק.

מספר בן פלד: למרות המאורעות המאורבים היינו יוצאים כל בוקר לעבודת הייעור והנטיעה כשאנו מזויינים. לא אחת מצאנו עשרות ומאות שתילים בכל יום כשהם עקורים או שנאכלו על ידי עדרי הכבשים שהובאו לכאן בכוונה. היו גם הצתות. ב־1948 נאחזו אנשי קאוקג'י ביער משמר העמק. במשך שלושה ימים הציבו בו את תותחיהם. אחרי כן עברו לגבעת ראש, שהיא כיום מחלקות היער היפות והפופולאריות באזור.

שילוב של שתי יער הקלאות ביערות מנשה

עיקר התפתחותו של היער היתה אחרי קום המדינה והקמת מעברות וישובי עולים באזור. כדי לספק ליושביהם עבודה הם הועסקו בייעור דבר שנתן תנופה גדולה להתרחבות היער למבקר דהיום.

פריצת דרכי גישה

בשנים האחרונות, עם ההתבגרות של חלקות נוספות ביער, הירבתה הקק״ל בפריצת דרכי גישה לכל חלקותיו, שחשיבותם גם בהיותם קווי אש, וכיום ביער דרכים באורך 278 ק״מ. דרכים אלה עבירות בדרך כלל לכל רכב והחלק הגדול נשמר במצב כזה גם בימי הגשמים כאשר רבים מהבאים ליער מחפשים פנוריות.

רשת של כבישים מרכזיים מובילה אל יערות מנשה. הבאים מחיפה יכולים לעשות דרכם בכביש חיפה־יקנעם הנוטה מגידו או לנהוג דרך פארק הכרמל והכפרים הדרוזים עוספיה ודלית אל כרמל עד צומת אליקים ומשם להמשיך ישר בכיוון עין השופט והכביש היורד למשמר העמק. הבאים מתל־אביב יכולים לעשות דרכם עד צומת הורדים ומשם להגיע אל האזור באמצעות כביש נחל יקנעם (ואדי מלק).

לא ניתן להצביע על דרכים ופינות ביערות מנשה המומלצות יותר מאחרות. כל משפחה ומבוקשה. רשת הדרכים המפותחת מאפשרת למבוא פרטיות ללא קושי ואת זו של יותר להשיג שלא בקירבת אתרי פיקניק מוסדרים, שיתרונם במים הזורמים ובמערכת השירותים המותקנת בחלקם.

ניתן להגיע לראש כל אחת מהגבעות המידרות המרכיבות את היער בעזרת דרכי העפר המסתובבות אותן עד הגיען אל הפיסגה.

הבא כאן כמה מהמרכזים העיקריים ביערות מנשה:

★ גבעת בית ראש, מימין הדרך לאלה הנוהגים מעין השופט למשמר העמק, כוללת כ־15 ק״מ דרכים, חלקות יער צפופות שמשלוה שורה בהן. כדאי לעלות אל הכיפה למעלה. למרגלות חורשת האקליפטוסים שליד עין השופט זורמים באורי מים.

★ בצד ערוץ נחל יקנעם, לקים ומחצה מצומת יקנעם, מימין הכביש לאלה הבאים מהצומת, מצוי חניון הכולל יותר מ־100 שולחנות ומים זורמים. מקום זה פופולארי בעיקר בחורף בהיותו מוגן מרוחות.

★ מצפה הזורע: הפניה אליו מכביש הזורע משמר העמק, במקום שהכביש יורד אל הואדי. במקום שילוט המכוון אותך אל חניון הספורט הנופש ואל מצפה מנשה. המצפה, שהוא כמגדל עשוי עצי יער, משמש לתצפית ואתראה מפני שריפות יער. סביבו הותקנו באחרונה מתקני ספורט הכוללים הרמת משקלות, מסלול מרוצים, ארגזי חול, בתים קטנים עם מרפסות למשחקי ילדים, מגרש כדור עף, מגלשות ועוד. כל אלה עשויים מעץ ומשתלבים יפה במקום. החניון מקיף כ־100 דונם ומתכננים את פיתוחם של 200 נוספים וכן הרחבת מגרשי החניה.

בצד דרך העפר הנוהה המובילה אל החניון ניתן להבחין בגבעה שמורחותיה וכיפתה הם חלקת יער שרופה. במקום נפל במלחמת יום הכיפורים סקייהוק שחזר ממשימה בסוריה. טייסו ניצל בשלום. באחרונה נערך במקום טקס נטיעה מחדש. הטייס שניצל השתתף בנטיעה הראשונה.

★ בצד הכביש העולה ממשמר העמק לעין השופט מרובות מאד פינות החן. — ועוד.

דירוג היער

בדרך כלל ישמר באחרונה הפילוס במקום (אם כי יש עדיין מקום רב מאד לשיפורים נוספים). בכל מקום, ואלה רבים, שמוצב שלט הקק״ל בצורת חץ המורה ליערות מנשה, ניתן לרדת מהכביש ולנהוג פנימה, אל תוך היער.

אגב, לא מן הנמנע כי בעת שהותכם ביער תיקלעו לאחת החלקות שם עוסקים בכריתת עצים. באזור יערות מנשה מועסקות בכך 11 קבוצות כשהמטרה היא לדלל את היער שגדל ועל ידי כך לייבוא. מר פלד, שהוא מנהל הכל התכנון באגף היעור בקק״ל, מציין כי כ־1400 טונות עצים נשלחים מדי חודש למנסרות ולבתי החרושת. שווי העץ הנשלח בשנה מיערות מנשה מגיע לכמה מיליונים ל״י.

מפא״י, רוזנבאום והחנויות הפטורות־ממכס

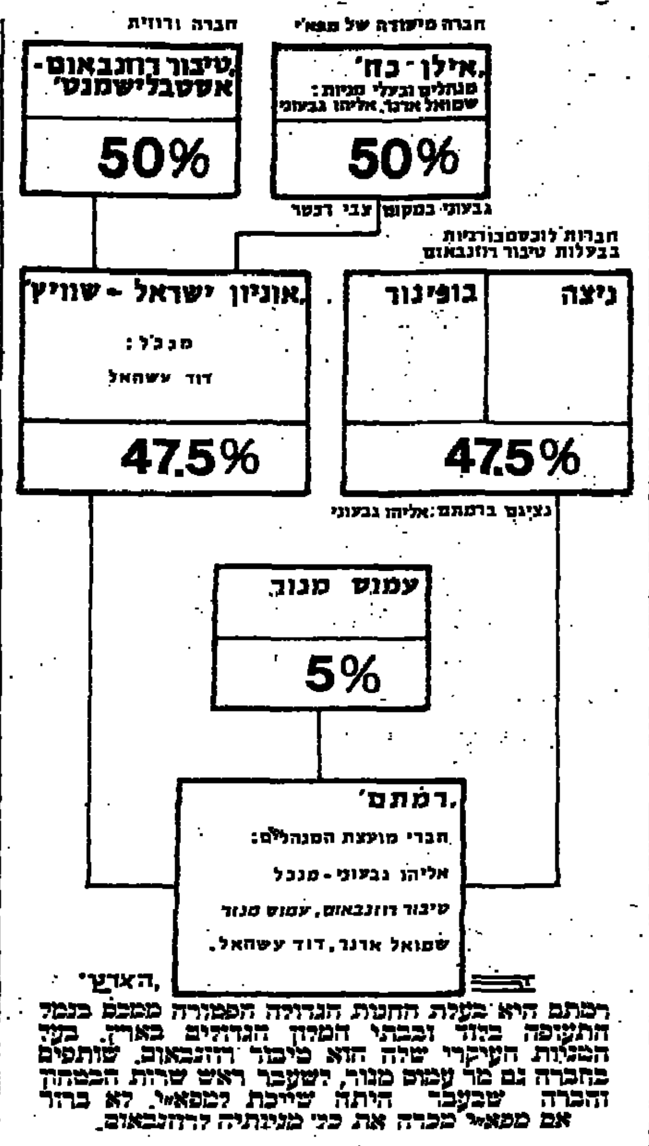

רמתם היא בעלת החנות הגדולה הפטורה ממכס בנמל התעופה בלוד ובבתי המלון הגדולים בארץ. בעל המניות העיקרי שלה הוא טיבור רוזנבאום. שותפים בחברה גם מר עמוס מנור, שעבר ראש שירות הבטחון והחברה שבעבר היתה שייכת למפא״י. לא ברור אם מפא״י מכרה את כל מניותיה לרוזנבאום.

מאת אמנון ברזילי

מנכ״ל סולל בונה מר צבי רכטר נקלע השבוע למצב מביך. באחד המקרים הבודדים בתולדות ההסתדרות, נקרא מבקר ההסתדרות לחקור את פעולותיו של אחד מראשי המשק ההסתדרותי. שלא כבעבר, כשבדיקות מסוג כזה נעשו בחשאי, הפעם, על רקע מעורבותם של אנשי כלכלה ישראליים בפרשת טיבור רוזנבאום, גם צמרת ההסתדרות נאלצה להיזקק לכל אמצעי התקשורת ולהודיע על הצעד הבלתי־שגרתי. מבקר ההסתדרות נתבקש לחקור כיצד קרה שסולל בונה לא עמדה על קבלת שטרות השייכים לה, בשני מיליונים דולאר, שהופקדו באינטרנשיונאל קרדיט בנק בז׳נבה — הבנק המתמוטט של רוזנבאום.

אך מנהל סולל בונה, הקונצרן הגדול ביותר במזרח התיכון, להבהיר בפני כי שיחקור זאת גם את חלקו האישי בחברת רמתם — בעלת החנויות הפטורות ממכס בנמל התעופה בלוד ובבתי המלון הגדולים. עיקר המניות של החברה נמצאות בידי טיבור רוזנבאום וחברות־בנות הקשורות עימו. אך עד לפני זמן לא רב היה מר רכטר שותף סמוי בחברת רמתם. השאלה הנשאלת: את מי ייצג מר רכטר, האם כמנכ״ל סולל בונה היה שותף ברמתם, או שמא היה זה רכטר, איש מפא״י, שניהל בשם המפלגה עסקים משותפים לה ולרוזנבאום.

כל הסימנים מעידים על כך שרכטר יהיה הקורבן ההסתדרותי לפרשת רוזנבאום. המכתב ששלח רכטר למזכיר ההסתדרות בשבוע שעבר, ובו פרטים על הקשרים של סולל בונה עם הבנק, הינו הוכחה לכך. שלא כמכתבים אחרים מסוג זה שנכתבים בשביל עיתונאים, הדליף משהו את תוכן המכתב החוצה בשיחה האופיינית לו. המכתב סבב בעלה רכטר כי שטרות בסך 2 מיליון דולאר שייכים לקונצרן נשארו בבנק בז׳נבה, נשלח לכל חברי הועדה המרכזת. את ההנהלה שהוזיק הבי־הועדה המרכזית יחליף המכתב לעתונות.

בשלילה מוחלטת השיב מר רכטר במכתב למזכיר ההסתדרות ירוחם משל, לשאלה אם יש לו חלק או לסולל בונה קשרים, עם חנויות הפטורות ממכס בלוד. התשובה נרמזה לטעמה, שכן הרשימה הממלכתית בהסתדרות מר יגאל כהן, שבעקבות פרשת רוזנבאום שלח שאילתא למשל — אם נכון כי רוזנבאום שותף בחנויות ללא מכס עם סולל בונה.

חילופי מנהלים

השתתפותו של מר רכטר נבלעה רק בחלקה. חברת רמתם נרכשה על ידי שתי קבוצות של טיבור רוזנבאום באמצע שנות ה־60. קבוצה אחת הן שתי החברות הלוכסמבורגיות ניצה ובופינור. קבוצה אחרת המיוצגת על ידי חברת אוניון ישראל שוויץ, היא המעניינת יותר. שכן בעלי המניות שלה הן חברה ואדויית של רוזנבאום וחברת „אילן כח".

לפי הנתונים שבידי רשם החברות, בעלי אילן כח ובעלי המניות שלה הם, אליהו גבעוני שהוא כיום מנכ״ל רמתם ועו״ד שמואל ארנר, היועץ המשפטי של סולל בונה. מר ארנר נמצא עתה בארה״ב כנציג סולל בונה שם. בשאילתא שקבלה בעולם הזה בהסתדרות, מר אורי אבנרי, למזכיר ההסתדרות הוא כתוב כי ידוע שסולל בונה היא בעלת חברה לפיננסים בניו יורק, שפעלה שנים רבות תחת השם „ריינולדס", בהנהלת שמואל ארנר. „חברה זו הפקידה אצל רוזנבאום, בחברותיו הרשומות בעיר האזה בליכטנשטיין, 1.5 מיליון דולר. מובן שבנסיבות הנוכחיות אבדה ההשקעה".

רכטר יכול היה להכחיש את השמועה בדבר זיקתו לרמתם, בגלל חילופי מנהלים בחברת אילן כח לפני כשנה וחצי. עד אז היה הוא יחד עם שמואל ארנר המנהל ובעל המניות של החברה. השאלה היא מי זו חברת אילן כח. שכן מעט מאד פרטים התפרסמו על חברה זו הידועה כבעלת נכסים של מפא״י ההיסטורית. בבעלותה היה בעבר חלק ניכר של חברת הפרסום „דתף". כיום, יש בידי אילן כח אחוז קטן מכלל המניות בחברת הסרטים „גל כחול" (גם כאן השותף הנוסף הוא חברה ואדויית של רוזנבאום. וכן משקיע פרטי).

בידי אילן כח נמצאה כרבע מכלל המניות בחברת רמתם. שאר המניות נמצאות בידי טיבור רוזנבאום או חברותיו. בידי נציגו האישי בארץ, מר עמוס מנור, בעבר ראש שרותי הבטחון, יש 5% מכלל המניות. לאילן כח כמו לשאר השותפים ברמתם, רווחים נאים מעיסקי החנויות הפטורות ממכס. המחזור בשנה האחרונה הסתכם בכ־4 מיליונים דולר (כ־17 מיליון ל״י). בנמל התעופה בלוד יש שלוש חנויות הפטורות ממכס. רמתם, אשכר ושטרן (אשכר — בבעלות מפעלי פורמן).

החברות חילקו ביניהן את המכירות. רמתם משווקת סיגריות, משקאות אלכהוליים, בושם ומצית. אשכר מוכרת בעיקר מכשירים אלקטרוניים ומצלמות ושטרן — דברי כסף וזהב. חלוקה זו מבטיחה מונופול מוחלט בידי כל חברה. גם הרווחים נחשבים גדולים במיוחד והם מסתכמים ביותר מ־20% על המחזור. חוזה השכרת החנויות לחברות מתחדש מדי שלוש שנים. זה עשר שנים הוא מתחדש ולא נערך מכרז למסירת הזכיון לחברה אחרות.

את מי מייצגים גבעוני וארנר

לפני כשנה וחצי היו חילופי מנהלים בחברת אילן כח. את רכטר החליף מר אליהו גבעוני, מנכ״ל רמתם המייצג שתי החברות הלוכסמבורגיות במועצת המנהלים. שמואל ארנר איש אמונו של רכטר, היועץ המשפטי של סולל בונה וחבר מועצת המנהלים שלה, נשאר בה. השאלה היא את מי מייצגים ה״ה גבעוני וארנר. מדוע ויתר רכטר על עמדת הניהול שלו באילן כח ועל מניותיו. מר גבעוני טען כי הוא וארנר הם נאמנים של חברה אחרת. סביר להניח כי גם רכטר היה כמנהל וכבעל מניות נאמן ובמקרה זה, נאמנה של מפא״י.

גבעוני הוא נציג של בעל המניות העיקרי ברמתם, שהוא טיבור רוזנבאום. משום כך גבעוני הוא גם המנהל בפועל של רמתם. אם גבעוני נכנס כבעל מניות וכמנהל בחברת אילן כח במקום רכטר, פירוש הדבר שבוצעה כאן עיסקה, כלומר מכירת מניות שרכטר היה מופקד עליהן. נראה איפוא כי מפא״י ביצעה עיסקה כספית עם רוזנבאום למכירת חלקה באילן כח. מאחר שעיסקי רמתם משגשגים והרווחים מסתכמים בכ־3.5 מיליונים ל״י בשנה, הרי מפא״י כבעלת רבע מכלל המניות ברמתם זכתה לתמורה נאה. ההערכה היא כי קבוצות רוזנבאום שילמו למפא״י בעיסקה זו למעלה ממיליון ל״י.

„עוז ותבונה במקרא"
גדליה ורדי
מגיש ספרו השלישי
שני ספריו הקודמים
„עיקרו של מקרא"
ו„התנ״ך כתורת חיים"
זכו להערכה מיהדות כבד
מבקרים ומורים
הפצה ראשית „ספרי"

רק עד 30.10.74
ספר הכוזרי
לר׳ יהודה הלוי
בתרגום י. אבן־שמואל
37 ל״י (במקום 46)
התפילה בישראל
מאת: י. אלבוגן
36 ל״י (במקום 45)
אנציקלופדיה של הווי ומסורת ביהדות
2 כרכים
מאת
יום־טוב לוינסקי
52 ל״י (במקום 64)
בכל חנויות הספרים
הוצאת דביר

Botschaft der Bundesrepublik Deutschland
Kulturzentrum
ארנון אדר
ירצה על
אופרה מודרנית
בתיאטרון רומי
מבט אל מאחורי הקלעים
בהצגת האופרה
משה ואהרון
מאת ארנולד שינברג.
ביום השני
24 באוקטובר 1974
בשעה 8.00 בערב.
ההרצאה באנגלית
בליווי שקופיות ותקליטים.
הזמנת מקומות
(ללא תשלום)
בטלפון 231370 ת״א.
19 Kikar Malchei Israel
TEL AVIV

SONGS ANAT LOVES BEST
by
JONATHAN GEFEN
מהדורה אנגלית לספר שכבש לבם של ילדי ישראל בתרגום שובה לב.
מתנה שתרכוש עתה לבם של ילדים דוברי אנגלית.
הוצאת דביר 15.50 ל״י

הופיע בעם עובד

הספר לאשה מגיל 15-75
204 עמ׳ 20.— ל״י
בהזמנות לפנות לעם עובד,
מזא״ה 22 ת״א, טל. 611526

ספרים חדשים
בעם עובד
דוד בן־גוריון — זכרונות כרך ד׳
ספר זה כולל את זכרונותיו של דוד בן־גוריון משנת 1937 והוא הכרך האחרון שהוא פרי עבודתו של דוד בן־גוריון עצמו.
534 עמ׳ 30.— ל״י
פרקי תלמוד לכיתה ט׳
ספר לימוד לפי תכנית הלימודים החדשה, כתוב עברית, ערוך ומפורש על־ידי ברוך בן־יהודה ובהשתתפות ד״ר מנחם מידון.
97 עמ׳ 12.— ל״י
הוקוס פוקוס — נעמי עפרי
קורותיה המשעשעות ומלאות־התמצאה של צנת, המגלה כי אינה ילדה ככל הילדות אלא מכשפה.
מלווה ברישומים של אלונה פרנקל.
הופיע במסגרת בספריה „דן הסכן".
104 עמ׳ 12.— ל״י
קדמון וחבורתו — אורי מילשטיין
סיפור על קבוצת אבנים כנעלה חלק תכונה באורעות שהוליכו להקמת מדינת ישראל ולביסוסה.
הופיע במסגרת „הרבות והנגף".
167 עמ׳ 16.— ל״י
להשיג בכל חנויות הספרים.
בהזמנות נא לפנות להוצאת עם עובד, מזא״ה 22 תל־אביב, טל. 611526.

ספרים חדשים
דיני ממונות
ב־12 שערים של הספר הובאו הלכות הלואה, רבית, שטרות, דיינים, עדות וכו׳, מאת הדיין הרב עזרא בצרי, חלק א׳ 40.— ל״י
תלמוד בבלי
מסכת ברכות עם תרגום עברי, השלבות, הערות וביאורים, ועם רש״י והוספתות, מאת מרדכי לבנון 55.— ל״י
בקורת לתולדות הקראים
חקירה על פי ספרים וסופרים מאת אברהם בער גאטטלאבער, צילום מהדורת וילנא תרכ״ד 28.— ל״י
ערכי המילון החדש לספרות חז״ל
בהשתתפות אברמסון, קוטשר, שפרבר ועוד. כרך ב׳, בעריכת מנחם צבי קדרי (אוניברסיטת בר־אילן) 16.— ל״י
THE TARGUM TO JOB FROM QUMRAN CAVE XI
by MICHAEL SOKOLOFF מחקר חדש בכתבים הארמיים של קומראן, הטקסט הארמי התרגום האנגלי עם הערות ומילון (אוני׳ בר־אילן) 35.— ל״י
ROMAN PALESTINE MONEY & PRICES
by DANIEL SPERBER מחקר בעניני מטבע בתקופת הרומאים בשנות 200—400 לסה״נ, בצירוף הערות ומפתחות (אוניברסיטת בר־אילן) 35.— ל״י
THE SECOND COMMANDMENT
AND ITS INTERPRETATION IN THE ART OF ANCIENT ISRAEL
(GENEVE) by CARMEL KONIKOFF 10.— ל״י
הדפסות חדשות
מלון עברי—רוסי מאת פ. ל. שפירא, בעריכת ב. מ. גראנדה 42.— ל״י
דקדוק עברי מודרג מאת שאול ברקלי, דרגה א׳ (לכתות ה׳—ט׳) 5.80 ל״י
תרגילון ל„זהו הפעלים העברי", מאת שאול ברקלי 1.80 ל״י
תורת הקורבנות, ערוכה ומסודרת באופן שיטתי ע״י א. בר־יעקב 2.60 ל״י
יהושע הפרוע, ספורון לילדים 3.20 ל״י
ARABIC LANGUAGE AND GRAMMAR
חלק א׳ ע״י יוחנן קפליבצקי 12.— ל״י
להשיג בכל חנות ספרים
המכון בת״א: בית עלים, רח׳ קרל נטר 3
הוצאת ראובן מס ירושלים
ת. ד. 990, טל. 32565

מרכז ההסברה
שירות הפרסומים
פרסומים על ישראל
★ קוי היסוד של תכנית הממשלה
★ בטחון והמלחמה בטירור
★ השטחים המוחזקים
★ הגולן וישוביו
★ עלייה וקליטה
★ יהדות ברה״מ
★ יהדות ערב
★ כלכלה ומשק
★ המים בישראל (חוברת ומפת המוביל)
★ המלחמה בסמים
★ הכנסת והבחירות לכנסת
★ כרזת ירושלים
★ דוד בן גוריון (ביוגרפיה)
אפשר לקבל עפ״י פניה אל המקומות הבאים:
★ בירושלים: מרכז ההסברה, שירות הפרסומים, בנין משרד ראש הממשלה, הקריה
★ בתל־אביב: מרכז ההסברה, רח׳ אחד העם 13
מרכז ההסברה, רח׳ קפלן 6 ת״א
★ בחיפה: מרכז ההסברה, רח׳ אחד העם 5
★ באר־שבע: מרכז ההסברה, בנין מרכז הנגב
מספר העותקים מוגבל!

ספרית־פועלים
ספרים חדשים
נתן ביסטריצקי־אגמון
בדרך אל החזון
אסופה רבה היקף של מסות, לעניינן סופרים וספרות, חוויות היסטוריים גדולים, דיוקנאות אישים־מנהיגים, שהם מוארים אור כפול: אור במעמקי דורות ואור חזון האדם.
מהדורה חדשה: [illegible]
עזריאל אוכמני
תכנים וצורות
אוצר ערכים ספרותיים
מהדורה מתוקנת ומורחבת — בהכנה

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למתמטיקה ולמדעי־הטבע
מודיעה לתלמידי שנה ג׳ בביולוגיה בתל״ה, כי ביום ראשון, ד׳ בחשון תשל״ה (20.10.74) בין השעות 12.00—17.00 יתקיים, בבנין מזכירות הפקולטה
ייעוץ לבחירת הקורסים וקביעת תכנית־הלימודים
הוראות הנהגה נשלחו בדואר
ההשתתפות חובה

קדמוניות
רבעון לעתיקות ארץ־ישראל וארצות המקרא
העורך: יגאל ידין עורך־משנה: אפרים שטרן
חברי המערכת: ד׳ אוסישקין, א׳ איתן, מ׳ ברוורי, י׳ צפריר
מרכז המערכת: יוסף אבירם
יצאה לאור חוברת 25—26
כרך ז׳, חוברת 1—2 (1974)
תוכן החוברת
דבר העורך — יגאל ידין
ההרבות הנאטופית בארץ־ישראל — עפר בר־יוסף
יריחו בימי בית שני — יורם צפריר
ארמנות־החורף של מלכי החשמונאים ובית־הורדוס ביריחו — אהוד נצר
תגליות בארץ
הדולמנים בגולן — קלר אפשטיין
קיבעת־אבן מאזור אל־עריש ועליה כתובת תימודית — יוסף נוה ואפרים שטרן
הגבול בין ארץ־ישראל למצרים בכתובת משנת 233 לסה״נ — דן ברייס
שתי כתובות חדשות של הלגיון העשירי באמת־המים של קיסריה — יעקב עלוני ויוסף ריינגל
הרודיון המאוזוליאום של אוגוסטוס — ארתור סגל
המאוזוליאום בגוש־חלב — פאני וינדו וגרשון ארליכמן
תגליות בארצות המקרא
קדמוניות אדמה — יהודה בן־ציון סגל
ספרים
מ׳ מכבי (עורך) ואחרים: יהודה, שומרון וגולן — סקר ארכיאולוגי בשנת תשכ״ח — יורם צפריר; ע׳ אבישר: ספר טבריה — ישראל ל׳ לוין; ורדה זוסמן: נרות־חרס מעוטרים — גדעון פרסטר; נתקבלו במערכת — מגן ברושי.
ידיעות
דברים לזכר פרופ׳ מ׳ אבי־יונה ביום השלושים למותו — ב׳ מזר, ד׳ ברייס, י׳ צפריר
6 לוחות צבעוניים
מחיר החוברת הכפולה —.15 ל״י ● דמי־החתימה בשנת 1974 —.25 ל״י ● דמי־חבר בחברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה כולל „קדמוניות" —.30 ל״י
ההפצה הראשית: א. רביד, ת.ד. 37009, תל־אביב
חוברות בודדות ניתן להשיג בחנויות הספרים
דמי־החתימה ודמי־החבר — במשרד החברה ת.ד. 7041, ירושלים
מחיר כל החוברות שהופיעו עד כה (1—24; 1968—1973). —.120 ל״י, חוברות 1—24 של קדמוניות (1968—1973) נכרכו בשלושה כרכים, חצי בד, עם עטיפה צבעונית ותוכן ענינים ומפתחות — 150.— ל״י
לחברי החברה 25% הנחה

מסגרות לתמונות
ציורים ותבליטים
א ר מ ו ן
רח׳ אילת 47, ת״א
טל. 821076

המכללה
המדרשה למינהל
מיכללה של הסתדרות הפקידים
מסתיימת ההרשמה
לשנת הלימודים תשל״ה
א. לימודי־ערב אקדמיים
בחוגים:
● מינהל ציבורי
● מינהל עסקים
● ראיית־חשבון
ב. לימודי־תעודה
מינהל ● בנקאות — קורס דיפלומה, השקעה בניירות־ערך ● ביקורת פנימית ● תכנות ותכנון — עיבוד־נתונים אוטומטי ● ניהול נכסים ושמאות ● ניהול שיווק ● ניהול כוח־אדם ● תמחיר ● מזכירות רפואית ● תעמלנים רפואיים ● גרפולוגיה במינהל ● פרסום ויחסי־ציבור ● מעבדה לשונית ● וקורסים שונים בתחומי המינהל
חיילים משוחררים זכאים לפטור משכר לימוד, בהתאם לחוק.
פרטים והרשמה בשלוחות המכללה:
ירושלים — בית־הפקיד, מסריק 10, טל׳ 02-66380
תל־אביב — המכללה למינהל, אלנבי 113, טל׳ 03-624462
חיפה — בית־הפקיד, מאיר 44־46, טל׳ 04-524103
באר־שבע — המכללה למינהל, השלום 18, טל׳ 057-78706

מסעדות יוקרה נסגרות

כדי להחזיק את הראש מעל המים מפטרים עובדים וקונים פחות מזון

מאת אלעזר לוין

בר קשה פוקד את ענף המס־ … המתרכז רובו ככולו בתל־ … הנה הדיווחים האחרונים על ים הפוקדים יומים בענף: המסעדה המכסיקאית ברחוב ביפו. נסגרה בסוף ספטמבר, ה חודשים לאחר פתיחתה ב־ ם. בעלי המסעדה, הי"ה רפ־ האלכס כהן, השקיעו כ־600 לירות בשיפוץ הבניין ששכרו. 2.5 לירות לחודש) מכייר. ה־ ם היו גבוהים מאוד, כ־100 לארוחה, והקהל לא בא. פיקס, מסעדה של האחים על ברחוב דיזנגוף 344, נס־ לפני כשלושה חודשים, ואחר ך כמסעדה עממית, תחת השם בירדי" (הציפור הכחולה). ה־ ארך חודשיים — וכיום גם ה זו סגורה. ונדולה (ברחוב פינסקר), ב־ נחום אלדד ושותף שקט, עו־ רה"ארגון, ומושכרת לאחר ה־ ם הוותיקים, בתקווה שהוא יצ־ להגדיל את מספר המבקרים. הילי (יהודה הלוי/קרליבך), ה מבוקשת של אנשי עסקים, ; זה הדייב. רשכית בחכים ית הראשית, שנפטה לארה"ב. המסעדה אומר, כי גם כשהשוב ; אם כדאי לפתוח את העסק.

„בשל העסקים החלשים".

● פיניצה, בבני התערוכה (ב־ בעלות איש העסקים ברונו לנדס־ ברג), נסגרה בימי מלחמת יום הכי־ פורים „לרגל המצב", וטרם נפתחה בחדש.

גם במסעדות הפתוחות עדיין, הי־ נחשבות מקומות"יוקרה, העסקים חל־ שים, כפי שנראה בדוגמאות בהמ־ שך. לא־מעטים שכחים לאיזום של בעלי המסעדות, שבגבו מחירים כ־ פולפלים התנו בתמורה אוכל ושי־ רות שעמדו במקרים רבים על רמה בינונית. אמנם, העסקים הרעים מר־ תיעים בחדשים האחרונים את בעלי המסעדות מהעלאות מחירים מופ־ רזות, כי חוששים להבריח לקוחות. אולם גם כך נשארו המחירים גבו־ הים בהשוואה „למסעדות דומות ב־ חו"ל.

ארבע קבוצות

המחיר ההתחלתי במסעדות"יוקרה כמו קבבה, קפריצ'יו והמקומות"היוק־ רה ביפו העתיקה, נע סביב 70 לי־ רות לאיש גם ללא משקים אלכו־ הוליים, חוץ מכוסות. בחדרי הגריל של דן ושרתון, המחיר הממוצע כ־80 לירות לאיש. במסעדת היוקרה הי־ רושלמית משכנות שאננים, המחיר הממוצע בין 80 ל־90 לירות לאיש. פסקתי לבקר באחרונה במסעדות, בשל המחירים המופקעים שלהן — אומר פייר חיים הרצוג.

מה הביא למשבר, חוץ מהמחירים היקרים? קהל מבקרי המסעדות נחלק לארבע קבוצות עיקריות: תיי־ רים; אנשי עסקים מקומיים וזרים; ישראלים המקיימים שמחות משפח־ תיות: זוגות, בעיקר צעירים, הר־ ואים מסעדה כמקום לבילוי־ערב. מתברר כי בשלושת הסוגים הרא־ שונים חלה ירידה תלולה במספר המבקרים. המסעדות המחזיקות מ־ עמד עושות זאת בעיקר תודות לזו־ גות הצעירים, הממשיכים לבלות בלילה.

אומר אמיל גטלן, בעל קבבה, מסעדה שבה כ־60 מקומות: ב־ צהריים לעיתים ריק לגמרי. לפעמים תפוסים שניים־שלושה שולחנות. ב־ ערב יש קצת יותר עבודה. בתקופה החגים סגרתי לשלושה שבועות (הוא מכחיש ידיעות הנפוצות בענף, ש־ בדעתו לסגור לגמרי), אף שזו עונת התיירות, כי התיירים של החגים קנו פנסיון מלא בבתי המלון, ואינם באים לאכול. הירידה בתיי־ רות השפיעה עלי קשה. הארוחות העסקיות נעלמו לגמרי, כי אנשים אינם עושים עסקים. גם אין כבר ריח, לאור ההלוואה והכוח המחשבות כמשבר כלכלי, לעריכת שמחות מש־ פחתיות במסעדה. באים בעיקר זו־ גות צעירים, שנשאר כסף בעסקים שונים. לדעתי, בשנה הקרובה ייסג־ רו חלק גדול מן המסעדות, בעיקר אלה שאינן מנוהלות על ידי אנשי מקצוע.

נחום אלדד, שהשקיע קרוב למי־ ליון לירות בבניין המפואר של קפ־ ריצ'יו (צפון רחוב הירקון), מצייר תמונה דומה: מאז מלחמת יום ה־ כיפורים נעלמו כמעט לגמרי ה־ תיירים. גם אין עורכים עתה ארו־ חות עסקיות. במסעדה של 75 מקו־ מות, בצהרים ריק לגמרי, ברוב ה־ ימים. אני מחזיק את המקום פתוח רק לשם נקיון ושידורים. המחזור הוא בעיקר בשעות הערב, כאשר למקום באים צעירים, וקצת משפחות לחגי־ גות פרטיות. הקפאתי תכנית לבנות מסעדה קייצית על גג הבניין. מרוחי היין והגבינות מגדר כל הקיץ.

מסעדות בתי המלון חייבות להש־ אר פתוחות, ולהן יש לקוחות רבים מבין האורחים. אך כשיש שפל בתיירות ובפגישות העסקיות — מחמיר גם המצב של אלה. למראית עין, דומה שיש ירידה של 50% במספר האוכלים במסעדה תל־אביב הקטנה של מלון הגדול (ביקשתי לקבל נתונים מהנהלת המלון, גבי אורח בערב, אך לא נענתי), הי־ מקובלת כמסעדת עסקים טיפוסית. ירידה ניכרת, אך בשיעור קטן יותר, מורגשת גם במסעדות הילטון ודן. היחידה ממסעדות המלונות הנהנה עסקים טובים. היא זו של מלון פלא־ זה, והסיבה ברורה: במחיר 35 לירות (כולל מסים), מוצע לאורח מבחר של עשרות מנות ראשונות ועיקריות ותריסר סוגי מנות אחרו־ נות, לפי השיטה של „אכול כפי יכולתך" מצדך מגנן. זוהי המסעדה היחידה בתל־אביב שאיה מלאה עד אפס מקום בחדשים האחרונים, כאשר לעיתים גם יש לעמוד בתור.

הסוג גם-מצבן של מסעדות היוק־ רה ביפו, וכבר הוזכרה את הספר־ ארת בתן, שנסגרה. שמועות אומ־ רות כי מסעדה נוספת, השייכת ל־ אשת־חברה נודעת, עומדת בפני סגירה. טוב יותר מצבן של שתיים־ שלוש מסעדות המשמשות מרכז ל־ אנשי „החוג הנוצץ". אלו ממשיכים לבוא כדי להיראות, והשלום של 200 לירות לזוג אינו מהווה אצלם בעיה.

מנסים לחסוך

טוב, בשטן יהוי, מצבה של מס־ עדת"היוקרה צינן בכרם התימנים. בעל המסעדה צינן לה, מצביע על הסבה גלגל, לפני שנה חוזי, סול נקודת המפנה, שמאז הזול הירידה בתיירות ובתפוסת המסעדה. היום כמעט ואין באים למסעדתו תיירים, והוא מעריך את הירידה בסוג זה ב־80% בהשוואה לעבר. אולם ישר־ אלים ממשיכים לבקר במסעדה — אולי משום שמחיריה זולים יחסית, כ־50 לירות בממוצע לאיש.

כדי להחזיק את הראש מעל ה־ מים, מנסים לחסוך. אמיל צמצם את מספר עובדיו בקבבה מ־18 ל־12. אצל אלדד עובדים 13 איש, לעומת 25, קונים כמויות קטנות יותר של אוכל, כשהדלים לא לבובן, מקפי־ דים יותר על הסכון בחשמל ובגזים. כל אנשי שיחו אמרו כי מחיר הבשר והמכל בקירוב בשנה ומני ואחרוזנות, ומחיר מוצרים אחרים עלה אף ביותר. הם אומרים כי קשה להוסיף יותר כמה שהם עושים, מבלי לפגוע ברמה.

סוג אחר של מסעדות מוסיף לעשות גם בימים קשים אלו עסקים טובים. הכוונה למסעדות העממיות, בהן ניתן לרוב לאכול ב־10 עד 15 לירות לאיש (ללא משקים ומסים). ה„דראג סטורי" והמזנונים העממיים מוכרות גם כיום כמויות גדולות של מזון. אולם הרגשתי האישית — צירוף של הצפיות והתחושה — היא שהישראלי הזולל במסעדות היקרה לא עבר למסעדות העממיות, אלא מעדיף לשבת בבית. המקומות ה־ עממיים ממשיכים ליהנות מקהל ה־ לקוחות הותיק הקבוע שלהן. אך גם כאן יש נפילות: מסעדה עממית ברחוב גאולה 44 נסגרה „לרגל ה־ מצב", והוצעה שמצות למכירה.

מה ניתן לעשות כדי לעזור לענף? אין כלל בטוחן שיש הצדקה לדרוש מגורם ציבורי כלשהו לעזור למסע־ דות היוקרה. אלו הם עסקים פרטים מובהקים, שנקלעו לקשיים, לא ב־ כעס, בשל צמיחתם כפטריות, הפל־ את המחירים ותקלות בשירות. יש להניח לעניינים להתפתח באופן טב־ עי: הגרועים והלא־יעילים יפלו ויסגרו, הטובים יקבו כמלא כיותר לקהות, ויצליחו להתקיים. אולם יש לשקול אפשרות של עזרה לכשני תריסרים של מסעדות מומלצות ל־ תיירים, שיהיו דרושות אולי בעתיד, עם התגברות התיירות. צורה אפש־ רית של עזרה היא הפחתת מסים על יבוא ריהוט וכלי שולחן, וכן הנחות מסויימות במיסוי.

שבונות הגז ומבוכת־הצרכן

למתלוננים על חשבונות מופרזים מתברר כי לולא התלוננו לא היו מקבלים בחזרה את כספם

מאת לאה פורת

4 באוגוסט השנה, שב תושב רוממה אהדגי לביתו והופתע … נתברר לו שנותק חיבור הגז … הוא מצא הודעה מהחברה … עפה הוא קשור בהחה ל־ … כי הגז נסגר בגלל אי־ … ואם הוא רוצה לחדש את … עליו לשלם חוב של 21.31 ל"י 15 ל"י בעד פתיחת זרם הגז …

אהדגי פנה בתלונה לרשות … לצרכנות שליד ההסתדרות … צמו תצלומי חשבונות הכו־ … כי כל החשבונות שקיבל, שול־ … אילו החוב שבגללו הופסק לו … שולם כבר ב־1 ביולי אותה … כלומר יותר מחודש קודם ה־ … התלונה הועברה לחברה הגז … בבירור.

✱

… יהודה סולטני מיהוד ל־ … חברת פטרולגז כדי להתקין … להספקת גז לדירתה החד־ … היתה בטוחה כי תידרש לשלם … עשרות לירות. שכן, בחוזה … עם הקבלן שבנה את הבית היה … לפיו התחייב לעשות „הכנה … מרכזי" בדירות. אך נתברר לה … עליה לשלם 597.80 ל"י לחברת … שכנים הגרים באותה קומה … רק 390.80 ל"י. כן קיבלה … בכתב יד בו בגלל סעיף … של 10 ל"י. ב־13.6 פנתה הגבי … במכתב לחברת פטרולגז בו … הסבר לחשבון הבזוז. עד … קיבלה תשובה.

✱

… קרול ויזכגן מחיפה קנה דירה … שנה בקרית הכרמל. בבית בה … את הי"ל? מסופק הגז באמ־ … מרכזיה ולכל צרכן יש מונה. … מר ויזכגן לחברת, אמישראגז … ספקת גז בבית זה בבקשה להעב־ … את המונה על שמו. אולם ב־ … החברה אמרו לו כי יש ל־ … להחליף את המונה. בלית ברירה הס־ … ונבו ממנו 90 ל"י. מר ויזכגן … התלונן ברשות לצרכנות. בבירור ב־ … ראשי של חברת הגז העלה … לא רק שגבו מהצרכן סכום מופ־ … — 90 ל"י במקום 66 ל"י … שניתן היה להעביר את המונה … תמורת 20 ל"י בלבד.

✱

… אולה רוזנצוייג היא בעלת … בתל־אביב, אליה היא באה רק … רחוקות שכן מקום מגוריה … הוא בארה"ב. מאז ינואר ה־ … לא ביקרה בארץ, אולם חברת … המספקת גז באותו בית, המ־ … לשלוח לה חשבונות גם בעד … שאחרי ינואר. רק אחרי … תלונה לחברה ואחרי ב־ … טלפונים רבים, הודיעה ה־ … כי ביטלה את כל הסכומים … לחובת הגבי רוזנצוייג עד 31. ואף החזירה 16.04 ל"י.

טיפה בים

… אלה הם אך טיפה בים … נגד חברות הגז. הדוגמאות … כאן כמייצגות סוג מסוים … תלונות שהיקפן גדל בחודש … מלחמת יום הכיפורים. הן נוג־ … לצרכני מרכזיות גז. המחזיקים 20 מכלל צרכני הגז ומספרם … לכ־160 אלף. מספר צרכני … מרכזית ילך ויגדל, כי כמעט כל … חדש מקבל גז בשיטת המרכ־ …

… צרכנים רבים שהתלוננו בחברות … קיבלו חזרה כספים שנגבו מהם … למרות לדעת כי לולא היו … מתלוננים, לא היו מקבלים בחזרה … המגיע להם. הגבי רות קריגל … מדור התלונות ברשות לצרכנות, … כי בידיה דוגמאות לעשרות … חשבונות ותיקים ובהם סכומים … שצרכנים ביקשו לבדוק. … הערות הצרכנים בעולם לא היו … את ההפרשים. … צרכנים משלמים יותר מה־ … אינם יודעים על כך הכסף … בידי החברות? … אחת מיני רבות, היא הש־ של 10.80 ל"י שגבו חברות הגז … חדשים כדמי רישום ובד־ … משרד המסחר והתעשיה קבע … שתשלום הזה הוא בלתי … אך הצרכנים ששילמו אותו … מקבלים אותו בחזרה. … טיפול בכל תלונה נמשך חדשים … ולעתים, נדמה, כי רק הודות … להתערבותם של ארגון צרכנים או … עתון — מטפלים בתלונה. … התלונות הרבות כעידות על סד־ … לקויים במחלקות החשבונות של … החברות. לאחרונה, צרכנים החלו ל־ … חשבונות המבוססים על הערכה … צרכנים נבוכים פנו לחב־ … ואז נתברר להם כי בכל מחד־ … בכוח אדם, החל במלחמת … הכיפורים, היו נאלצים לשלוח … חשבונות לפי הערכה. כאז, כביכול, … התגברו על המיגור. אולם עלתה … כולן חברת פזגז המרכזת כ־40% … מספר הצרכנים (360 אלף). היא … הליכה בתיאום ובהסכמה עם ועדת … הבין־משרדית — להנהיג את … ההערכות כשיטה קבועה לפי סדר זה: … הערכות, וקריאה אחת. מאחר והחשבון נשלח אחת לחודשיים פי־ רוש הדבר הוא כי קריאת מונה תיע־ שה אחת ל־6 חדשים.

המונה שיש לכל צרכן מרכזיה רו־ שם את צריכת הגז במטרים מעוקבים. בכל מטר מעוקב יש כ־2.5 ק"ג גז והמחיר כפי שהוא בתוקף מ־14 ב־ ינואר, הוא 4.01 ל"י למ"ק. כאשר אין קוראים את המונה ושולחים חש־ בון לפי הערכה היא מבוססת על הצריכה של אותו צרכן בתקופה ה־ מקבילה בשנה הקודמת או על צרי־ כה ממוצעת במשק, שהיא 7 ק"ג בחודש.

אי־נוחות לצרכן

מנהל חברת פזגז מר כרמי איי־ זנברג הבהיר כי השיטה החדשה חוסכת בכוח אדם ובהוצאות. הוא אמר כי לדעתו לא יתעוררו בעיות והצרכן יתרגל לשיטה. אנשי פזגז אמרו כי גם חברת החשמל נוהגת כך וכן רשויות מקומיות לגבי מים. אולם בירור בחברת החשמל העלה כי ההערכות אינן נהוגות שם כשי־ טה אלא רק במקרים מיוחדים וכי לא ינהיגו זאת כשיטה אלא לאחר מבצע של הסברה מקיפה אצל ה־ צרכנים. במחלקת המים של עיריית תל־אביב מסרו לי כי שולחים חש־ בונות לצרכנים רק לפי קריאות.

כשביקרתי בסניף תל־אביב של חברת פזגז נתברר לי מפי מנהל הס־ ניף כי אכן התעוררו בעיות בעק־ בות ההערכות והצרכנים רבים באים לבירורים. דוגמאות טיפוסיות לבי־ רורים מסוג זה הן כאשר הצרכן איננו נמצא בבית ובכל זאת שולחים לו חשבון. או שהשימוש הוא קטן וה־ חשבון הוא גדול. מר איזנברג אמר כי באמת ליקוי, שכשולחים חש־ בונות מופרזים, שולחים גם חשבו־ נות בעלי הערכה יותר נמוכה. אלא שגם דבר כזה מעורר בסופו של דבר אי־הבנה כי החשבונות הבאים יהיו בסכומים יותר גדולים.

סגן מנהל מינהל הדלק במשרד האוצר, מר שבתאי שבתאי, שהיה בין אלה שסמכו ידם על שיטת ה־ הערכות, טען כי ההוצאות הכרוכות בהספקת גז במרכזיות הן כה גדו־ לות שהיה הכרח למצוא דרכים לחס־ כון והוא סבור כי גם חברות הגז האחרות ילכו בעיקבות פזגז. הוצאות החברות במרכזיות נובעות מהצורך להעסיק פקחים שידאגו למלאי של גז, לקרוא מונים, להכין חשבונות, לשלוח את החשבונות, לגבות את הכסף ונוסף על כל אלה — מתברר כי צרכנים רבים אינם משלמים ב־ זמן. מר שבתאי סיפר עוד כי מעוד־ דים את החברות לתת אפשרות ל־ צרכנים לשלם באמצעות הוראות קבע לבנקים שם הם מחזיקים את חשבונותיהם.

נראה כי על אף אי־הנוחות ה־ נגרמת לצרכנים בשל שיטת ההער־ כות, תמשיך חברת פזגז, ואולי גם חברות אחרות, בשיטת ההערכות ו אנו הצרכנים נצטרך להשלים עם כך כפי שנאלצנו להשלים עם דב־ רים בלתי־נוחים אחרים.

שיפור השירות

בשעת הראיון עמו, סיפר מנהל פזגז מר איזנברג על תכניות רבות של החברה לשפר את השירות ל־ צרכנים — אולי כמשקל־נגד לאי־ הנוחות של שיטת ההערכות. בין ה־ שאר סיפר כי נמצאים כבר בשלב מתקדם של מו"מ עם הבנקים כך ש־ בקרוב יוכלו צרכנים לתת הוראות לבנקים שלהם לשלם את חשבונות הגז. גם צרכנים המקבלים גז במי־ כלים יוכלו לשלם בבנקים. כן סיפר כי צרכנים אלה יכולים להזמין גז בשעות שאחרי העבודה וההזמנה נר־ שמת ברשמקול.

החידוש האחרון הוא הפעלת פי־ קוח באמצעות מחשב על סדר הלו־ קת מיכלי הגז. כל בוקר מתקבלת במשרד רשימה שמית של הלקוחות שחל פיגור אצלם מעל ליום אחד בחלוקת המיכלים. כל מחלק מק־ בל את הרשימה המסודרת בהתאם לימי הפיגור. אם מתברר שהיה פי־ גור של יותר מ־3 ימים, חוקרים את הסיבה ואם יש צורך דואגת ההנה־ לה לחלק את המיכלים.

בעיית החשבונות היא רק אחת מ־ הבעיות המטרידות את צרכני הגז. בעיות אחרות כמו דרישות המחל־ קים להוריד את מיכלי הגז מקומות עליונות לחצר, דרישות לשלם בעד מערכת צנרת למרות, שכבר שיל־ מו לקבלן, שירות בלתי אדיב, ה־ עדר נימוסים וטלפונים תפוסים נדונו בעתון בתקופה האחרונה וודאי נשוב עוד לדון בהן.

מרכז זלמן שזר
להעמקת התודעה
ההיסטורית היהודית

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להשתלמות עובדי הוראה
הפיקוח על הוראת ההיסטוריה

מפגשי מורים להיסטוריה
יהודים ויהדות
בעיני העולם ההלניסטי

יחידה לימוד ראשונה

✱ מחוז ירושלים — (במרכז זלמן שזר, רחוב הובבי ציון 4, ירושלים)

יום ראשון י"א חשון תשל"ה (27.10.74) — גלויי אהדה בין היהודים לבין העולם היוני־רומי. ד"ר אהרן אופנהיימר, אוניברסיטת תל־אביב.

יום ראשון ב' כסלו תשל"ה (17.11.74) — שנאת ישראל בעולם ההלניסטי־רומי. ד"ר משה ד. הר, האוניברסיטה העברית.

יום ראשון כ"ד כסלו תשל"ה (8.12.74) — השפעת ההלניזם על יהדות בבל ומסופוטמיה. פרופ' משה בר, אוניברסיטת בר־אילן.

יום ראשון ט"ז טבת תשל"ה (29.12.74) — הוראת הנושא „יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי" בבתי הספר — מר ישעיהו גפני, האוניברסיטה העברית.

✱ מחוז תל-אביב והמרכז — (בבית הסופר, רחוב קפלן 6, תל־אביב).

יום שלישי י"ג חשון תשל"ה (29.10.74) — השפעת ההלניזם על יהדות בבל ומסופוטמיה. פרופ' משה בר, אוניברסיטת בר־אילן.

יום שלישי ה' כסלו תשל"ה (19.11.74) — גילויי אהדה בין היהודים לבין העולם היוני־רומי. ד"ר אהרן אופנהיימר, אוניברסיטת תל־אביב.

יום רביעי ד' טבת תשל"ה (18.12.74) — שנאת ישראל בעולם ההלניסטי רומי. מר ישעיהו גפני, האוניברסיטה העברית.

יום שלישי י"ז טבת תשל"ה (31.12.74) — הוראת הנושא „יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי" בבתי ספר. ד"ר אהרן אופנהיימר, אוניברסיטת תל־אביב.

✱ מחוז הדרום — (בבנין הספריה, חדר 310, אוניברסיטת הנגב)

יום שלישי כ' חשון תשל"ה (5.11.74) — היחסים בין יהודים לנכרים בסוף ימי בית שני. פרופ' שמואל ספראי, האוניברסיטה העברית.

יום חמישי י"ד כסלו תשל"ה (28.11.74) — הלניזם בעולמם של חז"ל. ד"ר משה ד. הר, אוניברסיטת הנגב.

יום רביעי י"א טבת תשל"ה (18.12.74) — שנאת ישראל בתפוצות הקדומה. פרופ' דוד פלוסר.

יום רביעי י"ח טבת תשל"ה (1.1.75) — הוראת הנושא „יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי" בבתי ספר. גב' נעמי פריג'.

✱ מחוז חיפה והצפון — (בבית העם ע"ש ש. פבזנר, רחוב פבזנר 5 (מרכז הדר חיפה)

יום רביעי כ"א חשון תשל"ה (6.11.74) — שנאת ישראל באימפריה הרומית. ד"ר דוד גוטבלט, אוניברסיטת חיפה.

יום רביעי י"ג חשון תשל"ה (27.11.74) — הלניזם בעולמם של חז"ל. מר ישעיהו גפני, האוניברסיטה העברית.

יום רביעי י"א טבת תשל"ה (25.12.74) — יחסם האוהד של ההלניזם ליהדות. ד"ר דוד גוטבלט, אוניברסיטת חיפה.

א. מפגשי המורים יפתחו ע"י מר שלמה נצר, מפקח מרכז על הוראת ההיסטוריה במשרד החינוך והתרבות.
ב. כל ההרצאות מתחילות בשעה 8.00 בערב.

מורה, גזור ושמור מודעה זו!!

אוניברסיטת תל-אביב

דיקאנאט הסטודנטים

הגשת בקשות לסיוע, מענקים, מעונות והלוואות לתשל"ה

הנני להביא לתשומת לב תלמידי אוניברסיטת תל אביב עד סוף חודש אוקטובר ניתן להגיש בקשות למענקים מילגות והלוואות.

את הבקשות מגישים באמצעות טפסים אותם ניתן להשיג במזכירות דיקאנאט הסטודנטים (בנין רקנטי קומת קרקע), ביחידה למירשם (בנין מקסיקו), במזכירויות הפקולטות ובמשרד מנהל המעונות.

מענקים (הנחות בשכ"ל) — בקשה למענק זכאים להגיש סטודנטים לתואר ראשון בלבד שמצבם הכלכלי מצדיק זאת.
המועד האחרון להגשת בקשה זו — 28.10.74

מילגות — בקשות למילגות זכאים להגיש סטודנטים שהישגיהם בלימודים ומצבם הכלכלי מצדיקים זאת.

המועד האחרון להגשת בקשה זו הינו 28.10.74

הלוואות — בקשה להלואה מקרנות ההלואה של האוניברסיטה זכאים להגיש סטודנטים שמצבם הכלכלי מצדיק זאת. את הבקשות יש להמציא למזכירות דיקאנאט הסטודנטים החל מראשית שנת הלימודים ובמשך כל השנה. תלמידים אשר הגישו כבר טופס „דו"ח מצב כלכלי" חייבים למלא ולהגיש גם „דף בקשה להלוואה" שניתן לקבלו במזכירות דיקאנאט הסטודנטים.

בקשות כל ההטבות דלעיל ניתן להגיש למשרד דיקאנאט הסטודנטים אישית או בדואר רשום.

אגודת דנטי אליגירי ירושלים

שעורים באיטלקית

שפה, ספרות ותולדות האמנות

יתחילו ב־27 לאוקטובר 1974

ההרשמה יום יום בין 5.00—6.30 אחה"צ במועדוננו בבנין טרה-סנטה, ירושלים

משרד הסעד
עירית ירושלים המחלקה לחנוך
משרד החנוך והתרבות

המכון להכשרת מדריכי נוער מודיע על:

רישום מועמדים ללימודים לקראת התואר
„מדריך מוסמך" (מחזור 9)

מתקבלים:
ירושלמים בני 32—21 בעלי השכלה של 12 שנות לימוד.
יועדפו מועמדים בעלי נסיון קודם בהדרכת נוער.
במקרים מיוחדים יתקבלו גם מסיימי 11 שנות לימוד.

הלימודים:
הלימודים במכון נמשכים 15 חודשים, ברציפות. בשעות לפנה"צ יתקיימו השעורים העיוניים ואילו בשעות אחה"צ יועסקו התלמידים בעבודה מעשית מודרכת.
במשך תשעה החודשים הראשונים יקבלו תלמידי המכון מלגה חדשית בת —150 לירות. בששת החודשים הנותרים יועסקו בהדרכת נוער בשכר (במשרה חלקית).

הסמכה:
בוגרי המכון אשר יעמדו בבחינות הגמר יועסקו בעבודת הדרכה בבתי הנוער בירושלים (או במסגרות דומות) בתנאי שכר השווים לאלה של מורה מוסמך.
לתלמידים שיזכו להערכתו החיובית של הפיקוח, יוענק התואר „מדריך מוסמך" בתום שנה אחת של עבודה מעשית.

רישום ופרטים: במכון להכשרת מדריכי נוער שליד המדרשה לעובדים חינוכיים סוציאליים, רח' בית הערבה 7, ירושלים. טל. 37838; 65912.
שעות המשרד במכון 14.30—08.00.

רשות השידור מרכז ההדרכה

קורס עוזרי הפקה בטלוויזיה (בערבית)

תנאי הקבלה: יתקבלו דוברי ערבית על בוריה, בעלי השכלה על־תיכונית ובעלי ידיעה טובה של השפה העברית והאנגלית.
רצוי נסיון בהפקה קולנוע, טלוויזיה או תיאטרון.

בחינה: המשתתפים ייבחרו לאחר בחינות בכתב ובע"פ.
מועד הבחינה בכתב הוא יום ב' 4.11.74 בשעה 10.00.

מועד ומקום: הקורס יתקיים בירושלים במרכז ההדרכה של רשות השידור. הוא ייפתח בראשית חודש דצמבר 1974 ויימשך כ־3 חודשים, וכתכנותו תהיה:
שלב א': שבועיים לימודים מרוכזים (מ־09.00—17.00 בכל יום)
שלב ב': התמחות כ־3 חודשים במחלקות השונות בטלוויזיה.

הרשמה: בקשות יש להפנות למרכז ההדרכה, רשות השידור, רוממה, ירושלים. יש לצרף: 1) קורות חיים ואישורי השכלה מתאימים. 2) קבלה על תשלום דמי הרשמה בסך 30 ל"י. (לפקודת מרכז ההדרכה, רשות השידור. בחשבון בנק הדואר מס' 5־05304־0). 3) תמונה.

המועד האחרון להרשמה: 28.10.74

הערות:
1) דמי ההרשמה לא יוחזרו בשום מקרה.
2) חלקו של הלומד בשכר הלימוד של הקורס הוא בסך 120 ל"י.
3) לא יהיה מועד נוסף לבחינה.

ביה"ס להנדסאים

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

מודיע על

א) הסתיימה ההרשמה למגמות:
הנדסאי בניה — לימודי יום
הנדסאי אדריכלות — לימודי יום

ב) 1. נותרו מספר מקומות למסלול יום וערב במגמות:
אלקטרוניקה, מכשור ובקרה, מכונות
חשמל, כימיה, מיכון חקלאי
פיזיקה, פלסטיקה, תעשיה וניהול
מחשבים, מזון, הנדסה רפואית
ביו־הנדסה

2. נותרו מספר מקומות למסלול הערב במגמות:
בניה ערב, אדריכלות ערב
הנדסאים מורים, קדם הנדסאים
3. ההרשמה תסגר בסוף החודש

ג) בחינות המיון:
1. בחינות מועד א' התקיימו בתאריכים 22־23־24.9.74.
2. בחינות מועד ב' לתלמידים שלא יכלו להגיע ולנרשמים עד סוף החודש תתקיימנה בימים כמפורט להלן:
פיזיקה 7.11.74
מתמטיקה 10.11.74

משך הלמודים:
א) למודי יום הנדסאים — שנתיים 40 שעות בשבוע.
ב) למודי ערב הנדסאים — ארבע שנים ארבע פעמים בשבוע.
ג) למודי צבירה — פעם פעמים בשבוע לפי בחירה.
ד) למודי יום טכנאים — שנה מוגברת.
ה) למודי ערב טכנאים — שנתיים מוגברות.
ו) למודי ערב קדם הנדסאים — שנה. ארבע פעמים בשבוע.

הערות:
א) מתקבלים/ות לכתות ההנדסאים (הטכנאים) בוגרי/ות י"ב כתות תיכון לרבות בעלי תעודת בגרות אקסטרנית או בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (רמה כסמ"ה או מסמ"ר א').
ב) מתקבלים לכתות קדם הנדסאים גומרי י"א כתות עיוני או תיכון מקצועי.
ג) תלמידים/ות המשתתפים/ות בלימודי יום נהנים/ות מהלוואות מטעם משרד העבודה.
ד) חיילים/ות בשרות חובה הלומדים בכתות הערב מקבלים הנחה משכר למוד בשעור 50%.
ה) חיילים משוחררים כשרות מלואים ממושך (עפ"י חוק החייל המשוחרר) הלומדים בביה"ס זכאים כמפורט בחוק.

פרטים ו/או הרשמה יש לפנות:
חיפה — (למודי יום וערב) מרכז ביה"ס בקמפוס ביה"ס בקרית־הטכניון טל. 04/235166 קבלת קהל בין 08.00—14.00 ובימים א', ג', ה' בין 08.00—18.00.
אוהל שרה — (עמק יזרעאל) — למודי ערב — מכונות, אלקטרוניקה, קדם הנדסאים), מר אמרנט, המועצה האזורית יזרעאל, אוהל שרה ד.נ. יזרעאל טל. 067/22956/7.
מדרשות רופין — (למודי יום בלבד) טלפון כפר יונה 053/98383.
אילת — (למודי ערב בלבד מכונות והכנה). מהנדס א. באום, תבצ מכרות הנחושת טל. 059/2121/2.
נצרת — (למודי יום וערב בניה ומכונות וכן הכנה ערב), אינג' ר. סרוגי, רח' 10/316 טלפון 065/54831.
עמק הירדן (צמח) — מר מ. דניב (למודי אחרי הצהרים) מכללה אזורית עמק הירדן, ד"נ טל. 067/50214/5.
צפת — (למודי צבירה ערב). מר צ. כבודי, ביה"ס עמל ע"ש בלאושילד טל. 067/30284.
תל-חי — (למודי יום — חקלאות, מכונות) מר מ. שפנגר, המכללה האזורית, טלפון 067/40969.
עכו (יד נתן) — אינג' ר. לוין, ביה"ס להנדסאים הקלאיים ד.נ. אשרה, טל. 04/910042.

אוניברסיטת תל-אביב

הפאקולטה למדעים מדוייקים

הודעה
לתלמידי הפאקולטה

שנת הלימודים תשל"ה תפתח
ביום ראשון 27.10.74.

ידיעון הפאקולטה ובו מידע על תכניות לימודים, מערכת שעות, תקנות הפאקולטה נמצא למכירה במפעל השכפול, בניין האקדמיה למוסיקה, רמת אביב.

לתלמידי השנה הראשונה יתקיימו כנסים כדלקמן.

כימיה יום שלישי 22.10.74 שעה 10.00 חדר 111 בניין אורנשטיין.
פיסיקה יום שלישי 22.10.74 שעה 10.00 חדר 103 בניין אורנשטיין.
מתימטיקה יום שלישי 22.10.74 שעה 10.00 אולם 5 בניין כימיה. ע"ש שנקר.
מדע כללי יום שני 21.10.74 שעה 11.00 חדר 301 בניין קפלון.

תלמידים שלא קיבלו הודעות לבתיהם מתבקשים לפנות למזכירות הפאקולטה, בניין קפלון, חדר 323, בימים א'־ה' בין השעות 11.00—13.00 ולהביא עמם כרטיס תלמיד לשנת תשל"ה.

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למתימטיקה ולמדעי־הטבע

כינוס תלמידים חדשים עם פתיחת שנת הלימודים תשל"ה

יהיה ביום ראשון, י"א במרחשון תשל"ה (27.10.74), בשעה 10.15 באולם מס' 1, בנין האולמות, הר־הצופים.

בכינוס יינתנו הסברים לתלמידים החדשים וכן ישאו דברים:
פרופ' צ. לוי, דיקן הפקולטה
פרופ' י. מרכוס, יו"ר ועדת ההוראה

לאחר הכינוס הכללי יתקיימו כינוסי־הסברה לתלמידי המגמות השונות בהתאם לפירוט שיפורסם על לוחות המודעות.

هكذا من الأصل

מכזאין אלאצל

• בדיב 400, קסטות 7 כפר־לים — 80. אוניברסל אלבני

• למכירה מיטה זוגית כמו חדשה + מראה שולחן טואלט.

• בהזדמנות למכירה ציוד מלא חדיש לספקיה 853049

• למכירה מכונות לגנרות ב' מצב טוב, ובהזדמנות, טלפון: 928896

• מערכת סטריאו משוכללת. גוד מגס + לנהו + אקאי. 04—221800 11.000

• למכירה בהזדמנות 1 מכונת דפוס קורגלי, 2 מכונה גדולה להעתקת רות בזול! טל. 051—3964 — ביו17—7 לפנות לגבי.

• למכירה תנור גז 4 להבות, בוה ונגיל במחיר 850 ל"י לפנות בשעות אחה"צ — מצ־רה 38, רמת־גן.

• למכירה מכונת כביסה "דויאר" 12/183 — 60.000 — בא באפשרות גם הובלה. טל. 898153

• הגיעו מסופים "אלק", אלקטרון צייגג, חשמונאים 107, ת"א. טל. 260883

• מכירה מכונת כתיבה אנג־לית חשמלית, אוקטוקיג י.ב.מ. במצב מצויין. לפנות "מאירסקה קורפורישן". טל. 983381, לשבת נלית.

• למכירה פסנתר ישן בעל "מק כלי" — 233.

חצים לקנות

• מכונת הדפסה 1/16 או 1/32 "סינגר" לפנות לגודו בע"מ. 03/613841 055/28501

• בהזדמנות שמלת כלה אפס קלוסיבית ומפוארת תוצרת חוץ בד שנטייצרי, מידות — 38—40. 728430

• פילים המוזמנה, קונים רהיטים משומשים, מקררים, טלוויזיות, ירושות ועתיקות.

טלוויזיה

• בהזדמנות! "גרונדיג" חדש + אחריות. להגרדיה נה יד אליהו נהלדורף.

• קונה!!! טלוויזיות מכל הסוגים משלם מחיר גבוה. 527061

מכונות כביסה

• לרגל נסיעה מכונת כביסה אוטומטית "גאלה" כחדשה אחרי אוברול. 1.400 746010

מכונות כתיבה

• למכירה בהזדמנות מכונת כתיבה חשמלית "הרמס".

מכונות גילוח

• אליאס, מכירה תיקונים באחריות מלאה. עליה 19.

רהיטים

• רהיטי יבוא 1975 חדר שינה קומפלט, בולל ארון קיר 3875 לירות.

שטיחים

• 30 שנות מוניטין! ניקוי, תיקון, הקטנה, החלפה, קניה, מכירה של כל סוגי השטיחים.

תריסים

• חבור כפו מהכים ועשה מאלומיניום הרים, טלפון: 51715

דודי שמש וחשמל

• "כרומגה", קולט שער ה' עמקים, ממפק את תרוד המי עולה.

מקררים

• פרידמן 13 אוטומטית ב־מצב חדש 2000 לירות בידר 470022

• למכירה פריג'ידר אמקור 10 הצי אוטומטי 6 שנים ב־מצב טוב.

• מקור המקררים!!! קניה, מכירה, השכרה 25—30 ל"י לחודש.

• קונה!!! מקררים במחיר גבוה ביום, בערב ובשבת. 297851

הלבשה

• "גבר אלגנטי" — חליפות, מעילים, בלייזרים "בניר", גבצעים ומכנסים.

טרקטורים

• למכירה טרקטור יו.מ.בי 500, במצב טוב, מושב אודים.

• בהזדמנות מכבה שולחן אוכל 4 באות שטוח.

שרותים

• "יהלום" ליטוש והברקה מרצפות ונקיון יסודי.

הלוואות

• חסר לך כסף? הלוואות כנגד ערבויות בנקאיות.

התעמלות ומסג'ים

בתי־ספר ושיעורים

• מורה מוכשרת ומנוסה ל־מתמטיקה וכימיה הכנה ל־בגרות.

סירות

• מפרשית 420 תוצרת צר־פתית עם ספינייקר וסדור לסיפון.

חוגים

• בקלאסית יחודיים תלמדו גיטרה.

כלי נגינה

• למכירה גיטרה חדשה.

הודעות

• מלון ניצן מבריח מורה על שני בקבוק הטלפון — 067/22882

מי מצא?

• כל המוצא מכונית רנו מס' 14442 להודיע לטלפון 643500 דיבוא על סכרי.

שידוכים

• בעל עסקים רוחבים באר־צות לקבוע בעולם ובארץ.

בתי"ס לנהיגה

הנעלה

צילומים

ריקודים

אירועים ובידור

בולים ומטבעות

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251

הארץ: החבצלת 5 טל. 224245

תורנות רופאים לפי המחוזות

ירושלים

• ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: טלפון 669911-02

תורנות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

בתי־כנסת

דירות

וילות ובתים

קבלנים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

אולמות

מגרשים

חדרים מרוהטים

מבני תעשיה

חנויות

דירות בשכר חודשי

משרדים

מחסנים

עסקים

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

המשך לוח ירושלים בעמ' 15

הלוח הכפול (הארץ) (ידיעות אחרונות)

המשך ירושלים מעמ' 14

הצעות עבודה

מכוניות

אופנועים וקטנועים

מקררים

הלבשה

כלי נגינה

מציעים למכירה

ביקוש רכב

שרותי רכב

צילומים

רהיטים

חיות בית

ביטוח

שרותים

תריסים

ריקודים

בתי-ספר ושיעורים

חוגים

שידוכים

הלבשה

מקררים

טרקטורים

הודעות

אופנועים וקטנועים

מציעים למכירה

חיות בית

רהיטים

צילומים

שרותים

חקלאות

כלי נגינה

סירות

תנורי חמום

תערוכות

טלוויזיה

מכונות כביסה

בולים ומטבעות

הלוח הכפול (נתניה)

דירות למכירה

דירות

ביקוש דירות

וילות ובתים

קבלנים

הצעות עבודה

הלוח הכפול (באר-שבע)

דירות למכירה

חנויות

דירות בשכר חודשי

הצעות עבודה

בתי ספר ושיעורים

מכוניות

אם אתה
בוגר מנהל עסקים-מגמת שווק
(או עומד לסיים את לימודיך)
עד גיל 30

מתמצא בעניני כלכלה והמשק
מוצעת לך עבודה
בתחום השווק והפרסום
בשיטות מודרניות
ובחברת צוות דינמי

פנה בכתב בצרוף תולדות חיים ונסיון קודם לפרסום אריאלי ת.ד. 7095 עבור „שווק ופרסום".

— סודיות מובטחת —

לבנק גדול בת"א דרוש

תוכניתן מחקר

הכשורים הנדרשים:
* השכלה אקדמאית במתמטיקה או סטטיסטיקה
* ידיעת שפת פורטרן

מועמדים בעלי נסיון בעבודה יפנו בצרוף קורות חיים לקביעת ראיון לת.ד. 7095 ת"א עבור מס' 87.

הלוח הכפול (חיפה והצפון)

ידיעות אחרונות: הנביאים 28, טל. 667931
הארץ: בורדאו 20, טל. 661166

תורנות רופאים לפי המקומות

תורניות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

דירות

וילות ובתים

קבלנים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

דירות בשכר חודשי

דירות בדמי מפתח

מבני תעשיה

מגרשים

מחסנים

אולמות

חנויות

בתי מלאכה

עסקים

ביקוש עבודה

هكذا من الأصل

[illegible]

קרבות מאולימפיאדת נשים

שחמט
מאת משה צ'רניאק

חיפזון שעלה ביוקר

לבן: אולגה פודרזינסקה (ישראל)
שחור: נפיסה מוד (ספרד)
סיבוב אחרון בגמר ב'.

1. ד4, ה6; 2. הג4, ד5; 3. פ־ג3, פ־ו6; 4. ה־ג5, פ־ד7; 5. ר־ד3, ג5; 6. ג3, פ־ג6; 7. פ־ה3, מ־ה6; 8. פ־ו3, ג־ג4; 9. ג־ד4, ר־ב4+; 10. מ־ו1.

הלבן חותר להתקפה באגף המלך ואינו מעוניין בחילופי כלים. אך גם 10. ר־ד2 מביא לעדיפות הלבן.

10... ר־ה5; 11. א3, א5;

המשחק אליוכין־קאפאבלנקה, כ־שנת 1938, נמשך: 11... פ־ו8; 12. ב4, ר־ד7; 13. ר־ה3 עם עדיפות ה־לבן. המסע בטקסט כתנע זאת, אולם כתליש את הערוגות בצ 5 ר־ב6.

12. ג3, פ6; 13. ה־ה6, ר־ה6; 14. פ־ה2, פ־ו8;

אם השחור יכה שלוש פעמים ב־ד4 הוא יפסיד את כלכתו בשל ר־ה6+.

15. ר־ה4, מ־ד8;

אחרי 15... מ־ה:ב; 16. פ־ו4, פ־ד8; 17. צ־ב1, מ־ה:א3; 18. מ־ה:ב2 ללבן התקפה חזקה כאן.

16. מ־ה:ג2, ו6; 17. ה4

ההתערות מתבקשת, אולם הקרבה כדידית. 17. ר־ה6 היתה כבטיחות ה־קו. ופירושו — המקום הראשון בגמר ב'.

17... ה5; 18. מ־ה:ב2, פ־ה7; 19. ר־ה5

אין צורך במסע זה כי ממילא השאר אינו מאיים דבר (19... ה4 ?; 20. ר־ה4) וכליו משותקים.

19... פ־ה5; 20. פ־ה5, ר־ה5; 21. ה5, א4; 23. מ־ה־ג2, פ־ו5; 23. ה־ה6, ה־ה6; 24. ר־א4, מ־ה־ו6;

עמדתו של השחור בחוזה. אילו למשיך הלבן 25. מ־ה־ג2 (אפשרי גם 25. צ־ה2 ואפילו 25. צ־א־ו1) היו לו סיכויים טובים לנצח. אך יתכן שמסע אחר מין עלול להרוס צמל של שעות רבות. וזה מה שקרה.

25. ר־ה5 ?, פ־ה3+!, הלבן נכנע.

אגב, גם נגד אלופת התנגריה, איוונקה, השיגה פודרזינסקה עדי־פות ברורה ושוב — מסע אחד בחפזו עלה לה באבדן צריח. אמנם, אלה היו שני המפסידים היחידים באולימ־פיאדה.

נצחון בשל פיתוח כלים עדיף

לבן: אולגה פודרזינסקה (ישראל)
שחור: אן סאבקס (אנגליה)
סיבוב שלישי בתחרות מוקדמת

1. ה4, ג5; 2. פ־ג3, ס6; 3. ו4, ר־ב2; 4. פ־ו3, פ־ג6; 5. ר־ג4, ה6; 6. ס־ו6, פ־ו8; 7. א6, פ־א5; 8. ר־א8, ג4;

השחור מבזבז זמן רב לפעולת באגף המלכה ומזניח להזליסן את פיתוח כליו באגף האחר.

9. מ־ד2, מ־ה־ג2; 10. ר־ה4, ג־ה3; 11. ג־ה3

הרץ א2 שוב פעיל וגם השליטה בטור ג' מובטחת ללבן; עדיפותו אינה מוטלת בספק. אפילו אי־דיוקו

בטור זה... ממשיך במסע הבא (עדיף 12. ר־ה3) אינו משנה את פני הדברים.

12... פ־ה5; 12. ר־ד2, פ־ה־ג6; 13. צ־א־ג1, ר־ג5+; 14. ר־ה3

משגב 14. מ־ה1 ואז כאיום 15. פ־ד5 ובעקבותיו גם 16. ב4.

14... מ־ה־ו6;

אסור 14... מ־ה:א4 ? בשל 15. ד4, מעתה ואילך הלבן מבצע את עדי־פותו במרץ ובדיוק רב.

15. ה5, ר־ה4+; 16. מ־ה:ה3, מ־ה־ב4; 17. פ־ד4, 0־0; 18. פ־ו6, מ־ה־א4; 19. ר־ב1

הכנה להתקפה כוחנית.

19... מ־ה־ב2; 20. ד4, ו5; הלבן כבר איים 21. ר־ה:ה7+.

21. ו5, פ־ה7; 22. ד־ה6, ד־ה6; 23. ר־א4, פ־ו5;

על 23... ר־ד; יבוא 24. צ־ג7.

24. מ־ה־ד4, פ־ו6; 25. מ־ה־ו6, פ־א5; 26. פ־ו4, מ־ה־א4;

אחרת אין למנוע אבדות חומר כבדות, אך המסע בטקסט כאמור תמרון נאה עם לכידת המלכה ה־שחורה.

27. א4, פ־ב4;

אז 27... מ־ה:ב4 28. פ־ה6 עם זכיה בכלי.

28. ר־ה6+, פ־ה8; 29. צ־א6, השחור נכנע.

כשהמלך נשאר לבדו

לבן: ר. האריגג (אוה״ב)
שחור: לאה נודלמן (ישראל)
סיבוב ראשון בגמר ב'

1. הג4, דג4; 2. ה־ד5, מ־ה־ו6; 3. פ־ג3, מ־ה־א6;

זוהי רק „תנועת ביניים" המלכה השחורה תצטרך לזוז פעם נוספת. משום כך עדיף לדעתנו המסע 3... מ־ה־ד8.

4. ד4, פ־ו6; 5. פ־ו3, ר־ו4; 6. ר־ד2

עדיף 6. ה3, למשל 6... ר־ו3; 7. מ־ה:ו3, ג6; 8. ר־ה2, א6 ... 6... ג6; 7. ר־ה:ו3, מ־ה:ג4...

גם עתה הנבון הוא 7. ה3.

7... מ־ה־ג3; 8. הא, ר־ה6; 9. ס־ו5, ה6; 10. א8, ר־ה6; 11. צ־ה4, ר־ה6; 12. א5, מ־ה:ב4; 13. א6, פ־ה:ב3!?

רצית מעניין, אך אינו מתאים לנסיבות הקיימות, כי הוא משאיר לשחור יד חופשית במרכז ובאגף המלך. לעומת זה בא בחשבון 13. פ־ה5! למשל 13... ר־ה2; 14. מ־ה:ה2,

אז 13. פ־ה5 ?, ד־ה3; זוכה בכלי. אז 13... ר־ה5; 14. ד־ה5, מ־ה־ה3; 15. ר־ו3, ר־ה3; 16. מ־ה:ה3 עם זוכה בעד רגלי.

13... צ־ד־ה8; 14. בג, ה5; 15. ר־ה6, פ־ה5; 16. פ־ה5, ר־ה5; 17. ר־ה6, פ־ה5; 18. מ־ה־ב3, צ־א־ה8;

השחור נטל בידיו את היוזמה ועתה על הלבן לדייק כדי למנוע הפסד.

19. ר־ה6, צ־ה8; 20. ר־א8 ?

אין זו עת לחטיפת רגלי שכמאמר בלא הגנה.

20... צ־ד־ה8;

השחור כאיים 21... ר־ה2+; 22. מ־ו1, פ־ה3+!; 23. ה:3ו, צ־ו6×.

21. ר־ה3, ר־ד4; 22. צ־א־ד1, צ־ה3 !;

סיום נאה. המלך השחור הוצא להורג בעזר כלכתו כמשקפה מן הצד.

23. ה:ה3

הוא הדבר אחרי 23. צ־ה3, צ־ה:ה3 וארן הגנה מפני כ־ה.

23... צ־ה3; 24. צ־ה3

אז 24. צ־ה4, צ־ה1+; 25. מ־ה:ה3, מ־ה:ה3×.

24... ר־ה3+; 25. מ־ו1

אז 25. מ־ו1, פ־ה3+; וכמו בשנים.

25... מ־ה־ו4+; 26. מ־ה־ה2, פ־ה3+; ומט במסע הבא.

אין הגנה טובה יותר מהתקפת־נגד

הלבן מאיים במט (ר־ה:2+ ר־ה3+ ומ־). לכאורה, לא נותר לו אלא לשתק 41 ולהשאיר בידי השחור את הבחירה אם להסתפק בהפת חומר או להמשיך בהתקפה.

אך בדיקה יסודית יותר מגלה כי המלך השחור חשוף לא פחות מן הלבן.

מסע יפה, המשלב הגנה בהתקפת־נגד. אם 22... ר־ה4; אז 23. מ־ה־ב4+ ומט.

22... ה6; 23. מ־ה־ד5, השחור נכ־נע.

פתרון בעיות

מס' 777 (דוברסקי): 1. ט—ה2, ג־ה3+; 2. מ־ה2, צ—ה3; 3. ה4, צ:ה4+; 4. ט—ה2, צ:ה3+; 5. ט—ה2, צ—ה7; 6. ט—ה3, צ—ה4; 7. ט—ה5, צ—ה7; 8. ט—ה3, היקו של כמעט התריק.

מס' 778 (לוייד): 1. מה—ה6.

מס' 779 (ויזולאבעבע): 1. ר—ה2, ר:ה2; 2. ט—ה1 או 1... ג:ה2; 2. ט—ה3, נ:ה3; 3. ה4×, או 1... ה:ה2; 2. ט—ה3, ה:ה3; 3. ה4×.

סיום משחק מס' 854
קרוזיאנסקי

צייטלין

20. צ־ה7+!, מ־ה:ה;
לא 20... ר־ה7 כי אז 21. מ־ה־ד5.
21. צ־ה1+, מ־ה8; 22. ר־ה4!!

שחמט בישראל

רב־אמן שמקוביץ — בארץ

השבוע שלה לארץ כבריהים רב־אמן ליאוניד שמקוביץ הוא נולד בשנת 1923. בשנת 1965 זכה בתואר רב־אמן בינלאומי. בין הישגיו הבולטים: מקום 3 בתחרות הגדולה בסנייגבאד 1965, 6 באליפות בריה״מ 1964, 1־3 בתחרות „אסטאלוס" בהונגריה 1967, 3—6 בתחרות אי־בי־אמ 1968, 1 בתחרות ברוסניה 1969, רבה השגים רבים אך הצלחותיו אינן מוגבלות לשחמט התחרותי בלבד. שמקוביץ קנה לו שם גם כתיאורטיקן מעולה, מחבר ספרי שחמט ומאמרים רבים ובעיקר — כמאמן בעל רמה גבוהה ביותר. הי־שחמט הישראלי זכה לתגבור בכל התחומים הללו.

11 אלופי עולם בשחמט, זהו שמו של ספר חדש בצאת אבשלום יושע (הוצאת אחיאסף). הספר מציג דמויות 11 אלופי עולם, משטייניץ ועד פישר, בלווי מספר משחקים מובחרים של כל אחד מהם. הנושא איננו חדש. בספרות השחמטאית הי־דולה כבארצנו, הוא בא לביטוי בשני ספרים קודמים („תולדות השחמט", מ. צ'רניאק, 1962 ו„אנשי המלך", ש. הון, 1964). הספר החדש יקנה את לבו של הקורא בשל צורתו הנאה, דיאגרמות ברורות, פרטים ביוגרפיים נכתבים בדרך כלל (אם כי קשה ל־הסכים שאליוכין פרסם 3 ספרים בלבד; 14 הוא המספר המדויק). גם בחירת המשחקים משביעה רצון ותואמת את סגנונו של כל אחד מן האלופים. רק קשה להבין לשם־מה צורפו משחקי האלופים עם שחמט־אים ישראליים. שכן רוב המשחקים הללו אינם בעלי ערך שחמטאי וב־מקומם אפשר היה לפרסם עוד כמה יצירות מופת. בסיכום — ספר מהנה שימצא חן בעיני רבים.

ידיעות בקצרה. הדו־קרב בין ותיקי שחמטאינו לקבוצת עולים חד־שים, שהיה צריך להתקיים בשבוע הבא בירושלים, בוטל בשל קיצוצים בתקציב. הודעה על כך באה אחרי שנשלחו הזמנות ונעשה פרסום ב־עתונות (!) ● ב־24 לחודש זה ב־שעה 6 בערב תערך במרכז הנוער ת״א הנוכה של ספרית־שחמט על שמו של יוסף הרמן, ז״ל. בתום ה־טכס תערך תחרות בזק ● אליפות המועדון הירושלמי ע״ש רובינשטיין תיפתח ב־24 לחודש. רשות להשתתף לכל חבר המועדון, בעל דרגה. שי־טת המשחקים תקבע לפי מספר ה־משתתפים. השנה מוקדשת האליפות לזכרו של הפרופ' טורטיני ז״ל ● תחרות על גביע גרין (מרכז הנוער, ת״א), שני סיבובים לפני סיומה: קוסאי 6½ (1), סלסין 5½ (סיים כל משחקיו), פודרזינסקה, שרנבל, מליגרסקי 5 (1), קופלוביץ, מגן 4 (1), רפאלי 3½, דיגלמן 3 (3), היימן 2½, גוזלמן 1½ (6), הולצר 1½.

שחמט בעולם

קרפוב עדיין מוביל 0:2

10 משחקים נבטיימו בתיקו

הדו־קרב במוסקבה הגיע למחצית הדרך וקרפוב עדיין מחזיק ביתרו־ן. המשחקים ה־10 וה־11 הופסקו כשלקורצ'נוי עדיפות ברורה אך ב־שניהם לא הצליח לממשה. המשחק ה־12 היה הקצר בכל משחקי הדו־קרב; 24 מסעים ועוד תיקו נוסף. האם סימן הוא כי שני המתחרים מבקשים לנוח ממאבק רצוף ובלתי פוסק? קרפוב, אחרי בהתנגות קלים יהיה על פולוגייבסקי ועל ספאסקי ,תקל עתה בדו־קרב קשה שנלחם עד הסוף. קורצ'נוי מתקיע בכל משחק כאבן עליון, מסוב לרוב עמדה עדי־פה, אך אינו מצליח להנחית מכה מכרעת.

נוצר מצב בזור; מצד אחד אנו מעלים על נס את הגנתו העקירטי־אית של קרפוב, היודע להחליץ ממצבים קשים ביותר. מן הצד האחר כיצד להסביר שמוצמד לנצחון ואולי אף לכתר העולמי, נקלע בזו אחר זו לעמדות נחותות ונאלץ להילחם על נפשו כדי למנוע הפסד.

מרגע ההחרון: המשחק ה־13 הופסק וגם הפעם עדיפות לקורצ'נוי. אלא שכבראה היא לא תס־פיק כדי לנצח.

קריידבן בפיליפינים. בתח־רות הבינלאומית הגדולה הנערכת במנילה, בירת פיליפינים, בהתיימו כבר 10 סיבובים וכל אחד מהם חולל שינויים בצמרת הטבלה. לרסן הפ־סיד לאסיקוב ולקאבאלק, ואסיר טוב לפליגר, פליגר לקינטאנרוס. פטרוסיאן כטיים את רוב משחקיו בתיקו (אפילו נגד האחרון בטבלה — גרנוה): פורטיש משחק פתוח לרמזו הרגילה. לא מצליח גם הג־צ׳ג הישראלי. הוא הפסיד בזה אחר זה לפליגר, לרסן, גיגריגיו וקינטא־רוס, סיים בתיקו עם אנדרסון הפ־סיק את המשחק עם פורטיש בגרעין רגלי. הדירוג בתום 10 סיבובים לרסן, גיגריגיו, קאבאלק 5½ (1), ואסיוקוב 5 (2), קינטאנרוס 5 (1), ליובוייביץ 4½ (2), פליגר 4½ (1), פטרוסיאן 4 (2), טורה 4, גליגוריץ 3½ (3), אנדרסון 3½ (2), פורטיש 3½ (1). סוגרים את הטבלה: קרייד־מן 2 (1), קרדוסו 1½, גרנוה ½ (1).

ידיעות בקצרה. בבולגריה נע־רכה תחרות בינלאומית, בה השתת־פו בין השאר 6 רבי אמנים רב־אמנים בינלאומיים. התוצאות: הורט 11 (מ־15), ארמנקוב 10 (!), מימ־גוב 9½. הבאים רבי האמנים: כאבו 8½, לייק 7, ראדולוב 6½ ובעיקר — בובוצוב, אחרון עם 2 נקודות ● החלו משחקי אליפות ברית המוע־צות המתקיימים כידוע בשתי תחרו־יות נפרדות. באודיסה התחיל הסלב הראשון — ליגה א', בהשתתפות 18 שחקנים (5 רבי־אמנים ובכלל זה סמיסלוב וברונשטיין). מנצחי תחרות זו יעלו לליגה עליונה ש־תיפתח בנובמבר. אחרי 6 סיבובים מובילים ברונשטיין ודבורצקי עם 4

תחרות לציור בול ישראלי

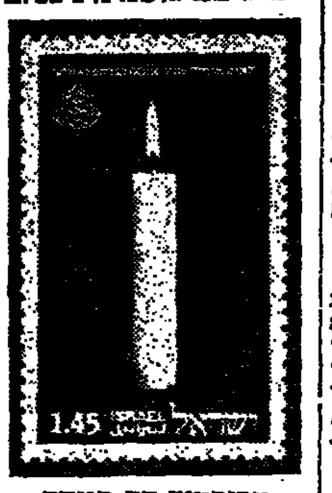

בולים
מאת חיים בלאוס

תחרות ציור בול ישראלי הרשו על הנושא „חללי צה״ל שמקום קבורתם לא נודע", נערכה על ידי השירות הבולאי בשיתוף עם אגודת הגראפיקאים בישראל. הוגשו לתחרות 275 ציורים. בפרס ראשון זכתה בת־אסתר־גורלמן מפתח־תקוה שציירה בול עם מרט שחור במרכז בול עם שבול ועלי הכתובת: „לזכרם של חללי צה״ל שמקום קבורתם לא נודע, ז' אדר תשל״ה". בפרס שני זכה צייר הבולים משה פרג מת״א. בפרס שלישי זכה אותו הצייר בעד הצעתו המצוארת נוף הרי. בול זה במגרה אופקית בעוד שאר הבולים הם בצורה מאונכת. שני ציורים לשבח בעד הצעות לבולים ניתנו לצמד הציירים שציירו כבר בולים ישראליים — שמגמן כתר וחזי פסח מקיבוץ מעברות ולהצעת דני וינר מתל־אביב. ההצעה האחרונה מתאר־רת גר הולך לזכר חללי צה״ל. ערכי הבולים בציור 1.45 ל״י, אינם הערך הנקוב הסופי. מועד הנפקת הבולים עדיין לא נקבע. כל הציורים שהוגשו

„הצפון" ב־7 במאי 1948 (שליה בול „צפוני הירדנ נמכרה ב־1100 ל״י. באספה מכובנית הנושאת בול בעדך פיאסטר אחד משנת 1918 של חיל המשלוח המצרי בארץ ועליה הותמת המבטר התוותת הדואר ב־קהיר (לשם נשלח המכתב), נמכרה ב־2400 ל״י.

לתחרות יוצגו בתערוכה שיקיים ה־שירות הבולאי בתוך התצוגות שלו ברחוב אלנבי 22 קומה ראשונה. על מועד פתיחת התערוכה תפורסם מודעה בעתונים.

בולאי איש מסתורין בטלוויזיה

תכנית הטלוויזיה הפופולרית של קנדה „אתגר הדף הראשון" ארחה כאיש מסתורין את מבול חברת ה־בולים האנגליה „סטנלי גיבונס", מר ג'ון פארטינג. הזוהה זו הופעה ראשונה של בולאי בתכנית הבלתי־זיה הקבודה. הצוות לא הצליח לנחש את מקצועו של מר פארטינג ואת נחיותו עם הסיפור המעניין ובנס־תתרים מאחורי אישיותו.

המשתתפים שאלו שאלות כדי ל־גלות את פרשת מבירתו של בול „פרוטי" מבריכוזה במכירת בולים פומבית, שנערכה על ידי חברת סטנלי גיבונס ווזכוזה גלים בעולם.

קורס בולאי באנגליה

קורס בסיסי על בולים ובולאות למתחילים ולמתקדמים, ייפתח ב־8 בנובמבר וימשך שלושה ימים. ה־קורס מאורגן על ידי מחלקת החי־נוך של כחוז אסכס וייערך בבי־אבספייל קולג' ליד אפינג באסכס, אנגליה. דמי הקורס הם כ־100 ל״י.

מכירת בולים פומבית

מכירת בולים פומבית נערכה ב־תל־אביב על־ידי „בולי לבי" ובה הוצעו לציבור הבולאים כ־1750 פריטים בולאיים („לוטים"). המכי־רה זכתה בהצלחה מרובה ובמשך שני ימי המכירה נמכרו כ־90% מן הפריטים. בולי חוץ יקרו פי שניים מהמחיר ההתחלתי ובעיקר בולי אוסטריה, בריטניה, שווייץ וגרמ־ניה. בין הבולים המבוקשים נמצאו בה „ראש מרקורי הבחול" משנת 1851 באוסטריה, בולי באדן המנופ־סמים מגרמניה ובול בלגי „אחרבל" משנת 1933 שנמכר ב־1300 ל״י. זהו המחיר הגבוה שהשיג בול אי־רופי במכירה זו.

בבולי ישראל היתה ההתעוררות במחירי הבולים. בול „דואר עברי" בערך 500 פרוטה עם שובל נמכר ב־3,850 ל״י ובול „דואר עברי" ב־ערך 250 פרוטה כאותה סדרה נמכ־רו ב־2,750 ל״י. בעד סדרה מלאה של בולי דואר עברי מ־3 פרוטה עד ל״י אחת ללא חותמת אך גם ללא שובל, שולמו 2,200 ל״י. מעט־פת יום ראשון של בולי הסדרה ה־ראשונה „דואר עברי" עם בולים ללא שובל נמכרה ב־1200 ל״י. זהו מחיר הגבוה מן המחיר בקטלוג הבולים. המחיר הגבוה ביותר הושג בעד „בלוקי" של 10 בולי „דואר עברי" בערך 10 פרוטה. בלוק זה במצב מצוין עם הכיתוב שמתחת ל־אור לשורת הבולים התחתונה, ללא חותמת, נמכר ב־4500 ל״י.

מספר פריטים בנושא „יודאיקה" שורת התעודיינות מרוכז להזמנה גלויה שנשלחה מן הקונגרס הציוני ההמישה־עשר בבאזל תרפ״ז משנת 1927, שמשמש כה החותמה על ידי הדואר השוויצרי באחמת 1938 (11 שנים מאוחר יותר!) טפתה גם זו נמכרה במחיר 400 ל״י (מחיר הת־חלתי 200 ל״י). מעטפה שנשלחה בגפת הנצורה במבחן ההרושה לקרה

טריסטאן דה קונהה

התורים והמקה הפית הכין בצדך 35 פנה כאי הגית טריסטאן דה קונהה. האי מבודד מכל מקום ישוב, אי שם בלב האוקיינוס האטלנטי בין כף התקוה הטובה ויבשת אפריקה הדרומית. שטחו של האי כ־50 קמ״ר והיים בו כ־300 תושבים, „עיר ה־בירה" אדינבורו סטלמגו; היא עיי־רה קטנה של דייגים. האי נקרא על שמו של יורד ים פורטוגזי אמיץ, שהפליג מליסבון בירת פורטוגל ב־מארס 1506 בראש צי של 14 אניות לזקוק את הדיפה הכברביים של אפריקה. במסעו מברזיל לכף התקוה נתקל באי בסערת הרים, אך סערה כבדה מנעה לרדת אל החוף.

טריסטאן דה קונהה הנפיקה בר ליים באופן עצמאי. שני בולים ה־כתאים מיתכולינים על סלעי האי הוצאו בסדרה לפני מספר חודשים. אחד הנושאים הנפוצים על בולי האי הוא מפת האי ומיקומו של האי הנדיר ואת לשם הנכורה בול־איה.

ידיעות בקיצור

✶ מכול בולי „מאה שנה לאי־גוד הדואר העולמי" עומד להתחים בחודש. רוב הבולים הונפקו ב־9 בחודש זה, היום בו הוקם היסוד לאיגוד לפני מאה שנה בברן, בירת שוויץ. הונפקו מאות בולים בכל־רחת מטוטוה והתאחזנת להגיע ל־אוסף מושלם בנושא זה; כוונה את־גר לאספני הבולים בעולם.

✶ תערוכת בולים לאומית נפת־חה בילין, ליד דיסלדורף במערב גרמניה. התערוכה מכונה „אינטר־פילה 74" ומוצגת במשכה מספר החדשים. 80 תצוגות שאורגנו על ידי אגודות הבולאים המקומיות, הצ־ג באולם הקוירה בהסות ראש ה־עירייה קארל קוניפראס. לרגל התע־רוכה הוטבעה השבוע חתומת מיוח־דת על ידי הדואר המערב גרמני, המתארת כרכבה רקועה לקוסים.

[80] פענח את הצופן

להלן רשום פתגם יוני במספרים שכל אחד מהם מייצג אות מסויימת. בכל צופן, אף זה שלפניך־חובר לפי מפתח מסוים, ואם תמצא, על דרך התגיון או הניחוש, את המפתח המתאים, תדע את הפתגם.

הפתגם

57 39 30 6 54 33   30 39 33 66 54   3 51 15 9 63
54 27 51 6 66 9 63   51 33 42 39   30 57 66
51 27 30 30   51 33 36 6   3 66

הפתרון בשבוע הבא

פתרון „פענח את הצופן" (79)

„אין דבר פגום כגדולה; ובאמת להיות פגום זו גדולה". (אמרסון)

נמשכת מכירת שלב ב' של „אירם 80"

המיקום: ברעננה — ברח' הטייסים — באזור וילות מפותח על גבעה גבוהה, בונה חברת „ממרם" באמצעות „אירם" מהנד־סים בע״מ, שכונה חדישה הכוללת 80 יחידות אקסקלוסי־ביות מטפוסים שונים.

התכנון הפנימי: 3—5 חדרי שינה, סלון, פנת־אוכל, 2—3 שרותים, מטבח מרווח, הסקה מרכזית, חדר כביסה, גינה ותצר שרות.

תכנון הסביבה: בשכונה תבוצענה עבודות פיתוח וגינון נרחבות, מרכז מסחרי קטן ייבנה במקום לנוחיות התושבים.

„ממרם" פתוח נהול תכנון בע״מ
„אירם" מהנדסים בע״מ

תל־אביב, רחוב פנקס 28, טלפונים: 450270 — 451319

יצחקי — סביון

הודעת פוקד

✶ החלה ההתייצבות לרישום ולבדיקות חוזרות של המפוטרים משרות בטחון.

✶ חובת ההתייצבות חלה על גברים בגילים 18 עד 54 אשר אינם נמנים עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צה״ל.

✶ הודעה זו נועדה להקל על המתייצבים ולמנוע מהם טרחה ואיבוד זמן.

א. על המתייצב להקפיד על התאריך ועל השעה הנקובים בצו ההתייצבות שקיבל.

ב. על המתייצב להצטייד בתעודות ובמסמכים הבאים:
1. תעודת זהות.
2. תעודות צבאיות המעידים על מעמדו לגבי חוק שירות הבטחון.
3. במידת הצורך — מסמכים המעידים על מצב בריאותו.

ג. על המתייצב להביא עמו שתי תמונות פספורט.

✶ הקפדה על האמור לעיל תקל על הטיפול במתייצבים בלשכת הגיוס הארצית שבמחנה תל־השומר, ותאפשר להם לקצר את תהליך ההתייצבות ולמנוע אבדן מיותר של זמנם.

יצחק רוזן, אל״מ
ראש מרכז גיוס
פוקד

אוניברסיטת תל־אביב

הפאקולטה למדעים מדויקים

הודעה לתלמידי הפקאולטה למדעים מדויקים

שנת הלימודים תשל״ה תפתח ביום ראשון 27.10.74

ידיעון הפאקולטה ובו בידע על תכניות לימודים, מערכת שעות ותקנות הפאקולטה נמצא למכירה במפעל השכפול, בניין האקדמיה למוסיקה, רמת־אביב.

לתלמידי השנה הראשונה יתקיימו כנסים כדלקמן:

כימיה, יום שלישי 22.10.74, שעה 10.00, אולם 5 בניין כימיה ע״ש שנקר.

פיסיקה, יום שלישי 22.10.74, שעה 10.00, חדר 103 בניין אורנשטיין.

מתימטיקה, יום שני 21.10.74, שעה 10.00, אולם 5 בניין כימיה ע״ש שנקר.

מדעי כלדור, יום שני 21.10.74, שעה 11.00, חדר 301 בניין קפלן.

תלמידים שלא קיבלו הודעות לבהיום מתבקשים לפנות למזכירות הפאקולטה, בבניין קפלן, חדר 323, בימים א׳—ה׳ בין השעות 11.00—13.00 ולהביא עמם כרטיס תלמיד לשנת תשל״ה.

אוניברסיטת תל־אביב

היחידה לרישום ולקבלה
והחוג למדעי החינוך

מודיעים

כי נותרו מספר מקומות ללימודי התואר השני במגמה שיטות מחקר והערכה.

סטודנטים יקבלו הכשרה בפיתוח מכשירים להערכת הישגים; שיטות סטטיסטיות מתקדמות לעיבוד נתונים ועבודה במחשב.

הסטודנטים יוכשרו לעבודה במוסדות מחקר והוראה במסגרות שונות של החינוך הגבוה.

רשאים להירשם בוגרי התואר הראשון בכל חוג, אשר ציוני הגמר שלהם הם „טוב" (80) לפחות.

המעוניינים מתבקשים לפנות ביום א׳ 20.10.74 בשעה 0900—1200 לחדר 407 בבניין שרת, ולהביא עימם מסמכים המעידים על השכלתם.

קרן הנאמנות לפתוח שרותים פסיכיאטריים
משרד הבריאות — מלבן
תל־אביב

מכרז למילגות התמחות בפסיכיאטריה

קרן הנאמנות הקציבה מספר מילגות למתמחים בפסיכיאטריה באזור תל־אביב חיפה המעוניינים להשתלם גם בפסיכיאטריה קהילתית.

המילגות הן בגובה משכורת של רופא מתמחה, במשך שלש שנים.

תכנית ההשתלמות מתאימה לדרישות המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית, השלמת ההתמחות בשנה הרביעית והחמישית מובטחת.

במסגרת תכנית ההשתלמות ילמדו גם מקצועות הנושאים המכשירים לעבודה פסיכיאטרית קהילתית.

על המעוניינים להתקשר בהקדם אל הח״מ.

ד״ר אילה מאיר
מרכזת היחידה לפסיכיאטריה
המרכז הקהילתי לבריאות הנפש
רח' יפת 36, יפו.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

מזכירות לימודי הסמכה מודיעה:

שנת הלימודים האקדמית תשל״ה תפתח ביום ג' 5.11.1974

הייעוץ לסטודנטים ותיקים וחדשים יתקיים ביום ג' 29.10.74

ביום זה מוזמנים הסטודנטים החדשים לפגישת היכרות ביחידותיהם בשעה 09.30.

הרישום למקצועות יערך בין התאריכים 30.10.74 ועד 3.11.74 כולל.

מערכת שעות ניתן יהיה לרכוש ב„מכלול", חנות הסטודנטים (בבית הסטודנט) קרית הטכניון, החל מיום א' 27.10.74.

למערכת יצורף שאלון סטטיסטי אותו חובה למלא ולהגיש בזמן הרישום למקצועות.

אוניברסיטת בר־אילן

בשיתוף עם הועדה לקידום החינוך המדעי לנוער, ואגף הנוער במשרד החינוך והתרבות

מכריזה על

המשך ההרשמה לחוגים של נוער שוחר מדע

במנהיל לתלמידי בתי הספר העל־יסודיים בתכנית מייחא

בנושאי החוגים:
מתמטיקה, מדעי המחשב, פיזיקה, כימיה, מדעי החי, פסיכולוגיה, סוציולוגיה ופילוסופיה

החוגים יפתחו בתחילת החדש נובמבר

לקבלת פרטים וטופסי הרשמה נא לפנות בכתב למזכירות חוגי נוער, אוניברסיטת בר אילן, רמת־גן.

האגודה הישראלית להגנה מקרינה
THE ISRAEL HEALTH PHYSICS SOCIETY

מודיעה על קיום יום עיון

בנושא:

„השלכות סביבתיות של תחנות כוח גרעיניות"

שיתקיים במרכז למחקר גרעיני, נחל שורק, ביום ג' י״ב כסלו תשל״ה, 26 נובמבר 1974.

התכנית כוללת הרצאות מקצועיות ודיון בהשתתפות: נציגי הועדה לאנרגיה אטומית, משרד הבריאות, חברת החשמל ומלו״ז.

מספר המשתתפים מוגבל.

דמי השתתפות: לחברי האגודה — 5.— ל״י
לאחרים — 15.— ל״י

● בדבר פרטים והרישום נא לפנות ל: —

האגודה הישראלית להגנה מקרינה, מב״ק, ממ״ג, נחל־שורק דאר יבנה, טל. 952075 קו פנימי 375.

שיכון ופיתוח לישראל בע״מ

מכרז למכירת 2 חנויות בנוה־אשכול - שדרות

בדבר פרטים וקבלת הצעת ההשתתפות במכרז נא לפנות ל: שיכון ופיתוח לישראל בע״מ, מרכז הנגב, באר־שבע טל. 057—77887 בשעות העבודה הרגילות.

את ההצעה יש להגיש עד יום ו', 8.11.74 שעה 12.00

החברה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.

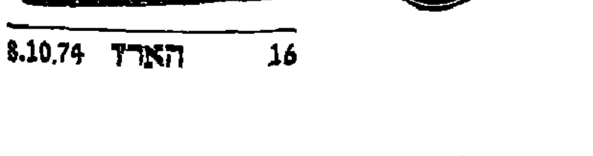

תרבות וספרות

יורם ברונובסקי

המאגיה של השמות

לפני כארבעה חודשים, וביתר דיוק בשבעה ליוני, נרעדו אמות־הסיפים של קרית־ספר האנגלית, שבדרך־כלל היא שלוה מאין כמוה: המוסף הספרותי של ה„טיימס", שהוא למעשה שבועון המופיע בנפרד מן העיתון, הפר מסורת המשמשת נר לרגליו מיום היווסדו לפני שבעים ושלוש שנים. עד לאותו יום של יוני 1974 היו המאמרים ב„ט.ל.ס." — כפי שמכונה המוסף בראשי־תיבות — בלתי־חתומים. שמו של מחבר הרצנזיה ב„ט.ל.ס." היה נשמר בסוד מערכתי כמוס, לפחות לזמן ממושך (לאחר תקופת התיישנות היו המחברים רשאים לפרסם בשמם את מאמריהם שנתפרסמו בשבועון בעילום שמם).

והנה באותו גליון של השבעה ליוני נתפרסמו המאמרים ב„ט.ל.ס." כששמות מחבריהם חתומים באותיות קידוש לבנה. העורך החדש של השבועון, ג'ון גרוס, הסביר את הטעמים שהניעוהו לנקוט בצעד כה בלתי־אנגלי: הפרת מסורת מכובדת שלפיה היתה גאוותו של ה„ט.ל.ס." ובה היה עיקר יחודו בעיתונות הספרותית בעולם כולו. במאמר „לקרוא בשמות" הסביר גרוס שלדעתו שוב אין כל טעם לשמור על מסורת האלמוניות של ה„ט.ל.ס.". „הטענה נגד האלמוניות — הוא כותב — כפי שהועבעה במשך שנים היא פשוטה יחסית. יש מקרים רבים שבהם לקורא הזכות לדעת על איזו סמכות מבוססים השיפוט או הדעה המובעים במאמר. קורה אפילו שכל חשיבותו של הרצנזיה תלויה בהכרת שמו או זהותו של הרצנזנט. ומעל לכל, חייבים המבקרים להיות מוכנים להחזיק באחריות ישירה על מה שהם כותבים".

גרוס, מומחה לחיי הספרות (מה שקרוי בניב היפה שלנו „קריית־ספר") ומחברו של הספר המרתק „עלייתו ונפילתו של איש־הספרות — חיי הספרות האנגליים מאז 1800", מביא בהמשך אסמכתא מ־איש־ספרות מלפני 150, שטען כי ברצנזיה האלמונית יש מידה של חוסר־גבריות „רעלה מתאימה אולי לצרכיו של השודד אך אדם הוצא למסע מהוגן אינו רוצה ואף טולד להסתתר מאחוריה".

ספורט הניחוש

כמובן, גרוס מבין היטב שאין זה כה פשוט. הוא מביא את הטיעונים ששימשו בסיס למסורת־האלמוניות של ה„ט.ל.ס." שעיקרם גם הוא, למרבה הפאראדוקס, ברצון לשמור על הגינות הבקורת. כאשר המבקר חייב לחתום את שמו עשויות להרפיע עכבות שונות, כל מיני חישובים אישיים וחברתיים עשויים למנוע ממנו, במודע או שלא במודע, לומר בדיוק את אשר עם לבו על הספר המבוקר. אך גרוס מסכים גם עם טענה סובטילית יותר נגד ההדימה בשמות, והיא, שברגע שאתה מתחיל „לקרוא בשמות" (להחתים את בעלי המאמרים בגוף העתון) קיים הפיתוי להתחיל לקרוא ב„שמות" (באותיות גדולות במקום האנגלי), כלומר: לבנות את הכל על פרסומו של שם מסוים, להסיח את שימת־הלב הפנימית של הקורא מן התוכן־כשלעצמו אל „גורם חיצוני", כמו שם המחבר, מן ה„מה" אל ה„מי".

„תקופתנו" — כותב גרוס — „תובעת סופרסטארים, אקזיבציקה אינ־טלקטואלית, פולחני אישיות, מחולי דעה לאלתר — ושום תקופה קודמת לא תבעה את אלה בלהיטות כזאת". אך בסיכומו של דבר, דוחה העורך החדש של „ט.ל.ס." את הטיעונים הללו המסורתיים פחות־או־יותר ומחליט לקרוא למבקר בשמו. כבר בגליון הראשון שבעריכתו נחתמו מרבית המאמרים ובמשך ארבעה החודשים האחרונים נמשכת המסורת החדשה שקוראי השבועון עדיין מתקשים להסכין אליה.

בגליונות העוקבים לזה של השבעה ליוני נתפרסמו כמה מכתבי־קוראים מאלפים בבעיית האלמוניות, עם דעות לכאן ולכאן, ביניהם היה אחד שבעליו קונן כי אבד לו אחד התענוגות הגדולים הכרוכים בקריאת ה„ט.ל.ס.": ניחוש שמות המחברים. בעתונות האנגלית היו תגובות שונות על המדיניות החדשה של המכובד בעתונים הספרותיים של אנגליה ושמא של העולם כולו.

כתב־עת חדש לספרות שקם לפני ארבעה חודשים The New Review (בעריכתו של איאן המילטון) הקדיש בגליונו הראשון מקום נרחב למשאל שנערך מטעמו בקרב סופרים ואקדמאים שונים בעניין האלמוניות. מבין שלושים וחמישה נשאלים מקרב האקדמאים, רק שלושה צידדו במסורת הישנה, עשרים ושבעה הביעו התלהבות לשינוי שחולל ג'ון גרוס בסוגיה הוותיקה, שהאלמוניות היתה יפה למאה התשע־עשרה אך כיום מוטב לקורא לדעת מי מבקר. הסופרים היו כולם לצידה של האנטי־אלמוניות. הרולד פינטר טען שהאלמוניות היתה מזיקה; מרגרט דראבל — כי היא היתה אוילית מעיקרה; ג'וליה מיצ'ל סבורה שיש בה אי־הגינות אינטלקטואלית; ורוברט לואל אמר שאלמוניותו של המבקר היא פשוט נבלה.

טוב שם משמן טוב

כך אבד באנגליה השריד האחרון של תופעה ידועה בעתונות הספרותית של המאה התשע־עשרה. אז היו רוב הרצנזיות בלתי־חתומות. ג'ון גרוס כתב שהדבר היה מוצדק אז הרבה יותר מאשר בימינו, מפני שקריית־ספר של אז היתה מצומצמת כל־כך שהכל הכירו זה את זה ופשוט לא היה צורך בשמות. כך, למשל, יכול היה ההיסטוריון טרוליאן לומר שמאמרו הבלתי־חתום של עמיתו מקולי על מילטון הביא מיפנה מיידי ביחס המשכילים למרקולי. אכן, בתנאי תרבות אליטרית כמו זו ששלטה ברוב ארצות אירופה עד שלהי המאה התשע־עשרה השמות היו באמת מיותרים: „הכל" — כלומר: כל „המעטים המאושרים" — ידעו מיד מי מחברה של „הבלדה על כלא רדינג" כאשר זו הופיעה לראשונה בלא שם מחברה, כשם שהכל ידעו, כמאה שנה קודם־לכן ובארץ אחרת, מי מחברו של הרומן הבלתי־חתום „יסורי ורתר הצעיר". היה זה מעין ניסוס מעודן שלא לציין את שם המחבר על פרסומו, אך לא היה בכך כדי לאפשר לסופר להסתתר, גם אילו רצה בכך.

צמרמורת העונג הראשונה

פרשת „ט.ל.ס." ובעיית ה„טוב שם משמן טוב" (אם אמנם) שהיא העלתה נראית לי מעניינת מסיבות עקרוניות ביותר. ורק עוד מלה על ה„ט.ל.ס." במתכונתו החדשה, מנקודת־ראותו של מישהו כה רחוק מקרית־ספר האנגלית כפי שיכול להיות כתב של עתון ישראלי: אין כל ספק, ה„ט.ל.ס." פשוט קם לתחיה. במשך שנים היה זה מוסד מכובד מאוד אך משעמם למדי, אם כי לא נראה שחוסר־השמות הוא שהביא עליו את השממון. בין כה וכה בשלושה החודשים האחרונים נעשה השבועון הזה להרפתקת־הקריאה השבועית המרתקת ביותר לידידי, כשהוא משאיר הרחק מאחוריו את חברו הקודם ה„ניו־יורק רביו אוף בוקס", אלוף שיטת ה־„שמות" (מה שבאמריקה קרוי Big Names).

ובכן, כלום באמת כך הדבר — האמנם טוב שם משמן טוב? אין ספק, אנו חיים בתקופה שאותה מאגיה משונה — מאגיה של שמות — פועלת באינטנסיביות יתרה, מפחידה ממש. כביכול, עשוי הדבר להתפרש רק לגנותה של רוח־הזמנים (שכבר אמר עליה גאתה שהיא „רוח אותם האדונים" שלנו): מאגיה של שמות אולי איננה אלא ביטוי אצילי יותר לאותו כוח חברתי קדום, אחד מאיתני הטבע האנושי ממש — הסנוביזם. רוב הבריות אינו מוכשר ואינו מסוגל להבין את ערכו של הדבר כשלעצמו — ערכה של יצירה ספרותית, של ציור או דבר־אמנות אחר. רוב הבריות תובעים את השם — והשוק (האמן) נענה לתביעה זו. ליתוגרפיה לא־חתומה של פיקאסו עולה X דולר, אותה ליתוגרפיה עצמה בחתימת־ידו של האמן עולה X10. (אמנם כאן מתערבבת המאגיה של השם במאגיה אחרת, אשלייתית לא פחות, זו של האותנטיות — יצירה שהאמן נגע בה בכף ידיו היא כאילו אותנטית יותר מזו שהוא רק הביט בה, באמר).

אך דומני שדבר שהוא מאגי אינו יכול להיות נטול קסם אמיתי כלשהו. כך הדבר גם במאגיה של שמות. המעודן והעדין שבסופרים — אולי בבני־האדם — היה בהשפעתה של מאגיה זו והעמיד באורה (אם לא בצלה) חלקים גדולים של יצירתו. מרסל פרוסט היה מאוהב ב„שמות מקומות" (כשם אחד מחלקי הרומן שלו) והמובן גם בשמות אנשים. השם „גרמאנט" הפעים אותו עוד קודם שראה את בני המשפחה הזאת ואף הסתיר ממנו בקסמו את מהותם למשך זמן ממושך. ואמנם גם פרוסט לא נמלט מן האשמה האצילית בסנוביזם — הוא, שראו המובהק ביותר של הסנוב ובעל ספר הגנוסיה המושלמת ביותר של נגע נפשי זה — נראה בסופת אופסית אופיינית, בעיני מבקרים רבים, כמי שהוא עצמו סנוב. שוב „מאגיה של שמות" נחולה במה שהוא לכאורה רק שם אחר שלה „סנוביזם" — אך פרוסט הוא הדוגמה הבולטת ביותר לכך שסנוב היא להיות את שתי התופעות. במשפט אחד: פרוסט היה מאוהב באמנות — האמנות היא „שם" (או שמא פסבדונים) של המציאות. בספירה עליונה זו, ספירה של אידיאות אפלטוניות, אין הבדל בין שמו של אדם (סופר או צייר) לבין כל שם אחר. הקשר בין המאגיה הפרוסטית של שמות אנשים ומקומות לבין הפולמוס מסביב לבעיית האלמוניות בבקורת הוא במידה מסויימת קשר של הפכים.

המדובר הוא — אין להתעלם מכך (אף שהפולמוס האנגלי הצליח לא לגעת בנושא בכלל), מה שאומר הדני ביחס לאופי האנגלי) — באחד הגמולים העיקריים, לרידים של כותבים רבים הגמול העיקרי, של הכתיבה: השם (שנעשה לפתע, מעבר לכל הבעייתיות הפילוסופית, הויטגנשטיינית או האחרת, של הזיקה בין „השמות" ו„הדברים" להזהות עם האדם הנושא אותו) המופיע בדפוס באלפי טפסים ונקרא באלפי בתים. כל מי שפרסם יצירות כלשהן, בספר או בכתב־עת, זוכר לפחות את צמרמורת־העונג הראשונה שעברה בו, עם הופעת ספרו או מאמרו הראשון; למחשבה שבאלפי בתים מישהו קורא — ברגע זה ממש — את שמו (פחות חשוב: את יצירתו). ברגע מתרור כזה נוטים בני־האדם — רוח היא באנוש — לזכור את הפסוק בעניין השם שהוא טוב משמן טוב ולא את זה הקודם לו בעניין הבל הבלים הכל הבל. מילא, יש בין המפרסמים המתנסים בצמרמורת־עונג אורגאזמטית זו גם עם הפירסום השני, השלישי, הרביעי... אך מי שלא חטא בזה הוא שידה את האבן הראשונה.

לשון קהלת

בינתיים, הייתי עורך משאל מי מבין הסופרים או המלומדים או הפובליציסטים שלנו מוכן היה למצער שהגבורה הזגמת זה שעמדו בו בשבעים ושלוש השנים האחרונות (אם לדבר רק על ה„ט.ל.ס.") מיטב סופריה ומלומדיה של אנגליה, עד אשר נפלו־כשלו גם הם לפני ארבעה חודשים: לא להחתם על מאמרים שכדי לכתבם עמלו והוסרו את נפשם מטובה (יש לי הרושם שלשון־קהלת מתגנבת למחשבותי בנושא זה בנדירות חשודה). בקריית־ספר שלנו, כאשר הגמולים האחרים (בראש וראשונה: הכספי) הם על־פי־רוב כה עלובים, נעשה השם בדפוס, באותיות גדולות ככל האפשר (למען השם, בלי שגיאות דפוס!) לגמול העיקרי של הכותבים, וזאת הרף העובדה שהחוגים הספרותיים־האקדמאיים שלנו הם עדיין קרובים מאד לאותה מידת צמצום וסגירות שאיפשרה את העלמת שמותיהם של ויילד או של גאתה לעיני מאה ולפני מאתיים שנה, באנגליה ובגרמניה. בארץ זכורות כמה פרשות גרוטסקיות למדי, שנה שהוזת בשמותיהם של שני יוצרים הקפיצה את התיק שבהם לדרוש מן הצעיר לשנות את שמו. הרי יש לנו אינספור רבינוביצים וכהנים והכהם ככולם סופרים היותר צעירים.

השם „ברונובסקי" הוא נדיר יחסית, אך רק קהלת יודע במה ליילות לא שבב לבי למחשבה על פרופ' ברונובסקי, קרוב־רחוק שלי, המכין לפרסם ספרים חשובים ולהופיע בטלוויזיה כששמי — שמי שלי! — משמש לו נוסחת־הצלחה מאגית. הפרופ' ברונובסקי נפטר לפני כחודשיים, אך צרותי לא תמו: הטלוויזיה הישראלית תצלח בקרוב את סידרתו „העפלת האדם" האחרונה שלו... לעברי מן המסך הקטן. והשיקוצו, תקופת הסופרסטארים, גזרת אפילו על המוות, וקהלת לא צדק בהמשכו של הפסוק על השם — „וטוב יום המוות מיום הוולדו".

זך

...ולד למשחק קדוש

...ין של דור, מעצבה של רגישות „בלתי נשנית", ...בדה בקורות השבט. משורר בעל תיאבון אונטולוגי, ...ר את הדממה לקולות נחרצים", המדובב גם את ...ם הזר של קליאו, המוזה של ההיסטוריה. כך נראה ... אודן לנתן זך, שכתב את הדברים לפני שנה, ...מותו של אודן. מלחמת יום הכיפורים והפסקת ...עתו של „תרבות וספרות" עיכבו את הופעת המאמר, ...א מתפרסם במלאת שנה למות המשורר.

ו. ה. אודן: התלמים שהצמיחו את השירה שהרישה את הקמטים.

...ינו האחרון של אודן שראה אור בחייו, הופיע כמה שבועות לפני ... במוסף הספרותי של הטיימס, השירה ביכים כתיקנם. ...

של תקופה שהוא עצמו השבה נטולה גדול, ואשר אם היתה בה גדולה, הרי זה במידה לא־מבוטלת בזכותו.

*

התופעה של משורר בעל שעור־קומה השוקד על הצטמצמותו והתכנסותו אל אמנותו מעניינת כשלעצמה. בשידורי ראדיו וטלוויזיה, בפגישות ובהרצאות שנשא בשנותיו האחרונות חזר שוב ושוב למלאכת ההמעטה והסיוג („אין זה נאה להסטריה מפיסט"). כך בזר על הפאתוס הגדולה, הגייס של המלים, המוזה של הדוקטור לקוסמוס, האנרי־ואפסי תחת השמים, על דעות והשקפות, על כל מה שאומר יותר מדי במקום לומר פחות מדי, כמנהג ג'נטלמנים, על „דראמאטיזציה של האובדן" „ריטותי נבואת אקראי", „התכולות נאלות". כל זאת, יש לזכור, בשירה האנגלית שאחרי אליוט אשר כבר הלש ממנה קוצות שיער לא־מעטות בנסיון לעקור את הפיאה הנכרית; יתרה מכן, בעולמה של השירה האנגלית שלאחר מלחמת העולם השניה, כלומר, לא בעולמה של שירה בוטחת בקול „לקוחותיה" (הבכורה משל אודן עצמו), מגברת חייל מילולי, מצרפת בשורות לתוכחות שאננה בעשיית ייעודה. כצפוי, הוזי במלאכת הכירסום והגיוס בשורהו שלו.

מה שייר? את הפרטי שבאישי. בתנאי שלא יהיה בו מושב מדופד מדי לשכנו הצמא לדבר־שיר, את מראה פניה של ההיסטוריה בתורת שאלון לקבל פאספורט או פנקס תלושי־מזון, את הגוף כמצבר־רוח כקאפריזה שנונה, את מכונת הכתיבה של אוליבטי („טובה ככל שיקנה הכסף"), את מריבות האוהבים („האם אותה, ריע מסוממס מעט, מכבר עד לזרא, באמת צריך להימצא כאן תמיד?"), את היד המסגרת חלון בעד רוח הפרצים (בעיקר לאחר מותו של מקנים כתוצאה מהצטננות), את התאווה להיות־תשבץ, את הגיאוגרפיה של הבית, האנתרופולוגיה של ספרות אורת־הכבוד, מין אידיאולוגיה שוויקית מול רצחנותיה התמימה של הרשות, את התפילה למניעת עצירות („רודאן לא היה כטיל בשעה שצר את דמותו של ההוגה שלו בתנוחה של אדם שקוע בשרעפיו על גבי הפשבי"). חיים בצבע טבעי. „אומללה אנושית רגילה היא חיים בצבעם הטבעי". הכל כאן נדרש להיות פונקציונאלי, משמע, לתפקד לפי מסורותיו שלו: הלהב המנוסה גילח את כל היופים המילוליים שאילו הורשו לצמוח היו הופכים לזקן. הכל „חייב לשרת, ניתבנן לסכל ולהומת־הוקיק".

When ladies ask How much do you love me? The Christian answer is Cosi-Cosi.

כשהגברות מקשות כמה אתה אוהב. נוצרי הגון ישיב: עד חצי הלב.

*

מכתבים־למערכת של חסידים הג־צירו: אל תבנו את זה האל תגננו את זה. אבל המשורר לא נענה. אפילו על שירו המפורסם לזכר ייטס עלו המספרים. אולי משום שהשאיל בו את קולו לשר ההיסטוריה המוחל לקיפלינג ולפול קלודל, ושמא בשל הטעם למחילה: על שהטיבו לכתוב.

רוח שקות של נוחם ושום־שפע־פיים ודאי לא היתה כאן. גם לא מבזות־אנשים־אנגלים־מלומדה בלבד. ראשית, השבר היה ממשי מדי. יותר מאי־פעם — כתב באחד השירים הגדולים בשירת לשונו — החיים עודם בחזקת נס, ראויים לאהבה, אבל אנחנו שוב לא ניתן בעצמנו אמון, לא אחרי סטאלין והיטלר.

אבל הגירוש מן הגן — וגנו שלו, כשל רבים מידידיו, היה זה של אוכספורד וקיימבריג', עטור עצי של ראדקליפס פביאני בנוסח שנות העשרים והשלושים — לא אירע בימי מלחמת העולם השניה, כי אם בדעך הלהבה שלאורה נדר דור: „כן, אני ספרדי". כבר אז לא היה זה האני הקוסמי התמים שדיבר מתוך גרונו. זה הסבור שהוא המחולל את ההיסטוריה, סיבה ולא מסובב: „לא, לך אני נושא־הכלים, אומר־ההן הצייתני, חבר לריעות של מרעדוני לילה, זה שנקל להוליכו שולל. אני כל מה שתעשי; אני החלטתך להיות טובה, הסיפור ההיתולי שלך, אני קולך העסקי, חיי הנישואים שלך. מה את מציעה? לבנות את העיר שבצדק חיבבה? כן, אבנה. אני מסכים. ושמא ברית המתאבדים, המוות הרומנטי? בסדר, אני מקבל. מפני שאני הוא בחירתך שלך, החלטתך שלך: כן, אני ספרדי". המיגנוזי לא היה כתוב כך (ואף על פי כן, כמה חיטמן כאן!).

*

אבל קמטי הפנים לא היו פרי מפולת ספרד בלבד (מעולם לא ראית פנים חרושי־קמטים כשלו. אומרים שיונסקו גמל לו במטבע משלו, כשאמר: „מה דעתי על אודן? קודם נגהץ את הקמטים ונו נראה'). „קמטים בעור הפנים הם עדות לחורדה נוברת לאילו תלאלה של הזמן, צער מתעצם על התדמעות שהוחמצה", כתב. הספקן שמן הטבע קדם לבעל הנסיון, אף כי הנסיון עצמו כמו קשר קשר להצדיק גם את הקל שבספקות. הוששו מפני אי־הכנות, שתמים־הדרך לעולם לא יגונע בו במידה כזאת, והאשת הנוחריות הנוצרית־המיטאפיסית שאסרה לייחס משקל רב מדי לכה שהוא רק כחומר ביד היוצר, הזדהות לשון העתון המדינה, העישון („המורף המהדר דרך הפילטר"), המשקה, לילות היחוד במיטה המיועדת לשניים, האשמה המתחזקת על היותנת המינית („מה היה שולק והלמס מסיק מזה די") — כל אלה סייעו נאמנה לחרוש את התלמים שהצמיחו את השירה שחרשה את הקמטים. וגם צד אירוני, נקמת ההמעטה היה בזה: דווקא אצלו, מורה הצער במשורה, צריך היה הסבל להיות כתוב דארמאטולוגית על הפנים. הפנים מכדבות, מעין כמו בהצטוקות.

ועדיין אין ההסבר שלם. הלא אפשר בהחלט לפרש את הנסיון להצר את הגבולות — שרק מצד אחד שלו הוא נסיון להצר משהו — כפרי בשל של בינה עתיקה הודעת שרק כך אפשר לסוכך על הפינה הקטנה — ולוא היא מלאה מרוב הביה ר הנוף השקוי ממנו — מפני אבדון שלעתים נראה היה קרוב. אם כך ואם כך, ההתקוממות על האימפריאליזם המילולי עלתה בקנה אחד עם ויתור אחר של אימפריית המקרקעים הבריטית.

*

ך, כדי להשלים גם את המזון בשרטוטים, צריך להוסיף לכל קמט את תאומו (מבלי לשרול מלים על אחוות ניגודים וכיוצא באלה): למוקיקונות המתורדות — את הרציונות הרליגיות; לביטולו של האומר את המדות הגוף: אודן הוא Gourmet של ידידים, רעשי של הבית, אנין טעמים חוריות; לשירות האמירה האפיגראמאטית — את אוצר האלוזיות וקפיצות־הדרך האסוציאטיביות של המלומד והאקרובט במשורים; לתחושת יהודה־של „העבודה וההיסטוריה הבלתי־נשנית" — את הכפירה בכל זה „הרעש הפלילי של ההיסטוריה"; לקול הדובר ברבים — את המשאלה הלא־כמוסה ל„מפרה בעלת שתי יציאות" (אחת לשעת חירום, בודאי), המשתקפת גם באוצר המלים; לחשדנות כלפי „התהבולות" — את המשימן — יפה שבמירוץ הגלגלים ואת הוריזות המדהימה — לעתים שלא בטובת בעליה — של מי שידע לתרגם גם את רגעי דממת הרוחות לאנרגיה מילולית.

פייטן „קלי" באנפילאות ה־Connaisseur? אין טעות גסה מזו. דברו של דור, מעצבה של רגישות „בלתי נשנית" כשובבה בקורות השבט. משורר בעל תיאבון אונטולוגי ה„צר את הדממה לקולות נחרצים" („זה בשמע קלי"), המדובב גם את האלם הזר של קליאו, המוזה של ההיסטוריה. „רציתי שהשיר אותו ביקשתי לכתוב יבטא בדיוק את כוונתי בשעה שהמלים „אני אוהב אותך" שלות במחשבותי, כתב ב־Dichtung und wahrheit. כ.ה.ס. אליוט ואחרים בדור שלאחר הסימבוליסטים, הציקה לו ביחוד בעיית אמינותה של המלה. השיר האמיתי בדיוק לא נכתב כמובן; בין השאר משום ש„מלים אינן יכולות לאמת את עצמן" — בעיקר כשהן מודעות לעצמן כל־כך. מה שנכתב, ובעיקר בשנותיו האחרונות, הוא גם יותר וגם פחות מן ה־Wahrheit שאותה ניסה ללכד באותו שיר־שלא־נכתב: הוא Dichtung עד עצם עצר האחרון של הבתש.

אחות קטנה, אמא גדולה

הוא: מזכיר ראשי ב„מוסד לביטוח פועלים נגד תאונות של מדינת בוהמיה בפראג"; היא: איכרה. הוא רווק שגעגועים מיוסרים הבובים ואורוסין כבוטלים מביאים עליו מחלה; היא: נערה צעירה, כלה, אשת איש ועוד מעט אם לשתי בנות; הוא: עדין, מיוסר ראש ובדוד־שינה מעניה אותו ללא חשך, בן 34 והוא כבר חולה אנוש, ולאחר שנות נדודים מבית מרפא למשנהו הוא מת ב־1924, בטרם ימלאו לו 41 שנים, במחלת השחפת שהתפשטה אל הגרון, ובסוף ימיו יוכל אך בקושי לדבר.

היא: חזקה, החלטית, שתקנית וענוה, „נערה עשויה מברזל" כפי שהלילה כבויה. היא מתגרשת מבעלה בעקבות הכיבוש הנאצי, כדי שלא לסכן את חייו (הוא נוצרי) — נשלחת לטרזיינשטאט ומתנדבת ללוות משלוח של ילדים לאושוויץ. שם היא מוצאת את מותה בתאי הגאזים. הוא: דוקטור למשפטים ואחד היוצרים הגדולים של הדור. היא: כסייעת לימודי בית־ספר עממי ובאה לעבוד בבית־המשק של אחיה משיגה עצמאות לאחר מריבות קשות בגיל 25 ואף נישאת לאיש, דבר שנמנע משתי אחיותיה הבכורות ממנה. הוא: האח הגדול, הנערץ והאהוב. היא: האחות הקטנה, הצעירה באחיות, האהובה. הוא: פרנץ. היא: אוטלה. הוא והיא, ובמלים של קאפקא עצמו: „שנינו היינו חייבים לוותר על הנישואים, וזה דבר נורא, והאחר שבין שנינו את בודאי מתאימה לכך יותר, הרי את עושה זאת למעננו... ועל־כן, נשאר אני שוב רווק, למען שנינו".

פרנץ ואוטלה קפקא: זוג אחים נאהבים. הוא פונה אליה תמיד במכתביו „אוטלה האהובה", וב־מכתביה בקשת אל „האחות הקטנה המסכנה."

עם פרסום הכרך „מכתבים לאוטלה ולמשפחה" (הוצ' פישר. מהדירים: פון הרטמוט בינדר, קלאוס וגאבגאן) מתבהר תפקידה של אותה גננית ואיכרה בחייו של קפקא. הכרך כולל 120 מכתבים וגלויות. 101 מתוכם נכתבו אל האחות האהובה ויתרם אל בעלה, אל ההורים או אל האחיות אלי (גבריאלה) ואולי (ואלרי). לקוראי קאפקא כרך זה הוא בגדר אוצר לא־צפוי, אף כי חבל שאין מדובר כאן בחליפת המכתבים, אלא רק במכתביו של קאפקא. אותו אח שציוה על רעו מכס ברוד לשרוף לאחר מותו את כל כתבי־היד שלא ראו אור, נוהג כך גם ביחס למכתביו אל אחותו. שוב ושוב הוא יועץ לה: „מוטב תקרעי אותו ותפזרי אותו... לתרנגולות שבחצר, שהרי מפניהן אין לי כל סודות."

מתוך המכתבים עולה דמותה של אוטלה — דמות האשה האם. מכתבים אלה, גלויות ולעתים רק פתקאות מספרים על אהבה מיוחדת במינה בחייו של קאפקא. באחות, הצעירה ממנו בתשע שנים, פגש קפקא ככל הנראה את האשה היחידה שאליה יכול היה להיות קרוב ולקשור עמה קשר של ממש, ללא חרדה, בושה, רחמים עצמיים: „בביראו, לא יפה אמנם, אבל עמך." כך בפשטות לא כתב לשום אשה אחרת. או: „עליך לבוא, פרנץ" האוטלה שמעה את הצעקה.

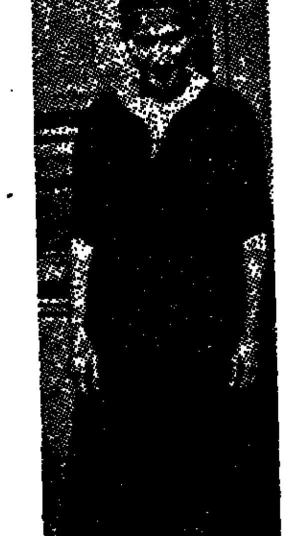

אוטלה קפקא

כל המכתבים הם בבחינת שיחות של „חדר האמבטיה", כפי שהתנהלו בין הבכור והצעירה בבני משפחת הסוחרים מפראג: „את אספר לך בפעם אחרת בחדר האמבטיה" — כותב בן ה־30 בעקבות נסיעה לאיטליה. במלים אלה עדיין נשמעת אותה נימה של מזימות־נעורים שנקשרו נגד המשפחה. לאחר שבע שנים, כשקאפקא כבר נכון אל מסע־המות דרך בתי־המרפא: „אכן, שום דבר אינו קל, ואף המזל, אפילו המזל האמיתי... הוא מעמסה נוראה. אבל זה אינו עניין למכתבים, זה בשביל „חדר האמבטיה"."

מה שלא מצא אצל אמו, אצל ידידות האהובות והארוסות, מצא קאפקא אצל אוטלה. היא העניקה לו אהבה ובטחון. וחדר האמבטיה הומים מסמל כאן את הגעגועים לחיק האם, געגועים אשר התגשמו באהבה אל האחות הצעירה. באחד ממכתביו האחרונים הוא כותב: „כאן צריכה את למעשה גם לייעץ, אמא גדולה." ועוד: „למעשה, חיים אנו, או חי אני עמך טוב יותר מאשר עם כל אדם אחר." ואל ידידו מכס ברוד כתב: „עם אוטלה חי אני בנישואים קטנים וטובים."

ממכתבים אלה עולה סיפור קטן של מזל בחיים אומללים מאד, וזה הדבר העושה את קריאת הכרך הזה לחוויה מרגשת („די צייט").

לוי

...ל בדידותו של היהודי

היהודי הבודד והיהדות
...ת אליעזר שביד
...יית אופקים
...את עם עובד; תל־אביב
...198 עמודים

אליעזר שביד

...השקפנו על העולם של זמננו מוקירות לפין שתי מגמות, לכאורה תרתי־דסתרי: ... אחר, ליה־מאן־דפליג, כי הולכים טכנולוגיים, שהביעו תופעות הנ"ל, הם עצמם גורמים ומורים של הגברת ... של האדם. ...

גם כאן התחוללה בזמנים החדשים תמורה מכרעת, שהיה בה מעין מיזוג הבעיה האנושית הכללית והבעיה היהודית המיוחדת, והיא החריפה את זו האחרונה עד כדי כצתפה לבעיית יסוד של הקיום היהודי בעת החדשה.

כל עוד בדידותו של היהודי היתה במישור הלאומי והדתי, כלומר כל עוד היתה זו בעיקרה בעיית היחסים של העולם הלא־יהודי אל היהודים כציבור נבדל, היא לא פגרה אלא מעט את הרגשת הזהות והבטחון של הפרט היהודי בתוך עדתו, בקרב בני־עמו. ההגבלות שהוטלו על היהודי מבחוץ, ומנעו ממנו להיות כאחד האדם, חיזקו בדיעבד את הרגשת השייכות והשותפות עם יתר בני עמו. בתור פרט לא הרגיש עצמו היהודי בודד. בעיה של זהות יהודית עדיין לא היתה. להיפך, מבחינה מסויימת היה אז היהודי, שגורמים דתיים קבעו את רוב־רובו של אורח חייו, הרבה יותר יהודי מהצרפתי, האנגלי, הגרמני וכו' היו צרפתיים, אנגליים וגרמניים.

עצם היבדלותם של היהודים כציבור שלם הקלה על קיום המצוות ושמירת אורח החיים היהודי. אולם בעניין זה חל מיפנה חד, ואף פתאומי למדי, מן המחצית השניה של המאה ה־18 ואילך, עם התגבשות תהליכי החילון בחיים הכלליים, ובעקבותם גם היהודיים, ועם גבור המאבק על אמאנציפציה וזכויות אזרח. היהודים החלו — בתחילה אמנם רק מתי מספר — להשתלב בסביבתם כבני אדם בין יתר בני האדם; המחיצות הקודמות הוסרו בהדרגה, ואם גם חלו נסיגות כפעם בפעם. נטילת חלק במשלחי יד מגוונים יותר בחיי הכלכלה הכלליים, ההליכה לבתי הספר ולמוסדות ההשכלה של המדינה, יצרו קשיים אובייקטיביים בלתי נבבעים, שלא היו דוגמתם קודם לכן, לגבי שמירת אורח החיים המסורתי; והעיקר — בשדה הרוח המדע החדש עימות עם השקפות חדשות, שלא התיישבו עוד עם מושגי הדת המסורתית.

אז נולדה הבעיה, הניצבת במרכז ספרו החדש של אליעזר שביד, והוא־אומר: היחס בין היהודי הבודד ליהדות. על כן אין זה מקרה, כי על אף השלכותיו האקטואליות, מתמקדת ראשיתו של הבירור בספר זה באותו דור, שחש את הבעייתיות הזאת לראשונה במלוא משמעותה: הלא הוא דור הבתר־מנדלסוני.

אמנם הבעיה, שהספר מטפל בה, אינה בעיה חדשה, ואנשי הגות לא מעטים כבר התייחסו אליה לפני שביד. גם אם לא נרחיק עדותנו עד לשפינוזה ומנדלסון — אשר את השקפותיהם על היהדות מברר מחברנו בעיקר בחלק השני של ספרו — הרי יש שורה ארוכה של הוגים יהודים, בארץ ובחו"ל, שהיו ועודם ערים לה, ומנסים להתמודד עמה באופנים שונים. ואולם דומה לי, שבנקודה מסוימת אפשר להבחין בחידוש המיוחד של א. שביד בספר שלפנינו. מבלי להיתפס להכללות סכימאטיות, ניתן לומר, כי רוב הדיונים בסוגיה זו התאפיינו בזיהוי־כלל בהבעתה בין בעיית היהדות לבעיית היהודים, כאשר שתיהן נדונו בעיקר מתוך התובס הכללי: מעמדם של היהדות או היהודים בעולם הסובב אותם. ואילו א. שביד מתרכז במערכת היחסים בין היהודי ליהדות מנקודת ראותו של היחיד, הפרט הבודד. כמובן, גם בגיוהות מעין זה אין הוא יכול להתעלם מהשאלות שהטרידו את ההוגים שלפנינו, אבל זו זוית הראייה והאופייניות של התייחסותו שלו לבעיה. משהו דומה ניסה לעשות לפני כארבעים שנה הוגה הדעות והרב הליבראלי מאקס ויינר בגרמניה, בספרו המקיף על „הדת היהודית בתקופת האמאנציפציה", שהופיע לפני כמה חודשים גם בתרגום עברי (בהוצאת מוסד ביאליק ומכון ליאו בק).

גישה זו צומחת בלא־ספק משני שורשים עיקריים: מחד־גיסא הבעייתיות הכללית של בדידות האדם בזמנים המודרניים, שאותה הדגשתי בתחילת רשימתי; גם שביד עומד בהקשר זה, אף כי ברמיזה בלבד, על מוטיב ההתנכרות של האדם בזמננו (עמ' 21). ומאידך גיסא, העמותים הרוחניים־נפשיים, ואם תרצו לומר, ריגושיים־חוויתיים, שצעירים ישראליים לא מעטים התנסו בהם מאז מלחמת ששת הימים. הגיגים אלה באו לביטוי בשעתם בצורות שונות, בין היתר ב„שיחים" שהתפרסמו בשולי אותה מלחמה, בהלך רוח של „כל העולם נגדנו", ובמשך זמן מה גם ביתר התעניינות בבעיית הקשר בין ישראל ליהדות התפוצות, וכו'. אף על פי שמאז מלחמת יום הכיפורים חלק מן הדברים הללו נראים לנו כמו רחוקים מאד, כ„מלפני המבול", הרי ההתלבטויות הרעיוניות הללו עדיין לא תמו. מה שמצייין אותן אולי יותר מכל, וזאת הנקודה החשובה לעיוננו זה, הוא בכך, שצעירים אלה התעוררו לשאלות אלו בתור יחידים, המבקשים ומנסים להסיח את לבם, ולברר לעצמם דברים, שעד אז נתנו עליהם את דעתם אך מעט. גם מחזיו של א. שביד באותן השנים, שכונסו בספרים „עד משבר" (1969) ו„לאומיות יהודית" (1972), השתלבו במגמה הזאת, ולא אגזים אם אומר, כי „היהודי הבודד והיהדות" מהווה עכשיו מעין נסיון לסכם שאלות אלו סיכום יותר שיטתי.

מבחינה זו ייאמר לשבחו של הספר, שהוא פוסח על שתי הסעיפים במובן זה, שהוא מקיים (בחלקו הראשון) מצד אחד בירור בקורתי של „יחס סובייקטיבי אל היהדות" (עמ' 10), הערוך בצורת מדעית ראויה לשמה אף שהמחבר טוען, כי אין הוא מתכוון לתאור מדעי של היהדות), ומצד אחר גם קט בצורת כתיבה מסאית, המשוחררת מכל התוספות (מראי מקומות וכו'), המסרבלות את גופה הכתיבה המדעית. המחבר השיג את המזיגה הזאת על ידי הוספה — אחרי השלמת הספר — של נספחים בסוף, המפנים את הקורא המעוניין בכך אל המקורות, שעליהם מסתמכת כתיבתו השוטפת, שהיא כשלעצמה שומרת באופן כזה על רציפותה.

זהות היחיד היהודי

הרעיון המרכזי, העובר כחוט־השני בחלק הראשון של הספר, מתמצה למעשה בשתי המלים, המשמשות כותרת לסעיף הראשון של הפרק הראשון: „מיחידות לבדידות". מאז רכש לו היהודי, לפני כמאה וחמישים שנה בקירוב, את מעמדו כיחיד, הפכה לו הבדידות לבת־לוויה קבועה. שביד סוקר בקצרה את השקפותיהם במחשבתם של ההוגים היהודיים הראשיים במאה ה־19 וה־20, החל מבדידותו הכפולה של מנדלסון — בדידות בתוך עמו ובדידות בקרב רעיו הגרמנים — ועד לרב קוק, א. ד. גורדון ומרטין בובר. וזהו, למעשה, נקודת המוצא לבעיית הזהות של היהודי בן־זמננו, שהמחבר מבררה דרך יחסו של היהודי למשפחה, לעם, להיסטוריה, ולמקורות הרוחניים־תרבותיים של מורשתו. בכל אחת ואחת מהסוגיות הנ"ל הוא משתדל להדגיש את המיוחד שבתמורה המכרעת, המבדילה את היחס הזה היום ממה שהיה בדורות הקודמים; כך עשה לא מכבר גם נתן רוטנשטרייך בספרו „על הקיום היהודי בזמן הזה" (הוצאת ספרית פועלים, 1972), אף שאומנם טיפולו בנושא היה שונה מזה שבספר אשר לפנינו. (מעניין יהיה להשוות מקצת הבעיות, המועלות בשני הספרים, את המשותף והמפריד ביניהם, ובעיקר בעיית היחס אל המסורת, הניצבת בנקודת המוקד של שניהם, אך הדברים חורגים בהכרח מעבר ליריעתה של רשימה זו).

בדידותו של היחיד היהודי, אשר עקרונית יכול גם לעמוד מחוץ ליהדות (ואכן הולכים ומתרבים המקרים בגולה, שהוא עומד מחוצה לה), מהווה את הרקע לבעיית הזהות היהודית בזמננו. כאן נבדל היהודי מבני עמים אחרים. שאלת ההכרעה „להוסיף ולהשתייך לעמי, שלגבי רוב הבריות היא „שאלה תיאורטית", לגבי יהודים, ויהודים רבים כאי: זוהי שאלה ממשית וגורלית" (עמ' 53). כדי לצאת מהבדידות, דרוש אקט רצוני של בחירה — לכאן או לכאן, כאשר הבחירה ביהדות נתפסת בראש וראשונה בתור זיקה מודעת אל העבר, וציפיות אל העתיד. קשר הגומלין בין עבר לעתיד כמרכיב ההווה מעלה בעיה נוספת: למי משקל יתר בצירוף זה — לעבר או לעתיד? בצדק אומר שביד, כי „שאלת „מה אני" היא שאלת „לאן אני הולך?" (עמ' 32). אך בהמשך הדברים הוא מתייחס הרבה יותר לזיקה אל העבר, מתוך הנחה שהעתיד מן הראוי שיתבטא בשיבה אל ערכי היסוד של העבר, ובעצם „שיבה" אל יסוד אחד עיקרי — האמונה. מבלי להפחית בערכן של השפעות העבר על התנהגותו והעתיד של אדם בהווה, ומבלי להיכנס להערכת חשיבותו של העבר בתור מורשת הנמסרת מדור לדור, הרי אין לכחד, כי מבחינה פוטנציאלית יכול כיום כל אדם להינתק מרצונו מן הזיקה אל עברו, מבלי שזה מכרח לפגוע דווקא בבחירת הזהות בהווה; ואילו בהכריעו לקראת עתידו, קובע מיניה־וביה, ובפועל ממש, את זיקתו, אופן התנהגותו, מערכת יחסיו עם בני אדם אחרים וכדומה, בהווה. ברוח זו עמדו הוגים שונים כל־כך כמו מארכס, סארטר, ארנסט בלוך או פרנץ רוזנצווייג על הרעיון של הטרמת העתיד. גם שביד, בדונו באדם כיצור היסטורי, מדגיש יפה, „כי רק על ידי זכירת העבר והטרמת העתיד, הוא (האדם) יכול להיות כאדם יוצר בהווה" (ע' 73). עם שאני מסכים בהחלט לדברים אלה, נשארת בכל זאת בעינה השאלה הקודמת: מהו משקלו וטיבו של העבר, המקופל בראיית העתיד של שביד, ובנקודה זו אעלה בהמשך מספר השגות.

ואולם מאלף הוא, למשל, הפירוש של שביד לסיפור אברהם שבמקרא. הוא, אברהם, מסמל את האדם, הנוטש את מולדתו ובית אביו, מנתק את זיקתו לעבר, למיתוס, ופונה רק עוד אל העתיד. בכך הוא קובע את זהותו. כאן מושם הדגש בפירוש בהינתקות מן העבר ובהתחלה חדשה, כאשר ההתכוונות אל העתיד מכתיבה לאברהם את מעשיו בהווה. מה שאמר בזמנו פרנץ רוזנצווייג, בנימה של הסתייגות כלשהי, על הגבירות, אומר עתה שביד, ובצורה הרבה יותר חיובית ומשכנעת, על יחודה של ההיסטוריה היהודית — היותה ההיסטוריה של עם, המיועד להיות תמיד מתחיל מחדש (עמ' 37). אפס — וזו הנקודה ששביד מעוניין להבליטה בהקשר זה — היחס אל העבר והיחס אל העתיד, הקובעים בצורה כזאת את בחירת הזהות והשייכות בהווה ניצבים בפני היהודי בבחינת „יחיד", ואולם אין הוא יכול להכריע לגביהם, בלי לקחת בחשבון גם את מערכת יחסיו עם בני אדם אחרים, משפחתו, עמו וכו'. אולי אפשר לומר, כי בדידות וזיקה הם שני הפכים או אולי קטבים, שאין משמעות לאחד מבלעדי השני. בשל כך הולך ומתרחב פעם בפעם מעגל ההתייחסות: מן היחיד הבודד, המהווה את נושא־העיון של הפרק הראשון, אל המסגרת המשפחתית בפרק השני, אל העם בפרק השלישי, ובהמשך אל הנכסים הרוחניים, המאחדים את העם במשך תולדותיו. זו, אפוא, בקווים הכלליים, מסגרת דיונו של א. שביד על „היהודי הבודד והיהדות" — דיון אישי מאד, שהמחבר מרבה להעלות בו טיעונים רבים, המהווים אתגר מחשבתי רב־ענין. הרי זה סוקר־סוקי ועמקדו של כל ספר עיוני, ומשום כך רואה אני חובה להגיב להלן בדרך העלמוס לפחות על כמה מהטיעונים הללו.

(סוף המאמר — בשבוע הבא)

ספרים חדשים

מקור

עמנואל יפה: מיקי־מהו האלוהי
לילדים. הוצ' „ראשפים", 24 עמ'.

הנה שאלוב: עונות ועונות — אפיה ביתית
הוצאת „מסדה".

אסופה לעניני חינוך והוראה במכללות החינוך הקדאיים דתיים
העורכים: אריה מורגנשטרן ונחום נצר. הוצ' משרד החינוך והתרבות, אגף החינוך הדתי — האגף לחינוך התיישבותי, 210 עמ'.

מעיין שחרב
קובץ מאמרי הערכה והספד עם הסתלקות הרב הגאון ר' צבי נוסמן זצ"ל, רבה של בוקרשט. 64 עמ'.

שמונה נכרי אדם
חוברת זכרון לזכר תלמידי ישיבת הר עציון שנפלו במלחמת יום הכיפורים. הוצ' ישיבת הר עציון. אלון שבות. 39 עמ'.

רפאל ניר: הוראת העברית כלשון־אם בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה
ספר עזר למורים לעברית. הוצאת עם הספר, 192 עמ'.

ספר רפאל מאהלר
קובץ מחקרים בתולדות ישראל מוגש לו במלאות לו שבעים וחמש שנה. ביוזמת המשתתפים יהושע פינסל, אלכסנדר שייבר, דניאל פאנמן, אליהו פלדמן. הוצ' ספרית פועלים בסיוע אוניברסיטת תל־אביב, מרחביה, תשל"ד, 440 עמ'.

אברהם חולמנן: התנ"ך והפולקלור: אפוזיציה במקרא
הדיון פותח באופוזיציה ... לפני השפעת העולם המקראות — נביאי האמת ונעבר לאופוזיציה הלא־נבואית למן קורח, דתן ואבירם ועד לזו שהביאה לפילוג הממלכה. הוצאת ... חיפה, 86 עמ'.

פיתחי בר
שבעה ספורים לילדים בכרך אחד: כתבו וליבזו מיכאל רבכי, יעקב לוי. ירדנה הדס. הוצ' עמיחי.

בצלאל שחר: חינוך מבוגרים הלכה למעשה
חינוך מבוגרים בארץ ובעולם בעבר ובהווה וצפיות ושאלות לב בתחום זה לקראת העתיד. הוצ' „אוסף", 190 עמ'.

יוסף שער: מעשי השירי בקהילות ישראל
לפנן מנהגים, מעלויות, חידונים. הוצ' משרד החינוך והתרבות, אגף הנוער, 51 עמ'.

חיים הורן: היה היתה עיירה
מונוגרפיה על עיירתו של המחבר דומבוביאנו שבביסרביה. הוצ' „אורים", 198 עמ'.

ספר דומבוביאנו
נר זכרון למרובה החקלאית היהודית בביסרביה. יוצא לאור ע"י ארגון יוצאי דומבוביאנו בישראל ובתפוצות, 252 עמ'.

יצחק רייס: מגילת משפחתנו
דוקומנטציה לייחוסין של המשפחות לוריא, אייכלס, קצלנבוגן ואחרות. הוצ' המחבר, 88 עמ'.

יפה: הגבעונים
שירים.

דוב חומסקי: עד בלי ירח
שירים. הוצ' הקיבוץ המאוחד, 100 עמ'.

יצחק קילס: בנתיבי מעשה
מסכת סגנונות של אירועים, תופעות ופעילויות במערכות ההסתדרות והישוב כבתוך עשרות שנים, אגב איפיון אישים שנכללו בהם חלק. הוצ' עם עובד — תרבות וחינוך, 230 עמ'.

דב סדן: מרעבי בית
מאמרים בנושאים עם חבה מלמות. הוצ' עם עובד — תרבות וחינוך, 290 עמודים.

תרגום

ברברה וורד, רנה דיבו: רק עולם אחד לנו
על הטיפול והתחזוקה של כוכב לכת קטן. דיון וחשבון בלתי רשמי מטעם המזכיר הכללי של הועידה לאיכות הסביבה של האו"ם. תרגם עמסי לוין. הוצ' בצלאל צ'ריקובר, 216 עמ'.

אלהנן הרצברג ואהרון נמרן: בית הספר לילדים ונוער
עצות שימושיות, הסברים והוראות ... במסגרת תיאור ... למידה. תרגמה שושנה שורץ. הוצ' ספרית פועלים, 216 עמ'.

אידיש

ביטל בייזיל: עסייען
מסות בעניני ספרות ועל סופרים כדוד ברגלסון, פרץ מארקיש, יוכבד בת־מרים ועוד. הוצ' י.ל. פרץ, 306 עמ'.

ל. חריק־שמעוני: אין נרגל
רומן מחיי ישראל. הוצ' י.ל. פרץ. 231 עמ'.

א. גאלאכב: צו די מיגן פון ידישן בעראבק
כל כוח האמונה, השכינה, עם ישראל, גבולות הארץ, ועוד. הוצ' י.ל. פרץ, 382 עמודים.

פרידי וויינגער: אין גרויסן דרויסן
שירים. י.ל. פרץ, מארלאג, 219 עמ'.

הנך אראלמי: דער מאן פון לע ביל
סיפורים. הוצ' י.ל. פרץ, 174 עמ'.

נעלי זאקס: עלי אין דרי ציקלען לידער
מחזה מכתורין ושלושה מחזורי שירים. פון דייטש — ביזאלא שפילניט. הוצ' י.ל. פרץ, 117 עמ'.

יאנקל יאקיר: א שליסן מיט יזשובניקעס
סיפורים. הוצ' י.ל. פרץ, 234 עמ'.

מלכה חפיץ טוזמאן: אונטער דייך ציילן
שירים. מארלאג „ישראל בוך", 115 עמודים.

כתבי־עת

המזרח החדש — חוב' 1־2 — כרך כ"ד
רבעון החברה המזרחית הישראלית. מאמרים על המנהל העות'מאני של סנג'ק ירושלים 1890—1908, על יחסי ברית המועצות עיראק, על יחסי הביקורת הספרותית הערבית בארצות ערב ל„ספרות ההתנגדות" הערבית בישראל. ועוד רשימות. הוצ' החברה המזרחית הישראלית, 141 עמ'.

העורך: יהושע קנז

هكذا من الأصل

مكزامين الأصل

ספרי דורות קודמים

מאת אהוד בן עזר

פרשה אחרונה לקנוט המסון

שמונה בספריו של קנוט המסון תורגמו לעברית: „רעב", „ויקטוריה", „ברכת האדמה", „פן", „עבדי האהבה", „בעלי חלומות", „פרשה אחרונה", ו„מסתורין" — אף אחד מהם לא הופיע במהדורה חדשה או בתרגום חדש לעברית מזה כמה עשרות שנים, ואין להשיגם בשום חנות ספרים; והתוצאה — כשני דורות של קוראים בארץ לא שמעו כלל את שמו של הסופר הנורווגי המופלא הזה. למרבית הוצאות הספרים בארץ אין מדיניות תרגום עצמאית, הן הולכות אחרי האופנה במערב (וגם זאת בפיגור רב ובהשמטת ספרים חשובים). לדוגמה: הרומן הזה. הקורא העברי חזר וגילה ספר כ„נרקיס וגולדמונד" — אשר תורגם והופיע בעברית כבר לפני עשרות שנים; אבל, כל עוד לא נעשה סופר זה אופנתי במערב, לא טרח איש להדפיסו מחדש אצלנו. אילו תרבות חיקוי זו היתה מביאה לפחות להדפסתם מחדש של ספרי המסון, לאחר שנתעורר בו מחדש העניין במערב! אבל לא. ישנם אצלנו מומחים מרופלפים לתרגום מנורווגית, אשר מצאו לנחוץ לתרגם מחדש את „פר גינט" (לאחר שתורגם כבר ביופי שירי נדיר בידי לאה גולדברג). אך משום־מה טרם גילו את המסון.

הילת המחלה

„פרשה אחרונה" שייכת ל„משפחת" הרומנים אשר רקע התרחשותם בבתי מרפא, רובם לשחפנים כדוגמת „הר הקסמים" לתומס מאן ו„בבית המרפא" לדוד פוגל. קסמם של בתי המרפא האלה כפול: מצד אחד, ההווי האירוטי־המולני הנוצר בהם, על גבול ההיסטריה, תמיד במעלת חום אחת או שתיים יותר מהנורמאלי; ומצד שני — האפשרות לשקף עולם שלם ותקופה, על רבדיהם החברתיים ונטיהם הפילוסופיים, על־ידי מיקרוקוסמוס של בני־אדם המתנהגים, בתנאים של בידוד למחצה, באורח קצת גרוטסקי ופאטטי, והם מביעים במוגזם את המחלות הכמוסות אצל רוב בני־דורם.

והנה המחלות עצמן, נקודת־המבט של הסופרים עליהן — אציליות יותר? את הענוג החולני, הקיקנטי, אשר בשלוש היצירות הללו אין למצוא, למשל, ב„אגף הסרטן" של סולז'ניצין. כלום זה רק ההבדל שבין הסרטן לשחפת? סולז'ניצין, שנולד לאחר מלחמת־העולם הראשונה, אינו מסוגל ואינו רוצה לראות בדיכה במחלה סוג של יופי עגום ועצוב. ואולי הדרך מתייחס למחלות מסויימות כאל משהו מפלצתי, דאמוני, ואינו רוצה להיות במחיצתן, אפילו במחשבה, כקורא על יסורי אחרים, מתוך הזדהות של חמלה, רחמים וקדושה. אכן, סולז'ניצין השתמש במחלת הסרטן, אותה ידע מבשרו — כאמצעי מפחיד — להעמיד את הקורא בסיטואציה דחית־קיומית. ואילו במאה הקודמת גלוה אפילו לעבבת רטט של מסתורין ורומאנטי; ולשחפת היה זוהר טראגי של התלקחות אחרונה בטרם דעיכה.

„פרשה אחרונה" מעמעת דמויות שני טיפוסים הלוקחים חלק ביצירתו של המסון מראשיתה. האחת — דמות הנווד הרעב, האומלל באהבתו, העני מלידתו, התמהוני, הנכשל באהבה, המתאבד; דמות שקרבתה הביוגראפית להמסון רבה. דמות זו מופיעה ב„רעב", „מסתורין", „פן", „ויקטוריה", המשכה בדמות אליבר מגנוס „המתאבד" שב„פרשה אחרונה".

והדמות השניה היא זו של האיכר השורשי, הבריא, אכורת ברית קשה עם האדמה, איתני הטבע ויצרי החיים, ואלה מביאים אותו עד לידי פשע. דמות זו מאפיינת את התקופה השניה ביצירתו של המסון, הנסיון להגיע לחיוב החיים, להשתרשות. זו דמותו של יצחק ב„ברכת האדמה", הרומן אשר עליו קיבל המסון את פרס נובל בשנת 1920. ומקבילה לו ב„פרשה אחרונה" דמותו של דניאל, הרי בוהר, מעל הכפר טוראוס, מקום בו עומד לקום בית־המרפא, שם מתוחפפים הטיפוסים המנוונים, החולניים, כאליבר מגנוס ה„מתאבד", אצמן פוס המצורע, העלמה יוליה ד'אספר ומאהבה הנוכל העדין מר פלמינג.

הזוג הפאתטי

החברה המתאספת בבית המרפא היא צירוף קרתני־קוסמופוליטי של חולים, מאוהבים, מיואשים, תאוותניים ותמהוני־מון, המתקיימים במידה רבה זה על חשבון זה, בין אם מדובר באמצעים חומריים או בפאראזיטיות נפשית ובבדידות עמוקה המשוגעת לה עונג זמני בנפש הזולת. הזוג הפאתטי ביותר ברומן, אשר זכה מלוה את הקורא שנים לאחר הקריאה, הם המתאבד והבריו המצורע. הראשון שלם בגופו, אך נפשו שקועה ביאוש עמוק, עקב בגידת אשתו, דבר שאותו הוא שומר בסוד כמוס. והשני — פצע שאינו מרפא לו באצבעו והחבושה תמיד, פניו נמקות ועינו מתעוותות הולכות, ועדיין הוא בבית־המרפא מפני שטרם נתגלה כי מחלתו היא הצרעת, וסבורים שהוא לוקה בחולי־עור כלשהו. השניים הללו זה בזה, מכאיבים זה לזה בתפסם את גופי־הנפש הזקים והאכזריים ביותר אשר לזולתו ולפעמיו של כל אחד מהם. הסכנה אשר בה מתגלה למתאבד דבר עיוורתו של חברו מוס את המוסד, מפני שעליו להוציא לבית המצורעים, היא מן החזקות ביותר בספר. כדי לחפות על מצבם הנורא, ולא לגלוש לסנטימנטאליות, הם מתרפים ומעליבים איש את רעהו. אך שונה תגובתו של מוס כאשר עליו לגלות את העובדה המרה לידידתם המשותפת, העלמה ד'אספר, והפצה לגמול לו על עזרתו לה ולהעניק לו מתנת כסף לקראת נסיעתו:

תודה, אומר הוא, איני זקוק לכסף.
הרי זה לעת מצוא. הביטה, אין זה סכום גדול —
אך אני לא אוכל להשתמש בו, העלמה ד'אספר!
אינני מבינה, אומרת היא בפחי נפש.
מוס בקול עמום: הבגי מאלה הנגועים לחסות הציבור. מקום יוקצה לי מטעם הממשלה.
כך? שואלת היא בתמימות. איזה מקום? משרה?
כן, משרה קלה. כל חובתי היא לשוטט עם פעמון ביד ולצעוק טמא — טמא!
העלמה תולה בו את עיניה בחלחלה ולוחשת: האם אתה? — היא משתתקת. (עמ' 199).

וכך, רק פה, באמצע הרומן — מתוודע הקורא אל מלוא האימה שבמצבו של מוס, וכל פרשת יחסיו הקודמים עם סביבתו מוארת לפתע באור חדש.

הזרימה הפנימית של החיים

השינויים הפתאומיים, התמוהים, המעמידים בבת־אחת את מצב גיבוריו באור חדש נוסח נאגל, גיבור „מיסתורין" — הם מן הקוים האופייניים ביותר לסגנון כתיבתו של המסון, לא מעט בהשפעת דוסטויבסקי. בהמשך „פרשה אחרונה" מתברר כי לא צרעת היתה מחלתו של מוס, והוא משתחרר מבית המצורעים.

מגנוס, המתאבד סבור כי ההתאבדות שפלה היא מן הרצח, ולפיכך חייב הוא לברור לעצמו מיתה משונה ומיוחדת במינה, בעלת רמה גבוהה. רמה שתעלה את ההתאבדות למעלת הרצח. (עמ' 55). ובמקום אחר הוא אומר: „בואה, מות, בואה ותבוא הפרשה האחרונה!" (עמ' 229) הפרשה האחרונה היא אפוא המוות. אבל, לא מותו שלו, אלא מות אשתו האהובה, הבאה אליו לבסוף לבית־המרפא בבקשת מחילה, ונשרפת סגורה בחדרה בלילה. והמפתח בידו. כל בית המרפא עולה באש שהוצתה באופן מקרי, בחדרם של משחקי קלפים עד לשעה מאוחרת בלילה. ומגנוס, בעקיפין, אשם במות אשתו.

ובמקביל, העלמה ד'אספר נעזבת על־ידי הנוכל העדין, האצילי והחולני, מר פלמינג, והיא בראשית הריונה. לאחר שלא נותר שום מעמד אחר לנישואים, היא עוברת להיות עם דניאל, ומסבבת אותו בכחש למען יחשוב כי הילד שלו. בעימות בלתי־נמנע בין מר פלמינג, הנוכל לפתע, ודניאל, רדוף השמועות על ספק־אבהותו — הורג דניאל את פלמינג. מות אהובה, אבי־בנה, גורם לעלמה ד'אספר להבריא משאפתנותה החולנית, הרומנטית הרודפת־הבצע כאחת. דניאל מסגיר את עצמו, ונשפט למאסר לא־ארוך. הרומן מסתיים בפגישה לעת בוקר בין המתאבד, שאיבד את אשתו בשריפה, לבין העלמה ד'אספר, המחכה בנאמנות לתום שבע שנות מאסרו של דניאל. ובינתיים: „היא הנוהרת והנפנית לעבודתה — בזריזות רבה עושה היא במלאכה, גם בטוב וגם ברע, — פעלתנות קרקעית. כך אנו קוראים לזה —" (עמ' 436, סוף הרומן).

כתיבתו של המסון אינה ניתנת בנקל להכללות ולפירוש סמלים ומוטיבים. היא מפליאה, המקמקת ורבת־תהפוכות, ומותירה את הקורא נדהם לנוכח גורלות אנוש, ממש כאילו היה מדובר באנשים קרובים אליך; כאילו מנסה המסון לחקות את הזרימה הפנימית של החיים עצמם.

* קנוט המסון: פרשה אחרונה. תרגום יצחק שנברג. כרך א'—ב' 436 עמ'. ספרית שטיבל. הוצאת ספרים, הוצאת אברהם יוסף שטיבל, תל־אביב. 1933.

רן שחורי

אמן האדריכלות הפיסולית

תערוכת אריך מנדלסון
בית המהנדסים
רחוב דיזנגוף 200, ת"א

התערוכה הנבחרת, המורכבת מ־48 לוחות תצלומים, אורגנה על־ידי המכון הסמיתסוני באוה"ב ובדרכי נדודיה ברחבי העולם הגיעה גם אלינו. יש לשמוח על כך ולהודות ליוזמים, שבאמצעות הלוחות המוצגים לפנינו, נמשכת תשומת־הלב אל מיפעלו של אריך מנדלסון.

אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים היא ארגון מקצועי, שנועד להגן על האינטרסים של חבריו. אינני יודע מה מדת המודעות של אגודה זו לתפקידים נוספים — כהפצת ידע בסיסי וטיפוח הרגישויות לעיצוב הסביבה החזותי. נראה לי, שנושאים אלה הוזנחו ונשכחו ללא כל צידוק בכל המערכות החברתיות, החל מבית־הספר דרך העתונות ועד לפעילותו של הארגון, שעניינו היה חייב להיות בכך. ולכן, על אף חשיבות התערוכה, אין בהצגת לוחות תצלומים אלה יותר מאשר תזכורת עלובה למה שניתן היה וצריך היה לעשות בתחום זה. הגופים, שמדרך הטבע היו חייבים לעסוק בכך, הם המוזיאונים. התנכרותם לנושא אינה מובנת. אחרי הכל, הארכיטקטורה היא אחד הענפים החשובים ביותר של הפעילות האמנותית־התרבותית ובבחינת הפונקציה החברתית היא עולה בחשיבותה על כל תחום אמנותי אחר. מספר תצלומים (שכמותם ניתן לראות בכל ספר פופולרי) עדיין אינם בבחינת תערוכה ואין בהם כדי להקיף את הנושא ולמלא את היעוד הדידאקטי המצופה. מן הדין היה להציג מודלים של בניינים, תכניות, חתכים, ניתוח גרפי של יחסי הבנין לסביבתו וכדי הכן, לצרף לתערוכה קטלוג מפורט ומבואר. כל אלה חייבים להיות חלק משיגרת עבודתו של מוזיאון ציבורי.

אסכולת שיקגו

משאלות אלו הן מן־הסתם בבחינת חלום לעתיד רחוק, ובאין ברירה אחרת עלינו להודות על המצוי. אריך מנדלסון (1887—1953) היה אחד הארכיטקטים הבולטים של ראשית המאה, ומאלה שמיזגו בעבודתם את מיתודות הבנייה החדשניות של זמנם. את חינוכו המקצועי רכש בברלין ובמינכן והיה מקורב בצעירותו לאכספרסיוניזם הגרמני — שאז, ערב מלחמת־העולם הראשונה, עמד במלוא פריחתו. הסקיצות המרובות, שהציג מיד אחר המלחמה, העידו על קירבה זאת בשיפעת האלמנטים הביטויים־סימבוליים של הבנין, בקוים המפותלים והמשתרגים ובהדרמאטיות המודגשת של משחקי האור והצל. תכונות אלה היו אופייניות להלך־הרוח השליט באוונגרד האמנותי של גרמניה דאז, תמצא בהם אף מימד לאומי מסוים, שהתבטא בחיפוש אחר צורת ביטוי „גרמנית", המעוגנת במסורת המיסטית־דרוביזית של האמנות המקומית תוך

אריך מנדלסון

התנגדות לקלסיציזם ולדקוקו המיובאים.

הבנין הבולט הסנטציגי שלו באותה תקופה הוא מצפה הכוכבים על שם איינשטיין שבפוטסדם (1920). בבנין זה באו לביטוי עקרונות אחדים, העשויים להחשב כסימני־היכר לעבודתו: האורגניות של הבנין, הצמה כיחידה אחת, כשכל מרכיביו מבושרים בסוד וגסטיבי; הסימבוליזם, שהתבטא בהדגשת המשמעיות התבניות של הבנין ומציאת אקוויוולנטים חזותיים־סימבוליים לתכנים אלה; הבגנת השימוש בבטון והדגשת האמורפיות של החומר זה, אשר ניתן לצקת אותו בכל צורה. הדבר מתבטא בתנועות המעוגלות והמתמשכות, השוברות

(1928), או ב„בית קולומבוס", שניבנה בככר פוטסדאם במרכז ברלין (1931). הדרמאטיות והאכספרסיוניסטית מוחלפת עתה בנטיה לרציונליזם פונקציונלי, המדגיש את פתיחותו של הבנין לאור ואת שקיפותו. האלמנטים האורגניים התבטאו בריתמוסים המתמשכים של הבנין ובקווים המעוגלים של בתי־המדרגות הפינתיים, או במרפסות העגולות, דוגמת אלו של ביתן „דה־לה־וואר" באנגליה (1934). מכל מקום, בניינים אלה נעשו במידה רבה אבות־טיפוסים, שמצאו חקיינים מרובים.

יוצאות־דופן מבחינה מסוימת כמה מהווילות שבנה בשנות ה־20, ביחוד זו של הד"ר שטרנפלד בברלין (1923), אשר בהן מורגשת קירבה לתפיסה המופשטת — גיאומטרית של אדולף לוס.

ב־1933, עם עלות היטלר לשלטון, עזב מנדלסון היהודי את גרמניה ופנה לבריטניה ואחר, לזמנו. בתקופה זאת הרבה גם לבנות בארץ. בין בנייניו הגדולים החשובים אצלנו יש לציין את בית־החולים הממשלתי בחיפה (1937) ואת בית החולים האוניברסיטאי הדסה על הר־הצופים (1937—9), את בנין בנק אנגלו־פלשתינה בירושלים (1938) ואת ביתו הפרטי של חיים וייצמן ברחובות (1935—6). סגנונו בארץ קבל מימד מונומנטלי כלשהו כתוצאה מנסיונותיו לשלב סימבוליזם חומרי (בנייה באבן) עם סממני סיגנון מקומיים (קשתות וקירות מסוביים). אולם, גם במיבנים אלה, וביחוד בבית וייצמן, ניכרים היטב תכונות סגנונו המיוחד.

סקיצה של מנדלסון למצפה הכוכבים ע"ש איינשטיין, בפוטסדם (1920).

בעקביות כל זוית חדה אפילו בפינות הולנות. תכונות אלו עשו בנין זה למעין מניפסט של התפיסה האורגנית־פיסולית. הבנין נראה כאילו יצר אותו האמן תוך לישת חומר רך. תפיסה דומה, אם כי בקונצפציה מופשטת יותר, בולטת גם בבית־החרושת הגדול של שטיינברג, הרמן ושות', שבנה מנדלסון בלוקנואלד ב־1921.

מקור־השראה לארכיטקטים

ב־1924 ביקר באוה"ב והושפע מגורדי השחקים שראה שם. רוח „אסכולת שיקגו" ואת פיעמה בבניינים המסחריים הגדולים שבנה בגרמניה בשנות ה־20, דוגמת בתי הכל־בו של שוקן בשטוטגארד (1927) ובכמניץ

ב־1941 נדד לארצות־הברית והתיישב בסן־פרנסיסקו. עד מותו שם, ב־1953, בנה סידרת בתי־כנסת גדולים בקהילות שונות. אופייניים להם המונומנטליות, הסימבוליזם החזותי המודגש והדרמאטיות של דרך חדירת האור אל חלל הבנין. בעבודות אלו נסגר מעגל יצירתו, בהיותן חוזרות אל הסממנים האכספרסיוניסטיים הבולטים שבעבר.

סגנונו האישי של מנדלסון, הנשען על מיפעל רב־גוני ועשיר בתומרים ועל תפיסת הבנין כיחידה אורגנית (תכונה המתבטאת בקשר שבין מרכיבי הבנין לבין עצמם ובקשר שבין הבנין כולו לבין סביבתו) — נעשה חומר־גלם ומקור־השראה לדור חדש של ארכיטקטים.

משכנו של ליאונרדו

בית האחוזה „קלו־ליסאי" שבו התגורר ליאונרדו דה וינצ'י בשנות חייו האחרונות שוחזר, ובתוך כך הוסרו כל התוספות האדריכליות שנוספו עליו בשנים שלאחר מות ליאונרדו. בית האחוזה „קלו־ליסאי" נמצא בצרפת בעמק הלואר, ליד טירת המלכים המפורסמת של אמבואז. למעשה, סמוכים הבתים זה לזה כל־כך, שמקשרת ביניהם מנהרה.

בית האחוזה ניתן שי לליאונרדו מידי פרנסואה הראשון. הוא נבנה במאה ה־15, אך נוספו עליו תוספות במשך הדורות. האולם הגדול והשמירה הם בסגנון ימי הביניים ונבנו בתקופתו של לואי ה־11 (המחצית השניה של המאה ה־15). כשקנה את הבית שארל ה־8 ב־1490 הפכו לבית־אחוזה משואר בסגנון הרנסאנס. יורשו, לואי ה־12 המשיך בעבודה זו.

מאיטליה הובאו אמנים ואומנים כדי לבנות את הכנסיה ולקשט את הבניין המרכזי ואגפיו. קודם עלותו לשלטון התגורר באגפים פרנסואה הראשון עם אמו — לואיז מסבוי ואחותו מרגריט מנאבארה. סבורים כי מרגריט כתבה חלק מיצירתה „סיפורי שבעה ימים" (הפטאמארון) בקלו־ליסה. מרגריט זכורה כאחת הנשים המשכילות ביותר של זמנה, שהיתה פטרונית של האמנויות במסורת הרנסאנס. היה זה אחיה שהעניק לליאונרדו את הבית שבו עשו את שנות נערותם.

מרכז תרבות

בעקבות כיבושיהם בלומברדיה החלו הצרפתים מתעניינים באמנות האיטלקית. כשדוכסות מילאנו נפלה בידי הצרפתים, עשה שם ליאונרדו בשירותו של הדוכס. המושל הצרפתי של דאמבואז העניק חסותו לליאונרדו ולואי ה־12 עשה מאמצים נואשים לשכנע את ליאונרדו לבוא לצרפת כצייר־החצר. ואולם רק ב־1516 נענה ליאונרדו להזמנת פרנסואה הראשון ובא לשבת באמבואז. המסורת מספרת כי המלך ניצל את המנהרה וביקר את ליאונרדו לעתים קרובות.

האמן האיטלקי בנבנוטו צ'ליני, שהוזמן גם הוא לצרפת, מעיד ב„אוטוביוגרפיה" שלו על הערצתו הגדולה של פרנסואה הראשון לליאונרדו. תקופת שלטונו של פרנסואה הראשון בעשותה אמבואזה למרכז אמנותי ואינטלקטואלי. קלאמבם והאבלאג ביקרו בחצר המלכות לעתים קרובות.

רוב רישומיו של ליאונרדו המצויים באוסף המפורסם השמור בטירת וינדזור בבריטניה נעשו בתקופת שבתו בצרפת. רישומים אלה מתארים מראות אפוקליפטיים ושטפונות; אחרים מהם הם רישומים לקרנבלים, ויש רישום אחד של טירת אמבואזה והכנסיה סן־היבאר כפי שהם נראים מקלו־ליסה.

ב־2 במאי 1519 מת ליאונרדו בקלו־ליסא בן 67, ובעזבונו רישומים ותבניות לפרוייקטים רבים וכן המצאות. כיום, תודות לעבודת שיחזור ותיעוד ניתן לראות רבים ממסמכים אלה על הרקע כפי שנראה בימי הצייר.

שחזור הבנין החל במרתף, כאן נחרסו כל התוספות המאוחרות וניגלו הקירות המקוריים, כשקורות העץ התומכות וציפוי הקיר נמצאו שלמים לאחר 500 שנים. במטבח נחשפו טבעות ברזל גדולות שעליהן היו תולים את בשר הציד. בעת שחזור הכנסיה נחשפו פרסקות, שאפשר כי נעשו בהשראתו של ליאונרדו. הפועלים עדיין עסוקים בהרחקת ציפוי האבן שנעשה במאה ה־19. העבודה עדיין לא נשלמה, אולם כמה מן החדרים כבר רוהטו בסגנון המאות ה־15 וה־16, כששטיחים תלויים על הקירות ומוצגים כלי חרסינה וזרים. כן מוצגות המצאותיו של ליאונרדו. חדר אחד, למשל, מוקדש לאמנות המלחמה, ושם תותח ומכונת ירייה; חדר אחר מוקדש לספנות, שלישי להידראוליקה, רביעי לאוירונאוטיקה ולתעשיית מכוניות (ינוסקו פיצ'רס).

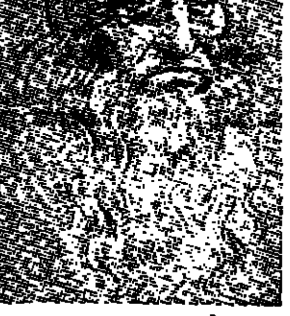

ליאונרדו דה וינצ'י

טור הלשון

תשתית

כיוון שיש העוקבים אחרי כותרות הטור כדי לדעת, עד היכן הגעתי בעיבודי במילון, חייב אני להקדים מודעה רבתא: הלוואי וכבר הגעתי לאותו מקום באלפבית שבו נמצא לשון 'תשתית'. הרי כמעט שהוא בסוף — ואולי זו סיבה, שאנשים טועים בדבר העיון ומורים אותו בכל העולה על רוחם. בכגון שיבושי כתיב לא נעסוק כאן; הנניח מראש שהכל מסכימים, כי לפנינו מבנה שמני במשקל 'תפעיל' מן השורש 'שתת'.

אולם ברגע שרשמנו לפנינו את אותיות השורש, מתגלה הבעיה. השורש האמור 'שתת' כאילו אין לו קיום של ממש. אותיות השורש מתקשרות בתודעתנו לעניין אחר, ועוד נעמוד על כך להלן. לעת עתה נוכל להסכים על כך, שלפנינו חידוש שנתקבל יפה, ושהחידוש הזה יש לו דרך ניצול כפולה. מצד אחד זה עניין של מבנה המשמש יסוד — כגון מתחת לכביש, בנין וכד'. כאן 'תשתית' נעשה אקוויוולנט הומלה של Unterbau, Substructure וכד'. ואלו מצד אחר המשמע נוטה להשאלות, כגון תשתית הכלכלה, ההסתדרותית, תשובת המשפט, הקיבוצי וכד'. שני המשמעים הללו מרוחקים משימוש שירי בגיר, שבו אין הגודר שימוש מדוייק, כגון שנמצא: „השיבה האשה מתשתית ימיה" (דבר, 26.6.70).

השימושים מאותם סקרנו הרגע — פרט לשימוש השירי — נראים מאששים יפה, ואינם ספרותיים במיוחד. זה מתמיה לאור העובדה, כי שימוש השם אין כבדר שימוש מחוזק כל כך בפועל. כאלו חלה מעין התעצמות בשימוש השם.

אם נסתכל בתחום הפועל, הרי לפנינו כמה שרשי 'שתת'. יש עניין שתיתות דם וכל הקרוב לכך, ויש עניין 'נשתתה' (ת"י הרגשה), ויש ערבובים בלשון 'יהיה' ויש שימוש בלתי ברור בעניין „כבאן לשאול שתותי" (תהלים מט). כלומר: שימושים — וכל אלה אינם עניין לכאן. רק, השתות יהירנו שבאגלים ס' שייך לענייננו — מעין שימוש מיוחד. רק בעיבה שנעצרות דרשות המקשרות לשון 'השתות' ויוסיף עם 'צדיקים שהשותו עולמך' נוצר קשר של מבט. אבל אין לבום בצד האטימולוגיציה. שהרי בעולם הדרשות האטימולוגיות של המכינו גם מקובל לדרוש עניין 'אבן שתיה' לצד: אבן שהושתת העולם ממנה — יש דורשים במקורות מקבילים: נשתת, השותית עליו וכו'.

כל־זה כנבד מכל כנגד השעה שהשימוש בפועל 'השתית' מצומצם מאד. אין לפנינו שימוש מיוחד יפה בלשון חז"ל, אלא ניצול של פועל בניר בחז"ל, אשר הגיע לשימושים מיוחדים מסויימים במסגרת לשון ימינו מתוך ביזול התפקודי לשורש יסוד. או אם נרצה נוכל לומר: יש מערך שורשים שענינם יסוד: יסד, בסס, אשש, שתת. כל אחד מבין אלה התחיל ליחוד לו משמעים — וכך הגיע 'השתית' לתפקוד המיוחד לו. שימוש הפועל נתיחד כמעט לגמרי לשימושים המושאלים, ואין להתעלם מן השובזה המורפולוגית, שלמעשה משמש רק בבניין אחד: השתית — עם הדפכו הסבילי: הושתת. אין כאן גזירות משנה של בניינים ואין הרחבות, כגבוד בצד השמני לשון 'תשתית', כפי שראינו, אשר לא רק נתרחב לצומת הפועל אלא גם נעשה נפוץ. כך נתיחדו שתי צורות — אחת בפועל ואחת בשם — וכך צמחה 'תשתית' וכבשה לה את מקומה בלשון ימינו.

משה גושן—גוטשטיין

עורך הטור עונה על שאלות קוראים בבעיות לשון שיש בהן עניין לכלל. את השאלות יש להפנות למדור „טור הלשון", מערכת „הארץ", ת"ד 233, תל־אביב.

אלונזאנפאן

במילאנו הוקרן בבכורה סרטם של האחים פאולו ויטוריו טאביאני „אלונזאנפאן" (צירוף שתי המלים הפותחות את ה„מארסייזה" בצרפתית) עם מארצ'לו מסטרויאני, ליאה מאסארי, לאורה באטי ושד בתפקידים ראשיים. זה סרט על בעיות שבהן מתלבטים בני זמננו, אף כי עלילתו מתרחשת בימי הריסטורציה, בתחילת המאה ה־19.

שני האחים הביימאים הם קומוניסטים המהרהרים בסרטם הרהורים קשים בכל הנוגע לפעילות סוציאלית ולהגשמת הרעיונות הנשגבים.

עלילת הסרט נסבה על בן אצילים קהותו מירושתו הלוחם בשורות העם הפשוט, למרות שבבם של המלך האצילים לשלטון. הגיבור נגלא ונופל למשבר. עד מהרה הוא מתפכח משגיונות נעורים, בוגד בחבריו למחתרת ומוסרם אחד אחד בידי השלטונות. האחרון בהם, שניצל מן הטבח, מספר לו בנדודמי־יהוה כי המהפכה שוב ניצתה. הגיבור אץ ללבוש כותנת אדומה, וכשהוא לבוש בה, הוא יוצא אל הרחוב ונקטל בידי שומרי המלך, האורבים למהפכנים שהוא עצמו מסר בידיהם.

„משהו קרה" — יצירת מופת מטורפת־שפויה

בספרו החדש של ג'וזף הלר („מילכוד 22") „משהו קרה" (הוצ' אלפרד א. קנופף) „החיים הרבה יותר קטנים והרבה יותר זוליגי מאשר בספרו הראשון: „הם התכוצו למימדיו של קבר, כמעט" — כך כותב עליו הסופר הנודע קורט וונגוט.

שני ספריו של ג'וזף הלר מלאים בדיחות מצויינות ואף אחד מהם אינו מצחיק. שניהם כאחד מספרים סיפור של כאב ואכזבות, שבהם נתנסו אנשים בינוניים בעלי רצון טוב. הלר הוא מוראליסט ממדרגה ראשונה, המטיל מום בבדיחותיו בכוונה תחילה. ולאחר שנתפרסמו כאלף רומנים על תקופת מלחמת־העולם השניה, כתב הלר עוד רומן אחד, שהוכר בהורגה כיצירת מופת שפויה־מטורפת.

ב„משהו קרה" מספר הלר על מנהל שנון ומריר בשם רוברט סלוקאם, המתגורר בבית נאה עם אשתו, בתו ושני בניו. סלוקאם עובד במבתהון בעסקי התקשורת. הוא חסר מנוחה. הוא מקונן על הזדמנויות שהוחמצו בימי נעוריו. הוא רגיש לענייני דרגות ולתוספות במשכורת, וזאת אף־על־פי שהוא בז לחברה שבה הוא עובד ולתפקידים שהוא ממלא. הוא בוגד פה ושם באשתו, בלא שהדבר יביא לו סיפוק כלשהו. הוא עייף, והוא מתירא מפני הזיקנה.

עולם שאבד עליו הכלח

כתיבתו מחדש של סיפור־מצב שכבר נתמצה במאות רומנים, נמשך אצל הלר 12 שנה. הוא נכתב כמונולוג של סלוקאם, כשסלוקאם עושה הכל כדי לשכנע את הקורא שהוא כפוי להיות אומלל כפי שהוא, לא משום אי־אילו פגמים באישיותו, אלא מפני העובדות. מה עוללו לו עובדות מייגעות אלה? הן תבעו ממנו שייענה להן, מאחר שהוא איש בעל רצון טוב. והיענות מתמדת זו לעובדות הותירה אותו משועמם עד אימה ונטול כל יכולת לעליזות, בהיותו בגיל העמידה.

רק עובדה אחת מתוך מיליון היא נוראה באמת. רק עובדה אחת מבדילה אותו משכניו: ילדו הצעיר הוא אימבציל חשוך מרפא.

סלוקאם אינו חש רחמים על בנו זה. „שוב איני חושב עליו כבעל אחד מבניי" — הוא אומר — „או אפילו כעל בני שלי. אני מנסה שלא לחשוב עליו בכלל. זה נעשה קל יותר ויותר, גם בבית, כשהוא בקירבתנו, מקים רעש באיזה צעצוע־עריסה אדום, או משמיע קולות לא־ברורים כשהוא מנסה לדבר. עכשיו, אפילו את שמו כבר אינו יודע. גם הילדים אינם שמים עוד לב אליו". הלר אינו מנסה לחבב עלינו את גבורו. אדרבה, דומה שסלוקאם עושה הכל כדי שנתעבו, ואנו מגלאים אחר משאלתו זו — כותב וונגוט.

האם זה ספר טוב? — שואל וונגוט ומשיב — „זה ספר שנבנה באופן נהדר והוא מהמם. הוא ברור וחד כיהלום תחת(...), „משהו קרה" הוא ספר פסימיסטי באופן כה מפתיע, עד שאפשר לומר עליו כי הוא נסיון נועז. תיאורים של חוסר אונים גמור ניתנו לנו עד כה בספרות רק במנות קטנות, בצורת הסיפור הקצר כמו ב„הגלגול" של קפקא, ב„הפיס" של שירלי ג'קסון, או ב„התפכחות" של ג'ון ד. מקדונאלד, אם אזכיר רק דוגמאות מצויינות. ככל הידוע לי ג'וזף הלר הוא הסופר האמריקאי הגדול הראשון, העוסק במצוקה חסרת כל תקוות, בממד של רומן..."

סלוקאם מקבל איתותים משלושה מקורות: ממשרדו, ממזכירתו ומביתו. ועל בסיס איתותים אלה הוא מסוגל לומר בכל הרצינות: „העולם משום לא פועל". זה רעיון שאבד עליו הכלח".

חפוזי הדמיון

בראיון ל„ניו־יורק טיימס בוק ריוויו" מספר ג'וזף הלר על התהוות הרומן החדש שלו:

„ב־1962 ישבתי על גג של בית בפייר איילנד. הייתי נבוך. הייתי מודאג מפני שאיבדתי כל עניין במשרתי אז: כתיבת מודעות פרסומת וכדומה. „מילכוד 22" עדיין לא הביא כסף רב... היו לי אשה ושני ילדים. לא היה לי שום רעיון לספר נוסף, וחכיתי שמשהו יתרחש, תוך שאני מייחל לכך שיהיה לי ספר שאוכל להתחיל לעבוד עליו. הרומנים שלי מתחילים בצורה משונה. אני מתחיל בנושא, אף לא בדמות. אני מתחיל במשפט פתיחה, שאינו תלוי בשום תכנית מודעת. לרוב, לא יוצא מזה ולא־כלום: עולה במוחי משפט שאינו נודר משפט שני. לעתים יוליד ל־30 משפטים המגיעים למבוי סתום. הייתי לבדי על הגג. כשישבתי שם דואג ותוהה מה לעשות, עלה במוחי לפתע אחד מאותם משפטים ראשונים: „במשרד שבו אני עובד, יש ארבעה אנשים שמפניהם אני פוחד. כל אחד מארבעה אלה מפחד מחמישה אנשים אחרים". מיד הציג לפני משפט זה התגבשות שלמה של אפשרויות ובחירות: דמויות, צימה, הלך־רוח של חרדה, או חוסר־בטחון. „בשעה ראשונה זו (קדם שבא משהו וביקשתי לרדת עמו אל החוף) ידעתי את ההתחלה, את הסוף ואת רוב האמצע, את כל התמונה של אותו „דבר" מסוים שהיה עומד להתרחש; ידעתי על הילד הלוקה במוחו, ובעיקר ידעתי כמובן, על בוב סלוקאם, הגבור שלי: מה רצה (העלאה בדרגה); מה הפחיד אותו; שרצה להיות אהוב; שתקותו המיידית היתה כי יותירו לו להשמיע נאום בן שלוש דקות בועידת החברה. רבים ממשפטי הספר עצמם עלו במוחי באותה שעה ראשונה על הגג בפייר איילנד. במשך הזמן מצאתי פרק פתיחה אחר עם משפט פתיחה אחר..."

על השאלה אם כך אירע לו גם בשכתב את „מילכוד 22", הוא משיב: „במעט כך. שכבתי במיטה בדירתי כשלפתע עלה במוחי משפט זה: „היתה זו אהבה ממבט ראשון. כשראה את הכומר בפעם הראשונה, מישהו התאהב בו עד לטירוף". השם יוסאריין עדיין לא נקבע. הכומר לא היה בהכרח כומר צבאי. יכול היה להיות כומר של בית־כלא. אך ברגע שהיה בידי המשפט הראשון, החל הספר צומח במוחי במהירות, עד לפרטי פרטים: כל זה התרחש במשך שעה וחצי. הדבר עורר בי התרגשות גדולה, שעשיתי מה שהקלישה קובעת שצריך להיעשות: קפצתי מן המיטה והתחלתי צועד בחדר. בבוקר ההוא הלכתי לעבודתי בחברת הפרסום, וכתבתי את הפרק הראשון בכתב־יד. לפני תום אותו שבוע היה הפרק מודפס ושלחתיו לסוכנת שלי. כעבור שנה, לאחר תכנון מדוקדק התחלתי כותב את הפרק השני".

[illegible] אפקטיבי, נבדל, ישיר. איני יכול לכתוב תיאורים. אמרתי לעורך שלי שאיני יכול לכתוב תיאור פורה תיאורית טובה ואפילו יהיו חיי תלויים לי מגבו. ב„מילכוד 22" יש מעט מאד תיאורים מיסים. וכך גם ב„משהו קרה"...

על השאלה עד כמה מסתייע הוא בתגובת הבריות על ספריו, עונה הלר: „אני מותפע תמיד. ואני תלוי בה. למעשה איני יודע מה עשיתי עד שאנשים קוראים מה שכתבתי ומוסרים לי את תגובתם. לא ידעתי כלל על מה נסב „מילכוד 22" עד שאנשים התחילו לדבר על הספר... כשהתחלתי כותב את „מילכוד 22" הופתעתי לגלות שאני יכול להיות מאד מצחיק. חשבתי שאני מצחיק, אבל לא ידעתי שאני יכול לעורר צחוק באנשים. יום אחד שמעתי בדירתי מן החדר השני את אחי צוחק בשעה שהוא קורא, ואז הבנתי שאני יכול להיות קומי. אז גם התחלתי משתמש ביכולת זו במודע".

תקופת השגעון

על ההבדל בין שני ספריו הוא אומר: „נדמה לי כי הבדל אחד ביניהם הוא ש... „מילכוד 22" עוסק בהשרדות פיסית בחיים במרכזת המלחמה כנגד כוחות זדונים או מוסדות המבקשים להרוס חיים, או להרוס את העצמי־המוסרי. „משהו קרה" עוסק בהישרדות פנימית כשזירות המאבק הם עניינים כמו משאלות הלב, אם התגשמו ואם לאו; יחסים קרובים אינטימיים בינינו לבין ילדינו, תחילה כשהם קטנים ואחר־כך כשהם גדלים; וזכרונות שלנו על יחסינו עם הורינו המזדקנים. אלה כמה מנושאי ההפרעות ב„משהו קרה".

(ניו־יורק טיימס בוק ריוויו).

גלריה ספראי
דוד שריד
צבעי שמן, שטיחי קיר, צבעי מים, הדפסים
התערוכה תנעל ביום שלישי 22.10
במוצאי שבת 19.10 הגלריות תהינה פתוחות מצאת השבת עד חצות.
רחוב גורדון 23—25 ת"א
רחוב שלומציון המלכה 17 ירושלים

תערוכת ציורי אקורל סוריאליסטיים של
יצחק יצחקי
נמשכת בגלריה לאמנות ע"ש צ'מרינסקי
רח' גורדון 36 תל־אביב, טל: 229833

מוסד הרב קוק
מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים
ספרים חדשים
תנ"ך עם פירוש „דעת מקרא"
תרי עשר, כרך ראשון, מפורשים ע"י: יהודה קיל, עמוס חכם ואליקים בן־מנחם — המחיר: 26.— ל"י
חמש מגילות, מפורשות ע"י: פרופ' פ. מלצר, עמוס חכם, פרופ' מרדכי זר כבוד ד"ר י. צ. משקוביץ — המחיר: 32.— ל"י
אפשר עוד להשיג: יהושע, מפורש ע"י יהודה קיל — המחיר: 16.— ל"י
איוב, מפורש ע"י עמוס חכם — המחיר: 20.— ל"י
ספרי
במדבר — דברים. עם פירוש תולדות אדם מתוך כתבי המחבר הגאון רבי משה דוד אברהם פרויס אשכנזי (זצ"ל) עם הגהות מתוך כתבי הגאון רבי עקיבא איגר (זצ"ל) (2 כרכים) — המחיר: 100.— ל"י
ילקוט שמעוני
על־פי כתב־יד אוכספורד. ספר בראשית. עם מבוא, הגהות, ציוני מקורות ומקבילות ושינויי נוסחאות מאת ד"ר דוב היימן הרב יצחק נ. לרר. השלים וערך הרב יצחק שילוני (2 כרכים) — המחיר: 70.— ל"י
הלכות ארץ ישראל מן הגניזה / פרופ' מרדכי מרגליות (ז"ל)
עם מבואות, הערות, ביאורים וציוני מקורות. התקין לדפוס: ישראל תא־שמע, פרק זרעים. מאת פרופ' יהודה פליקס — המחיר: 35.— ל"י
עולם התפילות / הרב אליהו מונק
כרך ראשון: תפילות ליום החול, תרגם מגרמנית פ. גלבסקי. ערך: מאיר הובב — המחיר: 22.— ל"י
עיוניות בספרות הגאונים / פרופ' שרגא אברמסון
מחקרים בספרי הגאונים ותשובותיהם שבדפוס ובכתבי־יד (זכה בפרס ישראל תשל"ד) — המחיר: 32.— ל"י
תורות בעל התולדות
דרשות רבי יעקב יוסף מפולנאה (זצ"ל). לפי נושאי יסוד. מבוארים בליווי מבוא, ציוני מקורות והערות על ידי ד"ר גדליה נגאל — המחיר: 15.— ל"י
חידושי העילוי ממייטש / הגאון רבי שלמה פוליאצ'יק (זצ"ל)
שיעורים במסכתות הש"ס. נערך לדפוס ע"י חתנו ותלמידו הרב יהודה ליב גולדברג — המחיר: 35.— ל"י
הדקדוק כיסוד בהלכה / יצחק יעקב יקין (ז"ל) — המחיר: 18.— ל"י
תורה שבעל־פה
קובץ הרצאות בכינוס הט"ז לתורה שבעל־פה, שהוקדש להלכות מדינה. העורך: ד"ר יצחק רפאל
משתתפים: ד"ר יצחק רפאל, ד"ר י"ד ברגמן, הרב א. י. אונטרמן, הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הרב עובדיה יוסף, הרב ש. ז. אוירבאך, הרב י. י. פרנקל, הרב ח. ד. הלוי, הרב ש. ישראלי, הרב אהרן סולובייצ'יק, הרב י. גרשוני, הרב ש. ת. רובינשטיין, הרב מ. פוגלמן, הרב א. בקשי דורון, הרב שילה רפאל, הרב א. אבידן (זמל), הרב ד"ר ב. ז. בנדיקס, הרב מ. צ. נריה. — המחיר: 12.— ל"י
משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

האוניברסיטה העברית בירושלים
ספרים עבריים ביבליופיליים
מראשית הדפוס העברי עד ימינו
תערוכה
בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
אולם ברמן
התערוכה תיפתח ביום ה', ו' בחשון תשל"ה (24.10.74)
ותינעל ביום ד', י"א בטבת תשל"ה (25.12.74)

צבא הגנה לישראל — הוצאת „מערכות"
הופיע!!
מאת: מרדכי נאור
החברה הטובים חוזרים
באמצעות סיפורם המרתק של נערים החיים במושבה לפני הקמת המדינה, מו... הקורא למאבק היישוב בשליטים הבריטיים, חיפושי... בקיבוצים, בשלות העוצר, הערים המגולות ומעצר... היישוב.
ספר בסדרת גדנ"ע.
מחיר הספר — 15.—
להשיג בחנויות ספרים, קסם ובבית ההוצאה לאור רח' ב' מ... הקריה, תל־אביב.
מפיץ חנויות ספרים לעם רח' יבנה 7, תל־אביב.

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

דרוש אורג למכונת אריגה רייטי
להתקשר טלפון: 82998, 35041, 54025

דרושים בחיפה שרטטים וטכנאים מנוסים לכבישים
טלפון: 89465

רב סרן בן 33 משתחרר מצה"ל שולט בעברית צרפתית ואנגלית
מחפש עבודה
בהצעות נא לכתוב ת.ד. 30 קרית־ים

לחברה מסחרית ותעשייתית גדולה בסביבות תל־אביב
דרוש: מנהל חשבונות ראשי
הכישורים:
* נסיון של 5 שנים — לפחות בתפקיד דומה.
* כושר נהול צוות עובדים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 2926, ת"א עבור מס' 5709
— סודיות מובטחת —

לחברת ביטוח
דרושה
פקידה מנוסה
למחלקת תביעות
לפנות ת.ד. 440 תל־אביב „עבור תביעות"

דרושים בתי מלאכה גדולים עבור קונפקציית זקטים ושמלות.
לפנות „מיזוג" — שד' הר־ציון 110 טל. 9—8—826117.

דרושה כתבנית פוליסות עם נסיון רב
טלפון 55194 בין השעות 8.00—15.30
סודיות מובטחת

דרוש דפס אופסט מעולה למכונה 2 צבעים
תנאים טובים
דפוס א. ירום ת"א, דרך פתח־תקוה 128, טל' 252590, 268840

דרושה מרכזנית היודעת שפות ובעלת נסיון
נא לפנות למלון שולמית חיפה, רח' קרית ספר 15 טל' 04־242811

חברה מסחרית ארצית
מחפשת
מנהל מדור שכר

כישורים נדרשים:
- בקיאות בהכנת משכורות ושכר
- ניהול צוות עובדים
- ידיעה מושלמת של חוקי המיסוי בשכר ובהטבות הנלוות.
- כושר אדמיניסטרטיבי
- נסיון של 3 שנים לפחות בניהול מדור שכר במפעל גדול.

העבודה מעבר לשעות העבודה המקובלות ובעלת אתגר ועניין.
משכורות ותנאים בהתאם לכישורים
* * *
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1696 תל־אביב עבור „מנהל מדור שכר"

למשרד בתל־אביב
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל חשבונות
נא לפנות בכתב ל־ת.ד. 973 תל־אביב.

למשרד אדריכל
דרוש/ה הנדסאי/ת או מכנאי/ת לעבודה עצמאית. עם נסיון של 3 שנים לפחות.
לפנות טל' 232660

דרוש/ה הנדסאי/ת או שרטט/ת מעולה לקונסטרוקציות בנין אפשרי גם חצי משרה
טלפון 418668 בין השעות 15.00־19.00

לחברה מסחרית בת"א דרושה
פקידה
להנהלת־חשבונות
בפרטים לפנות טל' 36558 בין השעות 12.00־15.00

למפעל בבת ים
דרוש חרט
תנאים מצויינים
להתקשר 863625 בימים א'—ה' בשעות 9.00—17.30

לבית דפוס מסחרי גדול
דרוש
דפס בלט
מעולה
עוזר לדפס אופסט
ל־½ גליון היידלברג.
נא להתקשר: 52306.

לחברה מסחרית בחיפה
דרוש/ה
פקיד/ה
לעזרה בהנהלת חשבונות
ליום עבודה מלא.
פניות בכתב נא להפנות לת.ד. 4353 חיפה עבור מס' 678 (מיקוד 31040).

חברה להנדסת חשמל בחיפה
מחפשת:
מהנדס חשמל
לתפקיד מהנדס ביצוע ראשי.
לבניני מגורים ותעשיה
כישורים נדרשים:
א. 5 שנות נסיון בעבודה מעשית
ב. ניהול צוות עובדים
ג. פיקוח על קבלני משנה
ד. עריכת חשבונות סופיים
תנאים מצויינים, סודיות מובטחת!
מועמדים עד גיל 40 יפנו לת.ד. 4505 חיפה עבור „מהנדס"

א.אי.ל ישראל בע"מ AEL
תעשיות אלקטרוניקה
לתושבי ירושלים דרושים
* **מרכיבי מרכזות טלפון**
* בעלי השכלה ונסיון טכניים במגמת טלפוניה, חשמל או מסגרות.
* **עובדות ייצור**
* לעבודה בהקמת מרכזות.

תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות בכתב או טלפונית 03—787131 או 03—782141 אל מח' כח אדם רח' מבצע קדש 48 בני־ברק 51203.
סודיות מובטחת!

מפעל תעשייתי גדול באזור המרכז
מחפש
מנהל כח אדם

כישורים נדרשים:
- נסיון בניהול כח אדם במפעל תעשייתי
- יכולת ניהול משא ומתן עם ועדי עובדים
- בקיאות בחוקי ודיני עבודה.

התפקיד בעל אתגר ועניין
שבוע עבודה בן 5 ימים.
•
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1696 ת"א, „עבור מנהל כח אדם".

אלרם - חברה לשכון
ביסודם של החברה לישראל ואשטרום
דרושים: מהנדסי בנין
בעלי נסיון בעבודות תיאום התכנון, הפעלת פרוייקטים ופיקוח על הבניה. מקומות העבודה: תל־אביב, ירושלים, באר־שבע.
על המעוניינים לפנות בכתב בציון פרטים אישיים וכישורים או להתקשר טלפונית לקביעת מועד הראיון.
— סודיות מובטחת —

לחב' חגור בע"מ
דרוש תמחירן
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות (רצוי בשטח הטכסטיל)
יפנו בכתב עם ציון קורות חיים הנסיון קודם, לפי הכתובת: רח' הקישון 11, בני־ברק
תנאים טובים למועמד המתאים מובטחים
סודיות מובטחת

לבנק גדול בתל־אביב
דרושים
עובדים/עובדות
לעבודה במשמרת ערב
בשעות 14.00—20.30
*
בקשות בכתב נא להפנות בציון גיל, השכלה ומצב משפחתי אל ת.ד. 25089 מיקוד 62500

לפירמה ידועה של רואי חשבון
דרושים עבור משרדיה
בתל־אביב, ירושלים ובחיפה.
* **בוחנים** (סניורים)
* **בוחנים** (סמי סניורים)
* **בוחנים** (ג'וניורים)

לבעלי כישורים מתאימים מובטחים תנאים טובים וסיכויי התקדמות מקצועית.
סודיות מוחלטת מובטחת!
נא לפנות בצרוף תולדות חיים לת.ד. 29494 ת"א עבור „בוחנים".

לחברת המלח לישראל בע"מ
עתלית
דרושים

מנהל עבודה ראשי
אחראי, מסוגל לנהל צוות עובדים כולל מנהלי עבודה. רצוי בעל הבנה טכנית עם נסיון של מספר שנים בתפקיד דומה.

עוזר להנהלה
אדם חרוץ ובעל יוזמה לעבודה בתחום הניהול הכללי, שוק ותפקידים מיוחדים. הבעה בכתב ובעל פה על בוריה בעברית הכרחית ובאנגלית רצויה. רצוי בעל נסיון קודם ובוגר כלכלה.

אחראי למסגריה
בעל מקצוע מעולה במכונאות או רתכות או מסגרות. ישמש אחראי לצוות המסגריה וגם יעבוד אתם בעצמו בתיקונים ובעבודות אחזקה.

פקיד להנהלת חשבונות
בעל ידיעה ראשונית בהנהלת חשבונות.

מרכזנית
להפעלת מרכזיה אוטומטית עם 7 קוי חוץ. 8 שעות רצופות (לא מפוצלות).

מהנדס מכונות
בעיקר לעבודות אחזקה, יכול להיות מתחיל, רצוי בוגר ביה"ס מקצועי.

על המעוניינים לפנות בכתב לחברת המלח לישראל בע"מ, עתלית או טלפונית לקביעת ראיון למספר 942051 בשעות העבודה או למס' 244372 בין השעות 19.30 — 21.00.
תנאים טובים למועמדים המתאימים
סודיות מובטחת

דרושים
1. **מנהל חשבונות עצמאי**
בתפקיד מנהל חשבונות ראשי.
2. **מנהל עבודה כללי**
בעל נסיון 5 שנים לפחות במפעל מתכת
3. **חרש עצמאי מעולה**
4. **מסגרים - רתכים**
בוגרי ביה"ס מקצועי.
5. **עובדי הידראוליקה**
בעלי נסיון בציוד הרמה, לעבודה בכל חלקי הארץ.
תנאים טובים — בהתאם לכישורים
סודיות מובטחת!
6. **שרטט מכונות עצמאי**
נסיון לכל הפחות 3 שנים במפעל מתכת

שירות מוסמך, ובלעדי למנופי „אילה".
הידקו הידראוליקה ומכונות בע"מ
קרית גת, אזור התעשיה, ת.ד 214 טל. 051-91050

למפעל תעשייתי בהרצליה
דרוש
עוזר למחסנאי
★
נא לפנות בכתב לת.ד. 309 הרצליה ב' או טלפונית 03—938426.

דרושות:
כתבניות עברית
רצוי מושג בהנהלת־חשבונות
תנאים טובים ואפשרויות קידום למתאימות
לפנות: „מסעות" בע"מ
מקוה ישראל 3, ת"א.
טלפונים: 621357, 612542
בין השעות 08.00—16.00

למפעלי פרג בירושלים
דרושים:
פקיד ייבוא
בעל נסיון המתמצא גם בנוהלים כספיים ב־בנקים. ידיעת העברית והאנגלית על בוריה.
כתבנית עברית אנגלית
הדפסה מעולה.
מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 1201 ירושלים או לטלפון 522230 523208 ירושלים

לחברה גדולה
דרושה
פקידה-כתבנית
לעבודות משרדיות
והדפסה טובה בעברית
לפנות טל. 824261 לגב' אולי.

דרוש
איש ביצוע
בעל נסיון בהרצת פרוייקטים במחשב ובניהול צוות עובדים
לפנות עם תולדות חיים ונסיון עבודה ללאה שוסטר, ת.ד. 40014 תל אביב.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
במחלקה לביולוגיה
דרושים אסיסטנטים ומדריכים משתלמים
לתואר שני או שלישי, למקצועות:
זואולוגיה
גנטיקה
כמו כן, נותרו מקומות פנויים בביוכימיה וביולוגיה מולקולרית.
קיימת גם אפשרות לקבלת מילגות.
המעונינים יפנו למזכירות המחלקה לביולוגיה בכתב אישית או טלפונית (שלוחה 426 או 676).

למפעלי בלובנד תלמה
דרושים
1. **פקיד למחסן מכני**
התכונות הדרושות:
— השכלה תיכונית — ידיעת השפה העברית — גיל 40—45 — נסיון בעבודה פקידותית.
2. **פקידה מתחילה להפעלת „מיני מחשב"**
התכונות הדרושות:
— אחרי שרות צבאי — השכלה תיכונית
— ידיעת השפה העברית על בוריה.
הכשרה מקצועית תנתן במקום.
3. **מכונאי למכשירים ואוטומציה (מכשידן)**
הכישורים הדרושים:
— הנדסאי או מכונאי למכשור ובקרה או בוגר בי"ס מכני חיל האויר בגמר רמה, דרגה 11, 12.
— אחרי שרות צבאי בעל נסיון של שנה לפחות.
— יכולת לקרוא טקסט אנגלי.
הניתן אפשרות להשתלמויות בעתיד.
התקדמות מובטחת
4. **מזכירה למחלקה הטכנית**
התכונות הדרושות:
— השכלה תיכונית — ידיעת השפות עברית ואנגלית הדפסה בשתיהן — מגיל 25 ומעלה — נסיון קודם בעבודת מזכירות במשרד טכני.
בפרטים נא לפנות למפעלי בלובנד תלמה, ת.ד. 707 חיפה, עבור המחלקה הטכנית.
בלו־בנד תלמה

מפעלי ניר אמריקאים ישראליים בע"מ
למשרדנו בתל אביב
דרושה מרכזנית
הכישורים:
— נסיון של מספר שנים
— ידיעת השפה האנגלית
נא לפנות בכתב לת.ד. 20181 תל־אביב 61200, עבור „מרכזנית".
ניר מעולה לכל מטרה

PRINTING TECHNICIAN FOR CANADA

The successful applicant should have 3—5 years experience in the operation of screen printing machines and all ancillary functions. He should have a proven record of supervising personnel and be capable of operating a shift independently.

A working knowledge of English is required.

Please apply with full details in English to

Box No. 33157 Tel Aviv for No. 847.

לחברה קבלנית גדולה,
דרושה:
מזכירה עצמאית
הכישורים:
* בעלת נסיון
* השכלה תיכונית — לפחות
* ידיעה טובה בהדפסה בעברית

לפנות בכתב־יד לת.ד. 16411, ת"א

האוניברסיטה העברית בירושלים
שרות צילום מיידי
1. האוניברסיטה העברית מבקשת הצעות להפעלת מכונות צילום מסמכים ע"י קבלן בקריות האוניברסיטה.
2. על המעונינים לפנות בכתב לשם קבלת פרטים למחלקת ההספקה בקרית האוניברסיטה בגבעת־רם עד ליום שלישי כ' בחשון תשל"ה (5.11.74).

לבנק בחיפה
דרושים:
* **פקיד אחראי**
ליצוא ויבוא
בעל נסיון בטפול באשראים דוקומנטריים וידע במטבע חוץ
* **פקידי קהל**
לעבודה בשעות מפוצלות
* **כתבניות/תניכות**

— תנאים טובים למתאימים —
נא לפנות ת.ד. 2926 ת"א עבור מס' 5728

למערכת שבועון "לאשה"
דרושה
מזכירה מנוסה ועצמאית
רצוי בעלת נסיון קודם בעבודה בעתונות
הכישורים הדרושים:
* ידיעת עברית על בוריה
* ידיעת אנגלית או צרפתית
* כתיבה במכונת כתיבה עברית
* ניהול חליפת מכתבים עצמאית
* השכלה תיכונית

מקום העבודה: בתל־אביב.
שעות העבודה: מ־8 בבוקר ועד 2 אחה"צ.
מועמדות בעלות כישורים מתאימים מתבקשות לפנות בכתב למחלקת המנגנון ת.ד. 109 ת"א, ולציין על גבי המעטפה „עבור שבועון לאשה". למכתב הפניה יש לצרף קיצור תולדות חיים. נתונים אישיים ופרוט נסיון קודם בעבודה.

הודעות לצבור

משרד הבטחון — יחידת המכירות
מכרז מספר 98/74/11
ניתנת בזה הודעה לצבור על מכירת: ברזל, אלומיניום, נירוסטה, מגנזיום וגלילים לנז.
הצעות יש להגיש על גבי טופס מיוחד שאפשר להשיגו במשרדנו. את הטופס יש לשים במעטפה ולהכניסה לארגז ההצעות מכרז מס' 98/74/11 לפי הכתובת: משרד הבטחון / יחידת המכירות, הקריה, רח' ג' מס. 10, לא יאוחר מיום חמישי 7.11.74 שעה 10.00 לפנה"צ.
את הסחורה אפשר לבדוק במקום אחסונה. בכמה מבסיסי האחסנה אפשר לבקר בסיורים מאורגנים בלבד והמעונינים להשתתף בסיורים אלה מתבקשים לטובתם להרשם במשרדנו עד יום 24.10.74.
המעונינים לקבל פרטים נוספים יפנו למשרדנו לפי הכתובת הנ"ל החל בתאריך 22.10.74 בכל יום בשבוע (פרט ליום שישי) בשעות 08.00—14.00.
לכל הצעה יש לצרף פקדון בהמחאה בנקאית או ערבות בנקאית לפקודת משרד הבטחון, בשעור 10% מערך ההצעה. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
על הקונה לשמור על כל תנאי המכרז. שנוי כלשהו עלול לגרום לבטול ההצעה.

משרד הבטחון — יחידת המכירות
מכרז מספר 99/74/11
ניתנת בזה הודעה לצבור על מכירת: מנועים מטנקים, תיבות הילוכים מטנקים, ערימת פריטי חשמל ומערכות דלק מרכב־בלאי.
הצעות יש להגיש על גבי טופס מיוחד שאפשר להשיגו במשרדנו. את הטופס יש לשים במעטפה ולהכניסה לארגז ההצעות מכרז מס' 99/74/11 לפי הכתובת: משרד הבטחון / יחידת המכירות, הקריה, רח' ג' מס. 10, לא יאוחר מיום חמישי 7.11.74 שעה 10.00 לפנה"צ.
את הסחורה אפשר לבדוק במקום אחסונה. בכמה מבסיסי האחסנה אפשר לבקר בסיורים מאורגנים בלבד והמעונינים להשתתף בסיורים אלה מתבקשים לטובתם להרשם במשרדנו עד יום 24.10.74.
המעונינים לקבל פרטים נוספים יפנו למשרדנו לפי הכתובת הנ"ל החל בתאריך 22.10.74 בכל יום בשבוע (פרט ליום שישי) בשעות 08.00—14.00.
לכל הצעה יש לצרף פקדון בהמחאה בנקאית או ערבות בנקאית לפקודת משרד הבטחון, בשעור 10% מערך ההצעה. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
על הקונה לשמור על כל תנאי המכרז. שנוי כלשהו עלול לגרום לבטול ההצעה.

משרד הבטחון — יחידת המכירות
מכרז מספר 97/74/11
ניתנת בזה הודעה לצבור על מכירה: פלס לבן בשקים.
הצעות יש להגיש על גבי טופס מיוחד שאפשר להשיגו במשרדנו. את הטופס יש לשים במעטפה ולהכניסה לארגז ההצעות מכרז מס' 97/74/11 לפי הכתובת: משרד הבטחון / יחידת המכירות, הקריה, רח' ג' מס. 10, לא יאוחר מיום חמישי 7.11.74 שעה 10.00 לפנה"צ.
את הסחורה אפשר לבדוק במקום אחסונה. בכמה מבסיסי האחסנה אפשר לבקר בסיורים מאורגנים בלבד והמעונינים להשתתף בסיורים אלה מתבקשים לטובתם להרשם במשרדנו עד יום 24.10.74.
המעונינים לקבל פרטים נוספים יפנו למשרדנו לפי הכתובת הנ"ל החל בתאריך 22.10.74 בכל יום בשבוע (פרט ליום שישי) בשעות 08.00—14.00.
לכל הצעה יש לצרף פקדון בהמחאה בנקאית או ערבות בנקאית לפקודת משרד הבטחון, בשעור 10% מערך ההצעה. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
על הקונה לשמור על כל תנאי המכרז. שנוי כלשהו עלול לגרום לבטול ההצעה.

משרד הבטחון — יחידת המכירות
מכרז מספר 104/74/11
ניתנת בזה הודעה לצבור על מכירת: גרוטאות ברזל, פח, אלומיניום וגומי.
הצעות יש להגיש על גבי טופס מיוחד שאפשר להשיגו במשרדנו. את הטופס יש לשים במעטפה ולהכניסה לארגז ההצעות מכרז מס' 104/74/11 לפי הכתובת: משרד הבטחון / יחידת המכירות, הקריה, רח' ג' מס. 10, לא יאוחר מיום חמישי 7.11.74 שעה 10.00 לפנה"צ.
את הסחורה אפשר לבדוק במקום אחסונה. בכמה מבסיסי האחסנה אפשר לבקר בסיורים מאורגנים בלבד והמעונינים להשתתף בסיורים אלה מתבקשים לטובתם להרשם במשרדנו עד יום 24.10.74.
המעונינים לקבל פרטים נוספים יפנו למשרדנו לפי הכתובת הנ"ל החל בתאריך 22.10.74 בכל יום בשבוע (פרט ליום שישי) בשעות 08.00—14.00.
לכל הצעה יש לצרף פקדון בהמחאה בנקאית או ערבות בנקאית לפקודת משרד הבטחון, בשעור 10% מערך ההצעה. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
על הקונה לשמור על כל תנאי המכרז. שנוי כלשהו עלול לגרום לבטול ההצעה.

מחפשים
תופרת לאוברלוק ותופרות לעבודה בביח"ר.
לפנות: „מיזוג" — שד' הר־ציון 110 טל. 9—8—826117.

דרושה פקידה
אחראית עם ידע בסיפי התחשיב וההדפסה, לעבודה בין השעות 8.00—16.00.
לפנות טלפון 476206, 471831.

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ד'
בעל נסיון
לפנות בציון פרטים מלאים לת.ד. 21095 ת"א עבור „מנהל חשבונות"

משרד הבטחון — יחידת המכירות
מכרז מספר 107/74/11
ניתנת בזה הודעה לצבור על מכירת: פסולת זהב מכרפאות שיניים. גרוטאות ברזל, ציוד רפואי — בלאי.
הצעות יש להגיש על גבי טופס מיוחד שאפשר להשיגו במשרדנו. את הטופס יש לשים במעטפה ולהכניסה לארגז ההצעות מכרז מס' 107/74/11 לפי הכתובת: משרד הבטחון / יחידת המכירות, הקריה, רח' ג' מס. 10, לא יאוחר מיום חמישי 7.11.74 שעה 10.00 לפנה"צ.
את הסחורה אפשר לבדוק במקום אחסונה. בכמה מבסיסי האחסנה אפשר לבקר בסיורים מאורגנים בלבד והמעונינים להשתתף בסיורים אלה מתבקשים לטובתם להרשם במשרדנו עד יום 24.10.74.
המעונינים לקבל פרטים נוספים יפנו למשרדנו לפי הכתובת הנ"ל החל בתאריך 22.10.74 בכל יום בשבוע (פרט ליום שישי) בשעות 08.00—14.00.
לכל הצעה יש לצרף פקדון בהמחאה בנקאית או ערבות בנקאית לפקודת משרד הבטחון, בשעור 10% מערך ההצעה. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
על הקונה לשמור על כל תנאי המכרז. שנוי כלשהו עלול לגרום לבטול ההצעה.

משרד הבטחון — יחידת המכירות
מכרז מספר 109/74/11
ניתנת בזה הודעה לצבור על מכירת: גרוטאות נחושת, פליז, אלומיניום, גרוטאות ברזל יציקה ופח, סלילי־הצתה, חוליות מפלדת אל־חלד, תיבות הילוכים ומנועי עזר מטנקים.
הצעות יש להגיש על גבי טופס מיוחד שאפשר להשיגו במשרדנו. את הטופס יש לשים במעטפה ולהכניסה לארגז ההצעות מכרז מס' 109/74/11 לפי הכתובת: משרד הבטחון / יחידת המכירות, הקריה, רח' ג' מס. 10, לא יאוחר מיום חמישי 7.11.74 שעה 10.00 לפנה"צ.
את הסחורה אפשר לבדוק במקום אחסונה. בכמה מבסיסי האחסנה אפשר לבקר בסיורים מאורגנים בלבד והמעונינים להשתתף בסיורים אלה מתבקשים לטובתם להרשם במשרדנו עד יום 24.10.74.
המעונינים לקבל פרטים נוספים יפנו למשרדנו לפי הכתובת הנ"ל החל בתאריך 22.10.74 בכל יום בשבוע (פרט ליום שישי) בשעות 08.00—14.00.
לכל הצעה יש לצרף פקדון בהמחאה בנקאית או ערבות בנקאית לפקודת משרד הבטחון, בשעור 10% מערך ההצעה. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
על הקונה לשמור על כל תנאי המכרז. שנוי כלשהו עלול לגרום לבטול ההצעה.

משרד הבטחון — יחידת המכירות
מכרז מספר 108/74/11
ניתנת בזה הודעה לצבור על מכירה: כבלי וחוטי נחושת מצופים פלסטיק, עופרת ונייר, חוטי נחושת גלויים, כבלי עופרת, כבל קר אקס, אלי ומשוריין, כבל משוריין — בלאי. גרוטאות ברזל ופח, ברזל יציקה, תיבות התמסורת מאלומיניום, צמיגים והישוטים, סכינות אדרטנרף.
הצעות יש להגיש על גבי טופס מיוחד שאפשר להשיגו במשרדנו. את הטופס יש לשים במעטפה ולהכניסה לארגז ההצעות מכרז מס' 108/74/11 לפי הכתובת: משרד הבטחון / יחידת המכירות, הקריה, רח' ג' מס. 10, לא יאוחר מיום חמישי 7.11.74 שעה 10.00 לפנה"צ.
את הסחורה אפשר לבדוק במקום אחסונה. בכמה מבסיסי האחסנה אפשר לבקר בסיורים מאורגנים בלבד והמעונינים להשתתף בסיורים אלה מתבקשים לטובתם להרשם במשרדנו עד יום 24.10.74.
המעונינים לקבל פרטים נוספים יפנו למשרדנו לפי הכתובת הנ"ל החל בתאריך 22.10.74 בכל יום בשבוע (פרט ליום שישי) בשעות 08.00—14.00.
לכל הצעה יש לצרף פקדון בהמחאה בנקאית או ערבות בנקאית לפקודת משרד הבטחון, בשעור 10% מערך ההצעה. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
על הקונה לשמור על כל תנאי המכרז. שנוי כלשהו עלול לגרום לבטול ההצעה.

משרד החקלאות
האגף לנכסים בינוי ומשק — מדור אספקה
מכרז מספר 2161-74
מוצעים בזה למכירה 1 ראש בקר ו־12 ראשי צאן ממכון וטרינרי, 1 פר מס' התוית 26187091 משקלו כ־900 ק"ג בית דגן, 10 כבשות מספריהן: 137, 5, 144, 149, 176, 19, 113, 43, 179, 487, משקל ממוצע כ־50 ק"ג, 2 טליים מספריהם: 479, 356, משקלם בממוצע כ־35 ק"ג.
הזוכה במכרז חייב לשחוט את הפר תוך 10 ימים מיום הוצאתו מהמכון הוטרינרי, ולהביא אישור על השחיטה מבית מטבחיים.
הזוכה במכרז חייב לשחוט את 10 הכבשות בנוכחות רופא וטרינרי אשר יקח את הרחם.
את הנ"ל ניתן לראות במכון וטרינרי בית דגן בכל ימות השבוע בשעות העבודה.
על הזוכה יהיה להוציא את הבקר והצאן בו זכה במכרז תוך 14 יום מתאריך קבלת המכתב על הזכיה.
במידה ולא יוציא את הבקר והצאן תוך פרק הזמן האמור יהיה חייב לשלם לממשלה סך של — 25 ל"י לכל ראש בקר ו־5 ל"י לכל ראש צאן, לגבי כל יום של איחור בהוצאת הבקר והצאן כאמור, אולם אין באמור לעיל כדי לגרוע מהממשלה מלמכור את הבקר לאדם אחר, במקרה של איחור כאמור ולתבוע מהזוכה כל נזק שייגרם לממשלה בעקבות זה.
שקילת ומסירת הנ"ל תבוצענה במכון וטרינרי בית דגן בהתאם לנוהלים המקובלים.
על המציע להגיש את הצעת המחירים לק"ג משקל חי לכל סוג בנפרד.
על המציע להכניס את ההצעה במעטפה סגורה אשר עליה יש לרשום מספר 2161-74 ולהכניסה לתיבת ההצעות הנמצאת במשרד החקלאות, האגף לנכסים בינוי ומשק, הקריה, תל־אביב — רח' ד' בית מס' 10 בקומה ג'.
על המציע לצרף ערבות בנקאית בגובה של 10% מערך ההצעה.
מועד אחרון להגשת ההצעות הוא 31.10.74 שעה 11.00.
משרד החקלאות שומר לעצמו את הזכות למכור את הבקר והצאן ליותר מגורם אחד. אין משרד החקלאות מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

דרוש/ה!
עוזר/ת
למנהל חשבונות ראשי ברחובות
נא להתקשר 951501 957586 בשעות העבודה

هكذا من الأصل

مكزاين الأمل

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

לאגוד המפרסמים בישראל
דרושה מזכירה מנוסה
למשרה מלאה
פניות בכתב עם תיאור הנסיון ודרישות השכר לת.ד. 14294.

ליחידת ניקוב של „משקי תנועת המושבים" בע"מ, דרושות:
נקבניות
בעלות נסיון של שנתיים — לפחות — עבודה קבועה ולפי שעות — — תנאים מצויינים —
בדבר פרטים נא לפנות: רח' בן אביגדור 8, תל־אביב, קומה ב' — לאהובה.

לחברת מהנדסים אזרחית
דרוש
מפקח
לעבודות עפר וכבישים
להתקשר בשעות העבודה 02—30446.

למועצת הפירות (ייצור ושיווק)
דרושה
נערה
לעבודות משרדיות ושליחויות
במחלקת החשבונות
ת"א, רח' החשמונאים 119, טל' 268241

לחברת ש.א.ש. בע"מ ירושלים
דרושים:
1) **נהגים יוצאי צבא**
לעבודה במשמרות
2) **אחראי לארכיב ולציוד**
ליום עבודה מפוצל (אפשר גם פנסיונר)
המעונינים יפנו אישית למשרדי החברה רחוב אריסטובולוס 4, ירושלים, בימים א'—ה' בין השעות 16.00—19.00.

„עלמקו" ל. מ. קובץ בע"מ
ביח"ר לבגדים
ת"א, רח' אלפסי 20, טל. 820569
דרושים:
✶ גזרנים לבגדים
✶ עוזרים לגזרנים
✶ תופרות לכל סוגי מכונות
עבודה נעימה ● תנאים טובים

דרושים
מדריכים לחוגים וחינוך חברתי
במקצועות דרמה, מחולות עם, שירה והנהגה קרמיקה, מלאכת יד, כלי נגינה תזמורות ועוד...
מועמדים בעלי הכשרה מתאימה יפנו מיד לביה"ס התיכון העירוני המקיף ע"ש רקפין ת.ד. 135 טלפון 963985

לחברה הדרומית לשיווק בע"מ
דרוש
מסגר אחזקה
לייצור, תיקון וכיוון מיתקני ייצור במפעל כימי, הנמצא בנוה־דאמן — הוד השרון.
המעונינים יפנו לקבלת פרטים לטל. 928570 או 31161 ת"א.

אוניברסיטת בר-אילן
מודיעה על משרות פנויות בפקולטה למדעי הטבע.

1. **לבורנטית במחלקה לכימיה**
במשרה מלאה.
מכרז מס' 91/74
הדרישות: בוגרת ביה"ס ללבורנטים מוכר. עדיפות לבעלות נסיון בעבודות מחקר הוראה.
2. **טכנאי במחלקה לפיזיקה**
מכרז מס' 92/74
הדרישות: בוגר ביה"ס להנדסאים או ביה"ס מקצועי מוכר במקצועות פיזיקה או אלקטרוניקה או אלקטרומכניקה, עדיפות לבעלי נסיון באחזקת מיכשור מדעי.
3. **לבורנט לעבודות מעבדה בתחום מחקר**
ופיזיולוגיה של מחקרים.
מכרז מס' 93/74
הדרישות: תואר ראשון בביולוגיה, נסיון בביצוע נסיונות בפיזיולוגיה בעזרת מחשב. ידיעות בתיכנות מחשב זעיר, יכולת טכנית לביצוע נסיונות והכנת מעבדות הוראה.
4. **מכרז מס' 95/74**
לקראת התקנת מחשב י.ב.מ. 370/168
דרוש במרכז מחשבים
מנתח מערכות
הכישורים:
בעל נסיון בניהול צוות עובדים.
נסיון של שלוש שנים לפחות בעיבוד נתונים מינהלי. הכרת מערכות י.ב.מ. 360/370

נא לפנות בכתב בציון מס' מכרז אל מח' המנגנון, אוניברסיטת בר אילן, ר"ג.

לחברה פיננסית גדולה
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ג'
נא לפנות בכתב לת.ד. 36236 ת"א בפרוט נסיון ותולדות חיים.
— סודיות מובטחת —

אטמור FEDDERS
מיזוג אוויר בע"מ
דרושים
1. מרכיבים לתנורי חימום עם ארובה.
2. מסגר מעולה.
תנאים מצויינים למועמדים המתאימים. טל. 228166 תל־אביב

לקלת אפיקים
דרושים
מכונאי אחזקה בכירים
בעלי נסיון בניהול צוות-אחזקה
דאר אפיקים 15148, טל. 067—50451.

למשרד גדול בתל־אביב
דרוש
מנהל חשבונות
✶ בעל נסיון של 3—5 שנים.
✶ ידיעה טובה באנגלית.
תנאים טובים
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לטלפון 03—55214
סודיות מובטחת

THE SKY IS THE LIMIT!*

זוהי האימרה השגורה בפי אנשי הביטוח של „אתגר", כשהם באים לתאר את הכנסתם. גם אתה תוכל להצטרף לצמרת אנשי ביטוח החיים בישראל, ותזכה להשתלב בעבודה מעניינת, מלאת סיפוק, קשה, אך — מכניסה.
קורס ברמה מקצועית גבוהה ביותר יתחיל ב־20.10.74 בחיפה לתושבי חיפה והסביבה. לפרטים נוספים פנה טלפונית ל־04—525224 דרך העצמאות 63, חיפה.
תל־אביב, הקורס יפתח בחודש נובמבר. בדבר פרטים נא להתקשר טלפונים 623786, 612247 ת"א.
* הגבול להשגיך הינם השחקים.
אתגר
סוכנות לביטוח בע"מ

לחברה תעשייתית גדולה
בת"א
(חברת בת של קונצרן אמריקני)
דרוש
מנהל כספים בכיר
שישמש בתפקיד משנה למנכ"ל
הכישורים הדרושים: לפחות 5 שנות נסיון בניהול, תיכנון פיננסי ובקרה ● ידיעה יסודית בהנהח"ש, ראיית חשבון ובקורת ● ידיעה טובה של עברית ואנגלית.
● תנאי שכר מצויינים ●
נא לפנות במכתב־יד בצרוף קורות חיים, השכלה ונסיון קודם אל ת.ד. 4104, ת"א. „עבור מנהל כספים בכיר".
סודיות מובטחת

דרוש:
מכונאי / הנדסאי אלקטרוניקה
לניהול צוות עובדים בענף הטלויזיה
תינתן עדיפות לאחראי מעבדות או קצינים טכניים לשעבר בצה"ל
תנאים מצויינים למועמד המתאים
לפנות בלווי פרטים אישיים וקורות חיים לת.ד. 36088 ת"א עבור מס' 26.

ב. ג. מוסכים סיטרואן
דרושה מרכזנית
עם ידע בהדפסה ופקידות כללית
לפנות טלפון 283206, ת"א.

דרושים
מנהל חשבונות
סוג ב'
עם נסיון של 3 שנים לפחות
למועמד המתאים תנאים טובים ואפשרויות קידום.
לפנות למשרד הראשי בטלפון 36363 ת"א
...אנו משתדלים יותר!
AVIS השכרת רכב אוויס

אמישראגז
דרושות
פקידות לקבלת קהל
לסניפנו בבני־ברק ובחולון,
המועמדות מתבקשות לפנות למח' הסגל רח' אחד העם 34, תל־אביב

„בביר" תעשיות בירה בע"ב
עבור מפעלנו בבת־ים
דרוש
חשמלאי תעשייתי
בפרטים לפנות למנהל המפעל במקום, בת־ים, רח' בלפור 14, טלפון 868531.

עירית צפת
דרושים:
לביה"ס התיכון הדתי
מורים
במקצועות הבאים:
ספרות — משרה.
חימיה וביולוגיה — שליש משרה.
מקצפיל — רבע משרה.
המעונינים יפנו בכתב למח' החנוך של העיריה.
דוד בוחניק
מ"מ ראש העיריה
יו"ר המחלקה לחינוך

לחברת בניה רב תכליתית
דרושים
1. **מזכירה עצמאית**
ידיעות בנהלת חשבונות, התכתבות כולל הדפסה במכונה, נסיון ארגוני. ידיעת השפות עברית, אנגלית הכרחית
תנאי שכר הולמים את הידיעות.
2. **איש אחזקה בעל נסיון**
רצוי ידיעות במסגרות.
רצוי בעל רכב פרטי.
סודיות מוחלטת מובטחת
נא לפנות בכתב יד בצרוף פרטים ונסיון קודם לת.ד. 32016 ת"א.

חברה קבלנית גדולה
מבקשת:
1) **אינסטלטורים מעולים**
סוג א' וסוג ב' לעבודה קבועה
2) **מנהל עבודה לאינסטלציה**
3) **טכנאי צנרת**
בפרטים לפנות לת. ד. 474 רמת-גן

דרושה פקידה—כתבנית
אחרי שרות צבאי
רצוי עם ידע בהנהלת חשבונות
לפנות למשרד „מימי הנגב" בית תנועת המושבים, רח' יצחק בן־צבי, באר־שבע, או טל. 057—76379

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
דרושים מורי־דרך
מוסמכים ובלתי־מוסמכים -
דוברי ספרדית ופורטוגזית
ללוי קבוצות של נוער־מתנדב מאמריקה הלטינית, במשך החודשים דצמבר 1974 — פברואר 1975. המעונינים יפנו לפי כתובת:
מחלקת הנוער החלוץ
היהודה לאמריקה הלטינית
ת.ד. 92 — ירושלים.
הפניות תתקבלנה עד ה־1.11.74

אורלייט
חברה להנדסת בע"מ
יצרני פלסטיקה משוריינת
ORLITE
דרושים
- נגרים מעולים
- נגרי תבניות
- מודליסטים
- מנהלת־חשבונות
נא לפנות למנהל כח אדם
אזור התעשיה א' נס-ציונה
טל. 950066-7-8

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרה הפנויה הבאה בפקולטה להנדסת מכונות, המעבדה לתהליכי עיבוד
חרט
הכשירויות הדרושות:
2 שנות נסיון מעשי כחרט — לפחות.
מספר המשרה — מכ.ד/222
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים נסיון קודם ומספר המשרה עד יום ו' 1.11.74 לאגף כח אדם קרית הטכניון, חיפה, מיקוד 32000

לחברת איימס יישום בע"מ
במעבדת מחקר מוצרים
דרושים
1. **מוסמך בכימיה אורגנית או בין כימיה**
עם נסיון בקשירת מולקלות אורגניות לחלבונים.
2. **מוסמך באימונולוגיה כימית**
לקביעת ראיון נא לפנות למחלקת כח אדם איימס יישום בע"מ מרכז כטנר 3 גבעת שאול ב' ירושלים טל.: 522908 — 528507.

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
דרושים
מדריכים לנוער-מתנדב מאמריקה הלטינית
תאור התפקיד:
✶ עבודה רצופה במשך 8—9 שבועות, בתקופה שבין דצמבר 1974 — פברואר 1975, כוללת לווי הנערים בזמן עבודתם בקבוץ, טיולים בארץ וסמינרים.
✶ על המדריך להיות צמוד לקבוצתו במשך כל שעות היממה.
✶ לינה וכלכלה במקום.
הכישורים הדרושים:
✶ השכלה תיכונית לפחות.
✶ ידיעת ספרדית או פורטוגזית הכרחית.
✶ נסיון בהדרכת נוער (בתנועות נוער, בצה"ל וכו').
המדריכים/ות המעונינים מתבקשים לפנות בהקדם לפי הכתובת:
מחלקת הנוער והחלוץ
היהודה לאמריקה הלטינית
ת.ד. 92 — ירושלים
סמינר הכנה בתנאי פנימיה יתקיים בסוף חודש נובמבר בירושלים.
ההרשמה תסתיים ב־1.11.74.

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA USA
יצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד. 7205, טל. 520071
דרושים
מהנדס מכונות
לריכוז פרויקט בשטח האלקטרומכני. 5 שנות נסיון בתפקיד דומה. יכולת עבודה וניהול צוות עובדים. ידיעה אנגלית הכרחית.
טכנאי מכונות
לעבודה בצוות העוסק בפרויקטים אלקטרומכניים. 3 שנות נסיון. ידיעת אנגלית יתרון.
לפנות בכתב בלבד למחלקת כח אדם
קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

לייף
תבניות לייף (1972) בע"מ
מפרץ־חיפה
למפעל לבנית תבניות לענף הפלסטיקה
דרושים:
חרטים/כרסמים
נא לפנות לישראל — טלפון (04) 720126 שלוחה 48

כימיקלים ופוספטים בע"מ
למפעלנו דרוש:
עובד בעל יוזמה לאגף האספקה
עם רקע טכני בשטח הבנין ועבודות מתכת, בעל נסיון מסחרי, רצוי ידע באנגלית.
● מועמדים מתאימים יפנו למח' כח אדם של מפעלנו, ת.ד. 1428 חיפה. או טלפונית: 04-721381

דרוש רכז
לחברת הובלה
(הייברים)
לאזור תל-אביב
טלפון 855441
משעה 17—20

דרוש/ה
פקיד/ה יצוא
מנוסה בענף ההלבשה
לפנות: לבוטיק אדלר דיזנגוף 135 טל. 225072

לביח"ר ניב לרוכסנים
דרושים
✶ מסגר מכניקה עדינה
✶ צבעי טקסטיל
נא לפנות לטלפון 824380 תל־אביב

דרושים
שומר לילה ופקידה מחסנאי
הרמן בורג בע"מ
יפו רח' המרד 65

„קספורד מודל"
דרוש פקיד
למחלקת מכירות
כישורים: גיל 30 עד 40, רצוי נסיון קודם בענף הלבשה.
תנאים טובים לאדם המתאים.
נא לפנות במכתב־יד עם פרוט קורות חיים ו־נסיון קודם אל „קספורד מודל" רח' אלנבי 78, ת"א.

ריס חוח
למפעלנו בירושלים
דרושים
נגרים
לעבודה במחלקת הרכבה.
לפנות טלפונית 02-528281 למאיר.

MAQUETTE - מקט
מפעלי אופנת עור, סבו
דרושה
פקידה
לניהול משרד
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
למועמדת בעלת נסיון — תנאים טובים.
שעות העבודה 08.00—16.00.
נא לפנות טל: 04-913618 או 04-912541.

למפעלי רם-אלקטריק
יצור תנורי בישול ואפיה
דרושים:
1. עובדי מתכת
2. עובדים למחלקת הרכבה.
תנאים טובים למתאימים
טלפון: 84-18-38

מודיעין אזרחי
שומרים
לעבודה קבועה במשמרות
הכישורים הדרושים:
✶ גיל מילואים.
✶ כושר גופני.
✶ ידיעת השפה העברית.
משכורת חודשית עד 1,800 ל"י. לפנות רח' בן־יהודה 15 (הכניסה מהחצר), ירושלים.

למפעל לחברה לכבלים ולחוטי חשמל בישראל בע"מ במפרץ חיפה
דרושים
לבורנטים/יות
למעבדה המבצעת בדיקות מכניות וכימיות.
הכישורים הדרושים:
א. בוגר ביה"ס מוסמך ללבורנטים בעל ותק של 2—3 שנים.
ב. נסיון מעשי בחומרים פלסטיים ובגומי.
ג. ידיעת השפה האנגלית — הכרחית.
ד. נסיון במפעל תעשייתי — יתרון.
בהצעות נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים ופרטי נסיון קודם למנהל מח' כח־אדם ת.ד. 443 חיפה, ולציין על המעטפה „לבורנטים".
— סודיות מובטחת —

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרה הפנויה הבאה:
באגף ארגון ותכנון
1. **מנתחי מערכות**
2. **תכניתנים**
הכשירויות הדרושות: בעלי נסיון של שנתיים־שלוש בעבוד נתונים; בנוסף להשכלה בענ"א; רצויה השכלה אקדמית באחד התחומים של מדעי החברה, מדעי המחשב או כנהל.
הערה: הדרגה תקבע בהתאם לכשורים:
מס' המשרה: את.ד/219
ניתן לברר פרטים נוספים בטלפון מס' 04-225206
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים נסיון קודם ומס' המשרה עד יום ו' 1.11.74 אל אגף כח אדם קרית הטכניון חיפה מיקוד 32,000.

אוניברסיטת תל-אביב
דרושים
מכרז מס' 52/74
שם המשרה:
מנהל משק המכון
היחידה: המכון לארכיאולוגיה
תיאור התפקיד: רכוז וניהול משק המכון לארכיאולוגיה; אחריות על ביצוע הזמנות ציוד ועבודות חוץ; אחריות לציוד, תקינות והפעלת מעבדות המכון; ארגון והכנות משלחות החפירה; אחזקה וטיפול ברכב המכון;
הדרגה: י"ב—י"ד בדירוג האחיד.
תנאי העסקה: התפקיד מחייב שהייה במסגרת משלחות הפירות במשך 3 חודשים בשנה.
הכישורים הדרושים: נסיון של מספר שנים בניהול יחידה משקית; ידע בניהול חשבונות; רשיון נהיגה.

למחלקה למיקרוביולוגיה
עובד מעבדה
בעל תואר MSc במיקרוביולוגיה או בביוכימיה. העובד יועסק עפ"י חוזה מיוחד ל־3 חודשים עם אפשרות הארכה.

למחלקת המנגנון / ענף כח־אדם
מזכירה
בעלת נסיון בעבודות כלליות, רצוי בנושאי כח־אדם. דרוש ידע הדפסה בשפה העברית.

על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרטים על נסיון בעבודות, לענף כח־אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, עד ליום 25.10.74.
מועמדים שימצאו ראויים יוזמנו לראיון אישי.

את יכולה להיות הבוס של עצמך
אם תצטרפי אל סוכני הביטוח של „ציון"
אנו מבטיחים לך
✶ עבודה מעניינת ומלאת אתגר
✶ שעות עבודה נוחות לפי בחירתך
✶ הכנסה טובה בהתאם למאמציך
אנו מקיימים בחודש נובמבר
קורס מיוחד
לסוכנות ביטוח
אם את מעל גיל 25 ובעלת השכלה תיכונית פני אלינו לת.ד. 1425 ת"א עבור י.ב.

מודעה זו עשויה לשנות את מהלך חייך ולשפר את מעמדך הכלכלי!

„מגדל בנין" תשמח לצרף אותך — לאחר הכשרה — לצוות סוכניה ויועציה המשרתים בנאמנות רבבות לקוחות בכל חלקי הארץ.

הצטרף גם אתה לחברת הביטוח הגדולה והותיקה. מקומך איתנו בצמרת

מועמדים המעוניינים להרשם לקורס שיתקיים בירושלים יפנו בכתב אל: „מגדל בנין", ת.ד. 659 ירושלים, או לטלפון 232471.
הקורס יפתח בתחילת נובמבר.
מגדל-בנין
חברה לביטוח בע"מ

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

משוחררי צה"ל
שמירה ובאבטחה
בדרום הארץ ובסיני
...נות 242877 בן יהודה 176, תל־אביב

למפעל מתכת לייצור תעופתי
דרושים
חרט מעולה
מסגר אחזקה מעולה
עובדי ייצור
למועמדים המתאימים תנאים טובים
להתקשר טלפונים 911278, 911145

למפעל תעשייתי באשדוד
דרוש/ה
פקיד/ה
עם נסיון בהנהח"ש
שפת העברית הכרחית
לפנות בכתב יד לת.ד. 375 אשדוד

למפעל מתכת באזור תל-אביב
דרוש
מנהל ייצור
מהנדס/טכנאי מכונות או ייצור,
...ן קודם בניהול ותכנון ייצור במתכת.
תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות ל־ת.ד. 30045/64 ת"א.
סודיות מובטחת.

דרושים
...הל חשבונות ראשי ועוזר
למפעל טקסטיל בחולון
המעסיק 200 עובדים
לפנות לת.ד. 2102 תל־אביב

מפעל מתכת חניתה
דאר חניתה * טל. (04)968271
דרושים מיד
...דים ועובדות מקצועיים ובלתי
...צועיים — להפעלת מכונות
...עיבוד שבבי
תנאים טובים במיוחד למתאימים

בהיים לחינוך של התנועה הקיבוצית אורנים
דרוש
...ן מקצועי
...הל עבודה בגן הבוטני
סמינר הקיבוצים „אורנים"
...ים בימי א', ב', ד', ה' בשעות הבוקר
לפנות לאליהו אלמן

למפלגה הליברלית
דרוש ממונה
על
שרותי ההסברה
...דמאי (מדעי המדינה או החברה) רצוי
...ר שני, נסיון בכתיבה, עתונאות, עריכה,
...סי ציבור.
...ות ידיעה מעמיקה בתולדות עם ישראל
...יונות.
* *
...עמדים בציון תולדות חיים והעתקי
...סמכים יפנו בכתב לת.ד. 16273 ת"א.
— סודיות מובטחת —

מנהל כח־אדם - מנגנון
(2000 עובדים במיגוון מקצועי רחב)
בעל השכלה אוניברסיטאית במינהל ושלטון מקומי
מעונין בהצעות עבודה באזור ת"א
בהצעות רציניות נא לפנות לת.ד. 6 באר־שבע
(עבור מנהל)

לסניף תל־אביב
של משרד גדול לנסיעות ותיירות
דרוש
פקיד בעל רשיון
מומחה לניהול
מחלקת תיירות יוצאת
סודיות מובטחת
תנאים טובים
לפנות בכתב לת.ד. 1105 תל־אביב

האוניברסיטה העברית בירושלים

ביה"ס לחקלאות ע"ש לוי אשכול —
הפקולטה לחקלאות ברחובות מודיעה
על משרה פנויה של:
עובד מעבדה
במחלקה לגדולי־שדה וגן
מכרז מס' — 381/74
תאור התפקיד — הכנה והפעלה של מעבדות הור־ראה של החוג לגידולי־שדה וגן; השתתפות פעילה במחקר בנסויי מעבדה ושדה בהתאם לכשורים.
הכשורים הדרושים — בעל תואר בוגר או מוסמך בחקלאות או בעל תואר כב"ל במדעי טבע אחרים עם נסיון מעשי בחקלאות או בוגר בי"ס מכר לעובדי מעבדה עם הכשרה חקלאית והתמצאות בגדולי שדה וירקות.
הדרגה — דרוג עובדי מעבדה.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 28.10.74, י"ב בחשוון תשל"ה אל: מזכירות הפקולטה לחקלאות, ת.ד. 12, רחובות, מיקוד 76100 ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' 381/74".

למשרד תכנון קונסטרוקציות
דרוש/ה
הנדסאי/ת שרטט/ת
טלפון 03—459134

לחברה תעשייתית בנתניה
דרוש
פקיד בכיר
(עוזר למנהל המפעל)
המתמצא בעניני משק, יבוא ויצוא ואדמיניסטרציה
לפנות בכתב לת.ד. 13, נתניה
עבור „פקיד בכיר"

לחברה גדולה במרכז ת"א
דרוש/ה
בחור/ה בוגר/ת תיכון
כת' ב' בהנהח"ש
עדיפות לבעלי נסיון קודם בעבודות מזכירות
לפנות בכתב לת.ד. 1549, ת"א
עבור: ישי

דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
לתפקיד **מנכ"ל**
למפעל חדש למוצרי אלקטרוניקה באזור ת"א
הדרישות:
* כושר, ידע ונסיון רב בייצור, מינהל ואדמיניסטרציה.
* בעל חוש מסחרי והתמצאות מלאה בתנאי הארץ.
* כבן ארבעים, שולט בעברית ואנגלית.
אנו מעונינים בשילוב המתאים של ידע ונסיון טכניים ומינהליים ובמועמד המעונין באתגר ובקשירת עתידו בהצלחת המפעל המבוסס על ידע חברות ראשונות במעלה בארה"ב ועל תכנון ופיתוח מקוריים.
...מיות מלוות במידע מלא ומפורט על קורות חיים, השכלה ונסיון עבודה ...יפנו לת.ד. 26360 תל־אביב.
...נויות ללא כל הפרטים הנ"ל לא תענינה).
התנאים יסוכמו ישירות עם המועמד — לפי כשוריו ונסיונו.
לכל הפונים מובטחת סודיות מלאה ומוחלטת.
(אין אנו קשורים במפעלי האלקטרוניקה הגדולים הקיימים בארץ).

לפריוני אלן בע"מ
דרושים סורגים
למכונות שטוחות ועגולות עובדות לקטל אוברלוק ועזרות מתלמדות
טלפון 826316, 223959
תנאים טובים למתאימים

אדימק
מכניקה מתקדמת בע"מ
לעבודה מגוונת ורב גונית, בענף שבבי מדוייק
דרושים:
1. **חרטים**
2. **כרסמים**
מקום העבודה: נהריה.
למתגוררים באיזורים אחרים
תוסדר הסעה סדירה.
תנאים: בהתאם לכישורי המועמד.
מפעל צעיר, אפשרויות התקדמות רבות, אוירה טובה.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב אל ת.ד. 291 נהריה.

ההתאגדות לחינוך מבוגרים בישראל
דרוש
מנהל פרויקט
לפיתוח קהילתי
בקרית שמונה
• דרישות התפקיד: השכלה אקדמית בחינוך או במדעי ההתנהגות, או במדעי החברה, נסיון בתחומי החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, נסיון בניהול צוות עובדים, יכולת מו"מ וניהול תקציבי וכספי.
השכר יקבע עפ"י כישורי המועמד.
העובד יועסק עפ"י חוזה מיוחד.
מגורים במקום הכרחיים. ינתן סיוע בדיור.
מועמדים יפנו בכתב ויפרטו תולדות חיים להתאגדות לחינוך מבוגרים בישראל, רח' בן־יהודה 12 ירושלים
עד ליום 1.11.74

תעשיות רכב בע"מ
אנו מעוניינים לצרף למפעלנו
עובד בכיר באגף האספקה
אם הנך בעל נסיון קודם בניהול צוות עובדים
ידע בנושאי יבוא
כושר ארגוני ויכולת לקיים מגעי חוץ
שליטה מלאה בעברית ואנגלית
מובטח לך תפקיד מעניין ומגוון
מנהל חשבונות מוכשר לאגף התקציבים
אם הנך מנהל חשבונות מדופלם
בעל מספר שנות נסיון בתעשייה
מסוגל לפתח יוזמה ולהתמיד
מובטח לך אתגר
פנה אלינו בכתב לת.ד. 535 נצרת עילית
סודיות מוחלטת מובטחת

אלסינט
מכשור רפואי גרעיני · מכשור מדעי
מערכות עבוד נתונים · ספקי-כח

לאגף הכספים
דרושים
רואה חשבון ו/או בוגר מינהל עסקים
במגמת השבונאות ומימון לתפקיד בכיר ובעל אתגר. נדרש נסיון של שנתיים בתעשיה וידיעת השפה האנגלית.
בעל השכלה בראית חשבון
אשר עמד בבחינות הביניים, לעבודה אחראית ומגוונת. ידיעת השפה האנגלית רצויה.
מנהל חשבונות מדופלם
עם נסיון של 3 שנים וידיעת השפה האנגלית.
מנהלי חשבונות
בוגרי קורסים בהנהלת חשבונות. למעוטי נסיון תנתן אפשרות להשתלם במהלך העבודה.
תמחירן
בוגר קורס ראשוני בתמחיר.
סיכויי התקדמות טובים למעמדים המתאימים
נא לפנות בכתב בציון פרטים על הכשרה ונסיון קודם.
— סודיות מובטחת —
ת.ד. 5258 · חיפה · טל. 527679

סבקו בע"מ
המפעל למכניקה מדויקת
אזור התעשיה נתניה.
לבית היציקה שהוקם במפעלנו בנתניה
דרושים:
1. מנהל עבודה יציקה.
2. דפסים.
3. יוצקים.
4. מדליכים.
5. מבקר איכות.
6. זרם.
7. פרסב.
בעלי נסיון בשטח היציקה אל־ברזלית, יפנו בכתב לת.ד. 275 נתניה ויציינו את נסיונם.
התנאים בהתאם לנסיון ולכשורים.

דרושים:
1. מהנדס בנין צעיר
2. כתבנית
בשפה העברית
3. מחסנאי
פוליאורטן בע"מ, חיפה, ת.ד. 1606
טל. 729420, 729450, 729453

לחברה ציבורית גדולה בת"א
דרוש עובד למחלקת הכספים
הכישורים הדרושים:
* ידע בהנהלת חשבונות (סוג ד') ונסיון בגזברות.
דרגה ומשכורת בהתאם לכישורים
*
נא לפנות בפרטים מלאים לת.ד. 33157 ת"א עבור מס' 848.

מפעלי ים המלח בע"מ
דרוש למשרדנו בתל-אביב
שליח
(רצוי עם אופניים) לשליחויות חוץ
על המעוניינים לפנות בכתב למחלקת כח אדם, ת.ד. 3451 תל־אביב

במפעל כימי בסביבות ת"א
דרושים
1. **טכנאי במפעיל למתקן לזקוק כהל**
2. **טכנאי באחראי על קו הייצור**
נא לפנות בכתב לת.ד. 33157 תל־אביב עבור מס. 845.

אלטק בע"מ — ייצור מעגלים מודפסים פתח-תקוה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
נא לפנות בכתב בתאור תולדות חיים וכישורים אל: ת.ד. 159, פתח־תקוה

ל„אסיא"
מעבדות כימיות בע"מ
דרוש
טכנאי או הנדסאי כימיה
לעבודה בפתוח תהליכים, וביצור חצי חרושתי, רצוי עם נסיון קודם וידיעת אנגלית טכנית. העבודה בשתי משמרות.
*
נא לפנות טלפונית 915021 או בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 1423 תל־אביב, אל מנהל המנגנון.

מ.ד.ב. הנדסה בע"מ
דרושה למשרדנו הראשי בחיפה
מזכירה מנוסה
ליום עבודה מלא
לפנות בכתב יד, עם ציון נסיון בעבודה והשכלה, לת.ד. 44550, חיפה

לחברה פיננסית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
נא לפנות בכתב ולפרט תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 527, רמת־גן, עבור „מנהל חשבונות"
סודיות מובטחות

ראדא, תעשיות אלקטרוניות בע"מ
דרושים
1. מרכיבות מחווטות בשטח האלקטרוניקה
השכלה לפחות 10 כיתות (לא נדרש נסיון קודם)
2. מבקר איכות
3. פחחים
לפנות טלפון מס' 640650 חיפה

לבוגר צבא ובעל רקע טכני
מוצע תפקיד
מבקר איכות
במפעל מתכת דינמי ומתפתח באזור ת"א.
לבעל כישורים מתאימים סיכויי התקדמות טובים.
*
לפנות בכתב לת.ד. 309 הרצליה ב' או טל. 03—938426.

EXCHANGE NATIONAL BANK OF CHICAGO
דרוש
פקיד מטבע זר
למחלקת החשבונות
3 שנים נסיון בנקאי, ידע באנגלית הכרחי. תנאים טובים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 29033 מגדל שלום ת"א למר ל. בלות.

לחברה מסחרית גדולה
דרושים:
בתל-אביב:
* **מוכר/ת**
במדור הריהוט
הכישורים: נסיון בענף הריהוט ובסידור תצוגה. השכלה תיכונית וידיעת השפה העברית על בוריה.
נא לפנות: תל־אביב, טלפון 39955, קו פנימי 357.
בחיפה:
* **כימאי**
בעל נסיון במוצרים כימיים תעשייתיים השולט בשפה האנגלית.
העבודה קשורה מגע עם לקוחות וספקים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 295, חיפה.

לחברת אמפא בע"מ דרושים
1. **טכנאי טלויזיה**
בעל נסיון ורשיון נהיגה
לעבודה באיזור טבריה והסביבה
2. **טכנאי טלויזיה**
בעל נסיון ורשיון נהיגה
לעבודה באיזור חיפה והסביבה
לפנות אל חברת אמפא, ככר אמפא, חיפה בשעות לפנה"צ

חברת שיווק ארצית
מחפשת:
מנהל סניף
בתל־אביב
איש עצמאי בעל כישורים מסחריים הנסיון בתחום
יגיש מועמדותו בכתב לת.ד. 30580 ת"א עבור מס' 5689
— סודיות מובטחת —

האם את(ה)
רואה אתגר בחנוך ומפעל נוער קשה חנוך?
האם את(ה)
רואה אתגר בשקום נוער שולי ועזוב?
האם את(ה)
מוכן(ה) להשתלב בשיטות חנוך וטפול חדשות במוסדות לנוער במצב זה?
אנו זקוקים לך בכל חלקי הארץ ל:

1. מפקחים בתחום חינוך טפול ומנהל
2. מנהלי מוסדות
3. פסיכולוגים — בעלי תואר מ.א.
4. עובדים סוציאליים
5. מדריכים חברתיים — לבנים ולבנות
6. מדריכים מקצועיים
7. אחיות
8. עוזרים למינהל
9. אמהות בית

תנאי העבודה והשכר ייקבעו לכשורי המועמד. בעלי כשורים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 28 חדרה.
— סודיות מובטחת —

לחברה תעשייתית ארצית גדולה
דרושים בתל־אביב
עוזר למנהל חשבונות ראשי
רואה חשבון
נסיון מעשי של לפחות 3 שנים. גיל עד 40.
התפקיד קשור בארגון ופיתוח שיטות חשבונאיות במערכת של מספר מפעלים.
מזכירה לראש אגף
נסיון קודם רצוי.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
נא לפנות לת.ד. 30045/63 תל־אביב.
סודיות מובטחת.

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מנוסה
ידיעת אנגלית ועברית
לפנות לת.ד. 7167 תל־אביב
עבור „מנהל חשבונות"

גבוה
מפעלי טקסטיל בע"מ
לאחד ממפעלינו באזור הצפון
דרושות
לתפקיד אחראי ומענין
משוחררות צה"ל
בעלות יכולת בארגון והדרכה
בדבר פרטים נא לפנות בשעות הערב
לטלפון: 04—934326.

לחברה לאלקטרוניקה
דרוש
מנהל כח אדם
בעל ידע ונסיון בנושאי כ"א ואדמיניסטרציה — רצוי בשטח האלקטרוניקה.
בן 35—45. השכלה אקדמאית רצויה.
המעונינים יפנו אל מנכ"ל החברה, ת.ד. 16480 תל־אביב (נא לציין: „מנהל כ"א"), בצרוף קורות חיים ופרוט מלא של נסיון העבודה הקודם.
מוצעים תנאים טובים.
סודיות מלאה מובטחת לפונים.

המועצה המקומית מצפה רמון
ת.ד. 1, טלפון 057־88014
אם אתה?
צעיר! למרות הרשום בתעודות הזהות
דינמי! למרות חוות דעת של חבריך
חרוץ! למרות שזה כבר לא באופנה
ואתה מעונין
לעבוד בעיירת פתוח
העומדת בפני הרחבה והתחדשות
בוא והצטרף לצוות שלנו
מובטחת לך עבודה מעניינת ביותר אם אתה המעולה שבין אחד מאלה?
1) רואה חשבון או כלכלן או בוגר מנהל עסקים
2) מנהל חשבונות
3) מהנדס או הנדסאי בנין
4) גנן ראשי
5) תברואן מוסמך
6) סוציולוג או עובד סוציאלי בכיר
7) עובד קהילתי לתרבות הדיור

תדיראן
למפעל הסוללות ברחובות
דרושים
1. **מכונאי אחזקה** לעבודת משמרות
אחזקת מכונות ייצור אוטומטיות ופנאומטיות.
בוגר בי"ס מקצועי.
2. **עוזר ואלקטרונאי**
(אלקטרונאי מתחיל)
כוון מכשירי מדידה ומכשירי בדיקה לסוללות. תחזוקה המכשירים האלקטרוניים במפעל בנית מכשירי מדידה בהתאם לתכניות.
בוגר בי"ס מקצועי במגמת אלקטרוניקה.
מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל בעקיר רחובות או טלפונית 950051.
תדיראן תדיראן

هكذا من الأصل

مكتب الأصل

לחברת אמפא בע"מ

1) דרושים קבלנים
לעבודה באזור חיפה והסביבה בעלי רכב וטנדר

2) דרוש שרברב
בעל רכב מסחרי

לפנות אל מרכז השרות ק"מ 4½ תל־חנן בין השעות 9.00—15.00

לחברה קבלנית באיזור תל־אביב, דרושים/ות:

עובדי/ות נקיון

לעבודה חלקית (אחר־הצהריים)
— עבודה קבועה בתנאים טובים —
להתקשר: 228692, 236821
בין השעות: 14.00—17.00 (אחה"צ).

למוסד ציבורי בתל־אביב

דרוש

מנהל חשבונות

בעל נסיון במפעלים תעשייתיים לעבודה במאזנים מאוחדים

נא לפנות בכתב יד בציון משכורת מבוקשת לת. ד. 33333 ת"א, עבור מנהל מנגנון.

NCR

למשרד הראשי שלנו בתל־אביב

דרושה פקידה כתבנית

הכשורים הדרושים:
— ידיעה טובה ונסיון בכתבנות עברית.
— רצוי נסיון בכתבנות אנגלית.
— ידע בפקידות.
✱ תנאים טובים ✱ עבודה יציבה
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ל־NCR — א. מיטווך ובניו בע"מ, ת.ד. 11027, תל־אביב 64373 ולציין עבור משרה מס' 42—11.
— סודיות מובטחת —

דרושה

מזכירה מנוסה

השולטת בעברית כולל הדפסה ובעלת ידיעה טובה באנגלית.
העבודה היא במשרדיה של חברה מסחרית בתל־אביב
שעות העבודה רצופות: 8.00—16.30
נא לפנות עם פירוט מלא ונסיון קודם לת.ד. 16284 תל־אביב, עבור „מזכירה מנוסה"

למפעל „תעל"
תעשית עץ לבוד בקבוצת משמרות
פרדס־חנה, ת.ד. 28

דרוש

מהנדס מכונות

לתפקיד מהנדס אחזקה
עדיפות לבוגר בי"ס מקצועי
הצעות הכוללות פרטים אודות השכלה ונסיון קודם יש להפנות למחלקת כח־אדם עד 31.10.74 לפי הכתובת הנ"ל

הקרן הקימת לישראל
מינהל פיתוח הקרקע

הננו מודיעים בזה על המשרות הפנויות הבאות:

מכרז מס' 9/74
המשרה:
מתכנן כלכלי — ארגון ושיטות
תאור התפקיד: תכנון מעקב וטיפול בעבודות פיתוח קרקע; הכשרת קרקע חקלאית, הכנת תשתית להתישבות ויעור.
התפקיד כולל
1. תאור תהליכי עבודה ואירגונם
2. מעקב על ביצוע תהליכי העבודה
3. טיפול בבעיות שוטפות
4. השתתפות בתכנון לטווח ארוך
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית מתאימה לתחום העיסוק, מהנדס יצור או בוגר כלכלה ומנהל עסקים
דרישות נוספות: מגורים בירושלים.
הדרגה: 4—5 בדרוג האקדמאים.

מכרז מס' 10/74
המשרה:
עוזר ראשי לעניני עובדים
תאור התפקיד: עזרה בניהול כח אדם במינהל פתוח הקרקע, ניהול תקן ומצבת עובדים, קבלת עובדים חדשים, ריכוז הטפול השוטף של תנאי העבודה — שכר ומשכורת, תנאים סוציאליים ומעקב אחר שינויים בתנאי העבודה, הכנת נוהלים, ריכוז הדרכה דוחות תקופתיים, ריכוז הטפול השוטף בהשתלמויות עובדים.
דרישות המשרה: השכלה על־תיכונית, רצויה השכלה אקדמאית. נסיון בעבודה מינהלית דומה. כושר הבעה בכתב ובע"פ, מגורים בירושלים.
הדרגה: תקבע עפ"י הכישורים ונסיון.
על המעונינים והממלאים אחר דרישות אחת מהמשרות הנ"ל להגיש מועמדותם בכתב יד, בצירוף תולדות חיים לא יאוחר מיום 27.10.74, לפי המען: אגף האדמיניסטרציה, ת"ד 283 ירושלים, ולציין על המעטפה עבור מכרז מס'...
מועמדים מתאימים בלבד יוזמנו לראיון.

לחברת „עלית"

דרוש:

סוכן־מחלק עצמאי

לאזור באר־שבע
הכישורים: רכב סגור עד ל־8 טון, נסיון בחלוקה, תושב המקום
על המעונינים לפנות בכתב לת.ד. 19 ר"ג עבור „סוכן־מחלק"

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים

1. מהנדסי מכונות
נסיון של 5 שנים לפחות (רצוי בתעשיה הפטרוכימית), נסיון בתכנון צנרת וציוד ובבעיות כח הזוב. העבודה דורשת תאום עם מתכנני הנדסה אזרחית, מכשור וחשמל.
ידיעה טובה של השפה האנגלית — הכרחית.

2. מהנדס מכשור ובקרה
הכישורים הדרושים: מהנדס אלקטרוניקה או בקרה בעל נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה במתקנים תעשייתיים ומערכות מכשור ובקרה, כולל שמוש במחשבים לבקרת תהליכים.
ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

3. מהנדס/הנדסאי בכיר למכרזים וחוזים
לעבודה במסגרת פרוייקטים תעשייתיים כימיים בנושא של הכנת מכרזים, חוזים ובדיקת חשבונות קבלנים.
הכישורים הדרושים: נסיון בשטח הנ"ל של 3 שנים לפחות.
ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

4. מזכירה
ידיעת השפות עברית ואנגלית והדפסה בשתי השפות הנ"ל.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 767 חיפה, מיקוד 31000.

למלון חדש בתל־אביב
המסונף לרשת בתי מלון בינלאומית

דרוש

מנהל חשבונות

הכישורים הדרושים:
✱ בעל נסיון עם הנה"ח ממוכנת
✱ בקיא בתקנות, מיסוי ותקנות ממשלתיות אחרות.
✱ ידיעה טובה בשפה האנגלית והעברית.
✱ צעיר ודינמי.

תנאים טובים באוירה נעימה

מועמדים מתאימים יפנו בטלפון 03—234696, או בכתב לת.ד. 3359, תל־אביב.
סודיות מובטחת

גיבור
מפעלי טקסטיל בע"מ

דרוש

טכנאי ייצור מתחיל

בעל רכב לעבודה מעניינת
כמו כן דרושים

טכנאי ייצור מתחילים

לאזור הצפון בתנאים טובים
נא להתקשר לטלפון 259241 אל ורד

עובדי שרותים

לעבודה בחדר האוכל ובמטבח, בסביבות מצפת רמון
לפנות 242877 בן־יהודה 176 ת"א.

למחלקה לספרות מדעית מקצועית לועזית

דרוש מוכר

ידיעת השפה האנגלית על בוריה הכרחית עם שליטה בשפה העברית
לפנות בטל. 03—611431 לשרה

פלנטקס מפעלים כימיים ופרמצבטיים נתניה ת.ד 160 טל 053-22771

לרגל הרחבת המפעל
דרושים:
★ **מהנדסי מכונות**
★ **מהנדסים כימיים**
★ **טכנאי כימיה**
למשרות בכירות
על המועמדים להיות בעלי נסיון של 4 שנים לפחות בתעשיה הכימית.
סודיות מובטחת.
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 160 נתניה.
תנאים טובים למועמדים המתאימים

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרה פנויה של

עובד מעבדה
במכון רקח לפיסיקה (½ משרה)
מכרז מס' — 317/74

תאור התפקיד — אחזקת ציוד המעבדה. הכנת נסיונות מעבדתיים. עזרה בהדרכת התלמידים, בי מעבדה לאלקטרוניקה למוסמכים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה האנגלית. בעל תואר B.Sc. או הנדסאי אלקטרוניקה. רצוי נסיון בהדרכה באלקטרוניקה. דרוש ידע בסיסי באלקטרוניקה מודרנית.
הערה — העובד יועסק עפ"י חוזה לתקופה של שנה.
הדרגה — בהתאם לכשורי המועמד — בדירוג עובדי המעבדות.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 29.10.74 (י"ג בחשון תשל"ה) אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים. מיקוד 91009 ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' 317/74".

תדיראן

דרושים

1. קניין למדור יבוא
רצוי בעל נסיון של שנתיים. ידיעת השפה האנגלית.

2. פקיד יבוא
התמצאות בהליכי יבוא, ידיעת השפה האנגלית (קריאה־כתיבה). רצוי בעל נסיון בתחום.

3. כתבניות
א. כתבניות עברית.
ב. כתבניות אנגלית.

4. פקיד/ה
סוג 2 בהנה"ח, בעלות תעודת בגרות ונסיון בעבודה עם כספים בבנק או במוסד אחר.

5. מנהל חשבונות
סוג ג׳—ד׳ בהנה"ח. רצוי עם נסיון בעבודה במפעל תעשייתי.

6. חשב שכר
נסיון בעבודה עם מחשב במפעל תעשייתי.

7. שליח עם קטנוע
בעל קטנוע לשליחויות באיזור תל־אביב וכן לעבודות עזר משרדיות (שכפול, צילום, כריכה וכו'). 5 ימי עבודה בשבוע. רצויה השכלה של 10 שנות לימוד לפחות.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב למח' כח אדם ת.ד. 648 ת"א בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

הפניקס הישראלי
חברה לבטוח בע"מ

חידוש
סוכנויות לבטוח בע"מ

המרכז
להדרכת סוכנים

לימודי החורף - תחילת נובמבר

יועצים לבטוח חיים ואלמנטרי

אנו דורשים!!!
✱ בוגרי תיכון
✱ נשים וגברים
✱ חרוצים ושואפים לעצמאות
✱ צעירים ברוחם

אנו מציעים!!!
✱ הדרכה אישית מעולה
✱ הכנסה גבוהה מהרגיל
✱ הסמכה כיועצים לבטוח
✱ קריירה

סודיות מובטחת

פניות: בכתב — חידוש, יהודה הלוי 95 עבור אייל
טלפונית — 624815, 614379

דרוש **טכנאי טלויזיה**
לשרות חוץ ומעבדה
לעבודה קבועה או בקבלנות.
לפנות לחב' „סיגנל" רח' החשמל 4 ת"א טל. 625459, 615362.

לחברה פרטית בגבעתיים
דרושה למשרה מלאה

מזכירה/כתבנית

שליטה מלאה בעברית, וידיעת השפה האנגלית.
הדפסה בשתי השפות.
נא להתקשר טלפונית לעליזה לקביעת ראיון, טלפון מס' 765071 — בשעות העבודה.

לחברה להספקת מים חמים והסקה מרכזית בת"א
דרוש

טכנאי חימום

למים חמים והסקה
בעל נסיון של 3־4 שנים לפחות עם ידע טוב בחשמל רצוי בעל רכב
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות שרותי פיירוטכניק בע"מ יצחק שדה 34 ת"א טלפון 37027, 35694.

למשרד טכני בגבעתיים
דרושה

פקידה

לחצי יום
אחרי שירות צבאי או משוחררת
עם הדפסה עברית ולועזית
לפנות ת.ד. 79 ר"ג

עורך־דין
למשרד עורכי דין
בקשות בצרוף תולדות חיים ופרוט נסיון לפנות לת.ד. 30623

דרושה
מנהלת חשבונות עצמאית
שעות העבודה: 8—13
טלפון 613979, 269522, 34876
תל־אביב

חברה ליבוא רכב פרטי
מחפשת

איש מכירות דינמי

לעבודה מחוץ למשרד
הכישורים הדרושים:
✱ נסיון בענף הרכב הכרחי.
✱ גיל: 24—35.
✱ אופי נמרץ, כושר ניהול מו"מ.
✱ עדיפות לשולט בשפה זרה.
✱ רשיון נהיגה לרכב פרטי.
שכר + עמלות למועמד המתאים.
✱
המועמדים יפנו בכתב לת.ד. 23031, תל־אביב
עבור: „איש מכירות".

דרושים

✱ **בוחן בכיר**
כשורים: רואה חשבון או עומד לסיים ראיית חשבון, ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה מספקת בשפה האנגלית. נסיון של 3 שנים בבקורת.

✱ **בוחן עצמאי**
כשורים: הנהלת חשבונות סוג ד', ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעה מספקת בשפה האנגלית. נסיון של שנתיים בבקורת.

לפנות ל„הסנה", מנהל מחלקת מנגנון, אלנבי 115, תל־אביב.

הסנה
חברה ישראלית לבטוח בע"מ

דרושים

מהנדס
או
טכנאי בנין
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בעיסוקים הבאים:
✱ קשר עם עיריות, מועצות מקומיות ומוסדות ציבור.
✱ פיקוח על תכניות
✱ תיכנון וביצוע
✱ בדיקה וחישוב כמויות
על המועמד להיות בעל רכב

מנהל חשבונות ראשי
לסניף באר־שבע
✱ נסיון רב שנתי בעבודות הנה"ח ברמה בכירה
✱ עצמאי ובעל יוזמה

מנהל חשבונות לסניף תל־אביב
✱ סוג ג' בהנה"ח
✱ נסיון של 3 שנים לפחות בעבודות הנה"ח
✱ השכלה תיכונית מושלמת

פקידה למחלקת הכספים
✱ השכלה תיכונית מושלמת
✱ ידיעה מושלמת בשפה העברית, כולל הדפסה
✱ נסיון של שנתיים לפחות בעבודות פקידות (עדיף — נסיון במחלקת כספים)

מזכירה לשעות אחה"צ (15.00—19.00)
✱ השכלה תיכונית מושלמת
✱ ידיעה מושלמת בשפה העברית, כולל הדפסה
✱ נסיון של שנתיים לפחות בעבודות מזכירות

— סודיות מובטחת —

נא לפנות בכתב יד עם פירוט תולדות חיים ונסיון מקצועי ל„רסקו", רח' הר־סיני 1 ת"א, מח' המנגנון, או בטלפון 622211

על רסקו אפשר לסמוך!

חיפה כימיקלים בע"מ

לרגל ההגדלה וההרחבה **דרושים**

טכנאי כימיה ולבורנטים כימיים

לעבודה במשמרות במעבדה לבקרת תהליך
תנאים טובים מובטחים למועמדים המתאימים.
הפנייה לפנות ת.ד. 1809 חיפה, מחלקת כח אדם.

לביח"ר „יצהר" דרושים

✱ **מסגרים**

✱ **מפעילי מכונות**
לעבודה ב־3 משמרות

תנאים טובים למתאימים
נא לפנות לטל. 252444 או לת.ד. 823, תל־אביב

למשרד גדול של רואי־חשבון בתל־אביב

דרושים

א. בוחנים מכל הדרגות
הזדמנות טובה להשתלמות במקצוע ולהתקדמות במשרד

ב. כתבנית מעולה
עברית—אנגלית

המועמדים יפנו בכתב בצרוף תיאור נסיונם המקצועי וקורות חיים לת.ד. 29494 תל־אביב למס' 100

בנק כללי לישראל בע"מ

דרושים
לסניף ראשי תל־אביב

1. מנהל חשבונות
פקיד התאמות בנקים, ידיעת השפה האנגלית רצויה.
2. מבקר נשיונל
3. פקידת שטרות
עם נסיון בנקאי, ידיעת הדפסה בעברית רצויה.

נא לפנות ת.ד. 677 תל־אביב, למנגנון.

לסניף חיפה
1. מנהל חשבונות
2. קופאי
3. כתבנית עברית—אנגלית
4. כתבנית נשיונל
נסיון בנקאי רצוי, שעות העבודה רצופות.

לשם קביעת ראיון נא להתקשר 04—538231 ולבקש את מזכירת המנהל.

לחברה צבורית גדולה

העומדת לפתוח לשכת שרות לעיבוד נתונים במחשב בירושלים

דרושים

1. מנהלי פרויקטים
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בניהול פרויקטים בעבוד נתונים, בהכוונת צוות עובדים ובמגע עם לקוחות.

2. מנתחי מערכו
בעלי נסיון בניתוח מע', אינפורמציה בתחום מנהלתי ובישום ... ות. בעלי ידע מ... בתכנות בשפות ... ליות, רצוי קורסים ... מערכות בעלי ... אקדמי.

3. תכניתנים
בעלי נסיון של שנתיים לפחות בתכנות בשפות עיליות.

נא ... את המשרה המ... ולפרט את הכי... הנסיון בעבודה ומ... עבודה ק...

מועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד אל ת.ד. 7095 ת"א.
עבור מנהל „אגף כח אדם",
עד ליום 30.10.74.

לוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

דרושים

למפעלנו בנהריה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
עם ניסיון קודם ובעל כושר אדמיניסטרטיבי
תנאי שכר טובים
נא לפנות בכתב לאגף כח אדם ת.ד. 5 נהריה בצרוף קורות חיים ופרוט הניסיון המקצועי.
חלבת נהדיה שטראוס בע"מ
נהריה, ת.ד 5, טלפון: 04-922131

לחברת בנין ארצית
דרושים
לפרוייקט מעניין באזור המרכז
הנדסאי בנין
טכנאי בנין
מועמדים צעירים דינמיים ובעלי רצון עבודה
אפשרויות קידום
להתקשר טלפונית 265294 ליוסי

א.אל ישראל בע"מ
תעשיות אלקטרוניקה
לבית מלאכה מכני משוכלל
דרושים
מסגרים **כרסמים**
פקיד טכני **מסגר**
לעבודות פח לייצור אלקטרוני
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות בכתב, או טלפונית 787131 או 782141 מחי כח אדם רח' מבצע קדש 48 בני ברק.
סודיות מובטחת

תדיראן
למפעל למוצרי חשמל
דרושים
1. **מכונאי אחזקה**
אחזקה במצב תקין של ציוד מכני הכולל מערכות הידראו־ליות־אויר ואיתור תקלות חשמל.
בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכונאות.
2. **פועלי יצור**
ל־5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים סוציאליים טובים
מועמדים מתאימים, יפנו ישירות למפעל, רח' המלך 52 איזור התע־שיה חולון, או טלפונית 856111.

לד.י.ל. -
תעשיות לבנין בע"מ
דרושים
1. **נגרים**
לעבודה בנגריה מודרנית בענף הבניה
2. **מנהל עבודה ראשי**
למפעל לפריקסטים ומדרגות
מקום העבודה ראשון לציון
לפנות למנהל מפעל ד.י.ל תעשיות,
אזור התעשיה ראשל"צ
טלפונים: 949694, 941487.

הכנסת
[ד]רושים לשורות פנויות במשמר הכנסת
[ב]עלי הדרישות הבאות:
- השכלה יסודית.
- כושר גופני מעולה.
- גובה מינימלי של 175 ס"מ.
- וחק בטחוני; שירות בצה"ל או במשטרת ישראל.
- עבר ללא הרשעות פליליות.
- מקום מגורים בירושלים, או התחייבות לעבור לגור בה תוך ששה חודשים.
- עדיפות תינתן למשוחררי צה"ל בעלי דרגות מיוחדות קרביות. או בעלי נסיון משטרתי.
[ב]קשות יש להפנות בכתב יד לפי הכתובת: [ק]צין משמר הכנסת, ירושלים

תדיראן
דרושים
1. **טכנאי אחזקת אלקטרוניקה**
טיפול האחזקה חשמלי ואלק־טרוני של מכונות וציוד מגוון מאד.
בוגר בי"ס מקצועי במגמת אלקטרוניקה.
2. **טכנאי/הנדסאי**
פיתוח מערכות מיקרוגלים.
3. **מסגרים**
לבנית חלקים מכניים של התקנים השמליים ושל דגמים. רצוי בוגר בי"ס מקצועי נסיון בעבודות פח עירנות וכרסום הכרחי.
4. **מלגזנים**
נהיגה במלגזה תוצרת קלרק + עזרה בסבלות.
רשיון נהיגה ידע בטיפול במלגזה, 8 שנות לימוד.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למח' כח־אדם, ת.ד. 648 תל־אביב בציון פרטים אישיים ונסיון מקצו־עי.
סודיות מובטחת

קודיש ל. קרלו
מהנדסים יועצים בע"מ — באר־שבע
דרושים
מהנדס בכיר־מכאנאו או כימאי
בעל נסיון של 5 שנים בתכנון מתקנים לתעשייה כימית
לתפקיד ניהול וריכוז עבודות תכנון במשרד טכני
הנדסאים/מכנאים
לעבודות תכנון צנרת תעשיתית, מיכ־לים וקונסטרוקציות פלדה
* לאנשים המתאימים — תנאי שכר טובים בהתאם לכישורים
* שבוע עבודה בן 5 ימים
לפנות בכתב לפי הכתובת: רחוב הכותל המערבי 21, באר־שבע, או בטל. 71870—057 בשעות 07.00—16.30 ואחרי שעות העבודה בטל. 77515—057.

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרות פנויות של:
מהנדס פתוח ואחזקה
במפקומה לחקלאות
מכרז מס' — 365/74
תאור התפקיד — ניהול עבודות תכנון, בצוע ופקוח לפרוייקטים מתוכננים ובנבים בקמפוס ה־פקולטה לחקלאות ברחובות. לווי פעולות התכנון של מבנים ומערכות. פקוח עליון על בצוע עבודות בניה, מערכות ופתוח השטח. בקורת חשבונות מתכננים, יועצים, ספקים וקבלנים. תכנון ופקוח על עבודות אחזקה של מבנים ומערכות.
דרישות התפקיד — על המועמד להיות מהנדס אזרחי מוסמך ובעל ותק מקצועי של 5 שנים לפחות. נסיון בניהול עבודות הנדסיות במבני צי־בור והמערכות הקשורות בהם. נסיון בניה"מ עם קבלנים וספקים. ידיעת השפה העברית על בוריה. רצויה ידיעת השפה האנגלית. נסיון בעבודות אח־זקה למבנים ומערכות.
הדרגה — 6־5 בדירוג מהנדסים.

עוזר לרכז חשבונות
במחלקת פיתוח ובינוי
מכרז מס' — 375
תאור התפקיד — רשום בכרטסת הנה"ח, עזרה בהכנת דוחות תלת חדשיים ומאזנים שנתיים. עזרה בהכנת דוחות של הזמנות פתוחות בתקציבים השונים, ספקים, מתכננים ואדריכלים. התאמה עם הנהלת, חשבונות מרכזית. התאמת חשבונות עם ספקים, קבלנים, מתאמים ומהנדסים. הכנסת מקר דות יומן להנהלת־החשבונות המרכזית. סגירת ופתי־חת ספרי החשבונות בתחילת השנה. ניהול קופת דמי מחזור.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית על בוריה, כושר הבעה בכתב ובע"פ. השכלה תיכונית או מקצועית מקבילה, סוג ד' בהנהלת חשבונות. נסיון של 3 שנים בהנה"ח.
הדרגה — יב־יד בדירוג האחיד.

עובד מעבדה
במחלקה לבוטניקה —
המדור לפסיולוגיה של הצמח
מכרז מס' 382/74
האור התפקיד — עבודה במחקר פיסיולוגי־אקו־לוגי של צמחים בנושא נשימה. טיפול בציוד עדין. הכנת צמחים לנסיונות בחממה ובתנאי גידול.
הכישורים הדרושים — ידיעת השפות עברית ואנג־לית. השכלה אקדמית — רצוי במדעי הטבע.
הערות — העובד יועסק עפ"י חוזה לשנה עם אפשרות הארכה לשנה נוספת.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 28.10.74, י"ב בחשון תשל"ה, אל: — מחלקת כח אדם, קרית האו־ניברסיטה העברית, ירושלים, מיקוד 91009 ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' ..." (בהתאם למספר המצויין בראש המכרז המבוקש).

איל, מנופים הידראוליים
דרושים
- מסגרים
- רתכים
- עוזר/ת למנהל חשבונות
מקום העבודה: הרצליה, אזור התעשיה
הסעה מובטחת
לפנות: טל. 938904, 938338

תדיראן
לאגף הבקרה
דרושים
1. **נקבניות עברית**
מעולות
2. **נקבניות אנגלית**
מעולות
למתאימות תנאים מצויינים
להתקשר בימים א'—ה' בשעות 07.00—15.00 לטלפון 262346

חברה ישראלית לאוטומובילים בע"מ
מפיצי Ford בישראל
לסניפנו בחיפה דרוש:
מחסנאי לחלקי חילוף
* נסיון של שנה לפחות במקצוע זה.
* לאחר שרות צבאי.
המעוניינים מתבקשים לפנות אישית לסניפנו בחיפה רח' יפו 145 בשעות העבודה.

דרושים:
* **מכונאי**
לרכב כבד (משאיות)
* **מסגר מכני**
למפעל בסביבות פתח־תקוה
בהצעות נא לפנות לת.ד. 21137, ת"א.

מדינת ישראל
הכנסת
מזכירות הכנסת
מודיעה בזה כי
דרושות כתבניות מעולות
לעבודה לפי שעות.
מכרז מס' 20
תיאור התפקיד: כתבנית מעולה בשפה העברית.
דרישות המשרה: הדפסה במהירות גבוהה (מתוך הכתבה), שליטה בשפה העב־רית על בוריה.
תועדפנה מועמדות בעלות השכלה תיכונית או השכלה מקבילה.
שעות העבודה הם: בימי ב' וג' בשבוע משעה 16.00 עד שעה 22.00
ביום ד' משעה 11.00 עד שעה 16.00
הצעות מועמדות אפשר להגיש בכתב אל מחלקת כח־אדם, הכנסת, ירושלים, עד יום ו' א' כסלו תשל"ה (15.11.74).

ל„צה"ל דרושים"
* **מהנדסי אלקטרוניקה** (באזור המרכז בלבד)
* **הנדסאים ומכנאי אלקטרוניקה** (בכל הארץ)
* **תוכניתנים** (באזור המרכז בלבד)
* **אנשי תחזוקה** (בכל הארץ)
* **משקי ביקורת קוים** (בכל הארץ)
* **כתבניות** (באזור המרכז בלבד)
* **טבחים** (באזור המרכז בלבד)

מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 2146 עבור „קשר" או טל' 215367.

„גוש ציוד" בע"מ
רח' תמנע 19, אזור.
טלפון: 852076
דרושים:
* **מסגרים**
* **מכונאים**
— תנאים מצויינים למתאימים —
נא לפנות אישית או טלפונית.

לחברה מסחרית גדולה
דרושים
א. **מזכירה כתבנית**
ב. **מנהל/ת חשבונות**
סוג ג' או ד'
לפנות לת.ד. 7128 תל־אביב

תכנון והנדסה תעשייתית
LIFE
לייף בע"מ
דרושים
א. **מהנדסי מכונות** בעלי נסיון.
ב. **מהנדסי מכשור**
בעלי נסיון לפחות 3—4 שנים.
ג. **הנדסאי/טכנאי/שרטט צנרת** בעל נסיון.
ד. **הנדסאי/טכנאי/שרטט בנין**
בעל נסיון של 3 שנים ומעלה.
ה. **הנדסאי/טכנאי/שרטט חשמל ומכשור** בעלי נסיון.
ו. **פקידים טכניים**
הנ"ל חייבים להיות בעלי נסיון במשטח של מפעלים כימיים, ידיעת השפה האנגלית רצויה.
על המעונינים לפנות בכתב לת.ד. 1031 חיפה, אל מנהל כח־אדם.

למפעל חדש ודינמי
באיזור יבנה
דרוש
חרט
רתך ארגון
להתקשר 95251־055
לקביעת ראיון

לחברת ביטוח גדולה
דרוש:
מנהל סניף חיפה
הכישורים הדרושים:
* השכלה אקדמאית
* נסיון אדמיניסטרטיבי נרחב
* התמצאות בחשבונאות
- עדיפות לבעל ידע בענף הביטוח
- תנאים טובים מאוד למתאים
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 30580, ת"א עבור מס' 5581.
— סודיות מובטחת —

מכתשים באר־שבע
מפעלים כימיים בנגב
דרושים למחלקת אחזקה
* **טכנאי מכונות**
התפקיד: אחראי על אחזקה במתקני ייצור, כולל אחזקה מונעת.
* **חשמלאים**
רצויים בוגרי בתי ספר מקצועיים במגמת חשמל ו/או בעלי נסיון בעבודה במתקני ייצור.
* **חשמלאי מערכות**
בוגרי חיל אויר במקצוע התג.מ.ב. ו/או בעלי נסיון במערכות משולבות של חשמל מיכשור פניאומטיקה.
* **צנרים**
לתפקיד: הקמת מערכות צנרת במתקני תעשיה ואחזקתן.
* **מסגרים**
מסגרי מכונות עם נסיון במערכות הנעה.
* **מכשירנים**
בעלי ידע בסיסי במערכות מיכשור לתעשיה ו/או ידע באלקטרוניקה ובמיכשור.
תנאי העסקה מעולים למועמדים המתאימים
— סודיות מובטחת —
מועמדים יפנו בכתב בציון נסיון קודם ופרוט קורות חיים למחלקת כח אדם. ת.ד. 60 באר־שבע 84100

דרושים לדפוס
א. מדפיס אופסט מעולה.
ב. מדפיס הידלברג
תנאים טובים למתאימים
להתקשר טלפון 823639 בכל שעות היום

למשרד רואי חשבון בחיפה
דרושים
* **בוחן מרכזי**
* **בוחנים, מתמחים**
* **פקידה כללית ומזכירה**
מדפיסה בעברית ובעלת השכלה ל־5 שעות.
המעונינים יפנו בכתב יד בציון השכר הנדרש, ופרוט נסיונם בעבודה, לת.ד. 7054, חיפה
— סודיות מובטחת בהחלט —

למוסד ממלכתי בת"א
דרושים
נהגים
לעבודה על רכב נוסעים בתוך העיר
בשעות העבודה הרגילות עם אפשרות לשעות נוספות.
באים בחשבון גם בעלי נסיון מועט בנהיגה.
מעונינים שהינם אחרי שירות צבאי, עד גיל 30, מתבקשים לפנות לת.ד. 33232 ת"א מיקוד 61330 (עבור נהגים), בציון פרטים אישיים מלאים.

לסניפינו:
בתל־אביב והמרכז
באשדוד ובבאר־שבע
מהנדסי ביצוע
הכישורים הדרושים:
נסיון של 4 שנים לפחות בארץ, בבצוע עבודות בהיקפים גדולים.
לצורך קביעת ראיון, נא לפנות במכתב יד עם פירוט תולדות חיים: „רסקו" רח' הרכבת 1 ת"א — מח' המנגנון, עבור „מהנדסי ביצוע" או בטלפון 622211 — מח' המנגנון.
על רסקו אפשר לסמוך!

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושות
אחרי שירות צבאי
לעבודה במשרה מלאה
תתקבלנה בוגרות 11 שנות למוד לפחות
באות בחשבון גם חסרות נסיון קודם
משכורת התחלתית 1050 ברוטו.
מעונינים: מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170 עבור פקידות בציון פרטים אישיים וקורות חיים, ומספר טלפון.

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני־נגב
דרושים:—
- **הנדסאי כמיה**
לעבודות במעבדת מחקר מתקדמת.
כשורים דרושים:
— בוגר קורס מוכר, בעל תעודת הנדסאי כמיה.
— רצוייה ידיעה במחשבים.
- **טכנאי כמיה**
כשורים דרושים:
— בעלי הסמכה כטכנאי כמיה.
— נסיון בעבודה של שנה לפחות.
- **מבקרי איכות**
כשורים דרושים:
— בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות.
— נסיון מקצועי של 3 שנים לפחות בענף עבוד שבבי, אחזקה מכנית או מסגרות כללית.
— יועדפו בוגרי קורס טכנאים או הנדסאי מכונות.
- **פקידים טכניים**
כשורים דרושים:
— בוגרי 10 שנות למוד.
— בעלי ידע ונסיון בעבודה במחסן.
— בעלי ידע ונסיון בעבודה בנושא רכישות וקניית ציוד.
— לאחר שירות צבאי.
מועמדים שיבחרו יקבלו: —
1. שכר בהתאם לכישורים ולנסיון המקצועי.
2. אפשרויות נרחבות לקידום מקצועי.
3. עזרה בדיור למועמדים מחוץ לאיזור.
4. הסעה ממקום המגורים לעבודה ובחזרה על־חשבון המוסד.
5. ארוחות מוזלות בשעות העבודה.
6. מקומות מגורים אפשריים: באר־שבע, ערד, דימונה, ירוחם.
* * *
המעונינים יפנו תוך פירוט מירבי על השכלתם ונסיונם המקצועי לת.ד. 9001 באר־שבע, מיקוד 84190; אל מדור קבלת עובדים.

דרוש
טפסן
מנוסה
לפיקוח על קבוצות עבודה ברעננה
לפנות: טל. 930314

להברה ציבורית
דרוש
קבלן שלד
לעבודות בכפר־סבא
עם נסיון בעבודות ציבוריות
להתקשר למהנדס מסקונה טלפון 414277־03 בשעות העבודה או טל: 417798־03 בשעות הערב

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
משרה חלקית/מלאה
לעבודה מיידית
טלפון 59531

קצין ימי
או
איש בעל ידיעות מקבילות
המוכן לגור באשקלון
ובעל רכב
דרוש לעבודה באשקלון
לפנות ת.ד. 514 ת"א עבור „קצין ימי"

מעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ
אזור התעשיה ת.ד. 2, אשדוד
דרושים
1. **מפעילת N.C.R.**
לעבודה בשעות אחה"צ
2. **עובדי ייצור ואחזקה**
תנאים טובים
סודיות מובטחת

مكذا من الأصل

הימים הללו

— כואב?

מכתבים למערכת הארץ

האמהות, המובסות תמיד

שבועיים חלפו מאז קראתי את דברי האמא של ליאור במוסף „הארץ" (27.9). שבועיים חלפו מאז והדברים הם פצע פתוח בלבי, מקור לכאב אין־סופי. אינני אם שכולה. עדיין לא. אני אם לילד בן חמש, ולא הייתי כותבת לולא ראו היום אור דבריו של האלוף א. שרון על יכולתו של העם „לעמוד על נפשו" במלחמה, אפילו היה מוטל אמבר־גו אמריקאי במלחמת יום הכיפורים ועוד דברים שאמר בביקורו בחו״ל.

אני רוצה לומר לאמא של ליאור שאני איתה, שאני רוצה לשתוק איתה את הכאב הנורא הזה, יחד עם שאר האמהות. אבל אנו צריכות לזעוק את הכאב, שישמעו, שידעו.

גם אני לא ביקרתי בשטחים „הכבושים", „המשוחררים" אחרי 67, ר היה קשה לי לעמוד מול ידידים ומול תלמידים. עכשיו שוב מתגלות ה־סיסמאות הקביעות והמתניות לפ־רות: „קיסינג'ר" — איב ישראל", „הערבים רוצים לזרוק אותנו לים", וכהנה וכהנה — סיסמאות הנובעות בחלקן מפחד מורה־אירופי. אולם הרי יש לתת סיכוי לשלום, יש לתת אמון בממשלה, יש לחזק את ידה להגיע לפחות למצב של אי־שפיכות דמים. בסופו של דבר, לא במזרח־הערבי נולד רעיון חדרי הגזים, אלא באי־רופה התרבותית. העמים הערבים, סליחה על הביטוי, עמים בעלי יסוד אנושי חזק, בעלי רגש, בעלי כבוד — וכדאי לתת את הדעת על כך.

לא חשבתי לכתוב לאמא של לי־אור, לולא דברי שרון ולולא פרשת המתנחלים. עתה, כשכל זה קורה, היכן האמהות של הצעירים האלה? מה הן חושבות? האמנם גזירה היא שיש להילחם על השטחים?

היכן האמהות השכולות ואלה ש־עדיין אינן שכולות, אמהות מצריות, סוריות, יהודיות ואחרות, שצריכות לזעוק שיותר מכל אדם, שיותר מ־כל ממשלה, הן־הן המשלמות את המחיר, האמהות — הן המובסות.

אני מרכינה ראשי לפני אמא של ליאור על דבריה האמיצים והאמי־תיים — סוף־סוף אמא של בשר ו־דם, המדברת על כאב ולא על אי־דיאל ולא על ציונות. אני מושיטה לה את ידי באהבה גדולה, לה ול־הורים אחרים.

שושנה בורן
תל־אביב

שחק לא מתאים להורות באוניברסיטה

הופתעתי לקרוא במאמרו של פרופ' אמנון רובינשטיין („הארץ", 10.10) שד״ר ישראל שחק עדיין נמנה על הסגל האקדמי של האו־ניברסיטה העברית ואפילו נמצא מתאים, לא מכבר, לקידום לדרגת פרופסור חבר.

אינני נמנה על הטוענים שישראלי באשר הוא חייב כלפי חוץ לדבר אך ורק בשבחה של ישראל. סבורני שעיקרון חופש הדיבור מקנה זכות לחפצים בכך, גם להצביע על תופעות שליליות בישראל. אבל הש־מצותיו של ד״ר שחק, שאין להן כל בסיס עובדתי, ודברי הבאצה שהוא משמיע בהופעותיו בצוותא עם נציגי מחבלים ומרצחים, אפילו הר־חבה גמישה ביותר של עקרון חופש הדיבור לא תקיף אותם.

נבצר ממני להבין כיצד נמצא ד״ר שחק ראוי לקידום אקדמי. הרי הר־בות יכולת מדעית מהווה הקריט־ריון העיקרי לגבי קידומו של חבר בסגל האקדמי. אחד המרכיבים ה־חשובים בכושר החשיבה המדעי הוא יכולת התבונה האובייקטיבית, אותה אובייקטיביות המכונה בשפת יומ־יום „אובייקטיביות מדעית". ה„אר־בייקטיביות" של ד״ר שחק, כפי ש־היא באה לביטוי בהופעותיו, פוסלת אותו להלוטין, לדעתי, כאיש מדע הראוי להורות באוניברסיטה המכב־דת עצמה.

יתכן אמנם שגירושו ונידויו של ד״ר שחק יסייעו לתעמולה הערבית בהפיכתו לקדוש מעונה. אבל זה עדיף על המצב הנוכחי, בו יכול ד״ר שחק להציג עצמו כחבר סגל מן המנין באוניברסיטה העברית, ר מעמדה זאת להציג את סילופיו ה־חולניים כ„אמת מוסמכת".

כבוגר האוניברסיטה העברית, ש־כבודה יקר לי, וכחבר ארגון הבוג־רים, אני מפנה פניותי אל סנאט ה־אוניברסיטה העברית לנקוט בצע־דים מידיים לסילוקו של ד״ר שחק מסגל האוניברסיטה.

יהודה מור
רמת־גן

(ראה גם עמ' 9)

גישה מרעננת למקצוע ההוראה

הנני הבה שכבאי מלמדת מכינור־ריה מעניינת („הארץ", 13.10) על החופשות המרובות בבתי־הספר. מע־נותיה, אם הבנתי נכון, הן אלה:

א. הוראה היא מקצוע נורא כל כך, עד שאילמלא החופשות המרו־בות לא היה איש משתגע לעסוק בו.

ב. גם לאמהות מגיע לסבול ל־פעמים מן הילדים, שהמורים סוב־לים מהם כל השנה.

אכן, גישה מרעננת למקצוע. טוב לדעת שמפקידים את הילדים בידים טובות.

שמעון זנדבנק
ירושלים

„גיבורי" ה„התנחלות"

כמתנחל באזור שבו יש מיעוט יהודי, כיושב בישוב שתושביו יוצ־אים תכופות מאד לשמירה בנוסף לשורות המלואים הסדיר, אינני יכול שלא למחות על הכיעור והשקר ש־בהפגנת חוגים מסוימים ותחת השם הנכבד „התנחלות" תוך בזוי חוקי המדינה.

כמה מתוך מאות התלמידים, הר־בנים, בחורי הישיבות, התמימים ו־הלא־כל־כך־תמימים היו מוכנים ל־שבת במקום ההפגנה („התנחלות") יותר מימים ספורים?

האם אין זבלון המר, בד־מאיר, הרב קוק ואנשי „אמונים" מבינים לאיזו שנאה כלפי הדתיים הדת הם מביאים אותנו בנפנפם בדגל הא־מונה לקידום דעותיהם הפוליטיות?

„חרותי" השורשבין השני למבצע ה־הפגנות אינה מצליחה לאייש את שני הישובים הבודדים שהקימו אנ־שיה כציבור לקודים. מה להם ול־התנחלות?

יש כנסת, יש ממשלה, רק הם יח־ליטו איך לקדם את השלום, מה טוב ומה הכרחי לנו.

אינני מוכן ליפול ולהקריב את בני המגויסים למען „נחלת אבותי" שאולי רק הרב קוק מאמין בה.

יתכן שיחסינו עם ארה״ב וסיכויי חיים ללא מלחמות עם שכנינו מות־נים בהחזרת הגדה או חלק ממנה. נניח לממשלה שהבטיחה לשאול את פי העם בבוא המועד לפעול כהב־נתה ללא צעקנות של כמה מאות פאנאטים.

תמהני על היד הרכה שהממשלה נוהגת בה כלפי המורדים בסמכותה. מורדים אלה המביכים את צה״ל ד־חיילי ראויים לכל גינוי ועונש. הם וה„מטה" הקרבי שלהם.

בני גפן
מושב בן־עמי

אשליה עצמית

כל הכבוד להצלחתו של המפגין הבודד בלוד! „הארץ" (13.10) מו־דיע על מעשיו בכותרת הראשית, ומדפיס את תמונתו במקום בולט יותר אפילו מזה של ד״ר קיסינג'ר עצמו. ניתן לקרוא בתמונה בפרשית את סיסמאותיו המעליבות — כולל הרמז שסופו של קיסינג'ר עלול להי־יות דומה לזה של פולקה ברנאדוט.

אין, כמובן, סיבה להתלונן על עצם הפרסום. אבל ה ב ל ט ת ה־פרסום נראית מוגזמת.

המדאיג הוא שזאת איננה תופעה יוצאת־דופן. חבר־כנסת חיים לנדאו מתייחס אל ד״ר קיסינג'ר בסגנון דומה לזה של „המפגין הבודד ב־לוד".

„אתה, פרופסור קיסינג'ר, מהווה עבורנו אחד האנשים המסוכנים ב־יותר" כותב ח״כ לנדאו. „אתה עו־מד לעקור את העם הזה משורשי קיומו — מגרשו, מאבן הפינה שלו, מתפארת עברו, ומערבות לעתידו — מיהודה ושומרון".

האם סבור ח״כ לנדאו שישנה מדינה אחת המוכנה לתמוך בנוכ־חות ישראלית ממושכת בחלק ניכר של יהודה ושומרון? אם ח״כ לנ־דאו מסכים שלא קיימת מדינה כ־זאת, איך היה מציע שנעמוד נגד כל העולם?

מתמיהה העובדה שיש אנשים ש־אחרי יום־הכפורים תשל״ד, ממ־שיכים להעלות את עצמם והטעות [illegible] הציבור.

זאב רפאל
חיפה

מצחיקונת

הכל למען פיט, מוגרבי, ת״א

קולנוע
מאת יוסף שריק

דיאלוגים שנונים על־ידי סטנלי שאפירו („דר׳ש־ח במיטה"), משחק נמרץ של ברברה סטרייסנד; הבמאי פיטר ייטס („בר־ליט") שאל סצינה משעשעת מ־מחזהו של ז'אן ז'נה „המרפסת" וסצינה אחרת מסרט בנואל „יפ־פית היום"! ואולם, שתי הסצי־נות המשעשעות ביותר: בריחתה של ברברה מכלב משטרה ער־מומי ושוד הבקר בברוקלין — הן כשל פיטר ייטס עצמו.

אשה כברברה סטרייסנד, המוכנה ואף מסוגלת לצחוק על עצמה — נדירה כפיל לבן בהודו וכנהג אד־טובוס מנומס בישראל. אחרי ככלות הכל: אין זה מפתיע! אנו חיים בעולם של גברים, ששולט בו חוסר השיוויון המיני.

אם אשה איננה מתייחסת אל עצמ ברצינות — מי יעשה זאת במקומה? הגברים? — ואי שלא! הנשים? — אפילו פחות מהגברים! אכן, אפילו אישיות מתקדמת ונאורה כ־ארוסון והאלם הכריזה פעם כי „ה־נשים מהלכות עלינו דיכאון או שופכות עלנו את שילטונן".

כיום מנהלות התנועות „לשיוויון האשה" מאבק למען שיוויון וזכויות עם הגברים. האם אין המאבק הזה צריך לכלול גם את זכותה של ה־אשה להיות בעלת חוש הומור? שהרי: אין אתה יכול לצחוק על עצמך אם אינך ניצב איתן על שתי רגליך, אם אין לך בטחון חברתי, כלכלי ואמוציונלי.

הרי זה מעגל קסמים. כל עוד נותרת החולשה עיקר כוחה של האשה, היא לא תוכל להרשות ל־עצמה את המותרות על „צחוק על חולשותיה".

*

ברברה סטרייסנד השיגה את ה־בטחון הזה כאשר זכתה במעמד של כוכב במחזמר „מצחיקונת". אחר־כך זכתה בפרס אוסקר עבור הו־פעתה בגירסה הקולנועית של מחזמר זה. עתה יכולה ברברה להרשות לעצמה להיות משעשעת, אפילו ב־מקצוע שבדרך כלל מתייחסים אליו ברצינות רבה: מקצוע הפרוצה. (כמו למשל בסרט: „הינשוף וה־חתלתולה").

בסרטה „הכל למען פיט" משחקת ברברה בתפקיד עקרת־בית מקסימה ואוהבת ומשעשעת את בעלה פיט (מייקל סרזין). כדי לעשותו עשיר ומאושר, מוכנה ברברה ...לשכב עם גברים אחרים, להעביר חומרי נפץ ואף להשליכם; לגנוב בקר ולהעבירו על פני ניו־יורק.

פיט עצמו איננו גבר שניחון ב־אינטליגנציה יתרה. הוא זקוק ל־3000 דולר כדי לקנות כבדי־חזירים בבורסת הבהמות (מתוך תקווה, כי כאשר תמכור הממשלה האמריקאית כבדי־חזירים לברז'נייב, יאמירו מחי־ריהם עד לב השמים).

*

ברברה מנסה להשיג את הכסף — אבל לשווא. בסוף, היא פונה לגנ־גסטרים הנותנים לה את הכסף, אבל דורשים שתחזיר תוך שבועיים 3600 דולר תמורת 3000 שנתנו. ברברה אינה מסוגלת לשלם זאת תוך שבועיים. הגנגסטרים „מוכרים" את חובה למרת שרי (מולי פיקון), תמורת 4000 דולר. מרת שרי מנהלת בית־בושת פרטי, ש„חברותיו" בו עק־רות בית ישרות וצנועות, המוכרות מין בעבור „עושר מטבחי".

ברברה שוברת אף של אחד ה־לקוחות וגורמת התקף־לב לאחר. מרת שרי מוכרת את חובה של ברברה, תמורת 5,000 דולר לקבוצת־טרורו־סים חשאית לברוקלין.

הללו מטילים על ברברה להעביר פצצה. — והיא נרדפת על־ידי כלב משטרה. הטרוריסטים מוכרים את חובה לשודד־בקר, תמורת 6,000 דו־לר. ברברה מעבירה את הבקר ה־גנוב במשאית ענקית, על פני ניו־יורק. בדרך מתאהב בה פר לבן וגדול. ברברה נמלטת... או הפר נמ־לט... כיוון שאי אפשר לומר בבירור מי רודף אחרי מי? דבר אחד ברור: ברברה אהבת את בעלה פיט ולא את הפר הלבן. הסוף הטוב הוא, שעיסקת כבדי־החזירים אכן מתב־צעת, לשמחת ליבו של פיט.

בכמה מן הסצינות מצליחה ברברה להיות לא רק מצחיקה אלא אף עדינה ונוגעת ללב, — דבר מפתיע בהתחשב ב„חוצפה" הטבעית של העלמה סטרייסנד. השבחים הטובים ביותר שיכולים אנו לומר על מייקל סרזין הם: שבתפקיד פיט הוא לא מקלקל שום דבר! מולי פיקון ה־צנועה, שהיתה פעם כוכבת התיאט־רון האידי באמריקה, נראית ומת־נהגת יותר כ„רבנית. תמימה" כאשר „מאום" המנהלת בית־בושת פרטי.

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

לאחר 16 שנה מקווה כ״ס לנצח את מכבי ת״א

מכבי נתניה מחר בבאר־שבע ✱ דרבי ירושלמי ✱ שמשון ובני־יהודה יתמודדו באשדוד ✱ יפו מול הפועל פתח־תקוה בראשל״צ ✱ נקודות בכורה לתחתית?

ליגה לאומית

מאת סופר „ספורט הארץ"

העובדה שארבע הקבוצות הרא־שונות בדירוג יהיו השבת כאורחות אינה מרמזת, לכאורה, על שינויים מרחיקי־לכת בתום המחזור השלישי בליגה הלאומית בכדורגל. אולם בי־היות זו כשלעצמה עדיין אינה יכו־לה לשמש ערובה כוללת לנקודות, ונדמה כי דוקא המשחקים בהם מע־רבות מחר קבוצות הצמרת, יהיו מן הקשים ביותר בשבת.

הראשון שבהם (ב־2.30 — השעה הראשית מכאן) יפגיש בבאר־שבע את הפועל המקומי עם מכבי נתניה. האלוף, על אף פציעת אחדים מ־שחקני המפתח שלו, החל כנראה מתאושש וכיוון שהמגרש הדרומי האיר לו פניו בעונות קודמות — לא תפתיע שום תוצאה שתושג בו.

הפועל כפר סבא, הקבוצה ה־שניה שצברה עד כה את מלוא 4 הנקודות; תארח יריב המד־איג אותה תמיד — מכבי תל־אביב — שלא נוצח על ידה מאז 1958.

הכפר־סבאים פתחו את העונה ב־תנופה, בעוד שאצל מכבי עדיין ה־ענינים יגעים במקצת, ועל כן ניתן לצפות לתיקו וקצלה לזכות הבאר־חים.

דרבי ירושלמי

הפועל ירושלים, גם הוא עדיין בלתי מנוצח, חוזר לקטמון לדרבי עירוני סוער ומתוח נגד בית״ר, ש־שאב עידוד מנצחונו הגדול בלוד על הפועל פתח־תקוה לפני שבוע (0:2). קרב היוקרה הירושלמי עשוי להתפתח בכיוונים שונים, ולא הבי־תיות המלא בו תפקיד מכריע, אלא קור הרוח והיעילות. על כל פנים, יהיה זה יום חג מסורתי לחובבי הכדורגל בבירה, אף כי אין לדעת מי מהם יוסיף לשמוח גם אחרי הדקה ה־90.

המחסור המשווע במגרשים ביתיים באיזור תל־אביב יאלץ מחר את שמ־שון לארח את בני־יהודה באיצטד־יון המרוחק של אשדוד. מסיבה זו, אם לא מכמה טעמים אחרים, צפוי שוויון כזאת בדרבי הפרברים, ה־נערך שוב במסגרת לאומית אחרי הפוגה של שתי עונות.

מאבקן יתרון ביתי חיותי יסבול גם מכבי יפו, שישוב לראשון־לציון כדי לארח את הפועל פתח־תקוה. שני היריבים ממרכז הטבלה גילו ב־אמבוגה חוסר יציבות, ושידה הצ־לחתן או כשלונן תעיד לאן מועדות העונה פניהן. מסום מה נראה, כי הכח רמת־גן יזכה מחר בבטחון בכר־רה על הפועל חדרה, באיצטדיון ב־גבעתיים — בתנאי שינטרל את חלוצי היריב ויגביל את יעילות הת־קפתו.

המטרה: נקודות בכורה

שתי הקבוצות הסוגרות את הטב־לה, עדיין ללא נקודה ולא שער זכות, ינסו „לשבור את הקרח" ב־שני משחקים רצופים בבלומפילד. בראשון שבהם, ב־12.30, יתמודד בית״ר תל־אביב עם הפועל חיפה, שסיים את שני משחקיו הראשונים בתיקו. האתגר הניצב בפני בית״ר עשוי להניב השנה פרי ראשון.

פחות טובים נראים סיכויי מכבי פתח־תקוה נגד הפועל תל־אביב — לא משום שהיריב מגובש או מסוכן יותר, אלא בעיקר מפני שהפתח־תקוואים עדיין לוקים בחולשת יסו־דיות ומתקשים להתלכד לצוות יעיל.

טבלת הליגה הלאומית

	קבוצה	משחקים	שערים	נקודות
1.	הפועל כפר־סבא	2	1—4	4
—.	הפועל באר־שבע	2	0—3	4
3.	הפועל ירושלים	2	1—3	3
—.	שמשון תל־אביב	2	0—2	3
5.	מכבי תל־אביב	2	1—2	3
6.	הפועל פתח־תקוה	2	2—3	2
7.	בית״ר ירושלים	2	2—3	2
—.	מכבי יפו	2	2—2	2
—.	הכח רמת־גן	2	1—1	2
—.	הפועל חיפה	2	1—1	2
11.	מכבי נתניה	2	5—4	2
12.	בני־יהודה	3	1—0	1
13.	הפועל תל־אביב	2	4—2	1
—.	הפועל חדרה	2	4—2	1
15.	בית״ר תל־אביב	2	3—0	0
—.	מכבי פתח־תקוה	2	3—0	0

מציע אליפות עולם בכדורגל עד גיל 21

פראג, 17 (עי״צ). נשיא פיפ״א, הברזילאי ז'ואו האבלנגה, העלה כאן רעיון לעריכת אליפות עולם לכדורגלנים עד גיל 21, בדומה לזו הנערכת לנבחרות בוגרות.

בריה״מ—בולגריה 1:1

מוסקבה, 17 (עי״צ). נבחרות ה־כדורגל של ברית־המועצות ובולג־ריה נפרדו באיצטדיון לנין במוסקבה בתיקו 1:1 (0:0), במשחק ידידותי. השער לבולגריה הובקע בדקה ה־58 ע״י הצקוב, ולאדימיר אוניבנקו השווה בדקה ה־81.

מחר — משחק הגמר על גביע הטניס

קבוצות מועדון הכרמל חיפה ו־מכבי תל־אביב יתמודדו מחר ב־3 אחה״צ במשחק הגמר על גביע־ה־מדינה בטניס.

המשחק יהיה על מגרשי מועדון מכבי בתל־אביב.

היום ומחר — אליפות הנוער בג'ודו

אליפות ישראל לנוער בג'ודו תהיה היום ומחר בבית־ברנר בתל־אביב. היום ב־4 יהיו התחרויות במשקלים קל וכבד, ומחר ב־10 בבוקר — ב־יתר המשקלים. יהיה זה, מבחן ל־אליפות אירופה לנוער, שתתקיים ב־נובמבר בישראל.

ליגה בהיאבקות

פתיחת הליגה הארצית בהיאבקות לגברים ולנוער, בסגנון חופשי, תה־יה בשבת ב־9 בבוקר במשכן ברנר בקרית־שלום.

שיוט אח״י אילת

השיוט המסורתי אח״י אילת, לזכר חללי המשחתת „אילת", יהיה בשבת ב־9 בבוקר מ' הפצם השמינית בחוף תל־אביב, ליד בריכת גורדון. ה־שיוט, המאורגן על־ידי זבולון, מיר עד למפרשיות מהדגמים האולימ־פיים ה־ 420,470 ופין.

בליגה לכדורעף

במחזור השני יארח מחר ב־6.30 הפועל המעפיל את הפועל אילון, ש־עדיין לא נוצח השנה ובשורותיו יו־פיעו שחקני המוסד החינוכי מגור, שזכו השבוע באליפות הבין־לאומית של בתי הספר בטורקיה.

יתר המשחקים: עין המפרץ — חצור, הפועל רמת־אביב — הפועל חניתה, הפועל שריד — קרית־אתא, הפועל בית־זרע — עין שמר, הפועל העוגן — אליצור ת״א.

מיתקן התעמלות וספורט הוקם ביערות מנשה

משרד החינוך והתרבות, יחד עם הקרן הקיימת לישראל, מסיימים ב־ימים אלה מיתקן ראשון מסוגו בארץ ביערות מנשה. המגמה: לאפשר ל־נופשים מכל הגילים התעמלות ו־ספורט פעיל בתוך יערות.

חנוכתו של המיתקן תהיה ב־25 ב־אוקטובר בנוכחות שר החינוך וה־תרבות אהרן ידלין ומר מאיר שמיר מהנהלת הקרן הקיימת.

מכבי חיפה מול הפועל ר״ג במיפגש בעל ״סממנים לאומיים״

ליגה א'

מאת סופר „ספורט הארץ"

הפועל מרמורק, היחיד עד כה ב־ליגות א' שצבר את כל 4 הנקודות בשני המחזורים הראשונים, יועמד מחר במבחן קשה בלוד הסמוכה, מול הפועל המקומי.

לרחובותים צפוי מאבק עיקש ר שקול עם יריב, שהביך לא אחת את אורחיו, אף שהוא מדורג עתה רק במקום ה־8, עם 2 נקודות. אם לא יצליחו האורחים ממרמורק להמשיך בסידרת נצחונותיהם, יהיה מקומם בראש הדירוג בסכנה, באשר דולקות אחריהם 6 קבוצות עם 3 נקודות כל אחת.

יתר משחקי מחוז הדרום: הפועל רמלה — הפועל באר־יעקב, בית״ר יפו — הפועל בת־ים, הפועל־יהוד — הפועל בית־שמש, מכבי שעריים — הפועל ראשון־לציון, נס־ציונה — הפועל אשדוד, הפועל חולון — ה־פועל דימונה, מכבי רמת־עמידר — בית״ר רמלה.

מיפגש יריבים ותיקים

מכבי חיפה, היורד מן הליגה ה־לאומית, שכבר איבד נקודה רא־שונה, יארח מחר במגרשו — במיפ־גש המרכזי של מחוז הצפון — את הקבוצה השאפתנית של הפועל רמת גן, שאינה מסתירה את כוונותיה ל־היאבק על כרטיס העליה לליגה ה־לאומית. מבחינה תיאורטית — ל־מכבים 3 נקודות ולרמת־גנים רק 2 — עדיפים סיכויי ישעיהו שוורץ וחבריו, אבל אין ספק שמיפגש ה־יריבים הותיקים לא יוכרע בנקל, גם אם הסיכויים מורים על עדיפות הו־פאית ביתית.

יתר משחקי מחוז הצפון: הפועל קרית־אתא — מכבי הרצליה, מכבי חדרה — הפועל טבריה, הפועל נהד ליאל — הפועל בני־נצרת, בית״ר נתניה — הפועל קרית־שמונה, ה־פועל טירת הכרמל — הפועל עכו, הפועל נהריה, הפועל הרצליה — הפועל צפת.

צמרת הטבלה הצפונית

	קבוצה	משחקים	שערים	נקודות
1.	בני־נצרת	2	3—8	3
2.	הפועל טבריה	2	1—2	3
—.	טירת־הכרמל	2	1—2	3
—.	הפועל נהריה	2	1—2	3
—.	מכבי חיפה	2	0—1	3
6.	הפועל ר״ג	2	4—7	2

צמרת הטבלה הדרומית

	קבוצה	משחקים	שערים	נקודות
1.	הפועל מרמורק	2	2—6	4
2.	הפועל בית־שמש	2	1—8	3
3.	הפועל בת־ים	2	2—4	3
—.	מכבי שעריים	2	3—5	3
5.	הפועל דימונה	2	0—1	3
—.	הפועל חולון	2	1—2	3
—.	הפועל ראשון־לציון	2	3—4	3

אליפות קליעה

אליפות ישראל בקליעה ברובה תחשיר (60 כדור בשכיבה) לגברים, קבוצות ויחידים, תהיה בשבת ב־9 בבוקר במטווח ברמת־גן.

מכבי ר״ג – גבת במאבק צמרת למבחן לקראת גביע אירופה

כדורסל

מאת סופר „ספורט הארץ"

המחזור הרביעי בליגה הלאומית בכדורסל יפגיש הערב, במאבק פיס־גה בהיכל הספורט ביד־אליהו, את מכבי רמת־גן והפועל גבת־יגור. מש־חק נוסף בעל ענין יהיה בגבעת־ברנר, בין הפועל רמת־גן להפועל גבעת־ברנר־גבן.

קבוצת מכבי רמת־גן, והפועל גבת־יגור הן בין הארבע, שטרם נוצ־חו העונה. שתיהן אמורות להוכיח לכמעל במשחקי גביע־אירופה בעוד כשבועיים. להצגת כמתקן תהיה חשיבות רבה לגבי המשך המירוץ בצמרת הטבלה (תחילת המשחק ב־8.45). במשחק מקדים ביד־אליהו (6.45) תוכל קבוצת הפועל תל־אביב להתאושש מהפסדה בחיפה על חש־בון הקבוצה החלשה של הפועל מגידו.

האולם בגבעת־ברנר היה מאז ומ־תמיד למכשול לרבות מקבוצות ה־צמרת. סטיב קפלן וחבריו מהפועל רמת־גן יעסוקו הערב ב־8 באולם זה עם זכרונות ההפסד מהעונה שעברה. אין ספק, שרק יכולת טובה תבטיח לרמת־גנים נצחון.

בחיפה יתמודדו בקרב תחתית בי־ת״ר ירושלים ומכבי חיפה. סיכויי החיפנים לזכות בנצחון ראשון ה־עונה טובים (8). האלוף, מכבי תל־אביב, יתארח בקרית־חיים וסיכוייו ברורים (8). קבוצת הפועל ירושלים תארח באולמה את הפועל עפולה, ומכל הנראה תשאר הקבוצה האורחת ללא נצחון גם בתום המחזור ה־רביעי (8).

המשחק השביעי של המחזור, בין אליצור תל־אביב להפועל חיפה, יה־יה ביום ראשון בחיפה.

הליגה בכדורסל

	קבוצה	משחקים	סלים	נקודות
1.	מכבי ת״א	3	179:308	6
2.	הפועל ר״ג	3	209:299	6
3.	גבת־יגור	3	207:271	6
4.	מכבי ר״ג	3	217:235	6
5.	אליצור ת״א	3	215:234	5
6.	הפועל י־ם	3	257:246	5
7.	הפועל חיפה	3	247:251	4
8.	הפועל ת״א	3	235:286	4
9.	גבעת־ברנר	3	231:215	4
10.	קרית־חיים	3	265:213	4
11.	בית״ר י־ם	3	313:204	4
12.	הפועל עפולה	3	227:194	3
13.	הפועל מגידו	3	264:210	3
14.	מכבי חיפה	3	299:199	3

הארץ ממליץ

● קולנוע

תל־אביב: העוקץ (אלנבי), מר־גלים (אורלי), המבדק (אורדן), אמ־ריקן גראפיטי (גת), לפקה (הוד), ידה של בייד (חן), ישנוני (סינימה 1), הגלילה הגדולה (סטודיו), שני גברים בעיר (צפון), כוכב פרא (תכ־לת).

ירושלים: חמים ועצים (ארנון), קנה כובה לאוהבים (חן), ידה של בייד (רון), נשים אהובות (סמדר), העוקץ (אורלי), ידה של בייד (אר־מון), חלף עם הרוח (עממי), הסנ־דק (היובל), השועל (אורדן).

בת־ים: אהבת החיים (עצמאות).

רמת־גן: הארטיסטים בסופרמר־קט (שבים), לפני הסערה (רמה).

חדרה: הסנדק (גן־זהר — פתוח)

נתניה: העוקץ (שרון).

ראשון לציון: פרפר (תפארת).

● רדיו

שיחה מגאלים (17.05, גל״צ, ש־ני) שלושה מפקדי יחידות מסוד תוחים על המוטיבציה והמשמעת ב־צה״ל ועל התרשויותיהם של מפקדים שנה לאחר המלחמה.

שעה של בלוז (21.05, רשת ב', שישי) על התפתחות הבלוז מרא־שית המאה עד ימינו.

מוסיקה קלאסית כבקשתך (17.05, רשת א', שישי) י. ס. באך: פרלודים מתוך „הפסנתר המוש־וחה"; בטהובן: סונטה קרויצר; טוברט: הרודה על הסלע.

המסך עולה (11.05, רשת א', שבת) פיאסקין היה לסופר — מאת קרשנו ויגוהסקי.

● טלוויזיה

שרתי לך ארצי (21.10) יפים הלילות בכנען. בעריכת: דן אלמ־גור ומאיר נוי.

טוטנהאם – ארסנל בדרבי תחתית

דליקה שאחזה השבוע בשני בתים בפוקיפסי, מדינת ניו־יורק, לא הטרידה את שחקני הטניס של המועדון המקומי הסמוך, שהחליטו כי ההצגה חייבת להימשך. באחד הבתים שעלו באש התגורר עובד המועדון, עם משפחתו בת שבע הנפשות, שלמזלם נעדרו מהבית בעת השריפה. (צילום רדיו של אי.פי.)

ליגה אנגלית

לונדון, 17 (עי״ר). לונדון כולה דרוכה למאבק התחתית בין טוטנ־האם לארסנל, הסוגרות את טבלת הליגה הראשונה, עם 7 נקודות כל־אחת.

שני משחקים נוספים יהיו השבת בבירה האנגלית: הוסטהאם (12) תארח את איפסוויץ' (2) וקווינס־פאר רק ריינג'רס (18) את ליברפול (1). הקבוצה הלונדונית החמישית, צ'לסי (16) תשחק בליברפול נגד אברטון (4).

יתר המשחקים: בירמינגהאם (13) — ניוקאסל (8), קארלייל (15) — דרבי (5), לידס (17) — וולבס (11), לסטר (19) — שפילד־יונייטד (10), מנצ'סטר־סיטי (3) — לוטון (20), סטוק (9) — ברנלי (7), מידלסברו (6) — קובנטרי (14).

מנצ'סטר־סיטי — ארסנל 1:2

שני שערים שהבקיע פיטארס היק־נו נצחון 1:2 למנצ'סטר־סיטי על ארסנל 1:2, במשחקי הליגה של אמ־צע השבוע. בין רדפורד הבקיע את השער הראשון וארסנל הוליכה 0:1 אך נוצחה.

טוטנהאם סיימה במגרשה בתיקו 1:1 עם קארלייל.

מידלסבורו עלתה מן המקום הש־שיר לששי, כשניצחה במשחק חוץ את לוטון 0:1. ניוקאסל — וולבס 0:0.

ערב לפני־כן הושגו התוצאות הב־אות: ברנלי—איפסוויץ' 0:1, בירמינ־גהאם—לידס 0:1, אברטון—הוסטהאם 1:1, דרבי—שפילד־יונייטד 1:2.

סטוק—צ'לסי 1:1

גם המשחק הזוגי בסיבוב השלישי של גביע הליגה האנגלי, בין סטוק לצ'לסי, הסתיים ללא הכרעה (1:1), על אף הארכה. נורוויץ' גברה על וסט־ברומיץ' 0:2, לאחר הארכה. ליברפול הכניעה את בריסטול־סיטי 0:4. אסטון־וילה גברה על קרדאלכ סנדרה 0:1, ואילו הארטלפול מה־ליגה הרביעית הדיחה את בלקבון מהליגה השלישית 1:2.

האיגוד האירופי העניש כדורגלנים

ברן, 17 (עי״צ). עשרה כדורגלנים הושעו ע״י איגוד הכדורגל האירו־פי בעקבות הרחקתם הרשמית ב־פנקסי השופטים בששה משחקי גבי־אירופה העונה. העונש הכבד ביותר הוטל על הבלגי ניקולה ויקון מ קבוצת הארבאם, שהושעה לשש משחקים, עקב הרחקתו ב־2 באו־קטובר במשחק נגד אטרטיה. לארבעה משחקים הושעה השחקן האי־טלקי נאלו אנטבין מסוריגו.

כן הטיל האיגוד האירופי עונש על שני המועדונים היוונים, פאנ אתינאיקוס ואולימפיאקוס, שכל א מהם לא יוכל לארח משחק ביתי אחד בגביע־אירופה. הוטל גם קנס ל־10 אלפים פרנקים שוויצים על ש המועדונים.

הוד ורוזוואל נוצחו לראשונה מאז 1947

סידני, 17 (עי״ר). הזוג האוסטר הנודע קן רוזוואל ולו הוד נ הפסיד ראשון בטניס מאז החל לשח פעולה לפני 27 שנה. הוא נוצח ב־בסיבוב הראשון של אליפות אוסטר־ליה באולמות מקורים ע״י האבו קאי אסטס והאוסטרלי קראנק 3 : 7:5.

רוזוואל הגיע עייף לסידני מ קיו, וכעבור שעות אחדות התייצב למשחק ללא מנוחה.

למנהלנו
אריה מזוד
הרבה נחת מהנכדה
בת
לדליה ואריה
מאחל בית „תיעוש"

לחשב הראשי של חברתנו
מר אנטול קאופמן ומשפחתו
ברכות
להולדת הנכד
מהנהלת „נשר" והעובדים

למר מיכאל נוסבוים
חבר הועד המרכזי
ברכות לבביות
להולדת הנכדה
אגוד ישראל של חברות לביטוח

למורים וגננות להורים ולאנשי חינוך מיוחד
יצאו — באשור משרד החינוך והתרבות
הספרים:
שמואל נבון
1. טוב לקרוא
2. דפים לעבודה עצמית
3. תדריך לכתה א' לפי השיטה הפונקציונלית.

רפ״י - הרשימה הממלכתית
קוראת לרכזי הסניפים ולחברים אשר טרם קבלו את טפסי ההחתמה על עצומת הליכוד
לשלטון ישראל ביהודה ובשומרון
לפנות בהקדם למזכירות הרשימה הממלכתית
רח' בלפור 18, תל־אביב
טלפון 611889, 622057
רפ״י — הרשימה הממלכתית
המרכז

ענף הבניה בישראל

חשון תשל"ה • אוקטובר 1974

משרד השיכון מכין תכניות לזמן ארוך

שיחה עם שר השיכון, מר אברהם עופר

מאת יעקב אלמוס

אז נכנס אברהם עופר לתפ־ מנשבת רוח אחרת במשרד. כן, הוא מבלה חלק ניכר מ־ בסיורים, מבקר בעיירות פי־ בדרום ובצפון, משוחח עם ים, משתתף בערבי ראיונות. תכניות לפיזור אוכלוסיה בת ערים חדשות הרחק מ־ ת החוף, לייהוד הגליל, ל־ להשכרה לידים סוציא־ שונים. אין הוא משמיע הצ־ מדיניות או בטחוניות, וזה עצמו מהווה שינוי מרענן. שמעט כי עבר דרך ארוכה היותו צעיר מורד בשורות י, אמרו ש"התמסד", ויתר עקרונות. כיום, חדשים מע־ לאחר שהחל לכהן כשר — ת הביקורת. כמנכ"ל "סו־ עובדים" לשעבר יש לו כבר ים־ביקור. וגם אם טרם יצר מו תדמית ברורה כשר, הוא א על הדרך הנכונה. אפשר כל התכניות שהגו הוא ומנכ־ משרדו יעלו יפה, אך נראה מה שנים ארוכות לא היה ד השיכון בחדשות כפי שהוא בצורה חיובית. קונסטרוק־ ת, עם מגמה ברורה עם תכ־ זמן ארוך ועם נסיונות כנים ע תוצאות באחד השטחים ובים ביותר בחיינו.

שרד בקריה בתל־אביב ריק ס כליל: כמה חוברות וספ־ בארון, כמה ניירות על שול־ מול, אודיה של ארפיות בלי צים חוצתיים האופייניים ל־ רד של שר. השאלה הראשו־ מתבקשת: האם אי־אפשר שיך בעבודה בירושלים כל בוע? אחת לכמה שבועות רת הטלוויזיה כתבה על ב־ ת השרים לתל־אביב, עם עו־ לשכותיהם, על ביטול הזמן תוצאות הכרוכות בכך. האם מוטב שכל מי שנזקק למש־ הממשלה — יעלה לירוש־ ?

שר השיכון: בשלושת החד־ האחרונים הקדשתי את מר־ זמני לסיורים בדרום הארץ פון, גם באמצע השבוע, ו־ שמעתי תלונות על כך. כדב־ אצלנו על ביורוקרטיה — אין זה עדיף שהממשלה א אל הציבור, אל הסקטורים נים לפתוח יום אחד בשבוע? לם מקובל שבוע עבודה בן שה ימים. אנו נמצאים בירו־ ם ארבעה ימים. כיום ראשון ים רביעי, בערבים משתת־ לעתים קרובות בהרצאות, יום עבודה נוסף, יום אחד הימים הנותרים מוקדש ל־ ים ועוד יום בתל־אביב. אי שר להתעלם מן העובדה שכאן בים גופים רבים: מרכזים טכנולוגיים שונים, מכון התקנים, משרדים מרכזיים של חברות. האם אפשר לדרוש מכולם לבוא לירושלים בכל פעם, בכל עניין? העבודה הבסיסית נעשית בבירה, אך את המגע עם הציבור צריך לקיים בכל הארץ, גם בתל־אביב.

שאלה: אתה עוסק בבעיות שיכון ובנייה מזה שנים. עכשיו, כשר השיכון — האם גיבשת כבר השקפות על הדרכים לפתרון הבעיות הגדולות בענף הבנייה?

שר השיכון: הייתי אומר שעד היום עבדנו בעיקר מן היד אל הפה. עבדנו תחת לחצים, הגבנו על בעיות — אבל לא היה תכנון כולל, עם תחזיות, סקרים, מחקרים של ממש. המעברות לא תוכננו — זו היתה תגובה על גלי־עלייה, וכאשר התעורר הצורך לפנות את יושביהן צצו בעיות חדשות, ובמקום לתכנן מראש, להקדים את הנעשה, לחזות את הצרכים — הלכו מבעיה אחת לשניה, מבלי לפתור אותן.

צריך להבין שאינני מותח ביקורת. נעשו דברים גדולים במרוצת השנים. כיום מתגוררים חצי מיליון תושבים בערי־פיתוח. זה לא בא מאליו — בהוצאה עבודה קשה ורבה, תחת לחצים — ואולי למרות הלחצים. אין זה מספיק עוד. עלינו לעבד תכניות לכמה שנים מראש (אני: תכניות חומש? שר השיכון: לאו דווקא. לחמש או שש שנים, בלי לראות בזה תכניות־חומש). אנו חושבים על 300.000 דירות לשנים הקרובות. בהיקף כזה ניתן לראות בעיות־תכנון באיזורי הארץ השונים. פיזור האוכלוסיה לפי הצרכים המשקיים, הבטחוניים. בכל מקום יש בעיות מורכבות: צריך להקפיד על איזון חברתי בין השכונות בערים ובעיירות, בין הערים והעיירות לבין עצמן. אפשר להתעלם מן העובדה שבכל בית, בכל יחידת־דיור יתגוררו בני־אדם, משפחות, אך אם מתעלמים — מזמינים בעיות לשנים הבאות. יש גם קשיי ביצוע: הפקעת קרקעות, הפשרת קרקע חקלאית לבנייה למגורים. כיום אין נוגעים בשטח מפוצל, עוקפים איזור חקלאי ואז התכנון אינו מרוכז ומשמעותי כפי שהתכוונו המתכננים.

שאלה: הפקעת קרקעות מעוררת תמיד רגשות של קיפוח ויש הרואים כאן דרך להתעשרות קלה. כיצד אתם מתכוונים לטפל בכך?

שר השיכון: בעולם המערבי, הדמוקרטי — בעלות על קרקעות אינה מתנגשת בצרכי התכנון. לא מחרימים — משלמים, כך שהתכניות אינן נעשות לפי מצבי־רות. אם אין ברירה — מפקיעים ומשלמים פיצויים ושומרים על זכויות כל הנוגעים בדבר — בעלי הקרקע והציבור כולו. אינני אומר שיש הכרח בהפקעת קרקעות ברחבי הארץ, איננו מתכננים מסע הדרמות ממלכתי. אם רוצים לפתוח ערים כמו צפת, טבריה, עפולה, נצרת, כרמיאל, נהריה — אי־אפשר בלי הפקעת, וצריכים לעשות זאת בדרך הנכונה. אין מנוס מטיפול בבעיית כמו שיקום משכנות־עוני, ויש גם עלייה. אם יש קרקע המסווגת לחקלאות ואינה מנוצלת למטרה זו — נפשיר. קיבוצים ומושבים רבים בדרום איבדו קרקעות לטובת עיירות־פיתוח כמו שדרות, קרית גת, קרית מלאכי. עם זאת יש עוד מקום רב לבנייה. דיברתי קודם על 300.000 דירות. 25% מתוכן נבנה בגליל, 18% בדרום, כ־12% בחיפה ועוד 12% בירושלים, ו־33% במרכז, מנתניה עד אשדוד, וכן לוד ורמלה. כמחצית הבנייה תיעשה בדרום.

שאלה: אמרת שצריך להקפיד על איזון חברתי. אם מרבית הבנייה של משרד השיכון מיועדת למטרות סוציאליות — האם לא יווצרו מרכזי־עוני חדשים?

שר השיכון: אנו חייבים לפתור קודם כל את הבעיות הסוציאליות המרכזיות: זוגות צעירים, עולים חדשים, מפוני משכנות־עוני. זה נותן ריכוז של שכבת־הכנסה ממוצעת נמוכה, ואנו ערים לכך. לדעתנו אין להפריד בין בנייה סוציאלית לבין פרוייקטים יקרים. כאשר מתכננים שכונה, כולל שיקום, צריך לבנות גם למכירה חפשית, וזה אומר שהתכנון והביצוע יהיו כוללים, עם מוסדות־ציבור, תשתית ופיתוח, מרכז קניות, גינון, כדי שאנשים ירצו לבוא למקום. כך יוצרים יחידה חברתית מעורבת וממוזגת.

שאלה: האם יימשכו לדעתך ההתייקרויות בענף הבנייה?

שר השיכון: צריך להבין את הרקע לכך. יש שתי סיבות עיקריות לעליית המחירים: שכר העבודה ומחירי חמרים, שהתייקרו מאוד בעולם. בבנייה הציבורית היתה עלייה קטנה מזו שראינו בבנייה הפרטית, והסיבה העיקרית היתה ייקור החמרים. עם זאת עלו גם הסטנדרטים המקובלים בפיתוח ובבנייה. נראה שכדור־השלג של ההתייקרויות נעצר קצת, ואם נרצה להתגבר על הבעייה — יהיה על הענף להגביר את יעילותו. זה יכול להיות גורם מחסן ומתמתן. אנו עדים עדיין לרשלנות הגורמת להוצאות מיותרות רבות. משרד השיכון עורך בימים אלו סקר של ניצול הציוד, והתוצאות יתרמו תרומה חשובה לתכנון בעתיד. אם עגורן, למשל, צריך לעבוד 10 שעות אך מתוכנן רק ל־5 שעות ומתוכן עובד 3 שעות — זה מייקר את הוצאות הבנייה ללא כל צורך. יתכן שנצטרך להכביד, אך יש בענף כוחות טובים, הם יעמדו בכך. נוסף לזה נדרוש לבנות בהתאם לצרכים, למי שזקוק לכך ובמקומות המתאימים וגם זה יתרום לשיפור הרמה בענף. נסלק חלק ניכר מן התחרות המיותרת. עליית המחירים נעצרה במידת־מה כיום לכרות העלייה באינדקס. אינני סבור שהפסקת הבנייה של דירות גדולות תתרום להורדת מחירים; אם עוצרים בנייה — זה מפריע. קרוב לוודאי שבעתיד לא יהיו ירידות במחירים, אך ייתכן שתהיה ספיגה ואם העלייה תהיה מתונה ומודרגת ייעצרו גם הספקולציות.

שאלה: האם לא מוטב לפקח על המחירים?

שר השיכון: אינני מאמין בפיקוח כזה. למעשה — יש בנייה מבוקרת. משרד השיכון אחראי ל־60% עד 75% של הבנייה. ד ברור שכאשר בונים לזוגות צעירים, לעולים או למפונים — המכירה מבוקרת, ויש לזה השפעה גם על מחירי השוק החופשי. כאשר יוכנס מלאי קרקעות נוסף, המדיניות הכלכלית תתן אותותיה ותוריד את הביקוש הספקולטיבי — נגיע ליציבות.

שאלה: אם ימשיכו לבנות דירות־פאר — ימשיכו גם לקנות, ויש לכך השלכות בתחומים רבים, משקיים וחברתיים.

שר השיכון: צריך להחליט מהי דירה גדולה. 110 מטר — זו דירה של 4 חדרים, מתאימה למשפחה גדולה. מי קונה דירות בנות 130 מ"ר, 140 מ"ר, 150 מ"ר? מי שרוצה חמישה ושישה חדרים. ואז יש בדירה כללית למעלה. ברור שאם עוצרים למעלה — עוצרים גם בכל יתר הדרגים, אך צריך לאפשר לאנשים לעבור מ־2.5 חדרים ל־3 או 4 בתנאים טובים יותר, מבלי לחשוש להתייקרות משתוללת.

שאלה: מאז נכנסת לתפקיד הרבית לדבר על בנייה להשכרה. האם אתה רואה בכך פתרון מוצלח?

שר השיכון: רוב הציבור אינו יודע את העובדות. מדי פעם בפעם מעלים את עניין הבנייה להשכרה לעומת הלהיטות לקניית דירות ומסבירים לציבור שלא מוכרחים לקנות ותבל להכנס להוצאות, חובות, למשכנתאות. העובדה היא שיש בארץ, במשק העירוני בלבד, 250.000 דירות להשכרה בתנאים שונים מתוך מספר כולל של 750.000—800.000 דירות. אם נבדוק את חלוקת הבעלות על הדירות להשכרה — נגלה שכ־200.000 מהן נמצאות בידי עמידר ועמיגור להשכרה בתנאים סוציאליים, כ־40.000 דירות מוגנות בחוק הגנת הדייר ויש עוד כמה רבבות דירות להשכרה בתנאי תחרות חפשית. לגבי הדירות של עמידר ועמיגור — המדיניות היתה להעביר אותן לקנייה במרוצת הזמן, שיניתי גישה זו ואנו מוסיפים מדי שנה כ־10.000 עד 12.000 דירות להשכרה ומגדילים את המלאי.

שאלה: כלומר — אתה מאמין בבנייה להשכרה?

שר השיכון: אני סבור שיש בכך פתרון לחלק מן הבעיות לפחות. עיבדנו תכנית להביא את עניין השכירות לידי כדאיות, שתהיה שכירות חצי־כלכלית עם סיוע ממשלתי. בקוים כלליים זה נראה כך: יזמים שירצו לבנות להשכרה — קבלנים או משקיעים פרטיים, ואני מדבר על פרוייקטים, לא דירה או בית בודד — יקבלו 20% סובסידיה, 40% הלוואה נוחה בלי הצמדה ל־15 שנה וישקיעו בעצמם 40%. תמורת הסיוע יעמידו את הדירות ליעדי משרד השיכון, למשל זוגות, גם בעלי יכולת, ויקבלו שכר־דירה לפי חישוב של 1% מערך הדירה. אם שכר הדירה יהיה כ־500 ל"י לחודש — צמוד לאינדקס, תופעל תכנית של סיבסוד, כדי שאדם לא ישלם שכר־דירה בסכום העולה על 20% עד 25% מהכנסתו, כלומר יהיה סיבסוד למשקיע — וגם לדייר. אחרי 15 שנה יעבור לבעלותו הבלעדית של המשקיע. אגב, אנו מקווים להגיע לשיטה זו גם בעמידר ובעמיגור, ובכל מקרה שכר הדירה לא יעלה על 20% עד 25% מהכנסתו של הדייר. נראה לנו שיש כאן פתרון מסויים, אך רוב התכניות כוללות מתן משכנתאות, כדי שהדיירים יוכלו לקנות את הדירות. גם בעתיד נשמור על אותו יחס בין השכרה למכירה, היקף השכירות לא יעלה על שליש לעומת הבנייה בכל התכניות. אם נצליח להעמיד את התכניות להשכרה על בסיס כדאי — נתגבר על בעיות רבות, אך מובן שאין זה פתרון כולל.

שאלה: דיברת על ייעול בענף הבנייה כאמצעי להסכון בהוצאות ולמיתון העלאות המחירים. בהתחשב במצב הבנייה כיום — האם לא נוכל להגיע לחסכון על ידי אחזקה טובה יותר, על ידי כך שדיירים ישמרו על ערך רכושם ולא ימהרו לעבור מדירה לדירה — כל זאת מבלי להזכיר את ההשקעות בממון ובימי־עבודה בשיפוצים ובתיקונים?

שר השיכון: בעיית האחזקה מעסיקה אותי מזה שנים רבות, עוד מתקופת עבודתי בעיריית תל־אביב ולאחר מכן בשיכון עובדים. אנו עומדים לתקוף את הנושא בכמה כיוונים. ננסה להביא לידי כך שכל חברה גדולה הבונה בתים משותפים — תהיה לה חברה לאחזקה ולשירותים. ד בחוזה המכירה תהיה חובה להתקשר עם חברה זו. האמצעים יושגו על־ידי גביה מתאימה יחד עם המשכנתא, וכל זה יהיה חלק מן החוזה, ולאחר מכן יעבור הטיפול לאחריות ועד הבית. דרך נוספת היא לתת סמכויות לועדי הבתים הזמניים — הרוב אינו רשום עדיין — לגבות מס ולטפל באחזקה. משרד המשפטים יביא הצעת חוק בעניין זה. מגבשים כיום הצעה לחוק שיפוץ בתים, וצריך לזכור שלשפץ בית זה טוב — אבל יש גם שכונות, ולכן אני מגבש הצעה לחוק שיפוץ בתים עם רשות שיפוץ מרכזית וסניפים במסגרת רשויות מקומיות. כך ניתן יהיה להכריז על איזורי שיפוץ ולעשות את כל הדרוש.

ברור שיש בכל זה בעיות תחיקתיות רבות, בין היתר הצורך לחזור למה שמוגדר כרשות היחיד. נצטרך לקבל סמכויות ונזדקק גם לריכוז אמצעים: יתכן שכדאי להפנות חלק ממס הרכוש למטרה זו. חשוב לזכור שגם הדיירים עצמם יראו יותר נכונות להשתתף בשיפוץ אם יראו תוצאות באיזור סביב להם. כל זה אינו מספיק, כמובן, בלי תרבות דיור אמיתית. יש צורך בחינוך לאחזקה שוטפת, יומיומית. האגודה לתרבות הדיור הרחיבה את פעילותה ומשתפת פעולה עם ארץ־ישראל יפה, אך כל אחד מאתנו צריך לתרום את חלקו. אם מישהו זורק פסולת לרחוב — צריך להרים ולהחזיר לו. פעולת פיקוח רשמית לא תפתור את הבעייה — כל אזרח צריך לראות עצמו אחראי גם לצד האסתטי, התרבותי.

שאלה: קשה לבוא בטענות אל הציבור כאשר במקרים רבים בונים בצורה מכוערת. האם משרדך עושה למען בנייה שונה מזו שהורגלנו לה עד כה?

שר השיכון: יש לנו תכניות רבות, אבל אין להתעלם מכך שיש בעיות של טעם ושאלות טכניות שונות. אין זה מן ההכרח שבנייה מגוונת יותר תהיה יפה יותר מבחינה אסתטית. יש יופי גם באחידות, יש סגנונות השומרים על צביון וזה יוצר מראה נעים לעין. קח לדוגמא את השיכונים העומדים במקומות שונים באירופה — 100, 110 שנים, נשמרים היטב, מטופחים בקפדנות ובאהבה — הם יפים למרות שהם אחידים. פרט לכך, בנייה מתועשת — שהיא הכיוון אליו אנו הולכים — חייבת להיות אחידה. אפשר כמובן לשחק בקצב, בגבהים שונים, בהעמדה בזוויות שונות. אני סבור שיש בארץ ארכיטקטים טובים מאד ואין אנו צריכים לחפש השראה בחו"ל. עלינו לשתף אותם בבנייה — ו נשיג תוצאות טובות. אחת התכניות שלנו היא להקים מועצה לענף הבנייה, שתרכז את כל הפועלים בשטח זה: ארכיטקטים, מהנדסים, קבלנים, פועלים, חברות, כדי שיעלו רעיונות. ניתן להם סמכויות — לא רק בייעוץ, נאפשר להם גם להשפיע על הביצוע. לעצב את המדיניות הזוברה.

שר השיכון אברהם עופר

שאלה: מכל הדברים האלו מצטיירת תמונה של פעילות מגוונת, יותר מאשר בעבר. האם אתה מאמין שתצליח להתגבר על הקשיים ולהביא לפתרון בעיות הדיור השיכון בישראל?

שר השיכון: נצטרך לנסות בדרכים רבות, להפעיל תכניות שונות כדי לכסות את כל התחומים הצריכים טיפול. כבר אמרתי שאינו עוסקים בתכניות־חומש, אך במרוצת השנים הקרובות אני מאמין שנצליח להזיז כמה דברים, לפתור חלק מן הבעייה. שאל אותי שוב, בעוד שש שנים...

ישפרו: בנייה להשכרה

משרד השיכון מרבים לדבר ל־ ונה על בנייה להשכרה, כפתרון למצוקת הדיור. חוגים בענף ה־ ה מפקפקים בכדאיות הרעיון, יעים על קשיי מימון, הוצאות משתלמות וכיוצא בכך. מר ארזי, מנכ"ל ישפרו, יכול ל־ בנושא זה מנסיונו האישי — עומד בראש חברה שבנתה ו־ יזה מבני מלאכה ותעשיה בכל י הארץ, ולדעתו אפשר לחיות . יש הבדל גדול, כמובן, בין ה למגורים לבין בנייה מן ה־ שישפרו מתמחה בו, אך מרבית יות בשכירות זהות, ובתחילה היו מר ארזי ספקות רבים.

זי הוא, בעצם, רובינשטיין. מן האחים החליף את השם אך הבנייה נשאר במשפחה. אחרי רבות בחברת האחים רובינש־ ואחרי כן בחברה שלו — נמנה ארזי עם הקבלנים הוותיקים ב־ דרכו אל הבנייה להשכרה הי־ רוכה והיו בה תחנות רבות. ל־ דיוק — היו שנות של גיאות ת של שפל. הוא גילה שיש ב־ מחזוריות קבועה כמעט ומי ש־ להיות קבלן ללא קרקעות ולצ־ בבנייה לעצמה — מתגבר על תנודות אך נותר בשפל. לדעתו להחזיק במלאי של קרקעות, ת — ולקנות, בצורה מבוקרת בנות. יש גם תנודות מסוג אחר. וזות עבור הממשלה הסוכנות להביא בחשבון כבר־רוח של ים, הקבעים במידה רבה אם רווח או הפסד. בתחילת שנות ישים היו גם כשברים — הב־ ם זוכרים את המיתון אך קבלנים ים מדברים על מחזוריות. לקראת השישים עברו האחים לבנייה אית, בנו בית־משרדים ליד ה־ המרכזית ולא הצליחו למכור — שוכנת בו חברת החשמל. נס־ אור באותה תקופה גם של אף — בנו ביה"ר לחיהוד כ"ש. ופות עם משקיע איטלקי. הבנבה — אך האיטלקי לא הגיע. דו את ביה"ר, השכירו מבנים ם — ובכך כבלי לחוש בכך של הדרך.

ז נשאל מר ארזי באותה תקו־ דעתו על בנייה להשכרה — היה לזה עסק רע. בעיקר בגלל הגנת הדייר. החוק הבריח אנ־ ולחברות שהוחקו תיקונים במרו־ הזמן נשאר הרושם הרע. מאידך גם דוגמאות הפוכות. במשפחה דווקא דוגמא רעה — ההורים דו בדירה בית בן 3 קומות 9 דירות — וההכנסה ממנו לא קה לקיים אדם אחד. אף על פי יוזה התעודדות איטית, וב־1960 שו היה אהרן רובינשטיין ומר ארזי להקים שותפות נפרדת עם הבנות, מאיר. כחברת רובינ־ ן לקחו את כל האלמנטים הכוש־ ל, קרקעות להצגה, בית המש־ הראשי של מקורות (חברת ה־ ל) וכן כמה מגרשים הנדי־שכד פיק להתחלה. את ראשית הדרך כמו בספרים: בנו. הרוויחו — קיצי כבעל הכל בחברה. האחים ארזי הסתפקו בהכנסה צדדית משכירות — ועקבו אחר ההתפתחות בתחום זה. במרוצת שנים אחדות עלה מחיר השכירות בהתאמה וההכנסה הספיקה.

✶

מר ארזי נהגה לומר שחברתו הצליחה כמעט ללא כל עזרה ממשלתית, בלי הטבות ובלי טובות. בשעתו היה מנהג להביא את ספיר לטכסי הנחת אבן־פינה, ואחר־כך היה נשאר מגרש ריק במשך שנים. אצל האחים ארזי־רובינשטיין הביאו את ספיר לראות בחנוכת בתים. התחילו בבת־ים, על 7000 מ"ר וכן בנו מבני תעשיה עם שותפות מחו"ל ועם הקבלן עופר, בשטח של 9100 מ"ר בחולון. מר ארזי זוכר את המספרים היטב, כדרך שאשה זוכרת תאריכים של ימי הולדת. אין הוא נראה כקבלן סיפרותי — הוא נראה יותר כאדם שהצליח להגשים רעיון טוב והוא נהנה מעצם ההצלחה. דמותו של בעל־הבית בספרות או בתיאטרון היא כמעט תמיד שלילית: האיש הרע, הגובה דמי שכירות בדייקנות של שעון ומשליך משפחות עניות החוצה. מר ארזי מודע לדימוי זה, אומר במפורש שאינו מסוגל לבנות יחידות־דיור להשכרה. הרעיון שיהיה עליו לתבוע תשלום ממשפחה מעוטת־אמצעים מרתיע אותו. גם כך הוא בעל־בית נוח מדי. הוא דורש בתחנות — אך מרבה להזהר בצד המוסרי של ההשכרה. אם חברה ששכרה אצלו מבנה פשטה את הרגל — ברור שעליו לצפות להבטחת רכושו, אך הוא יודע שהחברה ששכרה את המבנה איננה קיימת עוד ואם הוא בא בתביעות — אין הוא מתבסך עם לקוח, עם אנשים שבטחו בו ועשו עמו עיסקה, אלא עם אנשים אחרים. חשוב לו לדעת זאת — אילו היו פני הדברים שונים קרוב לוודאי שהיה מסלק ידיו מכל העניין ובוחר בענף אחר.

✶

בתקופה הראשונה בנו האחים ארזי—רובינשטיין 18,400 מ"ר להשכרה — ההכנסותיה הגיעו ל־900,000 ל"י לשנה. את הקרקעות והמבנים בחולון ובבת־ים מכרו תמורה כ־8 מיליון ל"י. עם הנסיון שנצבר ועם ההון שנרכש — פנו לספיר וביקשו להקים חברה ציבורית ולגייס הון נוסף. הביאו גם "נדוניה" לא מבוטלת: 24 דונם בחולון שהאחים רכשו ב־550,000 ל"י. פתחו במשא־ומתן עם בנק לאומי לישראל, ובמהלך המו"מ הספיקו לקנות עוד 26 דונם ליד ביה"ר אביר. מומחי הבנק היו ספקנים, ביקשו לבדוק הכל — והופתעו לטובה. ישפרו, שנוסדה בתחילת 1972 והפכה לחברה ציבורית בסופה של אותה שנה — הוציאה אמיסיה של מניות ואג"ח ב־7.5 מיליון ל"י בפברואר 1973, כשהמגרש בחולון רשום כרכוש החברה במחיר הקרן הנבוך.

בהתימה על האמיסיה, שהיתה מישבעה מן ההיצע — בתקופת השפל שהורדה אז בבורסה — הביע הציבור אמון ביזמים וברעיון.

אחד הדברים שביקשו מספיר היה להקל על רכישת קרקעות לצורך בנייה להשכרה. הרכיזו את כדאיות העניין, למשקיעים ולשוכרים גם יחד, שיכלו לקבל מבנה מוכן ולהפנות את השקעתם לציוד ולמחזור. כל זה לא צור — קרקעות לא ניתן היה לקבל בזול. למרות זאת המשיכו לחפש בכוחות עצמם, ופה ושם גילו שטחים מתאימים. בנתניה בנו מבנים בקומה אחת, ועל חשבון הקומה השניה קיבלו תוספת־שטח לבנייה בשיעור של 25%. הגיעו ל־13,000 מ"ר, מהם 8500 מ"ר נמצאים כיום בשלב בניה מתקדם. המדיניות הכלכלית והחדשה החלה נותנת אותותיה ומאיטה את קצב ההשכרה אך מר ארזי למוד נסיון — הרי זו עוד תנודה אחת, עוד שפל קטן, והוא מקוה שהקשיים לא יהיו גדולים מדי. בנתניה, למשל, מקווים לאכלס כ־2230 מ"ר עד סוף השנה, אולי לפני כן.

נחום ארזי

מבני העשיה להשכרה של ישפרו

✶

במאי 1973 התקיימה הוועידה הכלכלית והוצעו בה 5 פרוייקטים של פרקים תעשייתיים למשקיעים. להיה רובינשטיין וארזי נראתה התמונה קצת ורודה מדי. הוא טען שלא יבואו משקיעים בלי שותף ישראלי שיורה, ידריך, ישדל. הטענה נתקבלה, וישפרו נכנסה לתמונה. אישרו לבנייה 287 דונם בבאר־שבע בשותפות עם חברה פיננסית מארה"ב ועוד 40 דונם ביבנה, עם משקיע צרפתי. מקווים לבנות תוך שנה כ־5000 מ"ר, בכל אחד מהאתרים הללו.

✶

כל המספרים הללו מרשימים — אך חשובה יותר העובדה שיש להם כיסוי. כך, למשל, האמיסיה שהוציאה ישפרו ערכה, כאמור, 7.5 מיליון ל"י במניות ואגרות־חוב, אך שווי נכסי החברה מגיע לכ־17 — 16 מיליון ל"י. פרט מעניין: כאשר הוצאה האמיסיה בודדים האמינו בבנייה להשכרה. כיום — אגרות החוב של ישפרו נמנות עם הבודדות שלא ירדו מתחת לשערי ב־1973/74 אפילו יום אחד. יש גם כיסוי מסוג אחר — מר ארזי עצמו, שאינו מאמין בספקולציות, בתכניות־ענק, בהתפתחות מהירה שסופה להגיע לכותרות כפשיטת־רגל גדולה. הוא מקפיד על התפתחות מבוקרת, מתעניין בכל דבר. כך, למשל, קנה 100 טון ברזל לבנייה עם פרוץ מלחמת אוקטובר, כשאיש לא ידע מה קורה. המחיר עלה תוך שנה ביותר מ־100%. משקיעים אחרים נבהלו, היו שעזבו את הארץ והיו רבים שמכרו בזול. מר ארזי, כאמור, ותיק ומנוסה מכדי שמלחמה תבהיל אותו — הוא ראה כבר מלחמות רבות.

מי שרוצה להגדיר את נחום ארזי על רגל אחת — יוכל לומר שהאיש מאמין ביחס הוגן לכל הבאים עמו בקשרי מסחר. זה משתלם, למרות הכל. בתקופת המיתון, למשל, סייע לשוכרים בדרכים שונות ומעמדו לא נפגע. כיום הוא עומד עם אחיו, אהרן רובינשטיין בראש חברה יוצאת־דופן בנוף הבנייה בארץ, והוא מאמין בסיכויי העתיד. אכן, הוא מנסה דוגמא חיה לכך שבכל ענף יש מקום גם לאנשים הגונים.

החומר בעמודים הבאים מוגש על־ידי
החברות המפרסמות ועל אחריותן

באתר הבניה של
התחנה המרכזית החדשה
בתל־אביב־יפו
נמשכת העבודה
בקצב מואץ

ועדת המנכ"לים אישרה לחברת ככר לוינסקי להמשיך ולסיים את
בניית התחנה בהקדם, כדי שתוכל
לשרת את התחבורה הציבורית ואת מאות אלפי הנוסעים בכל יום

התחנה המרכזית החדשה של תל־אביב־יפו
שער כבוד לבאים וליוצאים בשערי הכרך הגדול

דעות — יחסי ציבור

هكذا من الأصل

הבנק האפותיקאי מתמודד עם בעיות הזמן

ראיון עם מנכ"ל משותף של הבנק האפותיקאי הכללי מר משה כהן

שאלה: מהו התהליך של בקשת הלוואה אפותיקאית על דירה בשכון צבורי כגון „זוגות צעירים"?

תשובה: התהליך פשוט וחלק: המשתכן פונה אל הבנק עם כתב־הפניה מאת החברה המשכנת כמו „רסקו בע"מ", „רובינשטיין בע"מ", „שכון ופתוח בע"מ" וכו', במקרה של קנית דירה בדרות שלא במסגרת שכון, המשתכן מביא עמו אל הבנק את הודעת משרד השכון, בדבר זכותו להלוואה.

בכל מקרה סכום ההלוואה בשם „המסגרת" נקובים בתוך כתב הפניה. המסגרת, אשר אליה באו לידי הסכמה מוקדמת משרדי השיכון, האוצר והבנק, היא הקובעת את שעורי הריבית, התקופה, גובה התשלומים וכו'.

שאלה: האם הבנק עונה לכל דרישה לקבלת משכנתא עם המלצה מצד המוסדות הממשלתיים?

תשובה: במידה והבקשה מתייחסת אל מסגרת שכון, עליה סוכם בינינו ובין הגורמים הממשלתיים, חייב הבנק לבצע ואנו מבצעים את כל ההפניות אלינו. עם זאת, הננו נתקלים בחודשיים האחרונים בקשיים כספיים להשביע את הזרם הגדול של מבקשים המופנים אלינו ע"י המוסדות.

מסגרות ההלוואות שסוכמו בין משרד השכון והבנק מבוססות על שילוב של כספי האוצר וכספי בנק. מקורות, בחלקם הניכר על משאבים מן השוק לניירות ערך ובעיקר ע"י הנפקות אגרות חוב ומכירתן לציבור.

התוכנית הכלכלית החדשה האיטה את קצב מכירתן של האגרות בשוק ותחזיות התקבולים שלנו שובשו. צינון הפעילות המשקית הפחיתה במידה בלתי מבוטלת גם את זרם הסלוקים המוקדמים של הלוואות קיימות, שאף הם מהווים חלק ניכר מן האמצעים העצמיים למימון הלוואות חדשות.

שאלה: יוצא איפוא, שהביקוש למשכנתאות גדול מן ההיצע. מה הן הסיבות לצמצום שחל בהיצע שלכם?

תשובה: הביקוש למשכנתאות נמצא תמיד בעליה בישראל, הנתונה בתנופת בניה, ותמיד עלה על ההיצע. עתה לא זו בלבד שצומצמו מקורות המימון, אלא, בבין תוכניות השכון הממשלתיות השונות גבר הביקוש.

שאלה: האם המדיניות הכלכלית החדשה של הממשלה, שמטרתה המוצהרת היא צמצום היקף הבניה, לא צמצמה הביקוש למשכנתאות?

תשובה: התוכנית הכלכלית החדשה הקפיאה את הבניה של מגורי־פאר והבניה שלא לצורכי דיור. יחד עם זאת, נקטה הממשלה בצעדים מעשיים להטבת תנאי הדיור של השכבות העממיות — של זוגות צעירים, משכנות עוני, עולים חדשים וכו' — הפעילות המוגברת בשטח הבניה העממית הגבירה את הביקוש למשכנתאות השנה למספר כפול מזה של השנה האחרונה.

שאלה: מה הם המקורות להספקת ההון למימון הביקוש למשכנתאות בעיקר לבניה ציבורית כגון: פנוי דיירים ממשכנות עוני, זוגות צעירים, עולים?

תשובה: המקורות הם שלושה: 1) כספי בנק עצמיים; 2) מכירת אגרות חוב בשוק — מיועדות למימון ספציפי; 3) כספי תקציב המדינה.

כספי הבנק העצמיים נובעים בעיקר: מ־: א) תשלומים מוקדמים של הלוואות קיימות; ב) תוכנית החסכון — חמ"ד בירידה; ג) אמיסיות חפשיות של אגרות חוב בשוק; ד) שטרי הון והגדלת הון המניות.

כספי התקציב מקורם בעיקר באגרות החוב הנמכרות ע"י הבנק בשוק והמיועדות להפקדה בידי האוצר. שיטה עקיפה זו של מימון באה, בגין התנאים הנוחים של ההלוואות המתוקצבות לעומת התנאים הכלכליים של אגרות החוב.

שאלה: מדוע מהססים בעלי החסכונות להשקיע חלק מהכנסותם הפנויה באגרות חוב למימון הבניה?

תשובה: אין הם מהססים! להיפך, במשך שנת 1973 מכר בנק אפותיקאי כללי בשוק ההון 163,65 מיליון ל"י אגרות חוב ועוד 20 מיליון ל"י שטרי הון. בששת החודשים הראשונים של השנה מכרנו 213,65 מיליון ל"י אגרות חוב.

בשלושת החודשים האחרונים, בעקבות התכנית הכלכלית החדשה המאיטה את הפעילות המשקית ומרסנת את עלית המדד — פחתו הקונים לאגרות חוב שלנו, וכן קטן הגדול של החסכונות בחמ"ד בירידה. כאשר הקונים בכוח יפסיקו לתהות וימצאו, כי גם במצב החדש ניירות הערך שלנו הינם ההשקעה הבטוחה והמכניסה ביותר, יבוא השיפור המקווה והכל יחזור על מקומו.

שאלה: האם בניה רחבה לשכירות היתה מאפשרת הקלה למימון הלוואות במשכנתא?

תשובה: בהחלט כן, אם המשכנתאות תינתנה למשקיע — המסוגל ליתן ערבויות נוספות למשכנתא וביחידות של מיליונים ל"י ולא לכל בעל דירה ביחידות של עשרות אלפים, אפשר היה להוריד את הריבית על המשכנתא או לשלם יותר בעד הכסף המושקע. אך השאלה היא ריטורית בלבד, כי בניה להשכרה איננה רנטבילית. דירה שמחירה 150,000 ל"י, היא כיום דירה עממית. כדי שהמשקיע־המשכיר ישיג 10% — לפני המיסוי — יצטרך הדייר לשלם שכר דירה בסך 1,675 ל"י לחודש. האם קיימות בארצנו משפחות היכולות להפריש מהכנסתן הנקייה 1,675 ל"י לחודש עבור שכר דירה? אני, וודאי שלא אוכל לעשות כן.

הפתרון של סובסידיה ממשלתית לשכר הדירה, כמקובל בכמה מדינות של מרכז אירופה, הוא רבגוני ביותר ויש בו צדדים לכאן ולכאן.

שאלה: מה החישוב במשכנתאות צמודות מבחינת ההון העצמי של הבנק?

תשובה: ההשקעה בהשקעות צמודות מכסות את עצמה. הון המניות וכל הרזרבות של הבנק צמודות. יתר על כן האקטיב הצמוד עולה על הפסיב בסכום ניכר מעבר להון העצמי. יתרת הערך של האקטיב הצמוד שלנו ליום 30.6.74 עלת לסך 38— מיליון ל"י, לאמור 150% מהון המניות. יחד עם הרזרבות יוצא כי ערכה הגלוי של המניה שלנו הוא 375 לעומת 230 ממחירה בשוק כיום.

שאלה: איך אפשר להגיע להצמדה אשר תעודד השקעות של הכנסה פנויה אל ענף המימון של משכנתאות?

תשובה: לי נראה, כי בהצמדה ישנו האלמנט לעודד השקעה של הכנסה פנויה. הראיה, הגידול הבאות של תוכניות החסכון למיניהן המבוססות על הצמדה. אם אמנם תמשיך הנסיגה בצבירת חסכון ובמכירת אגרות חוב בשוק, יהיה צורך לבדוק מחדש ואולי לחזור אל שעורי הריבית במתכונתם הקודמת.

שאלה: בטאון ידוע באירופה, ציטט לאחרונה שיטת ההצמדה בישראל, ואף הצביע עליה כדוגמא לארצות אחרות בהן האינפלציה נהפכה לתופעה שאין למגע אותה. האם נעשה בתחום זה, אצלנו מספיק, כדי להבטיח שמירה על הסובסטנץ בנוסף להכנסת ריבית נאותה?

תשובה: הבטאון "Zeitschrift fuer das gesamte Kreditwesen" היוצא לאור בפרנקפורט שבגרמניה המערבית, אשר ציטט את דברי הד"ר י. בן, שותפי בהנהלת הבנק האפותיקאי, הגיע למסקנה כי בעוד השיטות של ברזיל ופינלנד אין בהן משום פתרון לשמירת החסכונות במרכז אירופה, הרי שיטת הצמדה בארצנו ראויה לבדיקה וכדאי לנסות להנהיגה גם בארצות אחרות. ואמנם אין כל ספק, כי ההצמדה איפשרה ועודדה את תנועת החסכון בארצנו אשר הגיע לממדים של כמה מיליארדים ל"י. ברם, שאלתך האם היא הצליחה לשמור על הסובסטנץ — קרן החסכון — עם ריבית נאותה — בעינה עומדת. רבים ברוח כי ההצמדה כשלעצמה יש בה גורם של אינפלציה, באשר היא מעלה את המחירים, את שכר העבודה היא המניע לסיבובי הגלגל החוזר אשר אין לו סוף. הראיה, המצב של אי־יציבותם של מחירי השוק, אותה אומרת „ההצמדה" לייצב.

האם שומרת ההצמדה על ערך הקרן והריבית? ביחס למחיר הלחם, הסוכר ואף הבשר והבגוד. בהחלט שכן! אך מספקני אם היא שומרת על היחס עם מחירי הנכסי דלא ניידי.

	31.12.72 אלפי ל"י	31.12.73 אלפי ל"י	30.6.74 אלפי ל"י
הון המניות	18,152.—	25,342.—	25,342.—
רזרבות	19,187.—	24,293.—	31,798.—
סה"כ ההון	37,339.—	49,635.—	57,140.—
עודף ערך מוסף (התאמת היתרות הצמודות)	8,953.—	14,392.—	38,073.—
הלוואות — במשכנתא	628,322.—	792,638.—	1,012,589.—
הפקדות באוצר	468,571.—	630,015.—	941,638.—
אגרות חוב במחזור	572,260.—	1,169,195.—	1,169,195.—
אגרות חוב הניתנות להמרה		20,000.—	20,000.—
רווח נקי (אחרי מס)	6,480.—	7,905.—	

הנתונים בטבלה לעיל מגלים שהמאזנים של הבנק האפותיקאי הכללי בשנתיים האחרונות הם חיוביים ביותר. אף אם נקח בחשבון את שעורי האינפלציה ב־3 השנים האחרונות — עלו הן ההון העצמי של הבנק והן עודף הערך המוסף של היתרות הצמודות בשעור גדול יותר משיעור האינפלציה, שהסתכם ב־1973 בכ־20%, ו־1974 יסתכם, לפי המשוער בכ־30%. הוא הדין גם לגבי הסעיפים בצד האקטיב של המאזנים, ולפי המשוער גם לגבי הרווח הנקי אחרי המס בשנה השוטפת.

החומר מוגש ע"י הבנק האפותיקאי

רובינשטיין ושות' חברה קבלנית בע"מ

(מיסודו של א. רובינשטיין ושות' 1935)

התחלות הבנייה למגורים של חברת רובינשטיין 1972—1974

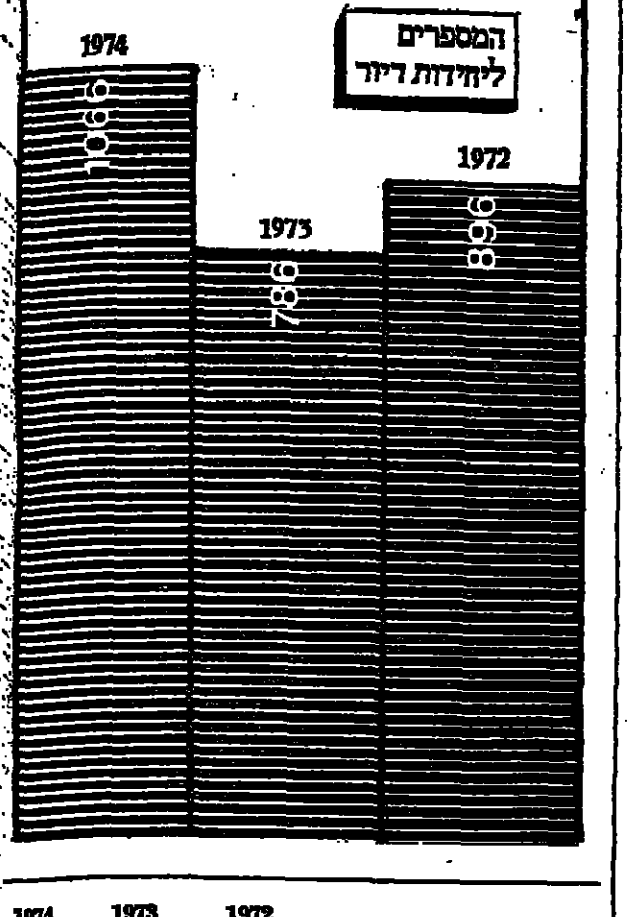

	1972	1973	1974
תל־אביב, נאות אפקה, רמת־יוסף, רמת־אביב	418	295	273
חולון, בת־ים, יפו	286	281	140
ירושלים	192	66	196
קרית־גת — קרית־מלאכי	—	144	256
אמדן התחלות הבניה מספטמבר עד דצמבר	—	—	201
ס"ה: —	896	786	1066

התחלות הבנייה למגורים בארץ בשנים 1972—1974

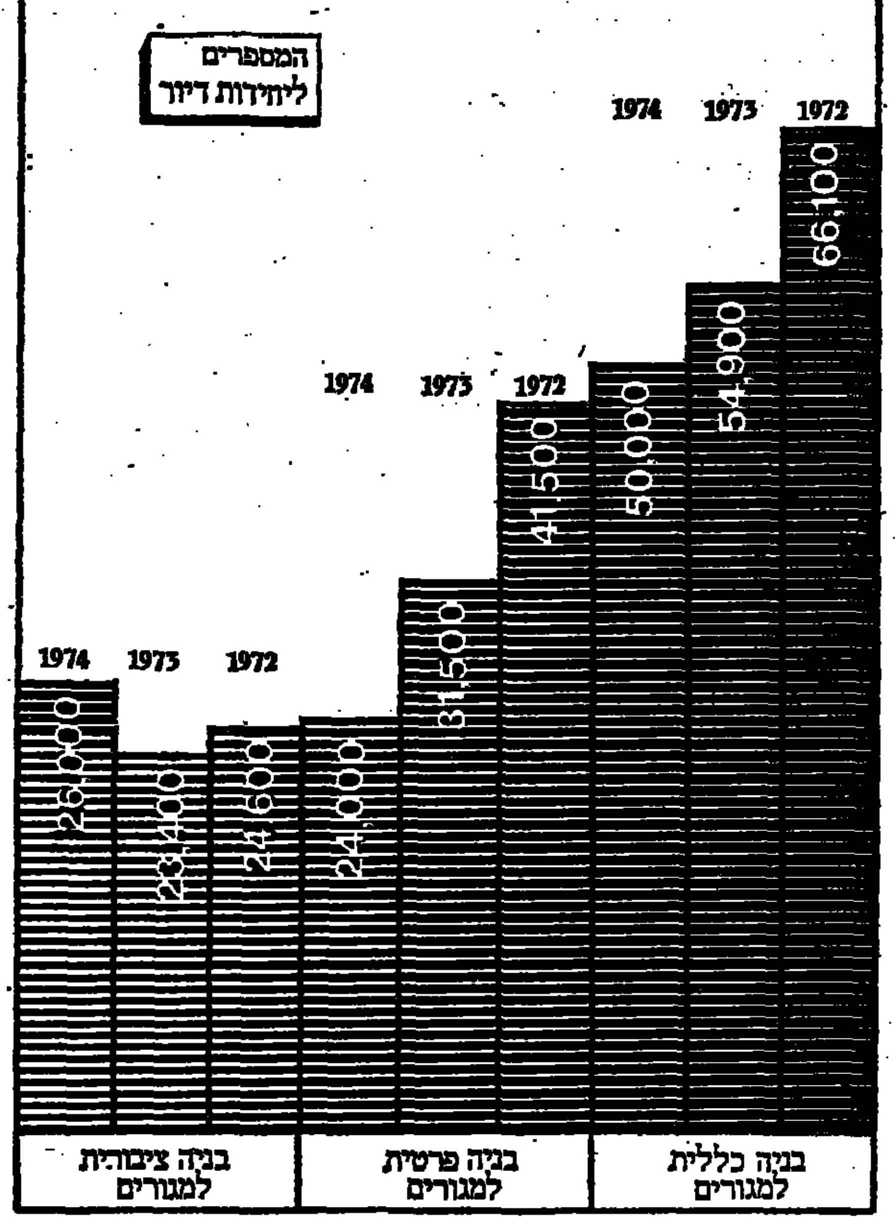

הטבלאות לעיל מגלות שבהתחלות הבניה למגורים חלה ירידה בין השנים 1972 — 1974 (הנתונים על 1974 הם אומדנים מבוססים על המספרים של שני שלישי השנה בנוסף להתחלות הבניה המשוערות בודאות גדולה לשליש האחרון) ירידה זו הגיעה ל־24.4% לגבי הבניה הפרטית למגורים היתה ירידה באותה השנה ב־42% ואילו לגבי הבניה הציבורית — חלה עליה זעומה בלבד של 4.5%.

כנגד תנודות אלה גדלו התחלות בבניה למגורים אצל חברת רובינשטיין במשך כל תקופת ההשוואה (1972 — 1974) ב־19%. בשנה השוטפת בלבד הסתכמה עליה זאת ב־26% שזהו שעור גדול פי שתיים ויותר מבין השנים 1972 — 1973 (12.5%).

יש לציין שעיקר הבניה למגורים של חברת רובינשטיין מתרכזת כיום בבניה לזוגות צעירים ועולים וליעדים סוציאליים אחרים, זה משתקף מהתפלגות בבניה של החברה לפי איזורים בארץ.

החומר מוגש ע"י רובינשטיין ושות', חברה קבלנית בע"

ישפרו חברה ישראלית להשכרת מבנים בע"מ • החלה השכרת מיבני תעשיה ומלאכה באזור התעשיה הראשון שלנו, קרית נורדאו נתניה.

לבחירה מבנים
בגדלים שונים (בכפולות של 117 ממ"ר) רמת בניה גבוהה ותכנון מודרני
בכל מבנה: כות תשמלי, ביוב מרכזי, הכנה לטלפון, כבישי גישה וחניה נוחים, חניה צמודה
לכל בנין תחזוקה כללית ותמדת ע"י חברת ישפרו.
לבעלי מפעלים מאושרים תנתן הנחה בתנאים מסויימים.

בפרטים נא לפנות למשרדנו בתל־אביב, רח' פרוג 24.
טלפונים 22 11 15 / 6 כל יום פרט ליום ו' בין השעות 13.00 — 9.00

מנחם הלר, המנכ"ל בפועל של שיכון עובדים:

שיכון עובדים תצמצם עד למינימום הבנייה בגוש דן

עיקר משאבי החברה מוקדשים כיום לייהוד הגליל, לבנייה בדרום הנגב, להרחבת הבנייה בערי הפיתוח ולהגדלת הבנייה לעולים, לזוגות צעירים ולמפוני משכנות עוני

שיכון עובדים היא חברת הבנייה הציבורית הגדולה בישראל, שפעילותה מורגשת היטב במשק המדינה. היא בונה אלפי יחידות־דיור בכל רחבי הארץ ובמקומות רבים מהווה זרוע מסייעת של משרד השיכון. מר מנחם הלר, מנכ"ל החברה, יש לו תצפית טובה על הנעשה בתחום זה בישראל — תחום שהינו אולי החשוב ביותר כיום בחיים הכלכליים שלנו.

במשרדי החברה בתל־אביב הצגנו לו שאלות אחדות על הנעשה בבנייה בארץ ועל הסיכויים לעתיד.

שאלה: מי שקורא עתונים נתקל בידיעות סותרות על הנעשה בשוק הדירות: יש ידיעות על מחסור ויש ידיעות על עודף, והמדד כלל נראה שתכנון הבנייה אינו מעניק תשובה מלאה לבעיות הדיור בארץ. מה המצב העובדתי בשטח זה?

מר הלר: יש כיום בנייה במדינה של כ־90,000 יחידות־דיור. שני שלישים מכמות זו הם בנייה יזומה, כדי לענות על הצרכים. הבעייה אינה הקמת דירות — אלא קצב השלמתן. יש קשיים כמעט בכל התחומים: כוח אדם, חומרים, מימון. בעיית המימון מטרידה מאד את הכל כיום, ונראה שעל המדינה למצוא דרך לסייע בכך. אנו נתקלים עם בעייה חברתית קשה ביותר. יש זוגות צעירים התלויים בבנייה, יושבים ומחכים לדירות, ויש עולים הממתינים במרכזי־קליטה או בתחנות בחו"ל, בדרכם לארץ ואף בדירות שכורות שיש לפנותן. אם רוצים להסיר את העיכובים — צריך לקבוע עדיפויות ולסייע.

שאלה: מה עושה שיכון עובדים בנושא זה? משרד השיכון מכוון תכניות של בנייה להשכרה — האם אתם שותפים בהן?

מר הלר: יש לנו חברה־בת בשם „בנייה להשכרה" שהוקמה בסוף 1972, בהנהלת מר אריה אורון, לשעבר מנהל עמידר. החברה בונה יותר מ־800 יחידות דיור באתרים שונים ברחבי הארץ ומתכוונת ל־הרחיב את היקף הבנייה ל־2000 יחידות.

עם זאת עלינו לזכור כי יש כאן בעייה של סיבסוד, הן על ידי ה־חברות הבונות להשכרה והן על ידי הממשלה. שכר־דירה שזוג צעיר מסוגל לעמוד בו אינו רנטבילי מנקודת־ראות עיסקית טהורה. ניקח לדוגמא דירה ממוצעת במרכז ה־ארץ, שמחירה לפחות 90,000 ל"י. זוג צעיר אינו יכול לעמוד אפילו ב־6% חברה עסקית רגילה לא תוכל להתקיים בצורה כזו. אינני רואה דרך להרחיב את הבנייה ל־השכרה בנתונים הקיימים כיום. אם הממשלה תציע פתרון — יתכן ש־נפתח ענף זה, אך המצב הנוכחי אינו מאפשר בנייה בהיקף שיפתור את בעיות השיכון והדיור או אף יתקרב לכך.

שאלה: כחברה ציבורית יש למצב החברתי בארץ השפעה ישירה על פעילותכם. כיצד מתבטא הדבר ב־אופן מעשי?

מר הלר: שלוש הבעיות המרכזיות בתחום שלנו — וכמובן בתחומים רבים אחרים — הן: הזוגות הצעי־רים, העולים ומצוקת הדיור בשכ־ונות העוני. ישראל היא ארץ עליה, ויש בה התנגשות חברתית בין ה־עולים לבין הציבור היושב בה. רבים אינם מבינים שעם כל הבעי־יות הכרוכות בעלייה — יש בה כדי להמריץ את הפעילות הכלכלית, ובלעדיה לא היינו מבצעים תכניות מקיפות, ממלכתיות, כאלו שאנו עוסקים בהן כיום. במלים פשוטות: בלי בנייה לעלייה יהיו קשיים גם בבנייה לזוגות צעירים. יש הנפ־געים כפרטים מן הטיפול בעולים — אך הציבור נהנה. הצרה היא שלא רבים מבינים זאת, ויש לנו כאן בעייה הסברתית חריפה.

אנו מתרכזים בבנייה לשלושת היעדים שציינתי לעיל לשיפור רמת הדיור. הגדלנו את הבנייה לעולים, ואנו מרחיבים גם את הבנייה לצר־כות מכנסים יותר ויותר לעיירות ואיזורי פיתוח. כשתולים לצמצם את הפעילות בגוש דן ולהתרחק לקצוות. יש גם דירות רבות שצריך להחליף, ואנו בונים למעשה יותר ממה שתכננו כדי לסייע למשרד השיכון בתכניותיו השונות. נוסיף לבנות עוד, בהיקף גדול יותר ב־שנה הבאה — אם יהיו קרקעות ואם נפתור בעיות אחרות.

שאלה: מכל זה נראה כאילו אנו מתגברים והולכים על התקלות וב־קרוב יהיה עודף בדיור ובשיכון.

מר הלר: טרם התייחסתי לאחת הבעיות הקשות ביותר הגורמת ל־עיכוב כל התכניות הללו — כוונתי לעיכובים הביורוקרטיים במתן אי־שורי בנייה. ועדות בניין ערים הן גופים מסורבלים, ויושבים בהם אנ־שים רבים, לעתים בלתי־מקצועיים ולעתים בעלי אינטרסים. כל פרויקט כולל בעיות רבות. הקמת שכונה חדשה, למשל, פירושה פיתוח, תש־תית, כבישים, טלפון, מים, חשמל. בכל שטח צריך להשיג אישורים. אם נזכור שגם התכנון דורש זמן — נקבל תמונה עגומה של פיגור משווע. השגת כל האישורים כדי להתחיל בבנייה אינה צריכה להמשך יותר משלושה עד ארבעה חדשים, אך יש מקרים בהם מתעכב העניין לשנה ואף לשנה וחצי! בכמה מקו־מות מבינים שחשוב לגמור מהר. בנגב, במקומות כמו באר־שבע, דימונה, אפקים, ערד, מסתפקים ב־שלושה חדשים. במקומות אחרים אנו מרוצים אם לא נאלצנו להמתין יותר משנה. לדעתי יש לשנות את החוק והנהלים הקיימים, להכניס תיקונים מרחיקי־לכת, שאם לא כן לא נוכל לתכנן ולא נפתור בעיות.

אני רוצה להוסיף עוד משפט אחד בתחום זה. יש כיום מספיק כח עבודה להתחלות של בנייה, יש קבלנים פנויים. הקושי נוצר בגמר. אם תכניותיו של משרד השיכון אכן יבוצעו — ותהיה זו פעם רא־שונה שמתכננים מראש, לזמן ארוך — יתפנה כח אדם ויימצא בכל שעת צורך. עם זאת עלי להזהיר ולהדגיש: הסחבת הביורוקרטית חייבת להפסק, ויפה שעה אחת קודם.

שאלה: האם אין בבנייה החפוזה סכנה של פגיעה ברמה, באיכות הדיור החדיש?

מר הלר: אנו עובדים עם משרדי התכנון הטובים ביותר, ויש לנו צוות מתכננים הבודק תכניות. אני יכול לומר בפה מלא כי מזה שנים לא היו תקלות, אפילו בפרטים קט־נים. רוב המשתכנים שלנו סבור שהתכנון מנצל היטב את השטח והרמה משביעה רצון.

בתיעוש הבנייה אנו מפגרים עדיין לעומת ארצות רבות בעולם. בחו"ל כל אלמנט של בנייה גמור ומוכן להרכבה, וכל מה שצריך לעשות זה להובילו לאתר ולחבר ברגים או צינורות. אם תהיה לנו בנייה מתו־עשת — תהיה זו בנייה מהירה, ובכך נוכל גם להוזיל את ההוצאות ולייעל את ניצול האפשרויות בענף.

שאלה: אם לסכם את דבריך — ניתן לומר שיש בידינו כמעט כל האמצעים, אך אנו יוצרים לעצמנו גם בעיות ותקלות.

מר הלר: יש מידה של הגזמה בשני הקצוות של הגדרה זו, אף היא נכונה בעיקרה. יש לנו קר־קעות, כח אדם לתכנון ולבנייה — צריך לייעל את כל התהליכים, ליצור סיוע ממשלתי שכן זוהי בנייה בהיקף ממלכתי, ואם נעשה זאת כראוי — נוכל לעמוד במ־שימה.

דירות לעולים ולזוגות צעירים בתלפיות־מזרח, ירושלים

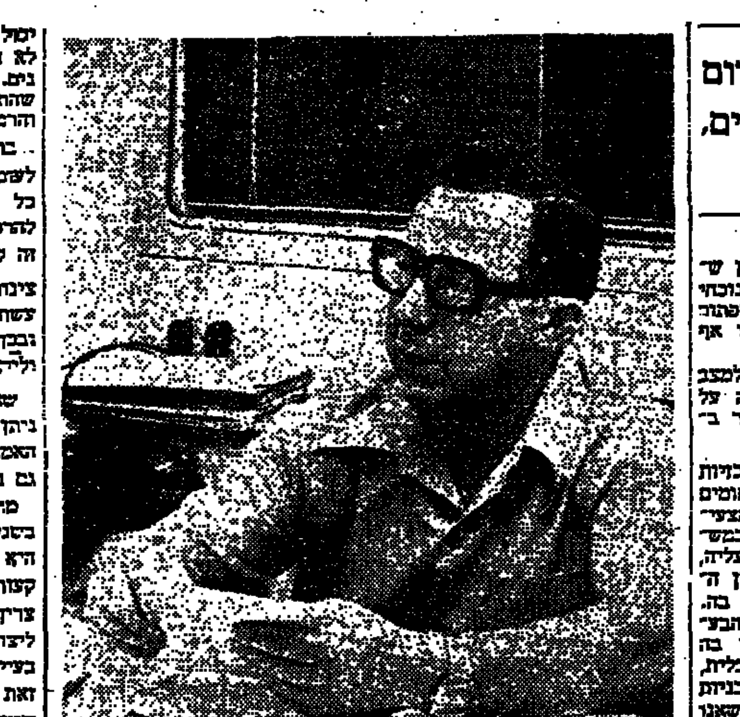
מנחם הלר, מנכ"ל בפועל של שיכון עובדים

דירות־רווחה בבאר־שבע

ביסוס הקריה וקידומה
מטרת החברה לפיתוח קרית־שמונה

מאת ח. הגלילי

קרית שמונה אינה מתגעגעת ל־תקופה בה היתה בכותרות. לאחר האסון שהסעיר את הארץ התעוררו רבים, הציעו עזרה, השקעות, שי־רותים. ככל שהלכו הכותרות והצי־בור — שככה ההתעניינות, ופעם נוספת הוכח כי מי שאינו דואג ל־עצמו קשה לו להיות סמוך על שולחנם של אחרים.

כאן דווקא טמונה הפתעה. בקרית שמונה אין סומכים רק על עזרה מן החוץ, ומזה שנים רבות מתנהלת בה פעילות אינטנסיבית של פיתוח ובנייה. בשנת 1954 הקימו חברת העובדים, הממשלה, המועצה המקו־מית והמועצה האזורית הגליל העליון את החברה לפיתוח קרית שמונה, שהיתה אחת מחברות־זוגות רבות אשר הוקמו באזורי פיתוח כקרית גת, מגדל העמק ועוד. במשך השנים חוסלו מרבית החברות בגלל הפסדים כבדים, וגם בקרית שמונה הסתמנה מגמה כזו. לפני שנה וחצי בערך נכנסה חברת שיכון עובדים לתמו־נה, בין היתר הודות להופעתו של המנכ"ל דאז ושר השיכון כיום, מר אברהם עופר, והחברה קיבלה תנופת עשייה מחודשת.

* * *

מר רפי אדרי, המנכ"ל, מנהל את החברה מזה כארבע שנים ומסוגל להשקיף לעבר ולעתיד כאחד. גיש־תו לבעיות מקיפה ביותר, בהיותו בן המקום, לשעבר יו"ר המועצה ה־מקומית הצעיר. כאשר הוא מדבר על הבניות ומפעלים — אתה שומע בד־בריו נימה אחרת, שונה מן המקובל. הוא מתעניין בעיקר באנשים שיהנו מן ההשקעות השונות — בסטודנ־טים הזקוקים לעבודה מקצועית כדי לא לברוח מן העיירה, בילדים ה־מחפשים מקום נוח ונקי לשחק, ל־הכין שיעורי בית. אין הוא רואה את העיירה כאיזור הזקוק לסעד, לסיוע סוציאלי. בעיניו — קרית שמונה היא מקום בגודים ככל מקום אחר בארץ, ולתושבים המתגוררים בו זכויות שאין להתכחש להן. לאח־רונה עוסקת החברה בהקמת מלון, בשותפות עם משקיעים פרטיים מקר־מים. יהיו בו 10 חדרים, אולם שמ־חות, דיסקוטק, קפטריה — ממש כמו בתל־אביב או בירושלים. 12 מיליון ל"י יושקעו בו והוא יהיה בעל 3 או 4 כוכבים. הדיירים יוכלו למ־צוא בו חנות למוצרים ללא־מכס כמו במלונות יוקרה ברצועת החוף ר במרכזי האוכלוסיה המפותחים וה־עשירים. לדעת מר אדרי על אורחי המדינה והתיירים המבקרים בה ל־התחיל להתרגל לרעיון שבקרית שמונה אפשר לא רק לחיות — גם לבלות. יש נתונים טבעיים רבים ר מתחילים לפתח ולנצל אותם.

החברה לפיתוח קרית שמונה היתה החלוץ בבניית תעשייה במקום. הר־לה טכסטיל הוקם על ידי החברה ומועסקים בו 350 עובדים. בנו גם מבני מלאכה להשכרה ושיכנעו את ההסתדרות להביא את המשביר, את בנק הפועלים, שהיה הבנק הראשון בקרית שמונה, צרכניה, תנובה. ב־שנות הששים החלו להסתייע בהשק־עות פרטיות, הקימו בין היתר שני בתי־קולנוע ויסדו את חברת הבנייה „מרכז" שהקימה משרדים וחנויות, יסדה גם חברה לבנייה „בונה" ב־שותפות של 50% עם סולל בונה. כניסתה של שיכון עובדים לתמו־נה דירבנה תכניות רבות. נוסף ל־מלון, בו יועסקו כ־50 עובדים, מקי־מים גם מבנה איזורית בהשקעה של 6—7 מיליון ל"י, וגם כאן יועסקו כ־50 עובדים. פרויקטים אחרים נמצ־אים כבר בתכנון מתקדם: מרכז מסחרי עם משרדים, 50 יחידות דיור ברמה למעלה מבינונית לזוגות צעי־רים ולתושבים ותיקים; לפני כשנ־תיים הקימו קרן למתן מילגות ל־משפחות מרובות ילדים בקרית שמו־נה ובישובי עולים בגליל. הקרן חילקה כבר 300 מילגות, והקימה בית תלמיד בבית־הספר העל־יסודי דנציגר. שני בתי־תלמיד נוספים נמצאים בשלבי הקמה בבתי־הספר המתמיד ורעמל. לכאן יבואו ילדים שאינם נהנים מרווחה ומתנאי־מגו־רים נוחים כדי להכין שעורים, ל־היעזר בספריה ובמדריך שיימצא ב־מקום. גם קרית־נוער הוקמה ב־שנה האחרונה, במימון קרן רוטשילד ובסיוע משרד החינוך. החברה לפי־תוח קרית שמונה שותפה ב־50% עם רשות הגנים הלאומיים ב„מפעלי תיי־רות מל"י" הכוללים את המעיין, ה־חורשה והשירותים של חורשת טל. מתכננים פיתוח נוסף לעתיד, כדי למשוך מבקרים.

אחת מדאגותיו העיקריות של מר אדרי היא כיצד להביא לקרית שמו־נה מפעלים מודרניים למתכת או אל־קטרוניקה, מפעלים עתירי־מדע ש־יהוו אתגר לנוער שרכש השכלה מקצועית טובה ואינו מנוצל במקום. אם יבואו מפעלים כאלו — יגדלו סיכוייה של קרית שמונה להיעשות לעיר ואם בישראל. רצון יש, כוח אדם מקצועי נמצא כבר ויהיה עוד בעתיד. יש לעשות הכל כדי לאפשר לתושבים בקרית שמונה לבנות בה את עתידם.

* * *

מר אדרי סבור כי הדוגמא האישית של הח"כ יוסי שריד ראויה לכל ה־שבחים. הוא לא הסתפק בכך שבא התיישב במקום — בזמן הקצר ש־חלף מאז בואו הגיש כבר עזרה חשובה, מסייע לחברה בהקמת 100 יחידות־דיור דו־משפחתיות ברמה גבוהה למשפחות של בעלי מקצועות שונים שיבואו ממרכז הארץ לתרום את תרומתם לפיתוח המקום. בירת הדוגמא האישית שלו עצמו. הוא נרתם גם לסייע לקרן, אשר בראשה עומד מר אהוד אבריאל, חבר משק נאות מרדכי, הנושא את התואר ה־נכבד של „חבר הכבוד הראשון של קרית שמונה".

מר אדרי מוכן לסכם את כל פעי־לותו כמעט במשפט אחד: למנוע עזיבת תושבים. הוא מקווה שתוך שנתיים עד שלוש שנים יגיעו ל־מקום עוד 1000 משפחות, כלומר כ־5000 נפש, כך שהאוכלוסיה המקו־מית תגיע כעבור ארבע שנים ל־25,000 נפש. כדי להצליח בכך — על הדירות להמתין לדיירים, ולא להיפך, ולכן נתונה קרית שמונה בתנופת בנייה בין היתר הודות ל־משרד השיכון הבונה כיום במקום כ־1500 יחידות־דיור.

מעניין לציין שלהחברה פרויקט יחיד במינו במדינה: קרית נוער, שהוקמה למטרת נסוי וחינוך חלוצי, בראשותו של פרופסור אדלר מאו־ניברסיטת ירושלים ובהנהלתו של מקסים אליאני, בוגר האוניברסיטה ותושב קרית שמונה. בבניני זה מש־תתפים 16 כתות לנוער במסגרת חינוך מיוחד, ולתוצאותיו יהיו השל־כות על כל מערכת החינוך בארץ.

* * *

כנראה איפוא כי ה„שידוך" בין שיכון עובדים והחברה לפיתוח קרית שמונה עלה יפה וכבר נרשמו הישגים רבים. העתיד יוכיח אם אכן תג־דל קרית שמונה להיות עיירת פיתוח ותיעשה לעיר משגשגת. אם יתנן לתושביה סיוע בסיסי — ימשיכו הם בדרך בכוחות עצמם.

רפאל אדרי

מלון כוכב־הצפון בקרית־שמונה

דר־משק פועלת להחדרת תודעת האחזקה אצל משתכני שיכון עובדים

מאת עזריאל ולדמן
מנהל החברה

דבר ידוע הוא שבמדינתנו משותו... אצל הדיירים בבתים משותפים, ה־תודעה של הטפול בדירה הפרטית ... מזמן רב, מדי פעם, לשי־פור הדירה ומצד שני קיימת אצל הדיירים אי־איכפתיות ל־אחזקת של הבית, לרכוש המשותף של הבנין.

... החליט לתת תוצאות ש־... בשטחים רבים במיוחד לאור ... שבשנים האחרונות הוכנסו ... החדישים כתקנים טכניים ... מעליות, מתקנים לחימום ומים ..., טלפונים פנימיים, אנטנה מר־כזית, הסקה, העולים במכון רב וה־... במקרים של תקלות גם הם ... ביוקר.

... הטיפול בכל בעיות ה־רכוש המשותף נמצא בידי ועדי ... אשר עושים זאת בהתנדבות, ... החושי לא ידע מקצועי מס־פיק ... הוועד יכולת קטנה לכפות את ... על כל דיירי הבית, ... בדרך כלל בהשקעות כס־פיות.

... שאין עדיין חוק המחייב ... בית במצב תקין הסיכויים ... הפעולה הוולונטרית מצומצמת ..., הם קטנים, גורם המצב ..., נזקים בראש וראשונה ל־... וכן לנזקים סביבתיים וכלכ־ליים.

לפני כשנתיים יזם הוליסה הנ־... „שכון עובדים" בתוקף מעמדה, כ־חברה ציבורית בין הגדולות בארץ, ... הבית, ליסוד יוזמה גם ב־תחום זה של אחזקת מבנים — ה־... חברת בת בשם „דר־משק", ... לספק שירותים לאחזקה ... הפעלה תקינה של המערכות ... בבית, שהם הרכוש המשו־תף של כל דיירי הבנין.

ביסוד ההחלטה של „שכון עוב־דים" היו שלוש מטרות:

א. שמירת הרכוש המשותף.

ב. החדרת תודעת אחזקת הבית, תחילה בין משתכניה ובאמצעותם לכל תושבי הארץ.

ב. מתן שירות למשתכן — לאחז־קה מקצועית לרכוש המשותף בבית, מהיום הראשון, שהוא גר בדירתו.

השרותים שחברת „דר־משק" מספקת כוללים:

א. אחזקה ותיקונים של המעליות, הכוונות הדודים למים חמים מרכ־זיים, טלפונים פנימיים, האנטנה ה־מרכזית, ברזים וארון, רשת הבים הצבורית, מערכת מי ברז, חשמל בחדרי המדרגות, כניסות ומקלטים.

ב. נקיון של חדרי המדרגות, מב־ואי הכניסה וכל השטחים השייכים לבית.

גן ילדים בשכונת רמת־אפעל

ב. אחזקת גינות.

ההתקשרות בין המשתכן לבין חב־רת „דר־משק" נעשה בעת עריכת ההסכם על רכישת הדירה בחב' „שכון עובדים", ע"י התחייבות של כל משתכן בנפרד לשלם בעד הס־פקת השרותים הנ"ל לתקופה של שנתיים.

הספקת השרותים לבית מתחילה מיד עם אכלוס הבית, גם אם נכנסו רק חלק של הדיירים. הנסיון מלמד שהרבה תקלות נגרמות לבית דווקא בתקופת המעבר, דהיינו, כשנכנסו רק חלק מהדיירים המטפלים בצורה פרטיזנית במערכות השונות ללא הד־רכה מקצועית, דבר שמביא לידי קל־קולים והוצאות מיותרים והעיקר לידי התמרמרות של הדיירים, בשלבים הראשונים של הכניסה לדירה החד־שה — תקופה שיש בה ציפיות ל־שנוי לטובה ולנחיות.

החתמת משתכנים על הסכמים כנ"ל עם חב' „דר־משק" החלה ב־יולי 1973 וכיום מטפלת כבר חב' „דר־משק" בכמה מאות יחידות דיור עפ"י ההסכמים, כשמדי חדש מתוס־פים בניינים חדשים עפ"י קצב גמר בנייה של „שכון עובדים".

מתוך נסיוננו עד כה מתברר שרו־בם של המשתכנים שבעי רצון מ־סדור זה וכן מהטפול של חברתנו.

ברצוננו להדגיש, כי חברתנו לא באה במקום ועדי בתים, ההיפך, אנו רואים זאת מתפקידנו — לארגן ועדי בתים, להדריכם והבאתם לידי כשר פיקוח על רכושם. שחררנו את ועדי הבתים משני תפקידים קשים:

א. חיפושים אחרי בעלי מקצוע לתקונים בעת תקלות.

ב. גביית כספים מדיירים — דבר שמביא בהרבה מקרים לידי אי הב־נות בין השכנים. בידי הועדים נשאר התפקיד לטפל בבעיות הנוגעות ל־בית בכללותו, כלפי הקבלן הבונה — ולפקח על ביצוע השבחה על ידי חברתנו.

צד חשוב בענין אחזקה, אותו לא מבינים רוב המשתכנים — הוא הטי־פול המונע של המערכות, כידוע מקבלים הדיירים אחריות של הקב־לן לכל המערכות, לתקופה של שנה אחת ורוב הדיירים חושבים, שאין כל צורך לטפל במתקנים שנה, כי הרי, אם יתקלקל יש אחריות של הקבלן והוא יעשה זאת ללא תשלום, וכאן הטעות; מתקנים כמו מעלית, הסקה ושום המים, אפילו מערכת ביוב המשותפת — זקוקים לטפול מונע ותחזוקה תקופתי אשר הוא חשוב לשמירת אורך החיים של המת־קנים או של הצנרת והחוסך בסופו של דבר כספים רבים.

כאן טמון הסוד של אחזקה שר־טפת מהיום הראשון של אכלוס ה־בנין, וחשיבותו, שובות היותנו חב־רת בת של חב' „שכון עובדים", ש־היא המתכננת הבונה, היא לתועלת רבה לנושא בו אנו עוסקים. הרבה דברים, שאנו למדנו מנסיון באחז־קה, הקשורים בתנאים בתוך הבנ־ינים, שאפשר לסדרם בעת הבנייה הובאו על ידינו ויובאו גם בעתיד בפני המהנדסים, המתכננים ויוכנסו בתכנון של הבתים.

עזריאל ולדמן

יתרון נוסף הוא בכך, שחברתנו נעזרת בהרבה פעולות אדמיניס־טרטיביות במנגנון של „שכון עוב־דים". דבר החוסך הוצאות ומאפשר להגביר את טיב השירות. „דר־משק" מבצעת את תפקידה באמצעות חב־רות מקצועיות בענפים שונים, כאשר הכוונה היא, בעתיד יוכנסו סעיפים בחוזים של „שכון עובדים" עם ה־קבלנים המתקינים את המערכות ב־בית, כגון: מעלית, הסקה, טלפון פנימי וכד', שיחייבו אותם באחזקה ובשרות של המתקנים לפחות לשנ־תיים מיום ההפעלה ואת נוסף ל־שנת האחריות הנהוגה כיום.

שיטה זו תבטיח, שהחברה המיי־צרת את המתקנים והמתקינה אותם, תהיה זו, שבאחריותה תהיה גם ה־הפעלה הנכונה והשוטפת של המת־קנים.

המחירים שלנו הם סבירים ובמס־גרת מחירי השוק וברמה גבוהה, מ־אחר שההתקשרויות שלנו הם על בסיס ארצי בהיקף גדול — דבר אשר מחייב את הקבלנים השונים להוד־רות הן מבחינת טיב בשרות והן מבחינת המחירים.

חברתנו נערכת עתה לקראת תפ־קידים נוספים:

א. מתן שרותים לדירות להשכרה, הנבנות עתה ע"י החברה „לבניה להשכרה", ש„שכון עובדים" שותפה בה. השרותים בדירות אלו יהיו שו־נים מאלה הניתנים על ידינו בדי־רות, שנמכרו למשתכנים. בדירות שבהשכרה נטפל גם בתיקונים בתוך הדירות — החלים על המשכיר. ל־אחר שנקבע את מסגרת השרות, שיסופק בדירות אלו, יתאפשר ל־חברתנו להציע למשתכנים בבתים שבטפולינו, שרות של יחידת „עזרה ראשונה" שיוכלו לטפל בתיקונים דחופים בתוך הדירות — כגון: תק־לות שרברבות, חשמל, רצוף וכד'.

נראה לנו, שבמצב של קשיים כה רבים להשגת בעלי מקצוע לתקונים מסוג זה, שרות של יחידה ל„עזרה ראשונה" יהיה שרות חשוב למש־תכנים.

תכנית אחרת, שהיא בשלבי תכ־נון, היא הקמת מכבסות אוטומטיות בבתים רב־קומתיים או במרכזים של שכונות לזוגות צעירים, דבר אשר יחסוך מהמשתכנים השקעה נו־ספת לקנית מכונת כביסה ותאפשר שירות עצמי טוב ונוח.

אין כל ספק שבמדינה שלנו ב־שטח אחזקת בניינים, מפגרים בהר־בה אחרי הנעשה בארצות העולם, אולם כאמור המציאות בארץ מכ־תיבה, שגם אנו נתייחס לנושא בכל הרצינות, כי אחזקת בניין בימינו מהווה את אחד המרכיבים החשובים בכלכלת הבניה (עפ"י מחקר של ה־ועדה הכלכלית האירופית של האו"ם, הוצאות האחזקה השנתיות למגורים באירופה מגיעים ל־30% מכלל ההש־קעה בבניה לשנה) ועל כן אין פלא, שאף משרד השיכון התעורר לאחרו־נה והחל לתת דעתו לכבוד הבעיה עד כדי כך, שהגיעו למסקנה שיש להחקיק חוק מיוחד אשר יחייב אח־זקת בתים בצורה נאותה. נקוה שה־תודעה לאחזקה, שאנו מנסים להחדיר בין משתכני חב' „שכון עובדים" תלך ותתרחב הנביה, שאנו יודעים שלא רק דירה נאה וכלים נאים, כי אם, בית נאה וסביבה נאה לרווחתם של תושבי הארץ.

העמוד מוגש ע"י חברת שיכון עובדים

מ„חולות הפליק" עד לרמת פולג: סיפורה של החברה לפיתוח קרית־נורדאו

מחלף אביר בכביש החוף — פרוייקט של החברה לפיתוח קרית־נורדאו

מאת י. סלע

„החברה לפתוח קרית נורדאו ב־ע"מ", הוקמה בראשית שנות החמי־שים בשם „החברה לפתוח קרקעות הפאליק בע"מ" במטרה לפתח שט־חים של הקרן הקיימת לישראל ב־שטח של כ־5452 דונם (ברוטו) באיזור המשתרע מואדי פאליק בדרום ועד לכביש הכניסה לנתניה בצפון, ושטחים ממזרח למסילת הברזל ת"א—חיפה. מטרות החברה הן הכ־נת התוכניות לכל השטח כולו ה־כוללות: תוכניות בנין ערים, ישור התוואי, תוכניות כבישים, תעול ביוב ומים וכדומה. פתוח השטח מ־בוצע ע"י החברה לפתוח קרית נור־דאו בע"מ, עבור הגופים שבבעלותם הקרקע בהתאם לחלקם היחסי בשטח הכללי. יזום וקידום בניה בשטח קרית נורדאו. בהשראתו של יו"ר הדירקטוריון של החברה לשעבר, מר א. עופר — כיום שר השיכון, ועם כניסתו של מר נפתלי רבין לפני כשלוש שנים למנכ"ל, אורגנה ה„חברה לפתוח קרית נורדאו" מחדש והחל בעבודות התשתית הבסיסית וזאת בהיקף נרחב, כדי לאפשר ל־בונים להתחיל בבנייה ולסיים את עיקר העבודה עוד לפני תחילת ה־איכלוס. פעולות אלו נעשו כדי ל־אפשר בנייה המתוכננת של שכו־נות מודרניות לפי הצרכים של שנות השמונים תוך תכנון כיבוי בהקמת כל מערכת התשתית, כך שלא יהיה צורך בשנויים בעתיד, דבר שהיה עלול לגרום להוצאות מיותרות ובבל מיותר למשתכנים.

בשנים 1972—1974 עובדו מחדש התוכניות של הרובעים בהתאם ל־תוכנית המיתאר המודרנית של קרית נורדאו, הבולטות אחרי מגורים מר־שים בכל הסוגים (וילות, קוטגים, בתי קומות ורבי קומות) מרכזים מס־חריים, איזור קייט נופש ובתי־מלון. השטח למגורים כולל כ־3400 דונם כשהכוונה להגיע עם סיום הבניה ל־כ־11000 יחידות דיור ולאוכלוסיה של כ־45,000 נפש.

מחלף הכניסה הדרומית לנתניה

לאור המטרות והמגמות האלה בו־צעו ב־3 השנים האחרונות עבודות פיתוח בהיקף נרחב כאשר אנו עוב־דים כיום בעיצומו של פתוח מקיף לפי התקדמות הבניה, הולך ונבנה מחלף הכניסה הדרומית לנתניה ר זאת בשיתוף מחלקת עבודות ציבו־ריות, החברה ועירית נתניה, הנמצא עתה בשלבים שלפני גמר ומתוכנן להפתח לתנועה בסוף דצמבר 1974— תחילת ינואר 1975 — דבר שיקצר את הדרך לתל־אביב וגוש דן לכ־20 דקות נסיעה. שני כבישים עורקיים (ברוחב 42 מ') חוצים את איזור המ־גורים של קרית נורדאו, האחד לאור־כה והשני לרוחבה ומחברים אותה ל־כביש תל־אביב—חיפה, למרכז נת־ניה ולאיזור הקיים הנושק שליד שפת־הים. כבישים אלה נמצאים עתה בשלבי סלילה מתקדמים, זאת בנוסף לכבישים הרחבים המודרניים המסללים במסגרות כל רובע המחב־רים את הרובעים לכבישים העור־קיים.

הבניה בקרית נורדאו

החברה ביצעה תכנון מחודש ל־4 רובעי מגורים חדשים במסגרת תוכ־נית המתאר כשבשניים מרובעים אלה (רובעים 3, 4) מיועדים לבניה של כ־3800 יחידות דיור, והיינו מגורים לכ־15,000 נפש, המיועדות לשכונים של עולים וזוגות צעירים. עד היום נמצאים בשלבי בניה שונים כ־1800 יחידות דיור בקריה כולה, 1500 יחי־דות נבנות ע"י החברות: שכון עוב־דים, שכון ופתוח לישראל וסולל בונה דיור ב. פ. וכ־360 יחידות בניה עצמית של משרד השיכון.

בשנתיים הבאות מתוכנן להתחיל ברובע 4 מגל ל־1000 יחידות דיור נוספות, זאת בנוסף לבניה שהושל־מה באמצע שנות השישים, מכאן שב־סוף תקופה זו עשויים להיות בקרית נורדאו כ־17000 נפש.

איזור התעשיה

בקרית נורדאו בנוסף לאיזור המ־גורים כלול גם איזור תעשיה הנמ־צא מזרחית לכביש תל־אביב חיפה בשטח של כ־1700 דונם כאשר שלב א' כולל כ־1100 דונם והנמצא בין כביש ת"א חיפה ומסילת הברזל שבו הולכים ומוקמים בו כמפעלי תעשיה בתוכם בתי חרושת „אבירי", „אביק", „צסיס" ועשרות כמפעלים נוספים. נעשו התכנונים הוצאו מכרזים לה־קמת רשתות המים הביוב וכן תכנון הכבישים.

החברה לפיתוח קרית נורדאו נמ־צאת בבעלותה של שכון עובדים ב־ע"מ, שכון ופתוח לישראל בע"מ ו־סולל בונה דיור בע"מ.

יו"ר הדירקטוריון של החברה הוא מר מנחם הלר (מנכ"ל שכון עובדים בע"מ) מנכ"ל החברה — מר נפתלי רבין, התכנון מבוצע ע"י האדריכל ובונה ערים — מר יצחק פרלשטיין.

هكذا من الأصل

مكتبة الأمل

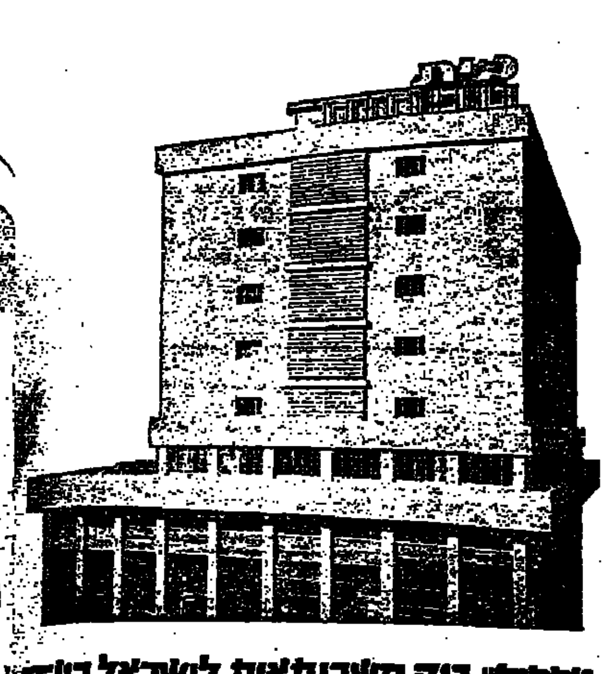

„טפחות" בנק משכנתאות לישראל בע"מ

מהמסד ועד לטפחות
„טפחות" לעזרת בונה ביתו

טפחות
בנק משכנתאות לישראל בע"מ

„טפחות" מסייע במימון דירתך

בישראל הנבנית והמתפתחת, הקולטת עליה והגדלה מיום ליום, בעית הדיור הפכה לבעיה מרכזית לכל משפחה ובית־אב. הה־צורך למצוא פתרונות דיור לחלק ניכר מהאוכלוסיה הולך וגדל.

כל אדם העומד לרכוש דירה נתקל כיום בבעיות מימון עצומות שאין ביכולתו בלבד להתגבר עליהן. מחיר ההון עלה בשנים האחרונות בשיעורים גדולים ושיעורי הריבית בשוק הפרטי בתנאי האינפלציה הגיעו לשיאים מעל ומעבר ליכולת התשלום של האזרח הממוצע.

„טפחות" — הבנק למשכנתאות, הגדול מסוגו בישראל, נועד לאפשר לתושבי המדינה, הותיקים כחדשים, לממן רכישת ביתם או דירתם בתנאים נוחים וסבירים. עזרה זו לרכישת דירה ניתנת ע"י „טפחות" בראש וראשונה לאותן השכבות של האוכלוסיה הזקוקות לכך ביותר, כגון: עולים מקרוב באו, זוגות צעירים, נזקקים לשיפור תנאי דיור, מפרגים ועוד. בהיותו בנק ממלכתי, מגיש „טפחות" שירותיו לציבור ללא כל עמלה או תשלום נוסף.

בשלוש־עשרה שנות קיומו, הגיע „טפחות" להיקף פעולה רב משמעות גם בקנה מידה בינלאומי. כיום נהנות כ־120 אלף משפחות מהלוואות שקיבלו מהבנק. ואם נוסיף לכך את תוכניות החיסכון של משרד השיכון, המנוהלות ע"י „טפחות", הרי נגיע לכך שכל משפחה ישראלית שלישית נעזרת בשירותי הבנק.

מטרת הבנק היא לעזור ולסייע לאזרחי המדינה, וגם לפשט את תהליכי קבלת ההלוואה.

...קבלת הלוואה

מה זאת הלוואה אפותיקאית...

פרעון ההלוואה

כדי להקל על הלווה לפרוע את תשלומיו ע"ח ההלוואה, הננו מציעים להלן את הדרכים הבאות:

גביה מרוכזת

גביה מרוכזת מיועדת ללווים שהם עובדים שכירים המועסקים במפעלים, במוסדות ממשלתיים או ציבוריים.

בעת עריכת חוזה ההלוואה יהיה עליך לתת הוראה למעבידך לנכות את התשלומים החודשיים ממשכורתך (קיימים הסדרי גביה מרוכזים בין הבנק לבין מוסדות שונים. כגון „יהב" קופת עובדי המדינה, צה"ל, משרד הביטחון, האוניברסיטה העברית, אלתא, מפעלי נייר אמריקאיים, אל־על, רשות הנמלים, עיריית ירושלים, מס, בנק ישראל ועוד). אם מסרת הוראה לתשלום ולמרות זאת לא הוחל בניכוי התשלומים, הודע על כך בהקדם למעבידך ולסניף הבנק הקרוב למקום מגוריך.

גביה באמצעות הבנק שבו מתנהל חשבונך האישי

הבנק שלך: קיימת האפשרות לבצע את התשלומים החודשיים באמצעות הבנק בו מתנהל חשבונך האישי. דבר זה ייעשה ע"י מתן הוראה בלתי־חוזרת לסניף הבנק שלך להעברה שוטפת של תשלומים אלה לזכות בנק טפחות. את טופס ההוראה הבלתי־חוזרת הנ"ל תוכל לקבל מבנק טפחות באמצעות הדואר, או בעת עריכת הסכם ההלוואה.

פנקס תשלומים

האפשרות בידך לשלם את תשלומיך החודשיים באמצעות הבנקים המפורסמים על מעטפת פנקס התשלומים (הנך פטור מלשלם דמי עמלה). לרשותך 1500 סניפי בנק ברחבי הארץ. אם מסיבה כלשהי לא הגיע אליך פנקס התשלומים התלושים החודשיים אלו בינתיים, הודע על כך מיד לסניף בנק „טפחות" באיזור מגוריך וימציאו לך פנקס תשלומים אחר ולא יפגע הביצוע הסדיר של התשלומים.

החזר מוקדם

אפשרות רביעית קיימת [illegible] המעוניין לסיים את [illegible] יותר, ע"י תשלומים [illegible] גבוהים יותר מאלה [illegible] לוח הסילוקין.

התשלומים המוגדלים [illegible] יזכו אותך בהנחה של [illegible] טהרה ממס) ובאפשרות לקיצור תקופת ההלוואה, יוקטן [illegible] התשלום המוגדל. כדי [illegible] להוכיח זאת עליך לפנות לבנק [illegible] וטופסי הצטרפות ישלחו [illegible] ישירות.

תשלומים במועדם והחזר מוקדם מאפשרים לבנק לתת הלוואות נוספות לנצרכים לכך.

רישום בספרי האחוזה (טאבו)

פרעון הלוואה...

מי זכאי לקבל הלוואה?

להלן פירוט קבוצות האזרחים, המוסדות והמפעלים המקבלים הלוואות מבנק „טפחות":

משפחות ובודדים

עולים חדשים

זוגות צעירים

משפחות מפונים

משפחות ותיקות באיזורי פיתוח זכאים במפעלי החיסכון לבנין

מוסדות ציבור ומפעלים

משקים חקלאיים וקיבוצים:

רשויות מקומיות

מוסדות, מפעלים

חברות קבלניות וקבלנים

כל אלה זכאים לקבל הלוואות לפי התוכניות המותאמות להם ו־אשר נקבעו על־ידי משרדי הממשלה והמוסדות הנוגעים בדבר, בהתנאים אמם.

כיצד מקבלים הלוואה?

באם תנהג לפי הכללים שנקבעו ע"י בנק „טפחות" תיווכח כי תהליך קבלת ההלוואה אינו כה מסובך כפי שזה נראה.

בראשונה, עליך לפנות אל הגורם המשכן (משרד השיכון, משרד הקליטה, חברה או קבלן הקשור עם הבנק וכו') ולקבל הפניה לבנק „טפחות". לאחר מכן פנה אל אחד מסניפי בנק „טפחות" הקרובים לאזור מגוריך, והבא עמך את מכתב ההפניה ותעודות הזהות שלך ושל אשתך.

מסמכים ואישורים

עליך להביא לפקיד הבנק המטפל בבקשתך מספר מסמכים ואישורים.

לגבי דירות הרשומות בטאבו עליך להביא נסח רישום הדירה בטאבו (משרד ספרי האחוזה של המחוז).

לגבי דירות שטרם נרשמו בטאבו עליך להביא התחייבות מבונה הדירה לרישום המשכנתא, ויפוי כח נוטריוני, וכן לחתום על הודעת משכון.

בכל מקרה עליך להביא עמך את חוזה רכישת הדירה.

באם הנך עומד לשפץ או להרחיב דירתך, עליך לתת תצהיר ואישור על תוספת הבניה והאישורים על הת־קדמות הבניה.

המקבל הלוואה לשכירת דירה, צריך להמציא את חוזה השכירות.

תשלומים במזומן

תהליך קבלת ההלוואה וחתימת החוזה קשור בתשלומים שונים במזומן המיועדים לרשויות ממשלתיות, כגון מסים, אגרות חכירה וכו'. ספרות משמש, אישה, רק כגובה עבור הרשויות הממשלתיות.

הוצאות התשלומים:

ביול החוזה: 4 פרומיל מסכום ההלוואה. הכסף מועבר למשרד האוצר.

אגרת רישום משכנתא: 1% מסכום ההלוואה. הכסף מועבר למשרד רישום המקרקעין. עולים חדשים הזכאים לפטור ימציאו לבנק אישור מתאים לכך ממשרד רישום המקרקעין.

אגרת רישום משכנתה: במקרים שאין רישום בטאבו, תשולם אגרת רישום יחסית לגובה ההלוואה בסכומים שבין 5.— ל־100 ל"י. הסכום מועבר לרשם המשכנתות.

ביול התחייבות רישום משכנתא: במקרים שאין רישום משכנתא בטאבו, יהיה עליך לשלם סכום של 60.— ל"י לביול ההתחייבות. דמי הביול מועברים לאוצר.

ערבים

עליך להפנות לבנק לפחות 3 ערבים להנחת דעתו של הבנק. על הערבים להמציא אישור לגבי עיסוקם, תלוש ממשכורתם האחרונה ואישור על קביעות בעבודתם. עצמאים מתבקשים להמציא אישור לגבי גובה הכנסתם.

בבואם לחתום על כתב הערבות עליהם להצטייד בתעודות זהות. חתימת הערבים יכולה להיעשות גם בבנק אחר או בפני עורך־דין.

בכל מקרה מן הראוי שתברר את תנאי הלוואתך עם פקיד „טפחות" ותפעל לפי הנחיותיו לשם השגת המסמכים הדרושים במקרה המיוחד שלך, שכן אין הלוואה אחת דומה לשניה, ואין לווה אחד דומה לחברו.

בכל סניף של בנק „טפחות" תבקש ותקבל את טופס „מדריך ללווה" הכולל את כל הסעיפים המחייבים בקבלת הלוואה.

...ערבים

הרכב ההלוואה: הקרן והריבית

הלוואות למימון דירה (הלוואות אפותיקאיות) ניתנות לתקופת זמן ארוכה יחסית ונושאות ריבית ששיעורה משתנה בהתאם לסוג ההלוואה ומקורה.

מרבית ההלוואות לבודדים לרכישת דירה פטורות מהצמדה למדד המחירים לצרכן, וזאת בהתאם להסדר מיוחד שנקבע ע"י משרד האוצר. בהתאם לכך משלם הלווה ביטוח הצמדה הפוטר אותו מהגדלת תשלומי הקרן והריבית כל עת שהמדד עולה.

התשלומים החודשיים על כל הלוואה הם בדרך כלל שווים ורצופים וכוללים סכומים ע"ח קרן ההלוואה, הריבית וביטוח הנכס.

במקרים מסויימים יגבו התשלומים גם עבור דמי חכירה וגינון, בהתאם להוראות החברה המשכנת.

מרכיב הריבית בתשלום החודשי הולך וקטן עם פרעון ההלוואה, שכן חישוב הריבית נעשה רק על סכום הקרן שטרם נפרע.

בתשלום החודשי גובה הבנק גם את דמי ביטוח הנכס, ובהתאם לערכה הריאלי של הדירה.

להלן דוגמא של הרכב הלוואה ותשלומיה:

לווה המקבל ביום 16.9.74 הלוואה בסך של 10,000.— ל"י שמקורה מכספי הבנק, לתקופה של 10 שנים ובריבית של 12%, יחוייב ב־120 תשלומים חודשיים כדלהלן:

ע"ח קרן וריבית (ראה פירוט בטבלה הבאה)	143.47 ל"י
ע"ח ביטוח הנכס (0.8 פרומיל משווי הנכס בהנחה ששווי הדירה 80,000 ל"י)	4.26 "
דמי חכירה, גינון וכו' (בהתאם לקביעת החברה המשכנת)	"
	147.73 "

התשלום החודשי הנ"ל, בסך 147.73 ל"י יכלול בתחילת תקופת הפרעון סכום גדול יותר על חשבון הריבית וסכום קטן ע"ח הקרן, דבר ההולך ומשתנה עם כל תשלום חדשי, כשהתשלום ע"ח הריבית קטן וע"ח הקרן גדל.

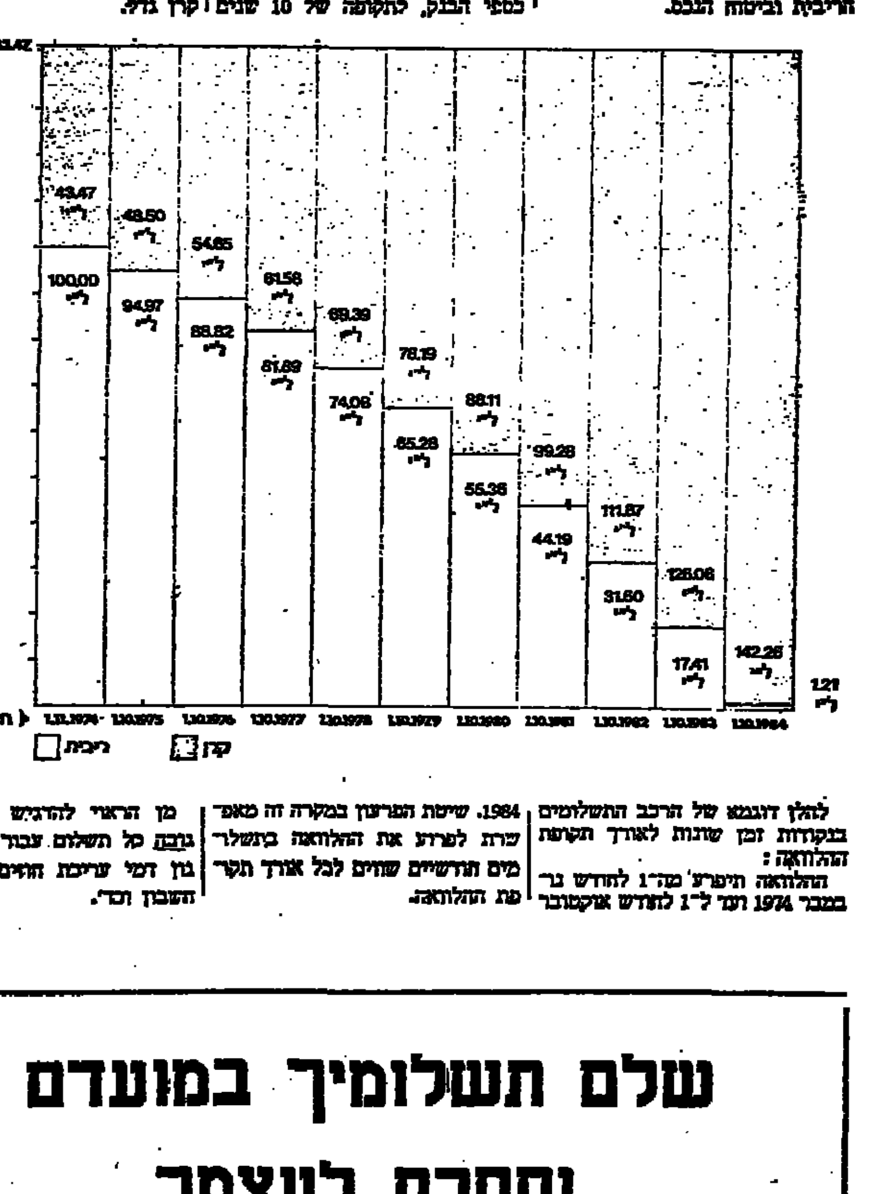

להלן דוגמא של הרכב התשלומים בנקודות זמן שונות לאורך תקופת ההלוואה:

ההלוואה הוצאה מה־1 לחודש נובמבר 1974 ועד ל־1 לחודש אוקטובר 1984. שיטת הפרעון במקרה זה מאפשרת לפרוע את ההלוואה בתשלומים חודשיים שווים לכל אורך תקופת ההלוואה.

מן הראוי להדגיש שהבנק אינו גובה כל תשלום עבור שירותיו, כגון דמי עריכת חוזים, דמי ניהול החשבון וכו'.

פעולות מיוחדות של בנק „טפחות"

גרירת משכנתא

הבנק מטפל בנושא זה, מטעם משרד השיכון. באם הנך מעונין לצבור דירה ו„לגרור" את המשכנתא שקיבלת בבנק טפחות לדירתך החדשה, עליך לפנות לבנק. הבנק, על פי הנחיות של משרד השיכון, יחליט באם לאשר את „גרירת" המשכנתא אם לאו.

באותו הקשר, אם הנך מעונין להעביר את המשכנתא לרוכש דירתך, במקום „לגרור" אותה עמך, עליך לפנות למשרד השיכון שכן נושא זה טרם הועבר לטיפול הבנק. אנו מקווים שגם נושא זה יועבר לטיפול הבנק. זוהי פעולה מיוחדת שמבצע הבנק עבורך, המיועדת להקל עליך ולפשט בכל האפשר את נושא קבלת המשכנתא.

זוגות צעירים

בקרוב יתחיל הבנק לתת הלוואות במסגרת התוכנית החדשה לזוגות צעירים לשנת 1974, וזאת על סמך אישור מיכוני ממשרד השיכון שישלח לכל זוג צעיר אשר יהיה זכאי להלוואה.

כל אשר עליך לעשות הוא, לגשת עם אישור זה, לכשתקבלו, אל סניף בנק טפחות הקרוב למקום מגוריך.

בבנק „יקבעו" את גובה ההלוואה ותנאיה על פי האישור הנ"ל ויבצעו את ההלוואה. פעולה זו הינה תוספת בשרשרת הפעולות שמטרתן ריכוז שלבי הטיפול בקבלת הלוואה במוסד אחד, על מנת להקל על הלווה.

...הלוואות לזוגות צעירים

„גרירת משכנתא"...

תכנית 3+

כידוע מטפל הבנק בתוכנית לפתרון בעיות הדיור — 3+, אשר הרשמה, בדיקה ואימות הבקשה, והתלפה של אישור הבקשה וביצוע ההלוואה מתבצעים בבנק „טפחות". אין לפונה כל קשר אישי עם מוסדות נוספים פרט לבנק „טפחות" ובכך נחסכת ממנו התרוצצות בין גורמים שונים.

חסכון לבנין

בכל סניפי בנק טפחות ברחבי הארץ תוכל להירשם לתוכניות החיסכון לבנין „בר־מצוה" ובעתיד גם לתוכניות החיסכון החדשות של משרד השיכון. חיסכון „בר־מצוה" פירושו: למשפחות המבקשות להבטיח בבוא העת דיור להן או לילדיהן. החיסכון מזכה בריבית, הפרשי הצמדה והלוואה אפותיקאית. כאמור, ההרשמה יכה בבנק התוכנית זו ושאר תוכניות החיסכון לבנין מנוהלות ומופעלות בבנק.

סניפי בנק „טפחות" - לשרותך בכל הארץ

ירושלים — ההנהלה: רחוב הלני המלכה 9 טלפון 27331

הסניף: רחוב הלני המלכה 9, טלפון 27331

תל־אביב — רחוב החשמונאים 123, טלפון 63141

חיפה — שדרות המגינים 209, טלפון 8־68177

באר־שבע — רחוב מצדה, מרכז הנגב, טלפון 6183

אשדוד — מרכז מסחרי א', רחבת שרת, טל. 1615

העמוד מוגש ע"י „טפחות" בנק משכנתאות לישראל בע"מ

שלם תשלומיך במועדם וחסכת לעצמך טירדה ורבית מיותרת

משרד השיכון: בנייה ליעדים שונים ברחבי המדינה

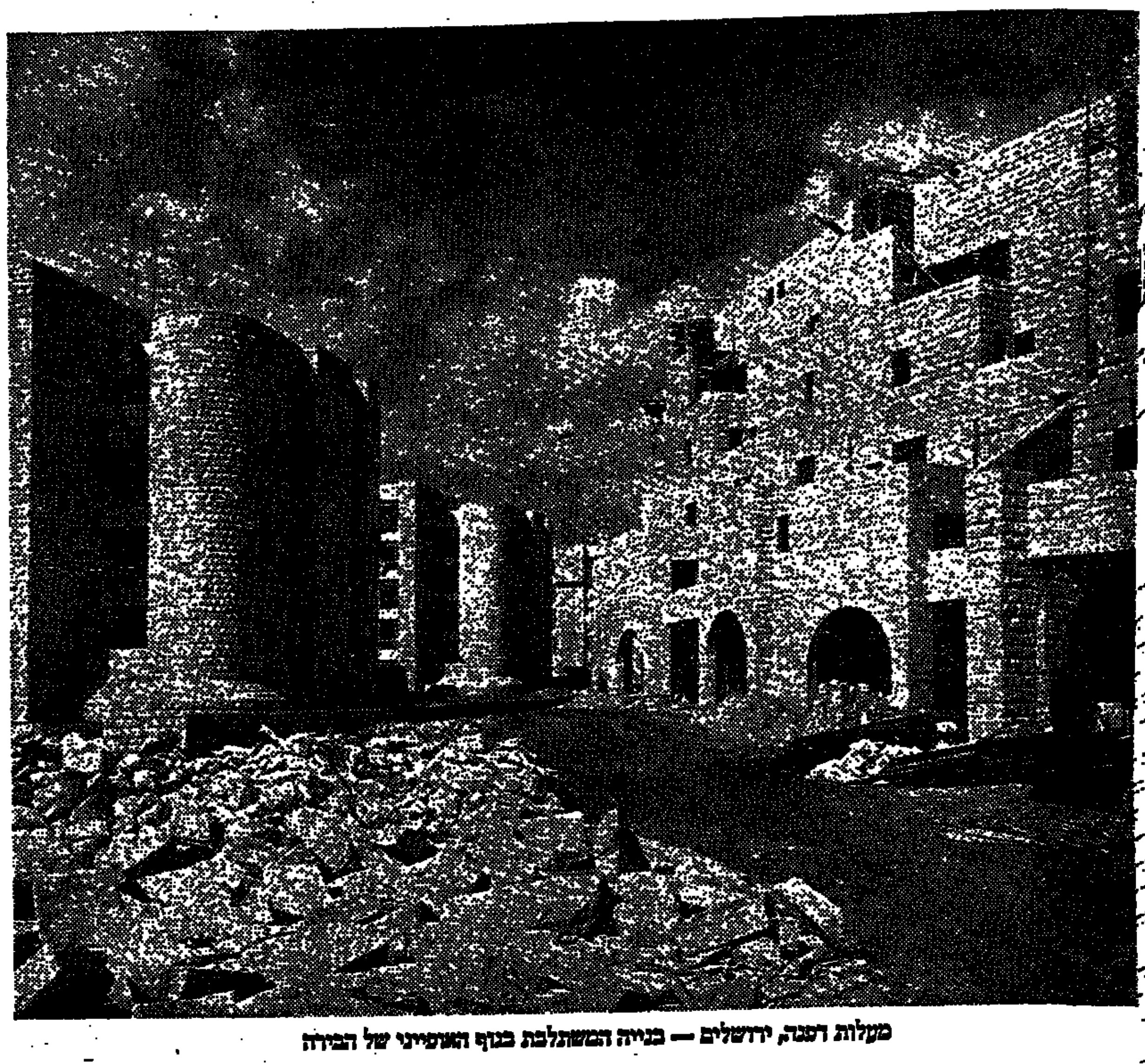

מעלות דפנה, ירושלים — בנייה המשתלבת בנוף האופייני של הבירה

רמות (נבי סמואל) בירושלים

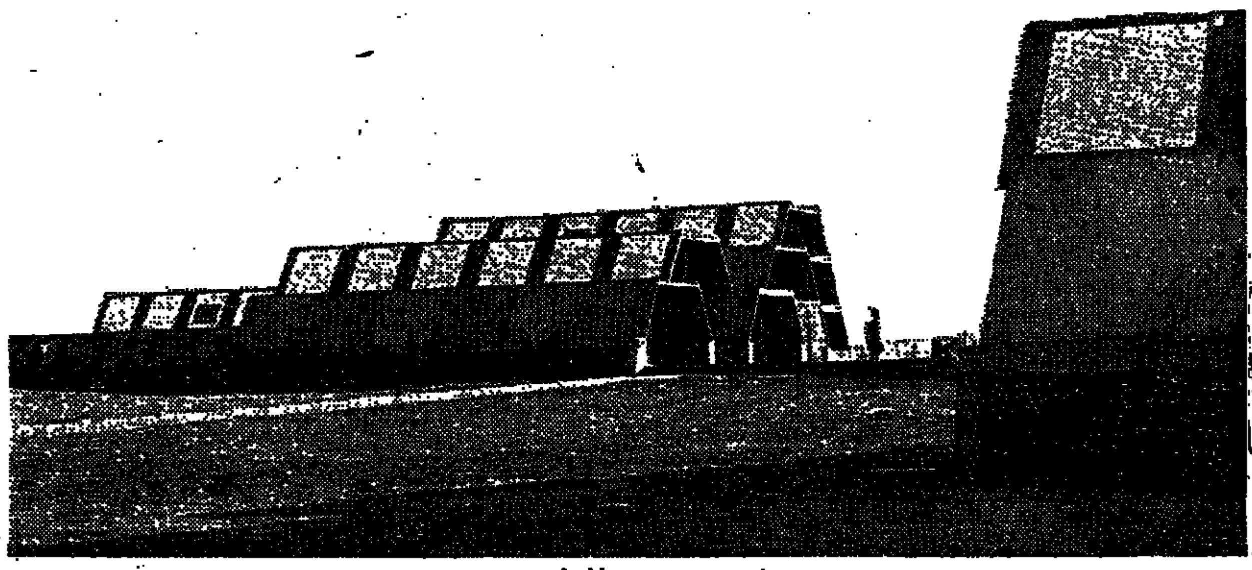

בי״ס שדה בחצבה — מראה כללי לפני הפתיחה

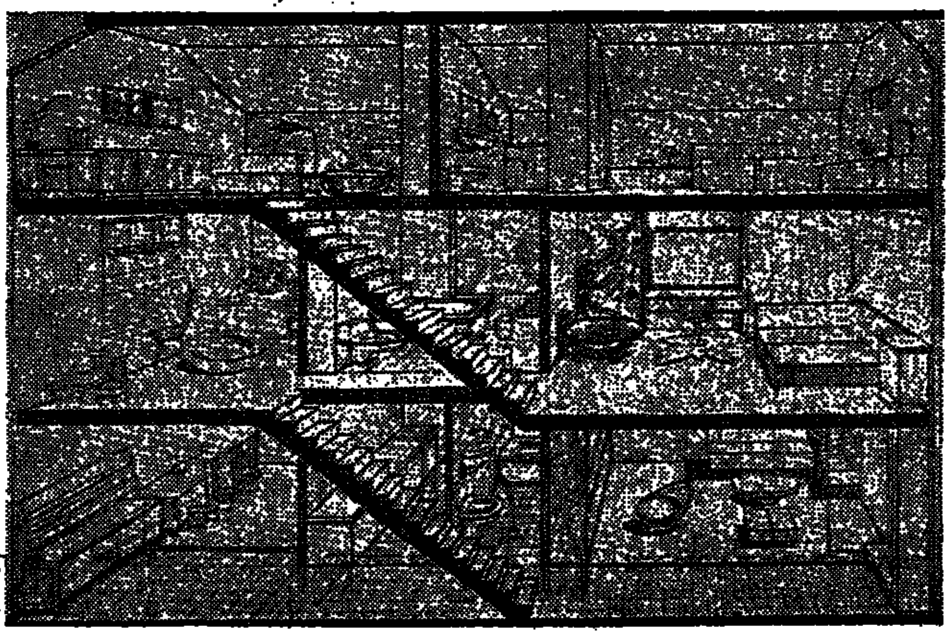

„בית מעטפתי" הניתן להגדלה, לזוג הצעיר. (אדריכל: ישראל גודוביץ)

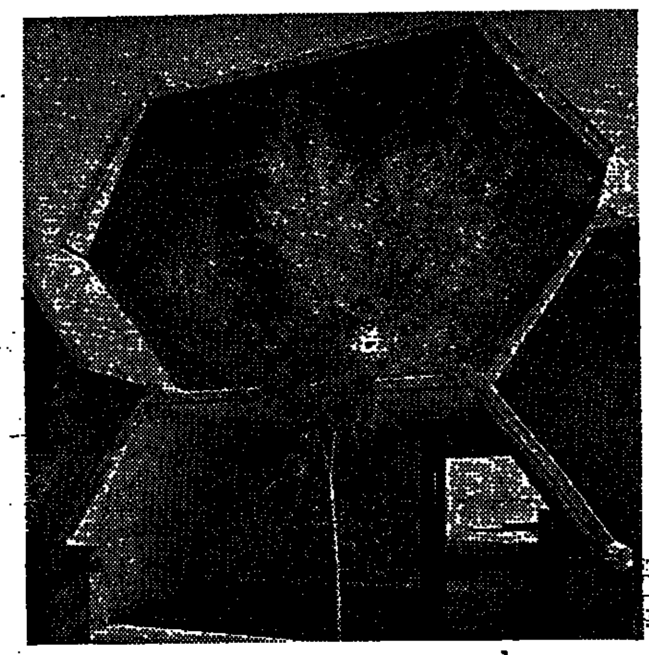

בי״ס שדה בחצבה — המבנה הראשון בארץ בשיטה טרומית מאלמנטים מרחביים (אדריכל: ישראל גודוביץ)

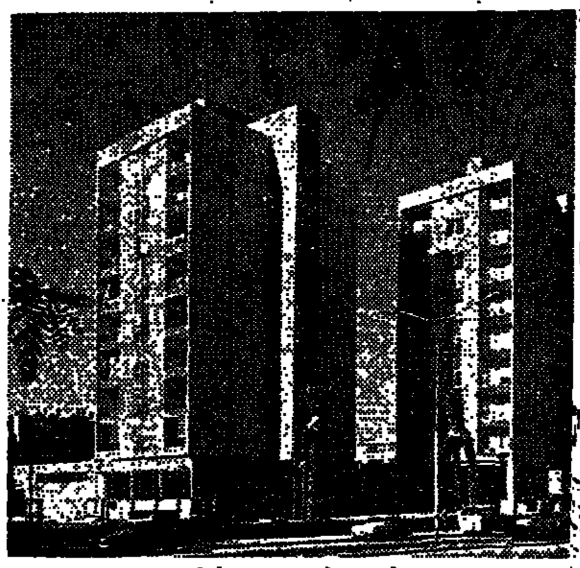

מרכז קליטה בלוד: „הוסטל לחיי".

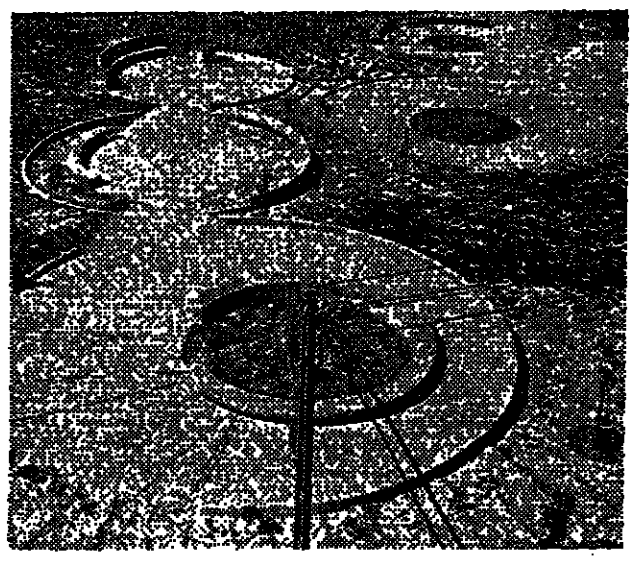

רובע אבישור בערד. (תכנון גן: דקל).

אחת השכונות היפות בחיפה: יזרעאליה

חדר האוכל בקיבוץ כרם־שלום: מבנה רב־תכליתי (אדריכל: ישראל גודוביץ)

שכונה די באילת (ארכיטקט: קיסלו)

בנייה טרומית: האלמנטים מורכבים באתר

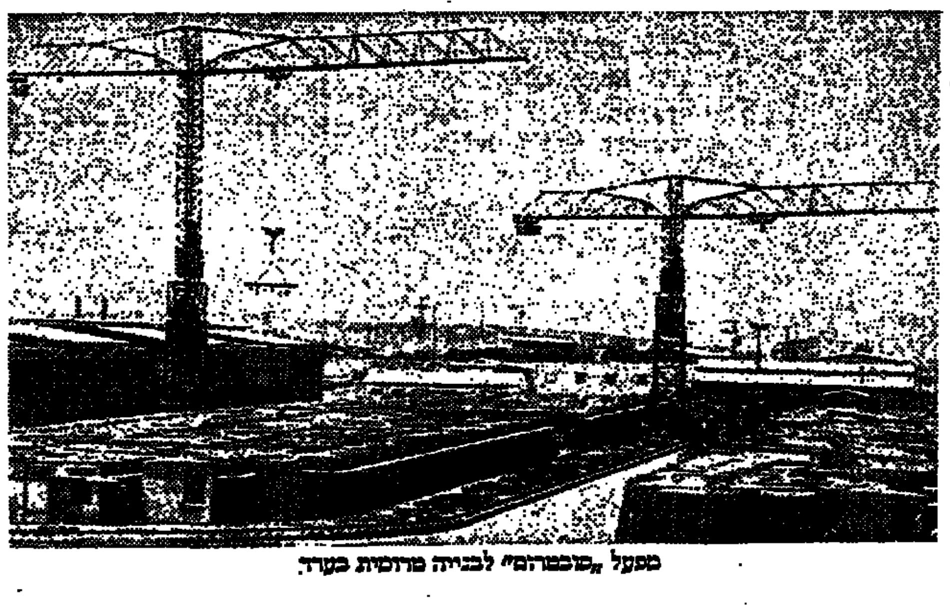

מפעל „סופרומי" לבנייה טרומית בערד

שכונה צפונית בעכו — בנייניה מתועשים. (ארכיטקט: ר. בנם)

דרך מצדה בבאר־שבע

דימונה — שכונת הנבחון (ארכיטקט: דן איתן).

כרמיאל. בתים מודרניים בנוף קדום

רחוב פנימי בקריה ארבע (אדריכל: ישראל לוין).

העמוד מוגש על-ידי משרד השיכון

هكذا من الأصل

40 אלף

יחידות דיור

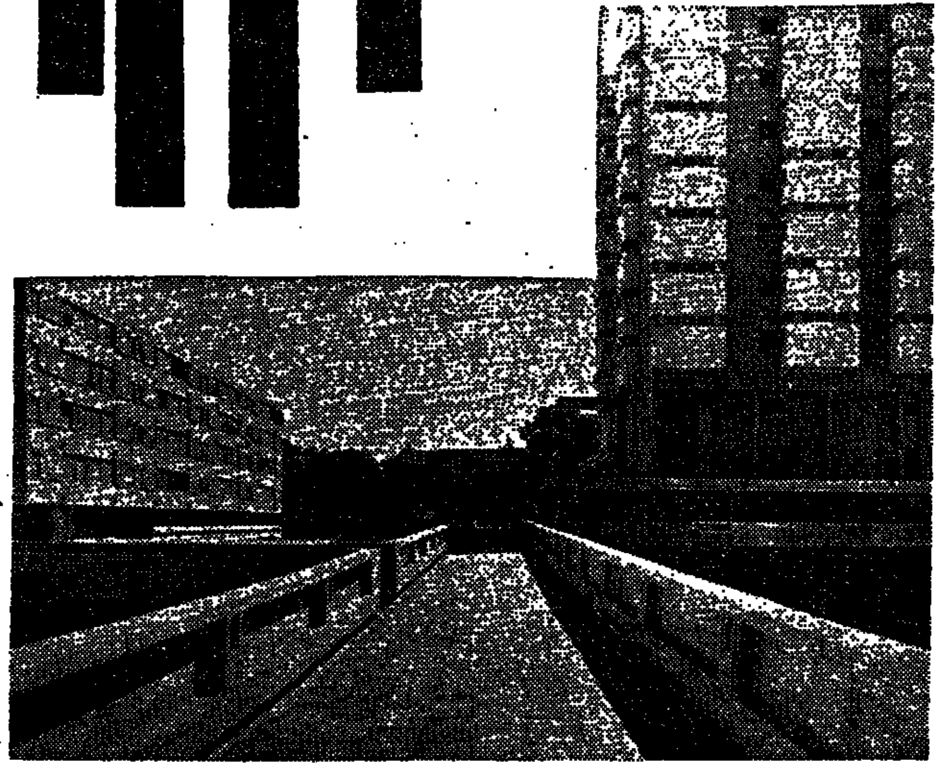

יזרעאליה השכונה

רמות שרת בירושלים: ישן מול חדש

שיכון לדוגמא בדימונה

שיכון ופיתוח לישראל בע"מ: פתרונות דיור לייעדים סוציאליים בכל רחבי המדינה

חברת „שיכון ופיתוח לישראל" בע"מ הוקמה בשנת 1961, בכדי לשמש זרוע כלכלית של הממשלה בביצוע מדיניות האיכלוס שלה.

עיקר פעילותה הוא במציאת פתרונות דיור ליעדים סוציאליים: לזוגות צעירים, לחוסכים במפעל חסכון לבנין של משרד השיכון, לוותיקים באזורי פיתוח ולהחלפת דיור פגום. כל זאת בנוסף לדירות עבור עולים הדשים שאותן בונה „שיכון ופיתוח" בכל אזורי הארץ.

תהליכי המכירה של שיכון ופיתוח מיוחדים בגלל שהמועמדים נשלחים על־ידי משרד השיכון, על פי הקריטריונים שלו לזכאות לדירה.

בעקבות התכנון הממשלתי, החלה החברה להוות גורם פיתוח של יחידות דיור ושכונות גדולות. המדובר הוא בערי פיתוח, עיירות עולים או בשכונות בנות 200—400 יחידות דיור, בהן היא בונה מרכזים אזרחיים־מסחריים. המרכזים כוללים נוסף לחנויות, משרדים, בנקים, בתי קפה וכדי גם אולמות שמחות, בתי קולנוע, סופרמרקט, סניף דואר וכן רחבת בינוי. מרכזים אלה הופכים להיות מוקד לחיים הקהילתיים של העיר בתחום המסחר, הבידור והשירותים הציבוריים ומצטרפים ליתר הגורמים המקנים צביון אורבני למקום ישוב.

כמו־כן בונה „שיכון ופיתוח" דירות יוקרה בעיירות פיתוח, בשכונות עולים ובמקומות ישוב מרוחקים יותר. זאת — כדי למשוך כח אדם מקצועי מבוקש שישתקע בישובי ספר וכדי ליצור סגנונות בניה מעורבים ומגוונים, כפי שנוצרו בערד, בדימונה ובעכו.

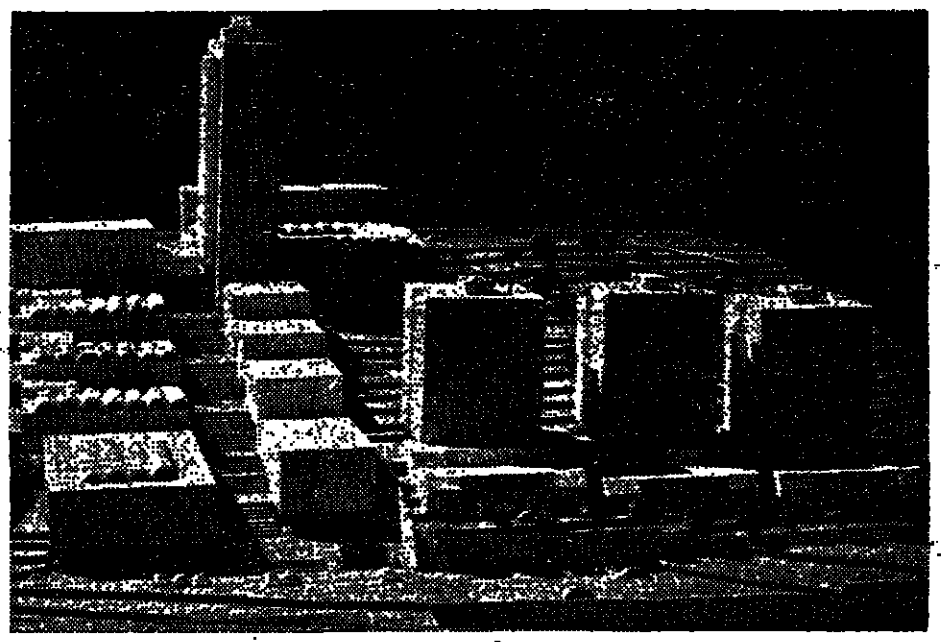

יזרעאליה הדגם

שכנת גילה בירושלים

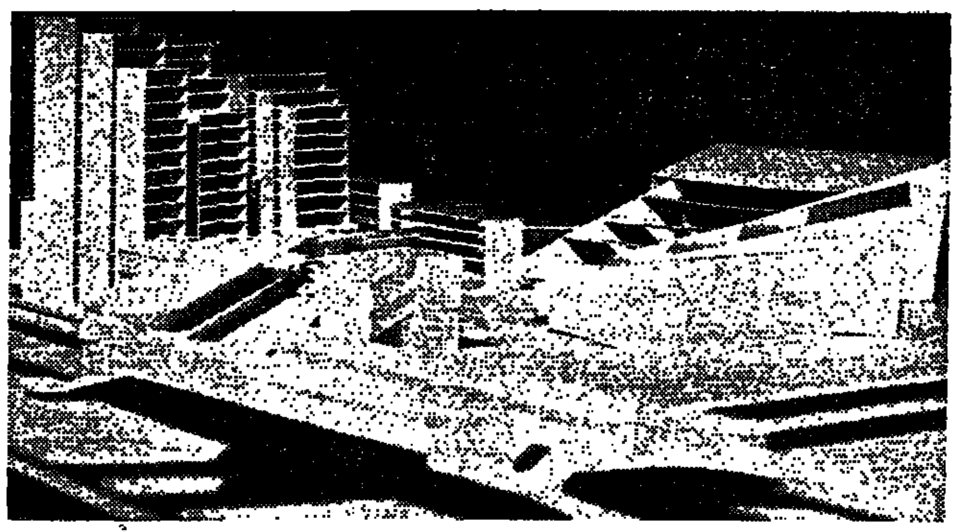

דגם המרכז המסחרי של נהריה־מזרח

המרכז המסחרי בדימונה

שיכון ופיתוח
לישראל בע"מ

100 מרכזים למסחר ולשרותים ציבוריים

החברה לנכסים ולבנין בע"מ: פיזור השקעות וניהול מאוזן

ם החברות הגדולות אינו מוכר לציבור הרחב. רבים אינם יוד־ את ההבדלים בין חברת־בנייה ., שיש לה נכסים והשקעות רחבי המדינה, לבין עסקי קב־ בניין. לכאורה — בשני המק־ אנו עוסקים בבנייה, אך מותר את ההבדל בין השניים כהב־ ובין פיתר לביטבי: שניהם ס־ בנו אותם חוקים עצמם, אך מי נה בכיס־אויר יעדיף את ה־ . במלים אחרות — חברה גדו־ שרה בכתון, יש לה עוצמה ה־ לספוג תנודות וזעזועים, ם, הבנייה, ואם היא שומרת ומן נבון — ישאר תמיד כגוע שימשון ויוציא את השאר לדרך.

ברה לנכסים ולבנין בע"מ ש־ על־ידי קבוצת דיסקונט היא שונה לכך. היא עוסקת ב־ השיכון, בקרקעות — ובפרי־ חברות־הבת הרבות שלה מוכ־ בציבור בכוח עצמן: נוה, גד, גב־ים, גילת, ולאחרונה שר־תפות במהדרין ובמפעלי האריזה של מהדרין. החברה מאמינה בפעילות מגוונת, בייסות נכון של כל הגאר־מנים. הנסיון מורה כי המשק נתון לתנודות ואסור להניח את הביצים בסל אחד. אם שומרים על כללי ה־משחק — אין מבזבזים משאבים, עצמה, יכולת. עוסקים בבנייה הצ־שיעות ובמיזוג אויר, במודרים וב־השכרה, בונים מחסני־ערובה ובנייה ציבורית בשיתוף עם משרד השיכון, ויש הכנסות קבועות משכירות וכן מעסקים חדשים. מפזרים את הסי־כונים ונותר כל התורה כולה על רגל אחת.

* * *

בתשקיף שפרסמה החברה כתוב: „החברה נתאגדה בישראל כחברה פרטית ביום 27 במארס 1961 על־ידי החברה הישראלית למימון ולהשק־עות בע"מ ונאמני ב.א.ל. בע"מ ו־הפכה לחברה ציבורית ביום 20 ב־אוגוסט 1963. פירושו של משפט זה, בלשון פשוטה, הוא שהחברה הוק־מה על־ידי קבוצת דיסקונט כדי ל־רכז את כל ההשקעות ונכסי דלא־ניידי של הקבוצה ולייעל את הטי־פול בהן. במרוצת שלוש־עשרה ה־שנים שחלפו מאז רשמה החברה לזכותה הישגים רבים, ובגיל בר־מצווה היא מהווה גורם נכבד במשק הבנייה בארץ. אין זה ענין של יוק־רה בלבד — והחברה יכולה להציג הצלחות שלא היו מביישות אף חב־רה אחרת. נוה־אביבים, למשל, או נוה־אמירים — שכונות מגורים ב־רמה שכמותה טרם הושגה אצלנו. ההיקף לבדו מרשים. בנוה־אביבים הוקמו 1264 יחידות־דיור על שטח של 200 דונם, עם גינון ופיתוח, מר־כז ספורט ומרכז מסחרי. אין בארץ חברות רבות הבונות בהיקף כזה, בוודאי שלא ברמה כזו.

בבנייה התעשייתית — החברה ל־נכסים ובנין היא הגדולה בישראל, ולזכותה 150.000 מ"ר של מבנים בנויים להשכרה. לאחרונה היא מס־יימת את הבנייה לשירותי אוסכה, הקימה בנמל הקישון בחיפה מחסני ערובה חדישים המשתרעים על שטח של 5000 מ"ר. ענף חדש נוסף הוא מיזוג אויר — החברה נכנסה לפעי־לות של התקנת והפצת ציוד־מיזוג באמצעות „אקלים", מפיצי ציוד מי־זוג אוויר של ג'נרל אלקטריק בארץ. אשר להדרים — בדו"ח השנתי לסי־כום שנת 1972 כתוב: בינואר 1974 רכשה החברה מפי.אי.סי., החברה הכלכלית לישראל, את חלקה של האחרונה במהדרין בע"מ (31.5%) ובמפעלי אריזה של מהדרין (24%).

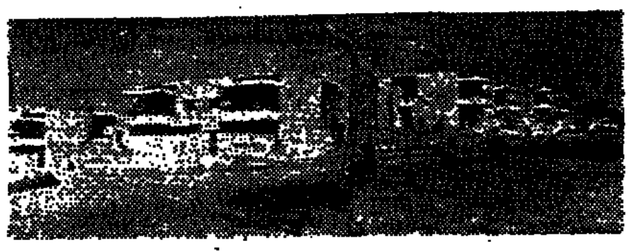

שכונת וילות באשדוד, הוקמה על־ידי חברת „גילת"

מהדרין וחברת־הבת שלה פרי־אור עוסקות בגידול הדרים ומספקות שירותי עיבוד ואריזה ללקוחות ו־שולטות יותר בכ־15% מענף ההדרים בישראל. הרכישה הוסיפה לחברה מיגוון פעילות בענף כלכלי מרכזי במשק המעוגן בתחום נכסי דלא־ניידי. מכל זה אכן מצטיירת תמונה מגוונת ביותר.

* * *

מהו הקו המנחה בגוף גדול ומגוון כל כך?

החברה משתדלת להשקיע בפיתוח שטחים גדולים ולהקים שכונות מגו־רים שלמות, כולל מה שמכונה „בר־חב המותני" מסביב להן: גינון, מר־כזים שונים, בריכת שחיה וכדומה. ההגיון בשיטה זו ברור: מי שבונה בהיקף גדול יכול להוזיל בנייה מקיפות בצורה הטובה ביותר ולהגיע להישגים גדולים. פרט לכך, מתרכזת החברה ב:

א. בנייה, מכירה והשכרה של בנייני מגורים, מסחר ותעשייה.

ב. רכישה ופיתוח של מקרקעין.

ג. השקעות במטעי־הדר.

ד. שירותי ניהול ואחזקה של שי־כונים, בנייני משרדים ומגורים.

מאחורי הסעיף האחרון מסתתרים פרטים מעניינים. החברה מנהלת בתי משרדים מרכזים מסחריים וכן קרק־עות במקומות מרכזיים. הניהול ה־שוטף של רכוש זה מתבצע באמצעות חברות־בנות העוסקות גם בתחו־מים אחרים. נסקור להלן בקצרה חברות אלה.

חברת הבנייה „גד" נמצאת בבע־לות משותפת (50%) של החברה לנכסים ולבניין המשפחת גולדשטיין. לחברה פרוייקטים בשלבי בנייה ו־תכנון, בין היתר גד־אביב — 35 דונם בתכנית „ל" עליהם מוקמים 20 בניינים ובהם 500 יחידות דיור; בר־אאוגים — מבנה רב־קומות על 9 דונם ברמת־גן, ששטחו 20,000 מ"ר בנייה ובו אולם קולנוע, סופרמרקט, בנק, כ־20 חנויות, דירות מגורים, חניון ועוד; מרכז הקלומים — פרוייקט על 2.2 דונם ובו 5.000 מ"ר לבנייה; 175 יחידות דיור בגבעה ה־צרפתית בירושלים המיועדות לזו־גות צעירים ועוד 200 יחידות ליד ארמון הנציב; נוסף לכך יש ל„גד" חברה בשיתוף עם חברה־בת העוס־קת בבנייני מגורים בגבעת שמואל ופינוי משכנות־עוני בקריית־אונו לבנייתן מחדש. חברה זו, „רמת אי־לך" בע"מ, מקימה את רמת האו־ניברסיטה על 90 דונם מול אוניבר־סיטת בר־אילן, ובה יהיו 900 יחי־דות דיור, וכן 1800 יחידות־דיור ב־קרית־אונו. חברה אחרת הקשורה ב„גד" — „קאמדבי" בע"מ, בונה ו־מוכרת דירות מגורים במורדות הגב־עה הצרפתית בירושלים; בפרויקט על שטח של 90 דונם ובו 540 די־רות.

החברה לבנייה ושיכון באיזורי פי־תוח „גילת" — גם היא שותפות עם משפחת גולדשטיין, פועלת בעיקר בפיתוח והקמת מרכזי מסחר ובידור וכן מבנים למגורים, משרדים ותעש־יות באשדוד, באר־שבע ורחובות. הפרויקטים העיקריים של „גילת" נמצאים באשדוד — איזור וילות ובו 72 יחידות, 144 יחידות דיור עבור משרד השיכון שעבר השלמו ועוד 240 בשלבי סיום, וכן כ־1000 יחידות דיור בעיקר על קרקע ממשלתית ל־זוגות צעירים בירושלים, קריית־אונו, באר־שבע ואשדוד.

נוסף לפעילותן הרגילה — עוסקות „גד" ו„גילת" בבנייה בשיתוף עם משרד השיכון. במסגרת זו הן בונות כ־2000 יחידות דיור לזוגות צעירים ועולים חדשים ברחבי הארץ.

מחסני־ערובה של חברת גב־ים בנמל הקישון. החברה בונה ומשכירה מבני תעשייה בכל רחבי הארץ

חברת גב־ים לקרקעות נמצאת ב־בעלותה המלאה של החברה לנכסים ולבנין. זוהי אחת מחברות המקר־קעין הראשונות בארץ — היא נוסדה בשנת 1928, וכיום יש בבעלותה כ־1300 דונם קרקע. מרבית השטחים נמצאים בעמק זבולון, ליד חיפה — כ־230 דונם, תולות מגשיה במפרץ חיפה — כ־530 דונם, ושטחים קט־נים יותר במקומות אחרים. מטרת החברה היא לפתח בשטחים אלו אי־זורי תעשייה בהם היא בונה מבני־תעשייה סטנדרטיים להשכרה. דמי השכירות המתקבלים אינם מסווגים במסגרת חוק הגנת הדייר — הם צמודים לאינדקס, על בסיס של הכ־נסה סבירה. לגב־ים סניף בתל־אביב העוסק בניהול בתים ונכסי דלא־ניידי, וכן מנהל קרנות בהיקף של 8 מיליון ל"י שנמסרו לו באמצעות למטרת מתן הלוואות מובטחות ב־משכנתאות.

נוה אביבים, רובע המגורים המהודר בצפון תל־אביב, שנבנה ע"י חברת „נוה"

חברת הבנייה „נוה" נמצאת גם היא בבעלות מלאה של החברה ל־נכסים ובניין. עיקר עיסוקה פיתוח הקמת שכונות מגורים ברמה גבוהה. החברה מקימה את נוה־אביבים, ש־תואר לעיל, את רמת נוה — פרויקט על שטח של כ־50 דונם בתכנית „ל" ובו יהיו 430 יחידות־דיור ב־13 בניי־נים בני 8 קומות, וכן מרכזים למס־חר ולספורט. בהרצליה הולה החב־רה בהקמת שכונת נוה־אביבים ובה יהיו 600 יחידות־דיור ברמה גבוהה על שטח של כ־86 דונם ליד רמת־השרון. ובירושלים רכשה החברה 40 דונם המיועדים לבנייה למגורים ונמ־צאים מול מנזר מר אליאס, ליד דרך ירושלים—בית לחם. בשטח בית־המטבחים לשעבר בצפון ת"א, אותו רכשה חברת „נוה", הוקם שכונת־יוקרה שהבנייה שלה נמצ־את כבר בשלב מתקדם. לחברה שט־חים נוספים בתכנית „ל" על שפת־הים.

ולסיכום, למי שמתעניין במספרים — נביא כאן נתונים מתוך המאזן המאוחד של החברה:

	1973
סה"כ נכסים	124,807,758
הון, קרנות ועודפים	34,795,638
ריווח נקי לאחר מסים	5,852,971
למניה בת 10 ל"י	2.30
דיבידנד במזומן	10%

פרטים אלו מבהירים את גישתה של החברה, השוקדת על פעילות מבוקרת בתחומים רבים. החברה צד־פה תנופה מסויימת ואין זה מן ה־תבונה להכנס לפרויקטים שכיחס־שם נוטה להגיע לכלל ביצוע לאחר זמן ארוך. סיכויי העלייה יוצר גורם חשוב לעצור את המיתון במשק, אך צריך להזהר ולהמנע מסיכונים מיותרים.

אם מותר להסתכן בנבואה — נר־אה כי לחברה לנכסים ולבניין יש יכולת מספקת להתמודד עם הקשיים הנוכחיים במשק ולהמשיך בהתפת־חותה. המרכיבים המאפיינים חברה זו — נכסים רבים וניהול נבון ו־מאוזן — יש בהם יותר מן הדרוש להבטחת יעדים אלה.

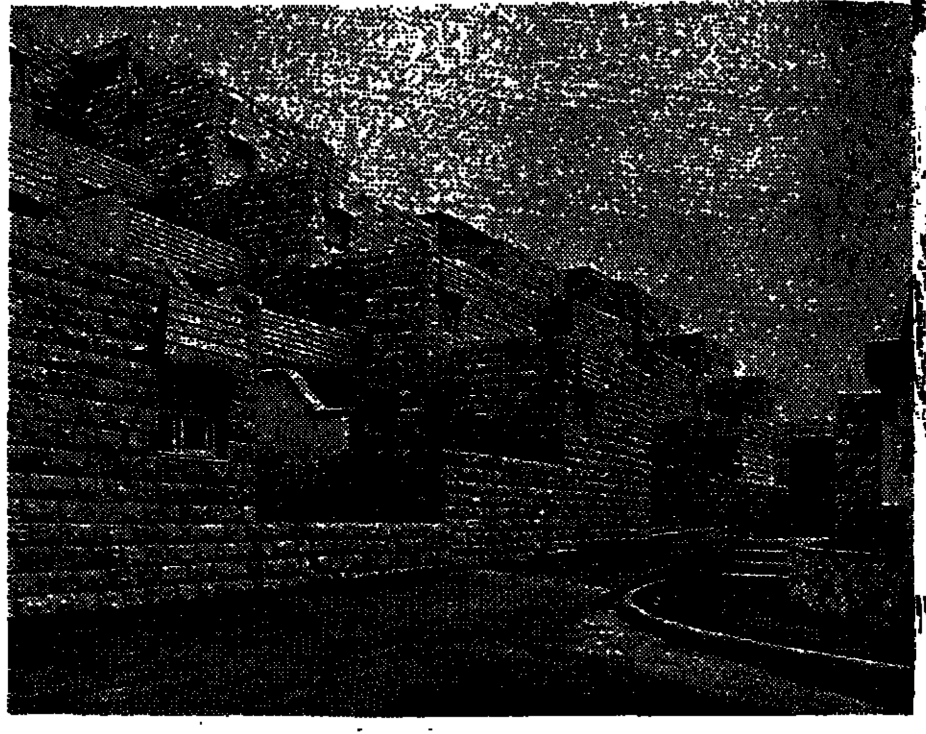

מרת הבירה — שכונת המגורים האכסקלוסיבית הנבנית במורדות הר־הצופים בירושלים ע"י „גד"

החומר מוגש ע"י החברה לנכסים ולבניין

עשרים וחמש שנה לחברת עמידר

סיכום־ביניים: 200.000 יחידות דיור ליותר מ־250.000 משפחות עולים

מאת מ. שוצמן

שרים וחמש שנים מלאו ל־ רת „עמידר" ומאז ייסודה היא ה כברת דרך ארוכה. מתחז־ צנעה של 10,000 דירות ש־ לם לבנותן בשנת 1949 בש־ גלי עליה שזרמו ארצה מכל צות הפזורה, הגיעה החברה צית יובלה ל־200,000 יחי־ : דיור ובמשך שנות קיומה סה בשיכוניה למעלה מ־350 משפחות עולים.

יכוני עמידר מפוזרים על פני הארץ וכדי לתפעל את התיפ־ ים המוטלים על החברה היא ימת 8 משרדים מחוזיים ו־46 פים מקומיים.

רקע הנסיבות שקובעים את לה של החברה מעוגנים בתו־ ת הארץ, מהותה ומטרותיה דיניות הסוציאליות, כאשר ה־ יה וקליטתה הן ממשימותיה רכזיות של המדינה, מראשית וסוה.

אלם ייחודה של „עמידר" אינו בהיקפה הגדול, אלא גם ב־ ית, הרכבה ומכלול תפקידיה ונים. בהיותה הזרוע הממלכ־ לטיפול בשיכוני העולים, א נשענת ומהווה גם בבואה נה למגמותיה הכלכליות ו־ ותיה הסוציאליות של המדי־ אשר באות לידי מימוש ב־ יות השיכון הציבורי של לת ישראל.

שנים הראשונות לאחר קום ינה, היו שנים של גאות ה־ יה מצד אחד ומצוקה כלכלית ידך. המוני עולים זרמו ארצה ל קצוי תבל וממדי העלייה עו לכדי 250—200 אלף עולים ה. באותה, היתה הארץ שרו־ במלחמה (מלחמת השחרור) קופה קשה שלאחריה, כאשר ה מחסור בחומרי בנייה, בכו־ ת עבודה מקצועיים והאמצעים פיים. מכאן, שיכולת הקליטה המדינה והאפשרויות לאכלוס עולים ע"י „עמידר" היו מוגב־לים, דבר שבא לביטוי בצורת ה־מגורים, הן בגודל הדירה והן ב־טיבה.

מלכתחילה שוכנו העולים ב־מחנות אוהלים ובדונים. בשלב ה־בא, כאשר היקף העלייה קטן ו־האפשרויות התקציביות שופרו מעט, החלה „עמידר" לשכן את העולים בצריפים וגם בבנייה קשה, הגם שממדי הדירה היו קטנים מאוד, בהשוואה לדיור הניתן כ־יום לעולים החדשים (אז נבנו דירות בגודל של 28 עד 38 מ"ר).

במרוצת השנים, גדלו האמצעים התקציביים שיועדו ע"י ממשלת ישראל לשיכון העולים, הן בגלל מתן עדיפות ראשונה לנושא בסו־לם הערכים של המדינה, והן ב־גין העלאת השתתפותם של יהודי התפוצות בעזרה לקליטת העליה, דבר שהביא להעלאת רמת הבנייה של הדירות לעולים — בכלל ו־להגדלת שטח המגורים בפרט. גודל הדירה עלה ל־64 מ"ר, ל־70 מ"ר, 80, 90 מ"ר ואף יותר מזה.

כתוצאה מכל התהליכים האלה מורכב הרכוש שבטיפול „עמידר" מסוגים שונים של דיור והוא נו־שא עמו מכלול רב־היקף של תפקודים.

הנה כי כן, ייעודה של החברה אינו מינהלי גרידא ותפקידה אינו מתמצה במתן קורת־גג למשפחת העולה בלבד, אלא ש„עמידר" מופקדת גם על הדאגה לתקינותו של הדיור, טיפוח סביבת המגו־רים והארגון הקהילתי של התו־שבים בשיכוני העולים, אשר יס־ייע להם להיקלט במקום ולהתע־רות בו מבחינה חברתית. מטי־מות אלה היתוו וחייבו את תיחום פעולותיה של „עמידר" בכמה מישורים:

אחזקה תקינה

הפעולה הראשונית שעמידר נתבעת לעשות בשיכונים, היא אחזקה תקינה של הדירות, היינו לתקן פגמים או לבצע פעולות ש־ימנעו את היווצרותם של ליקו־יים. אולם, כפי ששיכוני העולים בכללם עברו נפתולים ולבטים שונים, כן היה גודלה של האחז־קה, שממדיה ואופייה היו רק כפי מידת המצב והאפשרויות הקיי־מות. מה שניתן היה תוך מיגב־לות להפריש לבניית שיכוני עו־לים, היה עוד יותר מצומצם לגבי החזקתם התקינה. וכשם שחלה עלייה מתמדת ברמת הבנייה של השיכונים, כן חל הדבר על צורת האחזקה. בעוד שבשנים הראשו־נות היה היחס של הוצאות האח־זקה בשיכונים — בהשוואה לאר־צות מתקדמות — 1:4, הרי הלך והצטמצם הפער הזה במרוצת ה־שנים באופן ניכר.

כיום מבוצעת האחזקה בשתי צורות: בשיטה של „אחזקה מו־נעת", המקדימה לבצע ולפעול בתדירות קבועה מראש, למניעת היווצרותן של פגימות, ו„אחזקה שוטפת", המטפלת בעקבות פגיעה הדיירים, כפי שהורה הנסיון, מש־לימות שתי השיטות הללו אחת את רעותה ושתיהן הכרחיות ל־תחזוקתם התקינה של הבתים.

מר צבי אלדרוטי
יו"ר מועצת המנהלים

מר אלברט לוי
מנכ"ל עמידר

מכירות

אחד התחומים ש„עמידר" מק־דישה לו תשומת לב מרובה, היא הפעולה של העברת הדיירים מ־שכירות לרכישה, היינו, למכור לדיירים שהתבססו מבחינה כל־כלית את הדירות שהם גרים בהן. לפעולה זו נודעת חשיבות כפו־לה, הן לגבי הדייר והן לחברה — כורע ממלכתית. דייר הרוכש את דירתו, מתקשר אליה ואל סביבת מגוריו — קשר של קבע, והוא דואג גם דאגה יתרה לשמור על הרכוש ומתקניו, מטפח את ה־נקיון, מעבד את הגינה ומוסיף לצביונה הנאה של השכונה כולה. במקביל לכך, תורם הרוכש להס־כון הלאומי בכללו ומשתתף ב־אופן פעיל בהחזר הון לאוצר ה־מדינה, על כל ההשלכות החשו־בות הנובעות מכך.

מאידך, ישנם שיקולים לצמצם את המכירות בשיכון הציבורי או לחדול לגמרי ממכירת הדירות, כדי ליצור מלאי יותר גדול של דירות בתנאי שכירות ולהקל על השכבות מעוטות היכולת, ביניהן — זוגות צעירים ומשפחות גדו־לות הזקוקות לדירות בתנאי שכי־רות. הענין טרם הוכרע סופית ל־כאן או לכאן.

מדיניות השכירות

חברת עמידר אינה חברה מס־חרית ומדיניותה אינה בנוייה על רווחים, אלא על מתן שירות ממ־לכתי לאוכלוסיה המתגוררת ב־שיכוניה. לכן, מבוססת השכירות על קריטריונים סוציאליים.

מלבד זה, מעניקה החברה הנ־חות בתשלומי שכר הדירה התוד־קיים לדיירים מוגבלים מבחינה כלכלית, למשפחות מרובות יל־דים, נכי מערכות ישראל, נתמכי סעד, ואחרים.

פיתוח

כדי לשפר את תנאי הדיור של התושבים ולצמצם את הפער בין הרמות השונות של הדיור, יש צורך לבצע אי אלה פעולות ו־„עמידר" שוקדת עליהן בהתמדה. ראשית, מרחיבים את הדירות ה־קטנות. שנית — משפרים את הצביון הכללי, ע"י שיפוצים ב־בתים ופיתוח שכונתי, נטיעת גי־נות נוי ליד הבתים וגנים ציבו־ריים, סלילת כבישים פנימיים ו־מדרכות, התקנת תאורה ברחו־בות, הכשרת מגרשי משחקים, הקמת טיילות (טרסות), ועוד.

הרחבת דירות

עמידר דואגת לשיפור תנאי הדיור ע"י הרחבתן. את הדירות מרחיבים ע"י בניית חדר נוסף לדירה הקיימת כולל שיפוץ השי־רותים. לשיטה זו נודע יתרון על פני העברה לדירה אחרת, מפני שהדייר אינו חייב לעקור ממקום מגוריו, בו היכה שורשים והתק־שר אליו מבחינה חברתית.

במרוצת השנים, הרחיבה „עמי־דר" כ־13,000 דירות, בהן גרות משפחות מרובות ילדים ובשנה זו בונים 2,000 חדרים, כאשר שיטות הבנייה משתכללות בהת־מדה.

עבודה קהילתית

להשלמת מעגל התיפקודים ה־מוטלים על „עמידר", הופקדה ה־חברה גם על התחום של ארגון החיים הקהילתיים בשיכוני העו־לים. „עמידר" היתה הגורם „ה־נשאר עם העולה" גם לאחר קלי־טתו הראשונית ואכלוסו בדירה, ולכן, טבעי הוא, שעליה לדאוג גם להשתרשותו של העולה ב־מקום מגוריו.

לקידום המטרה הזאת, שוקדת החברה על הקמת הדפוסים הנחו־צים לארגון פעילות קהילתית ב־שיכוני העולים, ע"י הקמת ועדי בתים, ועדי שכונות, החזקת מו־עדונים קהילתיים, ארגון חוגים לפעילות תרבותית — כל זאת כדי לעודד את התושבים להתאר־גנות עצמית למען תועלתם הם. העבודה הזאת מבוצעת באמצעות מדריכים מקצועיים המועסקים ע"י „עמידר", ובעזרת פעילים — מתנדבים מקרב התושבים.

„עמידר" מארגנת ומנהלת את הפעילות הקהילתית בשיתוף עם ההסתדרות כללית הרשויות ה־מקומיות.

מינהלה

במשך עשרים וחמש שנות קיו־מה של החברה נתגבש בה הגר עובדים מנוסה, המונה כ־900 עובדים. הודות לנסיונו הרב ו־יכולתו המקצועית המעולה, נמ־סר לעמידר גם תיפקודים ומפעו־לות של מוסדות וגופים אחרים, כגון: „מינהל מקרקעי ישראל", „שיכון ופיתוח", חברות עירוניות ממשלתיות לשיקום משכנות עוני, „אפרידר", ועוד.

החברה בנויה לפי אגפים ו־יחידות — במשרד הראשי, ובמש־רדים מחוזיים וסניפיים בכל רח־בי הארץ. השנה מבוצע ריאורגון במבנה המנהלי של המשרד ה־ראשי שמטרתו לייעל את העבודה, לחסוך בהוצאות, ובעיקר — ל־שפר את השירותים הניתנים ל־דיירים ומשתכנים. בעת כתיבת שורות אלה נמצאת הפעולה ב־עיצומה.

החברה מנוהלת ע"י מועצת מנהלים, המורכבת מנציגי הממ־שלה והסוכנות היהודית, בראשו־תה של היה צבי אלדרוטי ואל־ברט לוי, מנכ"ל עמידר, שנתמנה לתפקידו בתחילת שנה זו.

גינות־נוי ליד הבתים בשיכוני עמידר. החברה התקינה עד כה 110,000 גינות־נוי בכל רחבי הארץ ומטפלת בהן.

החומר מוגש על־ידי חברת „עמידר"

هكذا من الأصل

مكرر من الأصل

חטיבת הבנייה של כלל

הישגים יוצאי דופן בנוף הבנייה בישראל

מרבים לדבר אצלנו על הצורך הלאומי בהעדפת בנייה למען יע־דים סוציאליים, אך מי שמתבונן מקרוב בענף הבנייה נוכח כי עד עתה השקיעו חברות רבות את מירב משאביהן בבנייה מכניסה ככל האפשר, נושאת־רווחים ככל האפשר, במרכזי האוכלוסיה הע־שירים של ישראל.

על רקע זה בולטת במיוחד חטיבת הבנייה הגדולה של כלל, שפעילותה והישגיה בבנייה סו־ציאלית בפרק הזמן הקצר שעבר מאז הקמתה הינם יוצאי־דופן ב־

פת־בנייה, כאויר לנשימה, ועוד. כל עובדי החטיבה רואים בבנייה זו מעין ייעוד, לא רק עסק מסח־רי של השקעה ורווחים, וההיקף הגדול של פעילות זו מעיד על כך. החטיבה בונה מבאר־שבע עד קרית שמונה, במקומות כגון נצ־רת, בית־שאן, אור־עקיבא, שלו־מי, לוד, רמלה, ועוד ועוד.

ב. חטיבת הבנייה של כלל הכניסה תיעוש לפעילות הבנייה השוטפת שלה יותר מאשר מר־בית חברות־הבנייה בארץ. הוטי־בה מרבה לנצל אלמנטים טרו־

לפני כארבע שנים, ובפרק־זמן קצר זה כבר רשמה לזכותה שורה של הישגים. היקף הבנייה של החטיבה בארבע השנים שחלפו מרשים ביותר — מ־300 דירות ב־1969/70 ל־3400 דירות שהו־חל בבנייתן עד 1974. בשנה זו הוחל בבניית 4000 דירות והתכ־נית לשנה הקרובה — 5000 די־רות. בסה"כ יש לחטיבה כיום כ־8000 דירות בכל שלבי הבנ־יה, מן ההתחלה ועד לתהליכי הגמר. פירוש הדבר שיותר מ־25.000 איש — עולים חדשים,

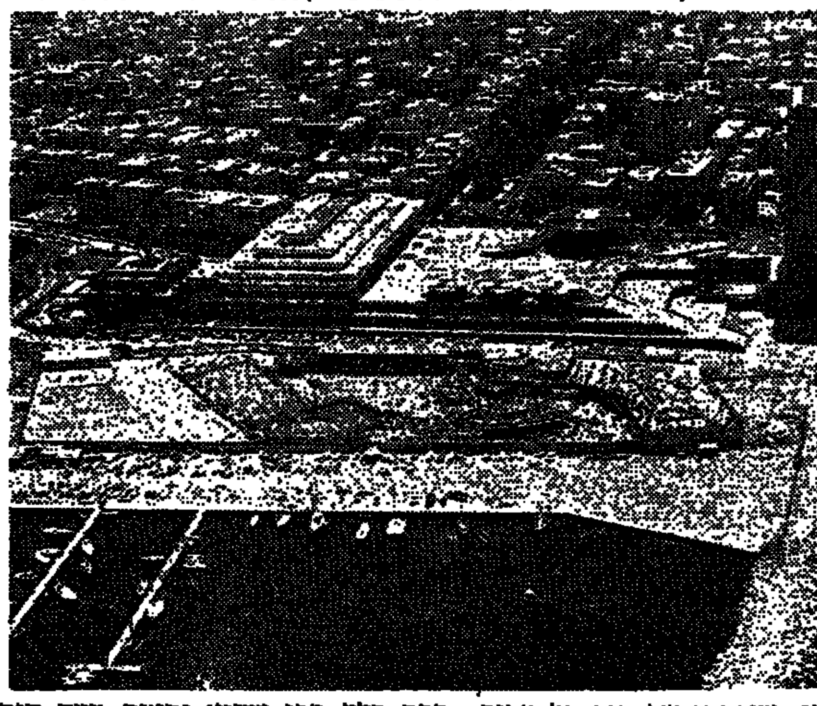

מראה בלתי־שיגרתי של חוף תל־אביב: ככר כלל כפי שהיא נראית מצד הים. משמאל — המבנה הפירמידלי של כלל

נוף הבנייה בארץ במבנים רבים ובתחומים מגוונים.

צרכים לאומיים

חטיבת הבנייה רואה את עצ־מה כאחד המכשירים החשובים של הבנייה הציבורית כמכוונת ע"י משרד השיכון.

שלושה גורמים מאפיינים את פעולות החטיבה:

א. הבנייה הסוציאלית. לנושא זה מקדישה חטיבת הבנייה של כלל 90% ממאמציה ומשאביה. החטיבה בונה למען עולים חד־שים, זוגות צעירים ומפונים באי־זורים רבים בארץ: עיירות ואי־זורי פיתוח, ערים הזקוקות לתגב־

מים, מקימה מפעלים לבנייה מתועשת ומייעלת נושא זה בהתמ־דה.

ג. החטיבה בונה כגוף הו־עוסק בבנייה ושיכון בכל השל־בים, החל ברכישת הקרקע או עריכת ההסכמים על פיתוח הש־טח — וכלה בשלבי הגמר של המבנה, דרך ייצור האלמנטים הטרומיים, הבנייה, המכירה והא־יכלוס. אין בארץ גופים רבים הפועלים בדרך זו, ומובן שריכוז כל הפעילות הזו בחברה אחת מביא לייעול ולחסכון רב.

דיור לרבבות

חטיבת הבנייה של כלל הוקמה

זוגות צעירים ומפונים בכל רחבי הארץ יזכו לדיור בתקופה הקרו־בה — רבים מהם כבר מתגור־רים בדירות שבנתה החטיבה.

מסחר, מלונאות ומגורים

נוסף לבנייה הציבורית, שהיא כאמור החלק הארי בפעילות חטי־בת הבנייה — עוסקת החברה גם בבנייה למסחר, מלונאות ומגו־רים, בדרך כלל במבנים הכול־לים שלושה אלמנטים אלו או כמה מהם. אתרי־הבנייה העי־קריים בתחומים אלו הם:

* בירושלים — מרכז כלל, ברח' יפו, במרכז העיר. זהו מב־נה בן 52,000 מ"ר שיכלול, עם

אתר בנייה ברמלה — כאן ייבנו דירות לזוגות צעירים

השלמתו, חניון גדול, מרכז מס־חרי, משרדים ודירות מגורים.

* בתל־אביב, בככר אתרים על חוף הים — מבנה יוצא־דופן בנוף רבי־הקומות לאורך החוף: 7 קומות, מהן 2 במרתף, ובהן מרכז מסחרי גדול ובית־מלון. המבנה פירמידלי בצורתו ונעים לעין. כאשר יושלם — יהיה אחד המבנים המעניינים בתל־אביב.

* מגדל דניאל, שהוקם ב־מקום השלד המפורסם של מלון אפולוניה לשעבר.

* בניין משרדים ומסחר ב־מרכז החדש ההולך ונבנה במנ־שיה.

* מרכזים מסחריים בכל רח־בי הארץ, בשכונות המגורים הנב־נות על־ידי החטיבה.

פעילות מגוונת ורבת־היקף זו באה לידי ביטוי מרשים גם בל־שון המספרים. בשנת 1973, לדוג־מא, בוצעו עבודות בהיקף כולל של כ־350 מיליון ל"י, והשנה יגיע הסכום לכחצי מיליארד ל"י. כציון דרך בהתפתחותה של חב־רה שהחלה לפעול רק לפני ארבע שנים — ומתקופה זו יש לנכות את חדשי המלחמה הזמן הזידום

שכונת מגורים שנבנתה מאלמנטים טרומיים

שלאחריה — זהו הישג ראוי לציון המעיד על סיכויים טובים ביותר לעתיד.

תיעוש הבנייה

בנושא זה נמצאים עתה מספר מפעלים בשלבי הקמה. אחד מהם הוא מפעל ליצור אלמנטים לבנייה מאומרים סינתטיים. במפעל ייצ־רו מחיצות קלות, מבני גופש ואף חדרי אמבטיה שלמים מוכ־נים מראש. חדרי אמבטיה אלה יחוברו לצנרת הכללית של הבנ־ין. מפעל נוסף שיוקם בעתיד הקרוב ייצר אלמנטים גמורים כבטון כמו — תקרות דרוכות, יחידות לחדרי־מדרגות וקירות כפולים למקלטים וקומות קרקע.

*

ניתן לומר לסיכום כי אנו ע־ דים בפני תקופה חשובה בת... את פני המדינה לדורות הב... אם תעמוד החטיבה במש... שהציבה לעצמה — תוכל ל... תרומה חשובה להכנת ת... איתנה להתפתחות המדינה... רווחת תושביה, ולמטרה זו... קיצה חטיבת הבנייה של כלל... מירב יכולתה, משאביה ומאמ...

פינה באולם הייצור של מודול־בטון, מפעל לייצור אלמנטים טרומיים לבנייה השוכן בכרמיאל

החומר מוגש על־ידי חטיבת הבנייה של כלל

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה
דרושים:
* מהנדס מתקן
להפעלת מתקן ייצור גדול. עוזר למנהל הטכני.
הכישורים הדרושים: מהנדס מכונות או מהנדס כימאי, עד גיל 35, שליטה בשפה העברית ובאחד מן השפות אנגלית, צרפתית או גרמנית, נסיון תעשייתי רצוי.
למועמד המתאים מובטח מסלול קידום הכולל הכשרה בחו"ל.
* מזכירה
אחראית ומנוסה, בעלת שליטה מלאה בכתבנות בעברית ובאנגלית. קיימת אפשרות למשרה חלקית.
המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 4094 חיפה עבור „מפעל תעשייתי"

פריקלאס ים המלח בע"מ
פרויקט ההרחבה המתוכנן ולעבודה עם חברת תכנון בחו"ל
דרוש - עובד אספקה בכיר
כישורים:
— שליטה מלאה, בכתב ובעל פה, בשפה האנגלית. ידיעת השפה העברית — יתרון.
— כושר ונסיון במשא ומתן עם מוסדות וגורמי חוץ.
— רקע טכני — רצוי בתעשיה הכימית.
— הכרה מקיפה בנושאי יבוא, מכס ומס קניה.
— בעל רשיון נהיגה.
תנאי שכר טובים ורכב צמוד של החברה למועמד המתאים.
בתום הפרויקט ישובץ העובד בין צוות עובדי החברה.
כתובת לפניות:
פריקלאס ים המלח בע"מ — מחלקת כח־אדם מישור רותם ד.נ. ערבה טל. 057—91951.

אלקטורה
מחפשת: קופאי
מהימן אחראי ובעל נסיון
פקיד שכר
בקיאות בחישובי משכורות ושכר עבודה באמצעות מיכון. לפחות 3 שנות נסיון במפעל תעשייתי.
— תנאים טובים למועמד המתאים —
לפנות בכתב יד לת.ד. 1696 ת"א
עבור מס' 101.

דרושה
מזכירה
מתחילה
ליום עבודה רצוף
בכתב, בציון כתובת ומס' טלפון לת.ד. 7151 עבור חטיבת התחבורה

לעיתון יומי
דרושים
פקיד/ה
בעל כושר שכנוע והשפעה למחלקת המודעות
פקיד/ה נסיון בהנהלת חשבונות תנאים טובים
טל. 5־3־416102

דרושה
מזכירה
למשרה מלאה
הדפסה עברית ואנגלית
04—729110

דרושה
פקידה - כתבנית
השולטת גם בשפה האנגלית כולל הדפסה — חובה
בעלת נסיון בעבודה / עצמאית
חצי יום עבודה
תנאים טובים.
טל' 03־256930

לפנקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ
ירושלים
דרושה
פקידה
מנוסה
לפנות טל' 02־227131 בין השעות 8.00—10.00

סהר סול את כרמל בע"מ
דרושה
פקידה אחראית
להתקשר טלפון 727214, 721208 חיפה.

דרושים
• עובדים
לעבודה ברמת הגולן
• שופלים
לעבודה ברמת הגולן
בתנאים טובים
טלפון 03—456427

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
המחלקה למנגנון
משרה פנויה 83/74
ממונה חבלי על ניקוז
מקום העבודה: באר־שבע.
תיאור העבודה:
1. תכנון ניקוז מקומי לתשתית הגשת התכניות לועדות שיפוט.
2. גיבוש המסגרת התקציבית וטיפול בהוצאה לפועל של התכניות.
3. יעוץ ותאום עם המשרדים השונים בנושא כבישים פנימיים ודרכי גישה למשקים.
4. יזום וייעוץ בנושא תכנון ניקוז כללי באזור המשקי.
5. מלוה את התכנון והביצוע של הניקוז האזורי בתחום החבל.
הכישורים הדרושים:
1. בוגר הפקולטה להנדסה חקלאית בטכניון או מהנדס אזרחי בעל וותק של 4 שנים בעבודות ניקוז.
2. רצוי ידע בתכנון בריכות עפר ומאגרי מים.
3. כושר ניהול מו"מ.
4. ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת השפה האנגלית.
5. בעל רשיון נהיגה ורכב.
הדרגה המוצעת: 4—5 של דירוג מהנדסים.
התאריך האחרון להגשת הצעות — 4.11.74.
הצעת מועמדות נא להגיש למחלקה למנגנון, ת"ד 92 ירושלים 91000
(רצוי בטופס שאפשר לקבל בכל משרדינו בארץ)

בסמ"ת בית הספר להנדסאים וטכנאים
הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
דרוש
1. אפסנאי בכיר
למחסן הכללי של בית ספרנו בקרית הטכניון
הכישורים הדרושים:
* נסיון בהפעלת מחסן בהיקף גדול
* ידיעה טכנית טובה בפריטים וציוד בתחום החשמל והאלקטרוניקה
* נסיון בהפעלת צוות עובדים
* כושר ארגון וקיום קשרים עם גורמי חוץ.
2. טכנאי אלקטרוניקה
לעבודה באחזקת ציוד אלקטרוני, ירצוי נסיון קודם בתחום זה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב להנהלת ביה"ס, ת.ד. 4651 חיפה, בציון קוד המשרה.

לחברה מסחרית גדולה בת"א
דרושה
טלפוניסטית
למרכזיה של שלושה קוים
שעות העבודה מ־8.00 עד 16.00
(חצי שעה הפסקה)
רצויה ידיעה באנגלית.
המשרד במרכז העיר.
תנאים טובים למועמדת המתאימה
בבקשות יש לפנות אך ורק בכתב לת.ד. 32028, ת"א ולציין על־גבי המעטפה: „עבור טלפוניסטית"

להבי ישקר בע"מ
נהריה, ת.ד. 330, טלפון: 924242
במפעלנו הגדל והצורך התחרות בשוק בינלאומי
דרושים
* מהנדס ייצור
בעל נסיון של 3—4 שנים לריכה בנושאי מדידת עבודה, שיפור תפוקות והפחתת הוצ־אות ייצור.
* מהנדס מטלורג
לעבודה בפקוח על תהליכי ייצור.
המעוניינים יגישו הצעותיהם בכתב למנהל כח אדם לפי הכתובת דלעיל.
— סודיות מובטחת —

לעבודה בתל־אביב,
דרושים:
* טפסנים
* פועלי בנין
לפרטים טלפון: 820105
בין השעות: 08.00—16.00
868634 — בשעות הערב

דרושים
1) הנדסאי או טכנאי מכונות ובנין
לעבודת פירוט במחלקה הטכנית של מפעל החלונות.
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון למנהל כח אדם.
2) מרכיבים ונגרים
לעבודות הרכבת חלונות ודלתות מאלומיניום בבנינים באזור המרכז להתקשר טלפונית 283588—03.

למפעל גדול בענף המתכת בסביבות תל־אביב,
דרוש:
מנהל אחזקה בכיר
הכישורים הדרושים:
* רקע טכני רחב
* תושיה ויחסי אנוש מפותחים
* כושר ארגון והפעלת עובדים
לפנות בכתב לת.ד. 2926, תל־אביב
עבור מס' 5717
— סודיות מובטחת —

למשרד עורך־דין
דרושה
כתבנית
מעולה
לחצי יום עבודה
טלפון: 264218/9/0

ליחידת מחשב של בנק גדול בת"א
דרושות
נקבניות
לעבודה במשרה מלאה או חלקית.
אנו מעוניינים לקלוט להכשרה גם ללא נסיון.
המעוניינות תגשנה הצעת מועמדותן ל־ 7095 ת"א עבור מס' 86.

לחברה מסחרית גדולה בת"א
דרושים
* חשב משכורות -
בעל נסיון של שנתיים לפחות. נסיון בהעברה במכונת בב...
* מנהל ארכיב -
רצוי נסיון קודם. אפשרי מבוגר.
תנאים טובים למתאימים!!!
נא לפנות בכתב לת.ד. 7095 ת"א עבור מ...

למוסד ציבורי
דרושה
נקבנית י.ב.מ
חצי משרה עם שנתיים נסיון לפחות
שעות העבודה משעה 15.00—19.00
נא לפנות בציון כתובת וטלפון לת.ד. 4... תל־אביב.